

ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΟΝ

ΕΛΛΗΝΟΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΩΝ ΛΕΞΕΩΝ

ΗΤΟΙ

Η ΕΝ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑ· ΛΑΖΟΥΜΕΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΛΕΚΤΟΣ
ΚΑΙ ΤΑ ΕΝ ΑΥΤΗ· ΣΩΖΟΜΕΝΑ ΙΧΝΗ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Υ Η Ο

Π. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ Δ. Φ.

Βρετανίκη Σεζ τού πανεπιστημίου της Ελληνικής Φιλολογίας Συλλόγου.

ΕΝ ΣΜΥΡΝΗ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΣΟ ΤΡΙΠΟΣ

1885

Η ΕΝ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑ ΛΑΛΟΥΜΕΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΙΑΛΕΚΤΟΣ

ΚΑΙ ΤΑ ΕΝ ΑΥΤΗ ΣΩΖΟΜΕΝΑ ΙΝΝΗ

ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ.

ΥΠΟ

Π. Κ. ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ.

'Η ἐτ Καππαδοκίᾳ λαζαριμένη Ελληνικὴ Αιδανεχτος
καὶ τὰ ἐτ αὐτῇ σωζόμενα ἔχει τῆς ἀρχαίας
Καππαδοκικῆς γλώσσης.

Α'. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

1.

'Αφ' ἵκανοῦ ἡδη χρόνου περὶ τὴν Καππαδοκίας ἀρχαιολογίαν δεσχολούμενος καὶ ἔκαστα τῶν κεφαλαίων αὐτῆς, ἦτοι τὰ περὶ καταγωγῆς, γλώσσης, ἱστορίας τῶν ἀρχαίων τῆς Καππαδοκίας κατοίκων ζητήματα ἐπιμελῶς ἔρευνῶν καὶ ἔξετάζων, μεταξὺ πολλῶν περὶ τῶν ζητημάτων τούτων ὑπό τε τῶν ἀρχαίων καὶ ὑπὸ τῶν νεωτέρων συγγραφέων ἐν παρθέῳ ἱστορουμένων ἀνέγνων καὶ τά δε ὑπὸ τοῦ περιφανοῦς Kiepert περὶ τῆς σήμερον ἔτι ἐν τισι τόποις τῆς Καππαδοκίας λαλουμένης Ελληνικῆς διαλέκτου γεγραμμένα*. «Παραβάλλων τις τὰ ὁδοιπορικὰ τῶν ὅληγων περιηγητῶν, οἵτινες διηλθον τὰς χώρας ταύτας (τὰς πρὸς Ταύρῳ καὶ Ἀντιταύρῳ νοτιανατολικὰς χώρας τῆς Καππαδοκίας), πρὸς τὰς σημειώσεις τοῦ λογίου Ἀρχιεπι-

* Kiepert Memoir über die construction der Karte von Kleinasiens σ. 185.

σκόπου”, εύκόλως νοεῖ όπόσσι οὐ πάρχουσιν ἐν ταύταις ὑπαι-
νιγμοὶ διαφυγόντες τὴν προσοχὴν ἔκείνων καὶ διὰ τοῦτο
ἄξιοι νεωτέρας ἐρεύνης· οὐκ ἐλαχίστης ἄξιας προσοχῆς
μεταξὺ τούτων εἶναι καὶ αἱ ὀνομασίαι πολλῶν τόπων ἐκ
τῆς πηγῆς ταύτης γνωστῶν.

Τὰ δύναματα ταῦτα δὲν ἀνήκουσι προφανῶς οὔτε εἰς τὴν
Τουρκικήν, οὔτε εἰς τὴν Ἑλληνικήν, οὔτε εἰς τὴν Ἀρμε-
νικήν τούναντίσιν κατὰ μέγα μέρος ἔχουσι προφανεστάτην
ἀναλογίαν πρὸς πολλὰ ἀρχαῖα δύναματα τῆς κεντρώας
Μικρᾶς Ἀσίας, τινὰ μάλιστα αὐτῶν (ὡς Μισθί, Σελενδή,
Ζῆλα, Νάνισσα, Ἀνδαβάλ, Γιαραππισούν) εἰσὶ καθόλου
ταῦτα τοῖς ἀρχαῖοις.

Συνδυάζοντες τοῦτο μετὰ τοῦ ἀξιοσημειώτου ἄλλου
γεγονότος, ὅπερ καὶ ἡξῆς ἄλλων μέν, ἵδια δὲ ἐκ πολλῶν ἐν
τῷ πίνακι τοῦ Ἀρχιεπισκόπου μνημονευομένων Ἐκκλη-
σιῶν καὶ Μοναστηρίων βεβαιοῦται, ὅτι δῆλα δὴ ἐν
αὐτῇ δὴ ταύτῃ τῇ γωνίᾳ τῆς ἀρχαίας Καππαδοκίας ὑπὸ¹
τὴν σκέπην τῶν ἀξιομνημονεύτων τρωγλοδυτικῶν πόλεων
καὶ βραχωδῶν κοιλάδων εὑρείας λαβυρίνθωδους κατασκευῆς
ἢ συμπαγέστατος Χριστιανικὸς πληθυσμὸς διετηρήθη, φθά-
νομεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ
τῆς χώρας; ταύτης ἡδυνάθησαν νὰ διατηρηθῶσιν ἵχνη τῆς
ἀρχαίας Καππαδοκίας γλώσσης (ἀναμφιβόλως Ἀρίας),
ὡς τοῦτ' αὐτό, καθὰ παρατηρεῖ ὁ Niebuhr, φαίνεται ὅτι
συνέθη ὡς πρὸς τὴν ἀρχαίαν Λυκαονίκην γλώσσαν ἐν τῇ
ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων δλως ἀκαταλήπτῳ γλώσσῃ τῶν
κατοίκων τῆς Σίλλας παρὰ τὸ Ἰκόνιον. Ὁπωσδήποτε

* Ἐννοεῖτον Πατριάρχην Κύρυλλον τὸν Ε'. οἵτις Ἀρχιε-
πίσκοπος ὃν πρότερον Ἰκονίου συνέγραψε τὴν γνωστὴν περὶ Καπ-
παδοκίας (Σετραπεῖας Ἰκονίου) τυγχάνει τοῦτο.

πλείστου ἄξιον θὰ είναι, ἂν τις γλωσσομαθής ἐρευνήσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο ἐγγύτερον ἐγχωρίως καὶ ἐπιτοπίως».

Καὶ ἔτερος δὲ σπουδαῖος συγγραφέας καὶ περιηγητής, ὁ G. Perrot, περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου ἔγραψε τὰ ἑξῆς.
«Ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα οὐδέποτε ἀπώλετο ἐνταῦθα (ἐν Καππαδοκίᾳ) ὀλοσχερῶς διατηρούμενη καὶ ζῶσα ἐν παντελεῖ σχεδὸν ἀπομονώσει ἐν ἀποκέντρῳ τινὶ ἐπαρχίᾳ μακρὰν τῆς ἐπηρείας τῶν λογίων καὶ τῆς συνετῆς ἐν μέρει προσπαθείας, ἥτις καταβάλλεται ἀπὸ τῶν τελευταίων ἐτῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ίνα ἡ Ῥωμαϊκὴ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν νήσων προσεγγίσῃ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πρὸς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν. Πιθανῶς δὲ ἡ διάλεκτος αὕτη ἐτήρησεν ιδιώματά τινα καὶ ἐκφράσεις καὶ τύπους ιδιάζοντας εἰς τὴν ἀρχαίαν Καππαδοκικὴν διάλεκτον, ὅπως ἐλαλεῖτο αὕτη ἐπὶ τῆς Ἑλληνορωμαϊκῆς ἐποχῆς, καὶ ἔχει ἐπομένως περιέργους ποικιλίας ἀξίας σημειώσεως. Λυπούμαται σφόδρα ὅτι δὲν είχον καιρὸν διὰ νὰ ἐπισκεφθῶ τοὺς Ἑλληνας τούτους Καππαδόκας. Ἡ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἔρευνα πρέπει νὰ γένηται μετὰ πάσης σπουδῆς, διότι ἀφότου οἱ ἐν Καππαδοκίᾳ ἀπολαύουσι πλείονος ἡσυχίας καὶ αἱ συγκοινωνίαι κατέστησαν εὐχερέστεραι, ἡ αὔρα τῆς ἀναγεννήσεως τῶν γραμμάτων καὶ ἐνταῦθα γίνεται ἐπαισθητή, καὶ οἱ κάτοικοι μεταπέμπονται διδασκάλους, ἐφημερίδας καὶ βιβλία ἐξ Ἀθηνῶν. Μετὰ τούτων δὲ θὰ ἐπέλθῃ καὶ ἡ πρὸς σχολαστικότητα τάσις καὶ ἡ ἐπιτίθεμενος καθαριότητος τοῦ λεκτικοῦ, θὰ ἀπορρίφθωσιν ἐπομένως ὡς ἀδόκιμοι καὶ χυδαῖαι αἱ παλαιαι ἐγχώριοι φράσεις, αἵτινες καὶ ὑπ' αὐτὴν ἔτι τὴν θέρβαρον μορφὴν, τὴν

* Georges Perrot. Souvenir d'un voyage en Asie Mineur. Paris 1867. σ. 185.

ὅποιαν συγγάνεις ἔλαβον, ἔχουσι πάντοτε τοσαύτην σπουδαιότητα διὰ τὸν φιλόλογον, καὶ τὰ δημώδη ταῦτα ίδιωματα, τῶν ὅποιων ἡ ζωὴ ἡ σφρίνεια καὶ ἡ γραφικὴ ἀφέλεια ἀποτελοῦσι τὴν πρωτοτυπίαν καὶ τὴν ζωὴν τῆς γλώσσης. Θὰ ζητήσωσι δὲ ν' ἀντικαταστήσωσι ταῦτα διὰ τῆς τεχνικῆς ἐκείνης καὶ ἀκριβολόγου διαλέκτου τῆς ἐπικρατούσης νῦν ἐν Ἀθήναις».

‘Ω; Βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ὃ μὲν Κιερετὶ προτίθησι τὸ ζήτημα ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς γλωσσολογικῆς αὐτοῦ σημασίας ἐπιθυμῶν ἵνα γνωσθῇ ἀν καὶ μέχρι τίνος ἐν τῇ σήμερον ἐν Καππαδοκίᾳ λαλουμένῃ Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ ἐσώθησαν ἔχην τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς γλώσσης ἵνανὰ πρὸς διαφώτισιν τοῦ περὶ καταγωγῆς τῆς γλώσσης ταύτης ζητήματος, ἐνῷ δὲ Perrot ἔξετάζει τὸ πρᾶγμα ὑπὸ εἰδικὴν φιλολογικὴν ἔποψιν ἐπιθυμῶν ἵνα συλλεγῶσι καὶ ἐρευνηθῶσιν τὰ ζῶντα μνημεῖα ἀρχαϊκῆς τίνος Ἑλληνικῆς διαλέκτου ἔχουσις πιθανῶς ἀξιοσημειώτους ποικιλίας λέξεων καὶ φράσεων, ιδιωμάτων ἐν γένει χυδαίων μὲν καὶ βραβέρων, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τὴν βάρβαρον αὐτῶν μορφὴν μὴ στερουμένων σπουδαιότητος καὶ ἀξίας φιλολογικῆς.

‘Γὰρ τὴν διπλῆν ταύτην ἔποψιν, καὶ ὑπὸ καθόλου δηλονότι γλωσσολογικὴν καὶ ὑπὸ ίδιαιτέραν Ἑλληνικήν, μετὰ πολλοῦ ζήλου καὶ ἐπιμελείας δοθεὶς εἰς τὴν μελέτην τοῦ προκειμένου ζητήματος πρὸ δεκαετίας ἥδη εἶχον ἐκθέσει ἐν τῇ περὶ τῆς ἀρχαίας Καππαδοκίας πραγματείᾳ μου τὰ ἔξαγμενα τῶν πρώτων μου μικρῶν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου τῆς Καππαδοκίας ἐρευνῶν*. Συνεχίσας δὲ ἔκτοτε ταῦτας, πρό τίνος δὲ χρόνου καὶ περιοδείαν

* Καππαδοκικὴ ὑπὸ Π. Κ. Καρολίδου τελ. 97—100.

ποιησάμενος ἐν τῇ Ἑλληνογλώσσῳ Καππαδοκίᾳ, ἵνα κατὰ Kierpert ἐρευνήσω τὸ ζήτημα ἐπιτοπίως, καὶ ἵκανὰ συναγγών μνημεῖα τῆς Ἑλληνικῆς Καππαδοκικῆς διαλέκτου ἐν λέξεσι καὶ φράσεσι καὶ ἀσμασι καὶ μύθοις συνιστάμενα, τὰ πάντα ζῶντα καὶ διατηρούμενα ἐν τῇ γλώσσῃ τοῦ λαοῦ, προτίθεμαι νῦν νὰ ὑποθέλω τὰ ἔξαγόμενα τῶν ἐρευνῶν μου εἰς τὴν τῶν ἀρμοδίων κρίσιν, ἀφοῦ προτάξω τινὰ ἐν εἴδη εἰσαγωγῆς περὶ τε τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς γλώσσης καὶ περὶ τῆς σήμερον ἐν Καππαδοκίᾳ λαλουμένης Ἑλληνικῆς διαλέκτου.

α'. ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΑΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΗΣ

ΓΛΩΣΣΗΣ.

2.

Ἄρχαίαν Καππαδοκικὴν γλώσσαν λέγοντες ἐννοοῦμεν τὴν γλώσσαν ἐκείνην, ἣτις ἐλαλεῖτο ἐν Καππαδοκίᾳ πρὶν ἡ ἡ γλώσσα ἡ Ἑλληνικὴ καταστῇ ἐγχώριος γλώσσα τῆς Καππαδοκίας λαλουμένη, ὥφ' ἀπόντων αὐτῆς τῶν κατοίκων. Η εἰσόδος καὶ ἡ βαθμοίαί διάδοσις τῆς Ἑλληνικῆς ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἤρξατο ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀμέσων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξανδρου διαδόχων ἦτοι ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 4. Π. Χ. αἰώνος, ἀλλὰ μόλις κατὰ τὸν 4. Μ. Χ. αἰώνα κατέστη γενικῶς λαλουμένη ἐγχώριος γλώσσα, ώς θελομέν διασαφήσει τὰ περὶ τούτου περαιτέρω.

Κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Στράβωνος ἡ Καππαδοκικὴ γλώσσα ἐλαλεῖτο καθ' ἄπαν τὸ τμῆμα ἐκεῖνο τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὸ περιλαμβανόμενον μεταξὺ τοῦ Εὔξείνου Πόντου πρὸς Β., τοῦ Κιλικίου Ταύρου πρὸς Ν., τῆς Μεγάλης Ἀρμενίας Κολχίδος καὶ Εύφρατου ποταμοῦ πρὸς Λ., καὶ Λυ-

κασονίας Φρυγίας (τῆς Φρυγικῆς Γαλατίας μετά τὴν εἰς Μ. Ἀσίαν ἐποίκησιν τῶν Γαλατῶν) καὶ Ηαφλαγονίας μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀλυος πρὸς Δ., καὶ ἔχον πλάτος ἀπὸ Β. πρὸς Ν. 45 Γ. Μ. Καὶ μῆκος ἀπὸ Ἀν. πρὸς Δ. 65 Γ. Μ. ἥτοι ἐπιφάνειαν ὡς ἔγγιστα 3000 τετρ. μ. Πάντας τοὺς ἐν τῷ τμήματι τούτῳ τῆς Μ. Ἀσίας, τῷ ἀποτελοῦντι τὸ τρίτον τῆς ὅλης χερσονήσου, οἰκοῦντας λαούς, καλεῖ ὁ Στράβων ὄμοιοιώσσονς Καππαδόκας^{*}. Τὸ ἐπασχολοῦν λοιπὸν ἐνταῦθα ζήτημα είναι: τὶς ἡρά ἥτο καὶ εἰς ποίαν οἰκογένειαν γλωσσῶν ὑπῆγετο ἡ τοσοῦτον εὐρέως διαδεδομένη ἐν Μ. Ἀσίᾳ γλῶσσα. Τὸ ζήτημα δὲ τοῦτο δὲν ἔχει μερικὴν μόνον σπουδαιότητα διὰ τὴν ἀρχαιολογίαν τῆς Καππαδοκίας, ἀλλὰ καὶ μεγάλην σημασίαν γενικὴν οὐ μόνον διὰ τὴν καθόλου ἀρχαιολογίαν τῆς Μ. Ἀσίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐπιστήμην ἐν γένει τὴν γλωσσολογικήν, μεθ' ἣς συνδέεται ἡ διαφώτισις σπουδαιοτάτων ἱστορικῶν καὶ ἐθνολογικῶν ζητημάτων. Ἀληθῶς ἀφότου ἡ γλωσσολογία ἥτοι ἡ συγκριτικὴ φιλολογία ἀπέδειξεν ὅτι οἱ πρῶτοι ἱστορικοὶ λαοὶ τῆς Εὐρώπης, καὶ ἴδιως οἱ ἰδρυταὶ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ Ἐλληνικοὶ καὶ Ἰταλικοὶ λαοί, ἔλκουσι τὴν καταγωγὴν ἐξ Ἀσίας καὶ ἀποτελοῦσι τὴν νοτιοδυτικὴν μοίραν μεγάλης οἰκογενείας ὁμοφύλων λαῶν, εἰς οὓς ἐδόθη τὸ ὄνομα Ἄριοι ἢ Ἰνδοευρωπαῖοι, ἐκτεινομένων ἀπὸ τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τῶν Ἰμαλαΐων μέχρι τοῦ Ἀτλαντικοῦ, μεγίστην ἔκτοτε προσέλαθε σπουδαιότητα τὸ περὶ καταγωγῆς, ἵστορίας, τοῦ πολιτισμοῦ ἐν γένει ζήτημα τῶν ἀρχαίων τῆς Μ. Ἀσίας λαῶν. Διότι ἡ Μ. Ἀσία ὑπῆρξεν ἡ μεγάλη γέφυρα μεταξὺ Ἀσίας καὶ Εὐρώπης, καὶ ὁ μέγας σταθμός, ἐνθα συνην-

* Σερχ. ΙΒ'. 533.

τήθησαν καὶ ὄπόθεν εἰς τὴν νότιον Εὐρώπην διέβησαν λαοί,
γλώσσαι, τέχναι, καὶ ἰδέαι τῆς Ἀσίας. Ἡ χώρα αὗτη ὑπῆρξε
τὸ δρμητήριον, ὄπόθεν ὁ Ἀσιατικὸς ἐν γένει πολιτισμὸς
διαδοθεὶς εἰς τὸ γόνιμον ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος, κλαῖε τὴν
ἰδιοφυΐα ἐκείνην θαυμασίαν ἀνάπτυξιν, ἥτις ἀπετέλεσε τὴν
ἀρχὴν καὶ τὴν βάσιν τοῦ Εύρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ. "Οπως
δὲ γεωγραφικῶς ἡ Μ. Ἀσία κεῖται ἐγγύτατα Εὐρώπης καὶ
Ἀσίας, οὕτως αἱ ἀναγόμεναι εἰς τὴν ἀρχαιολογίαν αὐτῆς
γνώσεις παρέχουσιν ἡμῖν ἰδέαν τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς
ἀρχῆς τοῦ τε Ἀσιατικοῦ καὶ τοῦ Εύρωπαϊκοῦ κόσμου, τῶν
τε κοινῶν καὶ τῶν ἰδιαιτέρων γνωρισμάτων ἐκατέρου, καὶ
ἀποτελοῦσιν ἐν γένει τὸν κρίκον τῆς ἐνότητος τῆς Ἀσιατι-
κῆς καὶ Εύρωπαϊκῆς ἱστορίας. Ἄλλ' ἀκριβῶς ἐν τῶν μάλιστα
συμβαλλομένων εἰς τὴν διαφώτισιν τῆς σκοτεινῆς ἀρχαιο-
λογίας τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι ἡ κατὰ τὸ δυνατὸν ἐξακρί-
βωσις τῆς καταγωγῆς τῶν ἀρχαιότατα οἰκησάντων αὐ-
τὴν λαῶν τοῦτο δὲ γίνεται ἰδίως διὰ τοῦ καθορισμοῦ τῆς
γλωσσικῆς οἰκογενείας, εἰς θην ὑπάγονται αἱ γλώσσαι τῶν
λαῶν τούτων. Ἐκ πρώτης ὅψεως τὸ ζήτημα τοῦτο οὐδαμῶς
φαίνεται δυσχερές. Ἀφοῦ ἡ Μ. Ἀσία ὑπῆρξεν, ὡς εἴπομεν,
σταθμὸς μέγας τῶν ἀπ' Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ
Ἰταλίαν μεταναστευσάντων Ἀρίων λαῶν, ἐπεται κατὰ
φυσικὸν λόγον ὅτι ὅπως ἡ χώρα αὗτη γεωγραφικῶς κατέ-
χει μέσην τινὰ θέσιν μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἀσίας, οὕτω
καὶ δι πολιτισμὸς ἐν γένει καὶ αἱ γλώσσαι ἰδιαιτέρως
τῶν οἰκησάντων αὐτὴν λαῶν ἀποτελοῦσι τὸ σημεῖον τῆς
ἐνότητος μεταξὺ τῶν Ἀσιανῶν Ἀρίων καὶ τῶν Ἰταλοπε-
λασγῶν τῆς Εὐρώπης, ἐπομένως αἱ ἀρχαῖαι γλώσσαι τῆς
Μ. Ἀσίας συγγενεύουσιν ἐξ ἴσου πρός τε τὴν Ἑλληνικὴν
καὶ τὴν Δατινικὴν καὶ πρὸς τὰς Ἀρίας γλώσσας τῆς Ἀσίας
καὶ ἀποτελοῦσι τὸν δεσμὸν τῆς ἐνότητος τῶν Ἀσιατικῶν

Αρίστων πρὸς τὰς Ἰταλοπελασγικὰς γλώσσας. Ἀλλ᾽ ὅταν ληφθῇ ὑπὸ ὄψις ὅτι οἱ Ἀριοὶ λαοὶ δὲν ἔσαν οὔτε οἱ πρῶτοι οὔτε οἱ μόνοι οἰκήτορες τῆς Μ. Ἀσίας, ὅτι ἡ χώρα αὕτη ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως δὲν ὑπῆρξε μόνον σταθμὸς τῶν ἀπὸ Ἀσίας εἰς Εύρωπην μεταναστευσάντων λαῶν, ἀλλὰ καὶ παλαιστρὰ πολλῶν ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου ἐνταῦθα συναντηθέντων Τουρανικῶν, Σημιτικῶν καὶ Χουσιτικῶν λαῶν, τότε ἡ διασάφησις τῶν ἐθνολογικῶν καὶ τῶν μετ' αὐτῶν συνδεομένων γλωσσολογικῶν περὶ τῆς χώρας ταύτης ζητημάτων καθίσταται λίαν δυσχερής. Εἰς τὴν αὐξησιν δὲ τῆς δυσχερείας συμβάλλεται μεγάλως ἡ μεγίστη σπάνις μνημείων τῶν ἀρχαίων Μ. Ἀσιανῶν γλωσσῶν. Πολλῶν ἐκ τῶν γλωσσῶν τούτων διεσώθησαν λέξεις τινὲς μόνον μνημονεύμεναι ὑπὸ τῶν κλασικῶν συγγραφέων, τινῶν δὲ μόνον κύρια ὄνδρατα· δύο δὲ γλωσσῶν, τῆς Φρυγικῆς καὶ τῆς τῶν Δυκίων, διεσώθησαν καὶ ἐπιγραφαί. Ἡ δὲ Ἑλλειψίς αὕτη ἐπαρκῶν μνημείων πρὸς σπουδαίαν περὶ τῶν γλωσσῶν τούτων μελέτην ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς σχηματισμὸν ποικίλων γνωμῶν περὶ τῆς καταγωγῆς αὐτῶν πλήν, νοεῖται, τῆς Φρυγικῆς καὶ τῆς τῶν Δυκίων, τῶν δόποιων τὰ σωζόμενα μνημεῖα διηκρίωσαν ἵκανῶς τὸ περὶ καταγωγῆς αὐτῶν ζήτημα. Περὶ τῆς Καππαδοκικῆς ἰδίως γλώσσης, ἥτις ἐλαλεῖτο, ὡς εἴπομεν, ἐν εὐρεῖ τμήματι τῆς Μ. Ἀσίας καὶ ἦτον ὡς ἐκ τούτου μία τῶν σπουδαιοτάτων ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ λαζλουμένων γλωσσῶν, ποικιλώταται ἐρρέθησαν γνῶμαι στηριζόμεναι ἐπὶ μονομερῶν κατὰ μᾶλλον ἢ ἥττον ἐθνολογικῶν περὶ Καππαδοκῶν καταγωγῆς θεωριῶν. Παραθέτομεν ἐνταῦθα τὰς σπουδαιοτέρας περὶ τε τῆς γλώσσης ταύτης καὶ περὶ τῶν λοιπῶν Μικρασιαγῶν γλωσσῶν θεωρίας καὶ γνώμας τῶν διαφόρων περὶ τὰ τοιαύτα ἀσχολουμένων σοφῶν.

Πρῶτος δ Paul Ernest Jablonsky ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ «De Lingua Lycaonica»,^{*} ἔξήτασε τὸ ζῆτημα τοῦτο συλλέξας ἐπιμελῶς τὰς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων περὶ αὐτοῦ εἰδήσεις καὶ ὑπαινιγμοὺς καὶ τὰς παρ' αὐτοῖς διασώθεισας λέξεις. Ο σκοπὸς τοῦ Jablonsky ἦτο κυρίως ν' ἀποδείξῃ τὴν συγγένειαν τῆς Δυκαονικῆς πρὸς τὴν Καππαδοκικήν, τῆς δόποιας θεωρεῖ ἐκείνην ὡς ἀπλῆν διάλεκτον, καὶ ἐντεῦθεν περὶ τὴν Καππαδοκικὴν κυρίως γλῶσσαν στρέφονται αἱ ἔρευναι αὐτοῦ. Ἀλλὰ αἱ δλίγισται Καππαδοκικαὶ λέξεις, οἵς κατώρθωσε νὰ συλλέξῃ ἐκ τῶν διαφόρων συγγραφέων, οὐδὲν παρεῖχον αὐτῷ συμπέρασμα σπουδαίου περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς γλώσσης ταύτης. Ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πρὸς ἀλλήλας σχέσεων τῶν διαφόρων Μικρασιανῶν γλωσσῶν εἰς οὐδὲν δριστικὸν συμπέρασμα ἔφθασε, παρεδέξατο δὲ μόνον τὴν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ὑπαρξίν δύο γλωσσικῶν οἰκογενειῶν, Ἀρίας δηλονότι καὶ Σημιτικῆς, τὴν δὲ Καππαδοκικὴν ὑπήγαγεν εἰς τὴν Σημιτικὴν οἰκογένειαν θεωρῶν αὐτὴν Ἀσυρίας γλώσσαν ἀρχαίαν. Η τοιαύτη περὶ τῆς Καππαδοκικῆς γνώμη τοῦ Jablonsky οὐδεμίαν δύναται νὰ ἔχῃ σπουδαιότητα, διότι στηρίζεται ἀπλῶς ἐπὶ τῆς πλημμελοῦς παραδόσεως, διὰ τοῦτο οἱ Καππαδόκαι ἦσαν ἄποικοι ἐξ Ἀσυρίας μεταναστεύσαντες εἰς τὴν Καππαδοκίαν. Η παράδοσις αὕτη εἶναι τῶν Ἀλεξανδρινῶν χρόνων, ὅπότε οἱ λόγιοι ποιηταὶ ἐκάλουν τὴν Καππαδοκίαν «Ἀσσυρίαν χθόνα» (Ἀπολλ. Ἀργον. 934). Εἶναι ἀληθές διὰ τὰ ὀνόματα Σύριος καὶ Ἀσσύριος ἦσαν ταῦτα σηματα παρ'. Ἐλλησι καὶ διὰ οἱ Σύριοι τῆς Καππαδοκίας ἦσαν γνωστοὶ ἥδη εἰς τὸν Πίνδαρον, ἀλλ' ἡμεῖς διὰ μακρῶν ἐπειράθημεν ἥδη ν' ἀποδείξωμεν

---

* Opusculu Jablonsky's III, von Jonas Wilhelm te Water Leyden 1809).

ἐν τοῖς Καππαδοκικοῖς ὅτι οὔτε τὰ ὄνόματα ταῦτα Σύριοι,
Ἄσσυριοι, Σύροι, Λευκόσυρος εἶχον ἔννοιαν ἐθνολογικὴν,
οὔτε αἱ περὶ μεταναστεύσεως Ἀσσυρίων εἰς τὴν Καππα-
δοκίαν παραδόσεις δικαιολογοῦσι καθόλου τὴν περὶ Σημι-
τικῆς καταγωγῆς τῶν Καππαδοκῶν γνώμην.¹

Μετὰ τὸν Jablonsky ἐπραγματεύθη τὸ προκείμενον
ζήτημα ὁ Adelung². Κατὰ τὴν θεωρίαν αὐτοῦ οἱ λαοὶ τῆς
Μ. Ἀσίας ὡς πρὸς τὰς γλώσσας αὐτῶν διαιροῦνται εἰς
τέσσαρας φυλάς· ἀ. τὴν Θρακοῦλλαρικήν, περιλαμβάνου-
σαν τοὺς Φρύγας καὶ τοὺς Βιθυνούς· β'. τὴν Πελασγικήν,
γ'. τὴν Ἑλληνικὴν ἐν ταῖς δυτικαῖς παραλίαις καὶ δ'. τὰς
πέραν τοῦ Ἀλυος Σημιτικὰς φυλάς. Ὅστε καὶ κατὰ τὸν
Adelung ἡ Καππαδοκικὴ γλῶσσα ἦτο Σημιτική. Ἄλλὰ καὶ
τούτου ἡ γνώμη στηρίζεται μόνον ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ὅτι
οἱ Καππαδόκαι ἦσαν ἀποικοὶ Ἀσσύριοι.

Τρίτος περὶ τῶν Μικρασιανῶν γλωσσῶν ἔγραψεν ὁ
Heeren ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ «Περὶ τῶν ἐν τῷ ἀρχαίῳ
Περσικῷ χράτει λαλουμένων γλωσσῶν»³. Κατὰ τὸν Heeren
ὁ Ἀλυς ποταμὸς ἀπετέλει ὅριον μεταξὺ τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ
δύο γλωσσικῶν οἰκογενειῶν, τῆς Ἀρίας πρὸς Δ. τοῦ πο-
ταμοῦ καὶ τῆς Σημιτικῆς πρὸς Ἀν. αὐτοῦ. Ἡ Καππαδο-
κικὴ γλῶσσα ἦτο κατὰ τὸν Heeren διάλεκτος Συριακή.
Ἄλλ' εἴπομεν ἥδη ὅτι ἡ περὶ Συριακῆς καταγωγῆς τῶν
Καππαδοκῶν γνώμη εἶναι τοσούτον πλημμελής, ὅσον καὶ ἡ
περὶ Ἀσσυριακῆς.

1). Ἡσ περὶ τούτων ἐκτενῶς ἐν τοῖς Καππαδοκικοῖς σελ. 64—84.

2). Adelung *Mithridates II* σ. 339.

3). *Commentatio de linguarum Asiaticarum in antiquo Persarum imperio varietate et cognitione. in Comment. Soc. Reg. Scient. Goettingen XII*, 2, σ. 3.

Περὶ τῆς Καππαδοκικῆς γλώσσης οἱ περιώνυμοι Ἀ-
σιανολόγοι Lassen καὶ Lagarde ἀπεφήναντο ὅτι ἡτο Ἀρία·
ὅ Lassen ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ «Περὶ τῶν ἀρχαίων γλωσ-
σῶν τῆς M. Ἀσίας»¹ παρεδέξατο ἴδιον τινα κλάδον.
Ἀρίων γλωσσῶν οἰκογενείας, ὃν ἔκάλεσε Θρᾳκοαρμενικὸν
καὶ εἰς δύν ἐκτὸς τῆς Ἀρμενικῆς ὑπήγαγε καὶ τὰς ἄλ-
λας Ἀρίας διαλέκτους τῆς M. Ἀσίας, ὡς δρια τῶν ὁ-
ποίων προσδιώρισε πρὸς Δυσμὰς μὲ τὸν Τῆμνον, πρὸς Νό-
τον δὲ τὸν Ταῦρον. Ἡ Καππαδοκικὴ γλώσσα κατὰ τὸν
Lassen ἡτο διάλεκτος Ἀρία ἀμέσως συγγενῆς πρὸς τὴν
Σανσκριτικὴν καὶ τὰς ἴδιας Ἰρανικὰς καλουμένας γλώσ-
σας, ἡτοι τὴν ἀρχαίαν Βακτρικὴν καὶ τὴν ἀρχαίαν Περ-
σικήν. Τοιαύτην θεωρίαν περὶ τῆς Καππαδοκικῆς γλώσ-
σης ἀνέπτυξε καὶ ὁ Paul Lagarde² καλέσας ταύτην, καθὼς
καὶ ἄλλας τινὰς Μικρασιανὰς γλώσσας, Ἰρανικὴν διάλε-
κτον ἐκτὸς τοῦ Ἰρανικοῦ δροπεδίου, καὶ πειραθείς μάλιστα
νὰ προσδιορίσῃ τὰς διαλεκτικὰς αὐτῆς διαφορὰς πρὸς ἄλ-
λας Ἰρανικὰς γλώσσας καὶ ἴδια πρὸς τὴν ἀρχαιοτάτην
Ἰρανικὴν γλώσσαν, τὴν Βακτρικήν. Ως μαρτυρίαν τῆς
γνώμης ταύτης παρέχονται ὅτε Lassen καὶ ὁ Lagarde τὰ
γνωστὰ ἡμῖν ὀνόματα τῶν ἀρχαίων βασιλέων τῆς Καππα-
δοκίας, ἀτινα πάντα, πλὴν ἑνὸς (*Ἄρχελας*) εἰσὶ καθαρῶς
Ἰρανικά (*Φαρνάχης*, *Ἀρίθαιος*, *Μιθριδάτης*, *Ἀριαράθης*
Ἀριαράμνης, *Οροφέρνης*, *Ἀριαράθης*), τὰ ὀνόματα θεῶν τι-
νων λατρευομένων ἐν Καππαδοκίᾳ (*Ωμανδος*, *Αμάρδατος*,
Ασβαμαίος Ζεύς), πρὸ πάντων δὲ τὰ ὀνόματα τῶν Καππα-
δοκικῶν μηνῶν, τὰ δόποια ὁ Lagarde ἐρμήνευσε βοηθείᾳ

1). Lassen. *Über die alten sprachen Kleinasiens.* Zeitschrift der Deutschmorgenlaendischen gesellschaft. Tom. X.
2). P. Lagarde *Gesammelte Abhandlungen.* Leipzig 1866.

τῆς Βακτρ.κῆς καὶ τῶν ὄποίων τὴν Ἰρανικὴν καταγωγὴν μαρτυρεῖ ἡ προφανὴς συγγένεια αὐτῶν πρὸς τὰ ὄνδματα τῶν Νεοπτιρσικῶν μηρῶν. Παρατηρῶν πρὸς τούτοις ὁ Lagarde διεῖ ἡ παρ'. 'Ομήρω ἀπεντῶσα λέξις μῶλυ, ἡ ἀνήκουσα κατὰ τὸν ποιητὴν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Θεῶν, ἢτοι εἰς γλῶσσαν ἀρχαίαν ξένην, ἢτοι Καππαδοκικὴ κατὰ μαρτυρίαν Διοσκορίδου¹ καὶ διεῖ ἡ λέξις αὗτη εἶναι Ἰρανική, ἡ αὗτὴ τῇ ὑπὲ τοῦ Πλουτάρχου² μνημονευομένη ὅμωμι, προσέτι δὲ παραδεχόμενος ὁ Lagarde διεῖ καὶ τὸ παρ'. 'Ομήρω Σαρδύνιοι ἐμείθησεν³ ἔλαθε τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ ἐν Καππαδοκίᾳ λατρευομένου θελυπρεποῦς παρισταμένου θεοῦ Σαρδάν, τοῦ δοποίου τὸ ὄνομα ἐδόθη εἰς τὸν Καππαδοκικὸν μῆνα Σάνδαρα, ἡ Σόνδαρα, φθάνει εἰς τὸ συμπέρασμα διεῖ ἐν Καππαδοκίᾳ ἔλαλετο Ἰρανική τις γλῶσσα πρὸ τῆς ἐποχῆς ἔτι, καθ' ἣν ἐποιήθησαν τὰ 'Ομηρικὰ ἔπη, ἢτοι πολὺ πρὸ τῆς Μηδικῆς ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης κυριαρχίας⁴.

Πολὺ πρὸ τοῦ Lagarde ὁ Γάλλος Ἀκαδημαϊκὸς Freret στηριζόμενος ἐπὶ τῇς ἀρχαίας παραδόσεως περὶ τῆς συγγενέιας τῆς Φρυγικῆς πρὸς τὴν Ἀρμενικὴν γλῶσσαν καὶ θεωρῶν διεῖ οἱ Καππαδόκαιοι ἵσσαν συγγενεῖς τοῖς Φρυγεῖς ἀπεφή-

1). Διοσκορ. β. 30. «Πάγανον ἄγριον τὸ ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ καὶ τῇ κατὰ Άσιαν Γαλατία λεγόμενον μῶλυ· καλοῦσι δὲ τινες αὐτὸ ἀρμάλαν, Σύροι βησάσαν, Καππαδόκαιοι δὲ μῶλυ. 'Ο Ὁμηρος ἀναφέρει τὴν λέξιν ταύτην ἐν Ὀδυσ. Κ. 303—305.

'Ρίζη μὲν μέλαν ἔσκε, γάλακτι δὲ εἴκελον ἄνθος
Μῶλυ δέ μιν καλέουσι θεοί· χαλεπὸν δὲ τ' ὀρύσσειν
Ἀνδράσι γε θητοῖσι, θεοί δέ τε πάντα δύνανται.

2). Πλούτ. Περὶ Ισ. καὶ Ὀσιρ. §. 46.

3). 'Ομ. Ὀδ. ν. 302.

4). Ἐκτενέστερα περὶ τούτων καὶ λόιως περὶ τῆς ἐρμηνείας τῶν ὄνομάτων τῶν Καππαδοκικῶν μηρῶν ὡς Καππαδόκ. σ. 86—106.

νατο ὅτι ἡ Φρυγικὴ, ἡ Καππαδοκικὴ καὶ Ἀρμενικὴ ἦσαν διάλεκτοι μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς Ἀρίας γλώσσης*. Καὶ ὁ πολὺ γνωστὸς ἐν τῇ Ἀνατολῇ Ἀσιανολόγος, δὲ πρὸ δλίγων ἐτῶν ἀποβιώσας Δρ. A. A. Mordtmann, ἐν τῇ διατριβῇ αὐτοῦ «Περὶ τῶν Τρωγλοδυτῶν τῆς Καππαδοκίας» (Die troglodyten von Kappadokien), ὅρμωμενος ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως ὅτι ἡ Καππαδοκικὴ γλώσσα ἦτο Φρυγικὴ τις διάλεκτος, ἡ δὲ Φρυγικὴ γλώσσα συγγενεστάτη τῇ Ἀρμενικῇ, ἐπεχείρησε νὰ ἔρμηνεύσῃ διὰ τῆς Ἀρμενικῆς πλειστα τοπογραφικὰ δνόματα ἐν Καππαδοκίᾳ, ὃσαν μὴ ὄντα Ελληνικὰ ἢ Τουρκικὰ παρέχουσι πρόδηλον τὴν Καππαδοκικὴν αὐτῶν καταγγήν.

Ἄπασαι αἱ προεκτεθεῖσαι περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς Καππαδοκικῆς γλώσσης θεωρίαι καὶ γνῶμαις τῶν διαφόρων σοφῶν ἔχουσι τὸ κοινὸν τοῦτο πλημμέλημα, ὅτι ἐκ μερικῶν καὶ ἐνίστε ἐλαχίστων διδομένων ἐξάγουσι γενικὰ καὶ ἀπόλυτα συμπεράσματα. Ἐφόσον δὲν εὑρεθῶσιν ἄλλα ἵχυντα τῆς Καππαδοκικῆς γλώσσης πλὴν τῶν δλίγων χυρίων δονομάτων, ἀνδρῶν τε καὶ θεῶν, καὶ πόλεων καὶ τόπων, καὶ ἀφοῦ δὲν ἔχομεν μαρτυρίας ἀρχαίων συγγραφέων περὶ τῶν σχέσεων τῆς Καππαδοκικῆς πρὸς οἰανδήποτε ἄλλην γνωστῆς καταγωγῆς γλώσσαν, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λυθῇ τὸ προκείμενον ζήτημα. Δίαν ἐπιπόλαιος ἐξηλέγχθη ἡ γνώμη τῶν φρονοῦντων ὅτι ἡ Καππαδοκικὴ γλώσσα ἦτο Σημιτική, διότι οἱ Καππαδόκαι ἦσαν Συριακῆς ἢ Ἀσσυριακῆς καταγωγῆς, οὐ μόνον διότι οἱ Σύριοι ὑπὸ τῶν Ελλήνων καλούμενοι Καππαδόκαι δὲν φαίνονται ὄντες Συριακῆς καταγωγῆς, ἀλλὰ διότι καὶ ὑποτιθεμένης τῆς τοι-

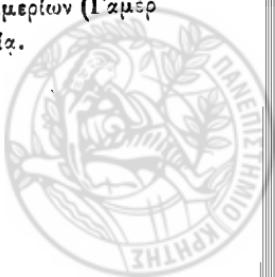
* De l'année vague cappadocienne. Mémoire de l'Academie de belles lettres. Tom. XIX,

αύτης γνώμης ώς ἀληθοῦς, δὲν δυνάμεθα ἐντεῦθεν ἀσφαλῶς νὰ συμπεράνωμεν περὶ τῆς καταγωγῆς τῆς Καππαδοκικῆς γλώσσης, διότι οἱ Καππαδόκαιοι οὗτοι, οἱ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Σύριοι καλούμενοι, καὶ ἀφ' ᾧ ἡ ἐδόθη τὸ ὄνομα τῇ Καππαδοκίᾳ, δὲν ἔσται ὁ μόνος λαός ὁ κατοικῶν τὴν εὐρεταν ἔκεινην χώραν, ἐν ᾧ ἐλαλεῖτο ἡ Καππαδοκικὴ γλῶσσα. Αἱ διάφοροι ἴστορικοι καὶ ἐθνολογικοί ἔρευναι ἀπέδειξαν ἐπαρκῶς, ὅτι πλῆθις ἔθνων διαφόρων φυλῶν κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου εἰσέβαλον εἰς τὴν Καππαδοκίαν. Τουρανικοί καὶ Χουσιτικοί λαοὶ ἔσται οἱ ἀρχαιότατοι κάτοικοι τῆς χώρας¹. Οἱ Καππαδόκαιοι δὲ ἀνήκουσιν εἰς σχετικῶς μεταγενεστέρους χρόνους². Τὰ ἔθνη τὰ ἴστορικὰ παρήχθησαν ώς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ τῆς ἀναμίξεως διαφόρων φυλῶν, ἐν τῇ ἀναμίξει δὲ ταύτη ὑπερίσχυσε τέλος τὸ ὄνομα μιᾶς μόνης φυλῆς, εἴτε ἀρχαιοτέρας εἴτε νεωτέρας, εἴτε μεγάλης εἴτε μικρᾶς. "Ομοιόν τι συμβαίνει καὶ περὶ τὴν γλῶσσαν. Ἡ ἐκ τῆς ἀναμίξεως

1). "Ιδε περὶ τούτων ἐκτενῶς ἐν τῇ ἐμῇ πραγματείᾳ «Τὰ Κόμανα καὶ τὰ ἐρείπια αὐτῶν» σ.13—33. καὶ Καππαδοκικὰ σ.36—86.

2). Κατά τινας Καππαδόκια εἶναι ὄνομα τοπογραφικόν, οὐχὶ ἐθνολογικόν. Κατά τὸν Benfey λ.γ. παράγεται ἐκ τοῦ Βακτρικοῦ *Huaspadakja*=χώρα ἀγαθῶν ἵππων. Κατά τὸν Hiller τὸ ὄνομα τῆς χώρας καὶ τοῦ ἔθνους ἐλήφθη ἐκ τοῦ ὄνόματος τοῦ ποταμοῦ Καππαδόκος, ὅπερ κατ' αὐτὸν παράγεται ἐκ τοῦ Συριακοῦ *Capdac*=τομεάς, δριον. Κατά τὸν Kiepert (*Lehrbuch der alten geographie*) ἀπό τινος ἐκ τῶν σφηνοειδῶν ἐπιγραφῶν γνωστοῦ ἔθνους τῶν Δουγά οἱ γείτονες τῇ Καππαδοκίᾳ Σημιτικοί λαοὶ ἐκάλεσαν τὴν χώραν Κάτπα-Δουγά=χώρα τῶν Δουγά. Οἱ Ἀρμένιοι συγγραψεῖς καλοῦσι τοὺς Καππαδόκας πάντοτε Καμιρχ ἐκ τοῦ Τουρανικοῦ ἔθνους τῶν Κιμμερίων (Γαμερ τῆς Γραφῆς), οἵτινες ὥκουν τὸ πάλαι ἐν Καππαδοκίᾳ.

τῶν διαφόρων φυλῶν παραγομένη γλώσσα δὲν εἶναι πάντοτε ἡ τῆς ἀρχαιοτέρας ἢ τῆς νεωτέρας φυλῆς· ἡ ἐπικρατήσασα δὲ γλώσσα δὲν ἀνήκει πάντοτε εἰς τὴν φυλήν, τῆς δηποίας ἐπεκράτησε τὸ δνομα. Ἐνίστεται δὲν τῇ γλώσσῃ διαπεκριμένα τὰ στοιχεῖα τῶν γλωσσῶν ἐκατέρας ἢ ἐκάστης τῶν ἀναμιχθεισῶν φυλῶν, ὡς τοῦτο συνέβη ἐν τῇ Λατινικῇ καὶ ἐν τῇ Ἀγγλικῇ γλώσσῃ. Ἀλλοτε χωρὶς τὸ παράπλευν νὰ ἔξαφανισθῇ τὸ πρῶτον ἔθνος ἔξαφανίζεται ἡ γλώσσα αὐτοῦ ἐνεκα τῆς ἡθικῆς καὶ πολιτικῆς ὑπεροχῆς τῆς ἐπήλυδος φυλῆς, ὡς τοῦτο συνέβη ἐν τῇ νῦν Γαλλικῇ γλώσσῃ, ἥτις ἦναι κατ' οὐσίαν Λατινική, ἐν ᾧ ὁ λαλῶν αὐτὴν λαὸς εἶναι κατὰ μέγιστον μέρος ἀπόγονος τῶν ἀρχαίων Γαλατῶν. Ἀλλοτε πάλιν ἡ φυλὴ ἡ ἐπελθοῦσα καὶ καθυποτάξασα τὰ παλαιτέρον οἰκοῦντα ἔθνη συγχωνεύεται μετὰ τῶν καθυποταχθέντων καὶ λαμβάνει τὴν γλώσσαν αὐτῶν, ὡς τοῦτο συνέβη εἰς τοὺς Βησιγότθους τῆς Ἰσπανίας, τοὺς Φράγκους καὶ τοὺς Βουργουνδίους τῆς Γαλλίας, τοὺς Λομβαρδοὺς τῆς Ἰταλίας, τοὺς Νορμανδοὺς τῆς Γαλλίας, τοὺς Βουλγάρους τῆς κάτω Μοισίας κτλ. Ὄτι δὲ καὶ ἐν τῇ ἀναμίξει τῶν λαῶν τῆς Καππαδοκίας ἐγένετο τις ἐπικράτησις φυλῆς τινος ἡ γλώσσης καὶ ἔξ ἄλλων μὲν καθίσταται πιθανόν, σαφῶς δὲ μαρτυρεῖται ἔξ ὧν δὲ Στράβων λέγει περὶ τοῦ Καππαδοκικοῦ ἔθνους τῶν Καταδίνων: «Οἱ παλαιοί, κατὰ τὸν Στράβωνα, τοὺς Κατάδινας καθ' αὐτοὺς ἔταττον ἀντιδιαιροῦντες τοὺς Καππάδοξιν ὡς ἐτεροεθνέσι καὶ ἐν τῇ διαρρήματισει τῶν ἔθνῶν μετὰ τὴν Καππαδοκίαν ἐτίθεσαν τὴν Καταδίναν... Οὔτε δ' ἐκ τῆς διαλέκτου διαφορᾶς τινος ἐν τούτοις πρὸς τοὺς ἄλλους Καππαδόκας ἐμφανιζομενης οὔτε ἐκ τῶν ἄλλων ἔθνων θαυμαστὸν πῶς ἡγάντισται τελέως τὰ σημεῖα τῆς ἀλλοεθνίας». Ἐκ τῶν ηρημένων ἐπεται ὅτι δὲν δύναται τις ἐλλόγως νὰ

διεσχυρίσθη, καὶ Συρίων ὑποτιθεμένων τῶν Καππαδοκῶν, ὅτι ἐν χώρᾳ ὑπὸ τοσούτων λαῶν οἰκηθείσῃ, ὡς ἡ Καππαδοκία, φυλὴ τις Σημητικὴ μεταναστεύσασα εἰς τὴν χώραν ταύτην εἰς ἐποχὴν σχετικῶς μεταγενεστέραν ἐπέβαλε τὴν γλῶσσαν αὐτῆς εἰς τὴν μεγάλην ἔκεινην χώραν, τὴν ἀποτελοῦσαν, ὡς εἴρηται, τὸ ἐν τρίτον τῆς Χερσονήσου τῆς Μ. Ἀσίας.

Μείζονα πάντως πιθανότητα ἔχει ἡ γνώμη τῶν θεωρούντων τὴν Καππαδοκικὴν γλῶσσαν ὡς Ἀρίαν. Ἀφοῦ ἡ Καππαδοκία μεγάλην ἀπετέλει τῆς Μ. Ἀσίας χώραν ἀπὸ Εὔζείνου ἕως Ταύρου καὶ ἀπὸ Ἀλυοῦ μέχρι Εύφρατου ἐκτεινομένην, ἀφοῦ δυτικῶς αὐτῆς καὶ ἀνατολικῶς ὥκουν οἱ Ἀριοὶ λαοὶ Φρύγες καὶ Ἀρμένιοι Ἀρίας λαλοῦντες γλώσσας λίαν συγγενεῖς πρὸς ἀλλήλας, ἀφοῦ οἱ ἀπὸ τοῦ Ἀρμενικοῦ δροπεδίου εἰς τὴν Φρυγίαν καὶ τὰ λοιπὰ δυτικὰ μέρη τῆς Μ. Ἀσίας μεταναστεύσαντες λαοὶ ἀναγκαῖως διῆλθον διὰ τῆς Καππαδοκίας, ἐλλογωτάτη ἀποδαίνει ἡ ὑπόθεσις ὅτι σπουδαία μοίρα Ἀρίων λαῶν ἐγκατέστη καὶ ἐν Καππαδοκίᾳ. Ἡ Τουρανικὴ καὶ ἡ Χουσιτικὴ περιόδος ἐν τῇ ἔθνολογίᾳ τῆς Καππαδοκίας ἀνήκει εἰς παναρχαίους χρόνους καὶ ἡ κατὰ τοὺς ιστορικοὺς χρόνους ποῦ καὶ που τῆς Καππαδοκίας διατήρησις τοιούτων λαῶν δὲν ἀναιρεῖ τὴν ἀλλως ἐλλογον ὑπόθεσιν ὅτι καὶ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, ὅπως ἐν Ἀρμενίᾳ καὶ Φρυγίᾳ, ἐγκατεστάθησαν Ἀριοὶ λαοί. Οὐχ ἡττον δὲν δυνάμεθα ἐντεῦθεν θετικῶς νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ ἀρχαία Καππαδοκικὴ γλῶσσα ἦτον Ἀρία. Αἱ περὶ τούτου ἀποδείξεις τοῦ Lassen καὶ τοῦ Lagarde δὲν παρέχουσιν ἀσφαλῆ τεκμήρια. "Οτι τὰ ὄνδρατα τῶν γνωστῶν ἡμῖν βασιλέων τῆς Καππαδοκίας εἰσὶν Ἰρανικὰ οὐδόλως δικαιοῖ τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ἡ Καππαδοκικὴ γλῶσσα ἦτον Ἰρανική. Οἱ τῆς Καππαδοκίας βασιλεῖς

οἱ γνωστοὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀνῆγον τὴν γενεὰν αὐτῶν εἰς τοὺς Ἀχαιμενίδας βασιλεῖς τῆς Περσίας καὶ διὰ τοῦτο ἐλάμβανον ὄνδρατα Περσικά. Ἀλλὰ καὶ ἄλλως δύναται τὸ πολὺ νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἡ βασιλεύουσα ἐν Καππαδοκίᾳ δυναστεία κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους ἀνήκεν εἰς φυλήν τινα Ἰρανικὴν ἐν Καππαδοκίᾳ ἐγκατασταθεῖσαν. Ἀλλὰ μήπως διότι σήμερον ἔτι τὰ ἐν Ἰταλίᾳ, Ἰσπανίᾳ καὶ Γαλλίᾳ ὄνδρατα τῶν ἡγεμόνων, Κάρολος, Λουδοβίκος, Φερδινάνδος, Οὐμβέρτος εἰσὶ Γερμανικά, εἴναι τοῦτο ἀπόδειξις ὅτι ἐν ταῖς χώρας ταύταις λαλοῦνται γλῶσσαι Γερμανικαί; Τὸ αὐτὸ δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ καὶ περὶ τῶν ὄνομάτων τῶν ἐν Καππαδοκίᾳ λατρευομένων θεῶν καὶ τῶν Καππαδοκικῶν μηνῶν. Κόμαρα κατὰ τὸν Lassen ἐρμηνεύεται ἐν τῆς Σανχριτικῆς Kaman=ἄγαπῶσα, Ἀφροδίτη. Ἀλλ' ἐκ τῆς διορθώσεως τοῦ περὶ τῆς θεᾶς τῶν Κομάνων χωρίου τοῦ Στράβωνος ἐγένετο γνωστὸν ὅτι ἡ θεὰ δὲν ἐλέγετο Κόμαρα, ὡς ἐνόμιζεν δὲ Lassen, ἀλλὰ Μά, Κόμανα δὲ ἐκαλεῖτο μόνη ἡ πόλις· οὕτω δὲ ἡ τοῦ Lassen ἐτυμολογία ἀπόλλυσι πᾶσαν σπουδαιότητα. Τὸ ὄνομα τοῦ ἐν Τυάνοις λατρευομένου Καππαδοκικοῦ θεοῦ «Ἀσθαμαίνι Δίας» ἐρμηνεύεται κατὰ τὸν Lassen ἐκ τοῦ Βατρικοῦ αεμαν=οὐρανός. (οὐράνιος Ζεύς). Ἀλλ' δὲ Bochart ἐπιτυχέστερον ἵσως παράγει τὸ Ἀσθαμαῖν ἐκ τοῦ Συριακοῦ σεβα=δύμνυσαι (πρᾶλ. Ἐθρ. Βηρο-σαβεὲ=πηγὴ δρκοῦ), διότι δὲ Φιλόστρατος τὸν μὲν ὑπὸ τοῦ Ἀμμιανοῦ Ἀσθαμαῖον καλούμενον Δία καλεῖ ὥρκιον, ἀσθαμαῖον δὲ τὸ ὄνδωρ, λέγει δὲ περὶ τοῦ ὄνδατος τούτου καὶ τάδε «Τοῦτο ἐνόρκοις μὲν ἵλεών τε καὶ ἡδὺ ὄνδωρ, ἐπιόρκοις δὲ παρὰ πόδας ἡ δίκη· ἀποδῆσει γὰρ κοι εἰς δρθαλμοὺς καὶ εἰς χεῖρας καὶ εἰς πόδας καὶ ὄνδέροις ἀλίσκονται καὶ φθόαις καὶ οὐδὲν ἀπελθεῖν δυνατόν, ἀλλ' αὐτόθι ἔχονται καὶ ὀλοφύρονται πρὸ τοῦ ὄνδα-

τος δύμολογοῦντες ἢ ἐπιώρκησαν».¹ Πιθανώτατον ἐξ τῆς μαρτυρίας καθίσταται ὅτι τὸ ὄνδρο κυρίως ἐκάλεῖτο ὄρκιον καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ἐσήμαινε τὸ ἀσθαμαῖον. Οἱ δὲ Καππαδόκαι μὴ νοήσαντες ποσῶς τὴν ἔννοιαν τῆς λέξεως μετεβίβασσαν πιθανῶς τὴν λέξιν τὴν σύνθετον τὴν σημαίνουσαν ὄνδρο ὄρκιον εἰς αὐτὸν τὸν Δία. Ἀλλὰ ἐξ τῆς ἐτυμολογίας τῆς τοιαύτης τοῦ ὄνδρατος τοσοῦτον δλίγον δυνάμεθα νὰ εμπεριάνωμεν περὶ τῆς Σημιτικῆς καταγωγῆς τῆς Καππαδοκικῆς γλώσσης, δσον ἐξ τῆς τοῦ Lassen περὶ τῆς Ἀρίας.² Εν χώρᾳ, ὡς ἡ Καππαδοκία, ἔνθα ἀνεμίχθησαν διαφόρων φυλῶν λαοί, φαίνεται φυσικώτατον ὅτι ἐσώθησαν μεμονωμένα τινὰ ὄνδρατα Θεῶν ἢ ἀνδρῶν ἢ τόπων ἀναγόμενα εἰς τὰς γλώσσας τῶν διαφόρων ἐκείνων λαῶν. Μήπως ἐν αὐτῇ τῇ Γερμανίᾳ, ἡς οἱ κάτοικοι ὑπὲρ πᾶσαν ἀλλην γάρ την ἔμειναν ἀμιγέστεροι, δὲν ἐσώθησαν ἐθνογραφικὰ καὶ τοπογραφικὰ ὄνδρατα Κελτικά, (οἷον Βαυαρίζ, Βοημία ἐκ τοῦ Κελτικοῦ ἔθνους τῶν Βούνων, Kempfen ἐκ τοῦ Κελτ. Campidunum) ἐκ τῆς παροδικῆς ἐνταῦθα ὑπάρξεως Κελτικῶν φυλῶν; Καὶ σλαυϊκὰ δὲ ὄνδρατα οὐκ δλίγα τοπογραφικὰ δὲν ἐτηρήθησαν εἰς τὰς καθαρωτέρας Γερμανικὰς χώρας διὰ τὴν ποτὲ ἐποίησιν Σλαυϊκῶν τινῶν φυλῶν (οἷον Leipzig Pommern); Καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι αὐτῇ δὲν ἐτηρήθησαν ἵκανα τοπογραφικὰ ὄνδρατα Φοινικικά; Οὕτω καὶ ἐν Καππαδοκίᾳ πολλὰ τοπογραφικὰ ὄνδρατα φαίνονται διατηρηθέντα ἀπὸ τῆς Χουσιτικῆς ἢ Σημιτικῆς ἐθνολογικῆς περιόδου τῆς χώρας ταύτης (τὰ ὄνδρατα τῶν πόλεων, Ἄνδανάλ, Κασταβαλα, Γαζίουρα, Σινασσός, Νανεσσός, Δασμένδη, Δάσταρχον² κτλ). καὶ τοι οὐ-

1). Φιλοστρ. Βίος Ἀπολλων. Τυχ. §. 1.

2). "Ἐν τισι τῶν ὄνομάτων τούτων εὑρίσκονται τὰ ὄνοματα τῶν Χουσιτικῶν ἢ Σημιτικῶν θεῶν, Βῆλ, Γαζόρ, Σίν, Νανά, τὸ Δασμόν ἐν δῃ ὑπομιμνήσκει τὴν Αἰγυπτιακὴν Μένδη (πρδλ. καὶ Τανάδορις π. τῆς Κατανοίας γάρ της πρὸς τὴν Αἰγυπτ. Τέντυρα, Δενδερά)

δόλως δικαιούμεθα ἐντεῦθεν γὰ συμπεράνωμεν περὶ τῆς Χουσιτικῆς ἢ Σημιτικῆς καταγωγῆς τῆς Καππαδοκικῆς γλώσσης· πολλῷ δ' ὑπέτον πιθανῶς δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν τοῦτο ἐκ τῶν ὄνομάτων τῶν λατρευομένων Θεῶν. Ἐν χώρᾳ, οὐαὶ ή Μ. Ἀσία καὶ Καππαδοκία, δὲν ἦτο δυνατὸν γὰ ὑπάρχῃ θρησκεία καθαρῶς ἐθνική, οὐα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Κέλταις καὶ Γερμανοῖς, ἐν τῇ ὅποις τὰ ὄνόματα τῶν θεῶν γ' ἀνήκωσιν εἰς τὴν ἐθνικὴν γλώσσαν ἀποκλειστικῶς. Οἱ λαοὶ τῆς Μ. Ἀσίας ως καὶ οἱ Ἑλληνες αὐτοὶ παρεδέξαντο λατρείας πολλῶν Φοινικικῶν ἢ Συριακῶν θεοτήτων, σὺν τῇ λατρείᾳ δὲ παρελήφθησαν πιθανώτατα καὶ τὰ ὄνόματα τῶν θεοτήτων ἐκείνων, ὅπως συνέβη τοῦτο καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ μυθολογίᾳ¹.

Εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι ἡ ὑπαρξίας πολλῶν ὄνομάτων θεοτήτων Μηδοπερσικῶν ('Ωμανός, Ἀμάρδατος, Μὴν Φαρνάκης, πρβλ. Στραβ. ΙΕ'. 733) καὶ ἡ συγγένεια τῶν ὄνομάτων τῶν Καππαδοκικῶν μηνῶν πρὸς τοὺς Νεοπερσικοὺς ἀποδεικνύουσιν ἐν μέρει τὴν λίαν πρώτην εἰσαγωγὴν Ἰρανικοῦ ἢ Μηδοπερσικοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὴν Καππαδοκίαν²,

---

ἐν τῷ Δαστόρῳ ύπάρχει πιθανῶς τὸ ὄνομα τὸ Χιτιτικὸν Τεαρκώ.

1).Οἷον Μελικέρτης, Ἀθηνᾶ "Ογκος, Ισως δὲ καὶ τὸ Ἡρακλῆς.

2). 'Ο Benfey φρονεῖ ὅτι κατὰ τὸ 650 π. Χ. ὅπότε οἱ Μῆδοι οὐ πότε Φραύρητην ἤρξαν καθ' Ἡρόδοτον τῆς μέγχρι "Αλυος Ἀσίας, εἰσῆχθη τὸ Μηδοπερσικὸν μηνολόγιον εἰς τὴν Καππαδοκίαν. 'Ο Lassen τὴν συγγένειαν τῶν ὄνομάτων τῶν Καππαδοκικῶν μηνῶν πρὸς τὰ τῶν Νεοπερσικῶν ἀποδίδει μᾶλλον εἰς τὴν συγγένειαν τῆς Καππαδοκικῆς πρὸς τὰς Μηδοπερσικὰς γλώσσας Ἀλλὰ καὶ ἄν τὰ ὄνόματα εἰσὶ παρειλημμένα παρὰ τῶν Μῆδων, λέγει ὁ Lassen, τοῦτο μαρτυρεῖ συγγένειαν φυλετικῆν μεταξὺ Καππαδοκῶν καὶ Μῆδων· ἄλλως, ἂν ἦσαν Σύροι οἱ Καππαδόκαι, ηδύναντο νὰ ἔχωσι τὸ μηνολόγιον τὸ Συριακόν.

ἐπίσης δὲ καὶ τὸ Ὁμηρικὸν γιῶλν, ἐν εἶναι ἀληθῶς λέξις
Ἰρανική, μαρτυρεῖ μέχρι τινὸς τὴν πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ
Ὀμήρου εἰς Καππαδοκίαν ἐγκατάστασιν Ἰρανικῆς τινὸς
φυλῆς. Συγδυάζοντες ταῦτα πρὸς δόσα εἴπομεν περὶ τῆς
συγγενείας τῆς Φρυγικῆς πρὸς τὴν Ἀρμενικὴν καὶ περὶ
τῆς Θέσεως τῆς Καππαδοκίας πρὸς τὰς δύο χώρας δυνά-
μεθα νὰ συμπεράνωμεν μετά τινος πιθανότητος, ὅτι ἡ ἐν
Καππαδοκίᾳ κατὰ τοὺς ἴστορικοὺς χρόνους πρὸ τῆς Ἑλλη-
νικῆς λαλουμένη γλῶσσα ἦτον Ἀρίας τις γλῶσσα συγγενῆς
τῇ Φρυγικῇ περιέχουσα καὶ τινα στοιχεῖα Μηδοπερσικά.
Παραπλησίαν γνώμην είχον ἐκθέσει περὶ τοῦ ζητήματος
τούτου καὶ ἐν τοῖς Καππαδοκικοῖς. 'Αλλ' ὡς ἥδη εἴπομεν,
πᾶσαι αἱ περὶ Ἀρίας καταγγεῖς τῆς Καππαδοκικῆς γλώσ-
σης θεωρεῖαι δύνανται μὲν νὰ ἔχωσι μετ' ὧνα πιθανότητα,
ἀλλ' οὐχὶ καὶ κῦρος ἐπιστημονικόν, ἐνόσῳ δὲν εὑρέθωσιν
ἴχνη τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς γλώσσης ἵκανῶς σπου-
δαῖα, ἵνα ἐπιβεβαιώσωσι τὰς θεωρείας ἐκείνας. 'Αλλ' οὔτε
τὰ μνημονεύθεντα ἥδη μνημεῖα τῆς Καππαδοκικῆς γλώσ-
σης, οὔτε αἱ λοιπαὶ ἀλλγεισταὶ λέξεις, αἱ διασωθεῖσαι παρὰ
διαφόροις συγγραφεῦσιν, οἷον μῶλν, κόρδν, γάβλας, γηεῖς,
τινὲς μάλιστα τῶν διοίων ἀμφίβολον ἢν τινα Καππαδοκι-
καὶ ἡ ἐξ ἄλλων γλωσσῶν παρειλημέναι, * διαφωτίζουσιν
ἐπαρκῶς τὸ ζήτημα τοῦτο. Ἐπιγραφαὶ προελληνικῆς ἐπο-
χῆς εἰς γλῶσσαν Ἀρίαν δὲν εὑρέθησαν ἔτι ἐν Καππαδοκίᾳ,

* Κόνδυ «ποτήριον Καππαδοκικὸν ἢ ποτήριον Ἀσιατικόν,
κοτύλας χωροῦν δέκα καὶ ἐν Καππαδοκίᾳ χρυσοῦν γρουθίον» (Πολυδ.
Βιβλ. 6 Κεφ. 6). Περὶ Ναβλαὶ ἰδ. Κλημ. Ἀλέξανδρ. Στρωματ.
Βιβλ. Α. σελ. 307 «Καππαδόκαι πρῶτοι εὗρον τὸν καλούμενον
Νάβλαν». Περὶ Νηεξίς λέγει ὁ Ἡσύχιος. «Νηεξίς ἐν Καππα-
δοκίᾳ γενόμενος μῆς οἱ εὐλογρόν τινες λέγουσι.

ούδε νομίσματα ὄμοίας κατηγορίας παρέχοντα τὸ ἐλάχι-
στον κεφάλαιον πρὸς σπουδαίαν ἔργασίαν.

“Οθεν ἡ μόνη ὑπολειπομένη πηγὴ πρὸς διαφώτισιν τοῦ
ζητήματος ἔμενεν ἡ ὑπὸ τοῦ Kiepert ὑποδειχθεῖσα, ἦτοι
ἡ ἔρευνα τῆς νῦν ἐν Καππαδοκίᾳ λαλουμένης Ἑλληνικῆς
διαλέκτου. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μεθ' ὅλας τὰς πα-
ρεμβαλλομένας δυσχερείας ἐπεχείρησα περιοδείαν εἰς τὰς
ἀποκέντρους ἔκεινας καὶ ληστῶν βριθούσας καὶ ἀνδόδους
περὶ τὸν Ταῦρον καὶ Ἀντίταυρον χώρας, καὶ συναγαγών
ὅσα ἡδυνήθην ζῶντα μνημεῖα τῆς γλώσσης εἴτε ἐν λέξεσιν
εἴτε ἐν ἀσμασὶ καὶ μύθοις, ἔρευνήσας ἵδιως ἐπιμελῶς ἐπὶ
τόπου τὴν ἀρχαικωτάτην καὶ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις περί-
εργον τῶν Φαρασιωτῶν διάλεκτου, προσεπάθησα, καὶ μέ-
χρι τινὸς μοὶ ἐφάνη ὅτι ἐπέτυχον, ν' ἀνακαλύψω ἔχνη τινὰ
ἐν τῇ Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ τῆς Καππαδοκίας καὶ ἵδιως
ἐν τῇ τῶν Φαρασιωτῶν, ἔχνη τινά, λέγω, γλώσσης πρὸ-
ελληνικῆς, περὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς καταγωγῆς τῆς
ὅποιας πρόκειται ν' ἀποφανθῶσιν οἱ ἀρμόδιοι κριταί. Ἐμοὶ
δ' ἐπιτραπήτω νὰ ἐκφράσω ἐκ τῶν προτέρων γνώμην τινὰ
περὶ τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς γλώσσης ἐξαγομένην ἐκ
τοῦ ἀποτελέσματος τῶν ἔρευνῶν μου τούτων : “Αν καὶ ἐν
Καππαδοκίᾳ ὥκησαν ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων λαοὶ ποικίλης
καταγωγῆς καὶ ποικίλας ἐπομένως λαλοῦντες γλώσσας,
οὐχ ἥττον κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους ἴστορικοὺς χρόνους,
τουλάχιστον ἐπὶ τοῦ Στράβωνος, καθ' οἵονδήποτε τρόπον,
εἴτι διὰ τῆς συγχωνεύσεως τῶν γλωσσῶν εἴτι διὰ τῆς
ἐπικρατήσεως μιᾶς ἐξ αὐτῶν, ἐσχηματίσθη ἡ κατὰ μαρτυ-
ρίαν τοῦ Στράβωνος ἀπὸ Ταύρου μέχρι Πόντου καὶ ἀπὸ
Καλχίδος καὶ Εὔφρατου μέχρι “Αλυος λαλουμένη γλῶσσα.
“Οτις δὲ αὗτη δὲν ἥτον οὔτε Ἀρμενική, οὔτε Φρυγική, οὔτε
Συριακή, μαρτυρεῖ ἡ Στράβων προσδιορίζων ἀκριβῶς τὰ

όρια, έντος τῶν όποίων ἐλαλεῖτο, διακρίνων δὲ αὐτὴν ἴδιαιτέρως ἀπὸ τῆς Παφλαγονικῆς*. Ἡ γλῶσσα λοιπὸν αὗτη ἡ ἀμέσως πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ ἐπὶ τινα χρόνον μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἐν Καππαδοκίᾳ λαλουμένη, κατὰ τὸ ἔξαγόμενον τῶν ἔρευνῶν μου, ἦτον Ἀρια τις διαλεκτος συγγενῆς ἐνθεν μὲν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὴν Δατινικὴν, ἵσως δὲ συγγενεστέρα πρὸς τὴν τελευταίαν, ἐνθεν δὲ πρὸς τὴν Σανσκριτικὴν καὶ τὴν Ηερσικὴν καὶ τὴν Ἀρμενικὴν, ἔχουσα δὲ ἐν τισιν ἀξιοσημείωτον συγγένειαν ἥζων τινῶν πρὸς τὰς βορείους Ἰνδογερμανικὰς γλώσσας, τὴν Γοτθικὴν καὶ τὴν Διθουανικὴν, ὅπερ οὐδόλως παράδοξον ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὅψιν ἡ ἀρχικὴ πρὸς ἀλλήλους συγγένεια πάντων τῶν κλάδων τῆς Ἰνδοευρωπαϊκῆς γλωσσῶν οἰκογενείας. Ο τοιοῦτος χαρακτὴρ τῆς Καππαδοκικῆς ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ ὑποθέσωμεν δτι αὕτη ἦτο μία τῶν Φρυγοπελασγικῶν διαλέκτων τῆς Μ. Ἀσίας, αἵτινες ἀπετέλουν τὸν δεσμὸν τῆς ἐνότητος μεταξὺ τῶν ἀνατολικῶν Ἀρίων γλωσσῶν καὶ τῶν Ἑλληνοϊταλικῶν.

β'.) Η ΕΝ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑ ΛΑΛΟΥΜΕΝΗ
ΕΔΔΗΝΙΚΗ ΔΙΑΛΕΚΤΟΣ.

3.

‘Αφ’ ᾧς ἐποχῆς μικρὸν μετὰ τὸν θάνατον Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου δ Περδίκκας ὑπέταξε τὴν Καππαδοκίαν εἰς τὸ μέγα Μακεδονικὸν κράτος (322 Π. Χ.) φονεύσας τὸν βασιλέα Ἀριαράθην τὸν Β'. καὶ κατέστησε σατράπην αὐτῆς Εύμενην τὸν Καρδιανόν, ἤρξατο ἡ ἡθικὴ δύναμις τοῦ

* Στραβ. ΙΒ'. 553. «Πᾶσα ἡ πλησίον τοῦ Ἀλυος Καππαδοκία, ὅση παρατείνει τῇ Παφλαγονίᾳ, τατές δυοὶ χρήται διαλέκτοις καὶ τοῖς ὄνομάσι πλεονάζει τοῖς Παφλαγονικότες».

‘Ελληνισμοῦ νὰ ἐπιδρᾷ ἐπὶ τὸν βίον τοῦ Καππαδοκικοῦ ἔθνους τοσοῦτον ἵσχυρῶς, ὥστε καὶ ἀφοῦ μετὰ βραχυχρόνιον δυάρκειαν κατελύθη ἡ τῶν Μακεδόνων ἐν Καππαδοκίᾳ ἀρχὴ καὶ ἀποκατέστη ἡ παλαιὰ ἐγχώριος δυναστεία (301 Π. Χ.), ἡ διάδοσις τῆς ‘Ελληνικῆς παιδεύσεως καὶ ἕδρυσις ‘Ελληνικῶν ἀποικιῶν ἐξηκολούθησε συνεχῶς καὶ τελεσφόρως ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῶν τούτων τῶν ἐγχωρίων δυναστῶν. Ἐπὶ τοῦ Ἀριαράθου Σ'. (162—131 Π. Χ.), κατὰ μαρτυρίαν Διοδώρου τοῦ Σικελιώτου, «ἡ παρὰ τοῖς Ἑλλησι ἀγροουμένη πάλαι Καππαδοκία τύτε τοῖς πεπαιδευμένοις ἐμβιωτίριοις ὑπῆρχε.»¹ Ἄλλὰ καὶ οἱ μετὰ Ἀριαράθην Γ'. Βασιλεύσαντες ἦσαν οὐχ ἡτον θιασῶται τοῦ Ἐλληνισμοῦ. Ήερὶ τοῦ Ἀριαράθου Ζ'. (131—161 Π. Χ.) γινώσκομεν ὅτι ἐπαιδεύθη ἐν τῇ τότε μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν δευτέρᾳ ἑστίᾳ τοῦ Ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς Ἐλληνικῆς παιδεύσεως Ήεργάμω. Ἀριοθαρζάνης δὲ ὁ Β'. καὶ ὁ Ἀριοθαρζάνης δ Γ'. δὲν ἡμοίρουν τοῦ πρὸς τὸν Ἐλληνισμὸν καὶ πρὸς τὰ Ἐλληνικὰ γράμματα ζήλου, ὡς μαρτυρεῖ τοῦτο ἡ ὑπὸ τούτων ἀνοικοδόμησις τοῦ Ἀθηναϊκοῦ Ὡδείου μετὰ τὴν ἐπὶ Σύλλα καταστροφήν, καθὼς ἐγνώσθη ἐκ τῶν κατὰ τὸ 1743 ἐν Ἀθήναις εὑρεθεισῶν Ἀθηναϊκῶν ἐπιγραφῶν.² Μιθριδάτης δὲ μέγας ηύμορει ἐπίστης Ἐλληνικῆς παιδεύσεως. Ἀρχέλαος δὲ ὁ ἔσχατος τῶν βασιλέων τῆς Καππαδοκίας (36—17

1) Διόδ. XXXI, 21.

2) “Id. Ήερὶ τῶν ἐπιγραφῶν τούτων *Histoire de l' Academie des inscriptions et Belles-lettres* XXII καὶ Corp. Inscr. Graec. I. Part II cl. VIII, Cap. 1 20 357. p. 409 καὶ «Καππαδοκικά» σελ. 368—310.

II. X.) ἡτον εἰς τῶν λογιωτέρων συγγραφέων τῆς ἐποχῆς του συγγράψα: «Περὶ Φυτῶν (Πλιν. 37, 46)», «Φυσιολογίαι περὶ Ζώων», «Περὶ ποταμῶν», «Περὶ λίθων» (Ψευδοπλούταρχος. «Περὶ ποταμῶν 9, 15)», «Περὶ Ἰδιοφυῶν», (Πλιν. 37, 2. 146, 25). Ἐπὶ τῶν μνημονευθέντων θασιλέων καὶ ἐπ' ἄλλων ἔτι πρὸ αὐτῶν ἴδρυθησαν ἐν Καππαδοκίᾳ πολλαὶ ἀποικίαι Ἑλληνικαὶ, ὡν ἐπρώτευον ἡ πρὸς Ἀργαίῳ Εὔσεβεια (οὗτῳ κληθεῖσσα πρὸς τιμὴν Ἀριαράθου Ε'. τοῦ Εὔσεβοῦ; Μάζακα πρότερον καλουμένη, ἡ νῦν Καισάρεια) καὶ ἡ Εὔσεβεια ἡ πρὸς Ταύρῳ (πρὸς τιμὴν τοῦ αὐτοῦ θασιλέως, πρότερον Τύανα καλουμένη) «Τύανα, πόλις Ἑλλὰς ἐν Καππαδοκῶν ἔθνει (Φιλοστρ. B. Ἀπολλων. § 1.) Ὁ Πλούταρχος ἴστορεῖ ὅτι Τιγράνης ὁ θασιλεὺς τῆς Ἀρμενίας Μεσοποταμίαν καὶ Συρίαν ἐνέπλησεν Ἑλλήνων ἀραιπάστων ἐκ Καππαδοκίας καὶ Κυλικίας,* κατέτρεψε δὲ δώδεκα πόλεις Ἑλληνίδας ἐν ἀμφοτέραις ταῖς χώραις, ὅπερ μαρτυρεῖ ὅτι μέγα πλῆθος Ἑλλήνων καὶ μέγας ἀριθμὸς Ἑλληνικῶν πόλεων ὑπῆρχον ἐν ταῖς χώραις ταύταις. Διὰ τῶν ἀποικιῶν δὲ τούτων τῶν Ἑλληνικῶν καὶ τῆς Ἑλληνικῆς παιδεύσεως διαδοθεῖσα ἐν Καππαδοκίᾳ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἀντικατέστησε θαυμηδὸν οὐ μόνον ἐν ταῖς πόλεσιν ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ τῇ λοιπῇ χώρᾳ τὴν ἐγχώριον Καππαδοκικὴν γλῶσσαν, ἐπὶ τίνα δὲ χρόνων ἐλαλοῦντο ὑπὸ τῶν κατοίκων ἀμφότεραι αἱ γλῶσσαι, ὡς τοῦτο συνέβαινε καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς χώραις ὅπου ἡ Ἑλληνικὴ ἥλθεν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῆς ἐγχώριου ἐντεῦθεν καὶ οἱ Καππαδόκαι ὑπῆγοντο ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν καὶ Ρωμαϊκῶν χρόνων εἰς τὴν κατηγορίαν

* Πλουτ. Λούκουλ. 14, 85.

τῶν μιξούρεράρων ἡ διγλώσσων λαῶν.¹ Ο Ἀπόστολος Παῦλος καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ διδάσκουσι τὸ Εὐαγγέλιον ἐν Ἰκονίῳ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, οἱ δὲ Λυκάονες κάτοικοι ἐννοοῦσι μὲν αὐτούς, ἀλλὰ φωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους Λυκαονιστές.² Ἐπὶ τοῦ Στράβωνος ἡ Καππαδοκικὴ γλῶσσα ἐλαλεῖτο καθ' ὅλην τὴν Καππαδοκίαν· ἀλλὰ μετ' ὀλίγον διὰ τῆς διαδόσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ, διὰ τῆς καταλύσεως τοῦ Καππαδοκικοῦ βασιλείου καὶ τῆς μεταβολῆς τῆς Καππαδοκίας εἰς Ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν καὶ τῆς ἐντεῦθεν προελθούσης μείζονος προσεγγίσεως τῆς Καππαδοκίας πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ κέντρα, ἡ ἔγχωριος γλῶσσα βαθυτεῦν ἔξελιπε, τουλάχιστον ἐν ταῖς πόλεσιν, ἐνθα ἀνέκαθεν ὑπερετίχε τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον, καὶ ἐν γένει ἐν τοῖς κεντρικωτέροις τόποις, ἐν ᾧ εἰς τὰ ἀπόκεντρα μέρη ἐλαλεῖτο ὑπὸ τῶν αὐτοχθόνων Καππαδοκῶν ἡ αὐτὴ ἡ Καππαδοκικὴ γλῶσσα ἡ διάλεκτός τις μιξούρεράρως Ἑλληνικῆς τε καὶ Καππαδοκικῆς ἀνάμικτος. Ο κατὰ τὸν 3 Μ. Χ. αἰῶνα ἀκμάσας Φιλόστρατος ποιεῖται διάκρισιν τῶν Ἑλληνικῶν πόλεων ἀπὸ τοῦ ἔθνους τῶν Καππαδοκῶν καλῶν τὰ Τύανα «πόλιν Ἑλλάδα ἐν Κοππαδοκῶν ἔθνει» Ὁ αὐτὸς δὲ Φιλόστρατος λέγων περὶ τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως Φιλοσόφου «Καὶ τὴν γλῶσσαν εἶχεν Ἀττικῶς, οὐδ'

1) Curtius Lib. VII, C. 5. "Dicas eos jam bilingues a domestico externoque degeneres,. Jablonsky Opusc. III; σ. 121.

2) Οὔτε ὄχλοι ιδόντες ἡ ἐποίησε Παῦλος ἐπῆραν τὴν φωνὴν αὐτῶν «Λυκαονιστὶ λέγοντες». ἐνθα ὁ Χρυσόστομος «Οὐκ ἦν τοῦτο οὐδέπω δῆλον, τῇ γάρ οἰκείᾳ φωνῇ ἐφίεγγοντο, διὰ τοῦτο οὐδὲν κύτοις ἔλεγον».

ἀπήχθη τὴν φωνὴν ὑπὸ τοῦ ἔθρους, δὲν ἐννοεῖ βεβαίως ὅτι οἱ Καππαδόκαι ἐλάλουν ἔτι τότε ἐπὶ τοῦ Ἀπολλωνίου (τὸν 1 Μ. Χ. αἰώνα) τὴν Καππαδοκικὴν μόνον οὐδαμῶς χρώμενοι τῇ Ἑλληνικῇ, ἀλλ' ὅτι ἡ ὑπὸ τῶν Καππαδοκῶν λαλουμένη τότε Ἑλληνικὴ δὲν ἦτο καθαρά, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἡ ἀντίθεσις δὲν γίνεται μεταξὺ τῆς τοῦ Καππαδοκικοῦ ἔθνους φωνῆς καὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἀλλὰ τῆς τοῦ ἔθρους καὶ τῆς Ἀττικῆς γλώσσης τοῦ Ἀπολλωνίου. Ἀλλως δὲ γινώσκομεν ἐκ τοῦ Στράβωνος, ὅτι κατὰ τὸν 1 Μ. Χ. αἰώνα, δπότε ἔζη καὶ ὁ Ἀπολλώνιος, ἐλαλεῖτο ἡ Καππαδοκικὴ γλώσσα καθ' ὅλην τὴν ἐθνογραφικὴν ἔκτασιν τῆς Καππαδοκίας. Ἐν τῷ μυθιστορήματι τῷ ἐπιγραφομένῳ «Τὰ κατ' Ἀνθίαν καὶ Ἀθροκόμην», ὅπερ ἀποδίδεται μὲν εἰς Ξενοφῶντα τὸν Ἐφέσιον ἀνήκει δὲ κατά τινας μὲν εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Ἀντωνίνων, κατ' ἄλλους δὲ εἰς ἐποχὴν πολὺ μεταγενεστέραν, τὴν 4 ή 5 Μ. Χ. ἐκ.¹ γίνεται μνεία φωνῆς Καππαδοκῶν ὡς ἴδιαιτέρας γλώσσης. Ἀλλὰ καὶ ἕκ τινος τοῦ Μεγάλου Βασιλείου χωρίου ἔξαγεται ἀμυδρῶς πως, ὅτι ἡ Καππαδοκικὴ γλώσσα ἔζη ἔτι ἐπὶ τῷ χρόνῳ αὐτοῦ² ἀλλ' ἔνθεν μὲν ἡ τε-

1) Ξενοφ. Ἐρεσ. Λόγ. Γ. Κεφ. ἀ. «Καὶ γάρ ὁ Ἰππόθεος ἐμπείρως εἶχε τῆς Καππαδοκῶν φωνῆς καὶ αὐτῷ πάντες ὡς οἰκείψηροσεφέροντο».

2) Βασιλ. («Πρὸς τοὺς λέγοντας μὴ συναριθμεῖσθαι Πατρὶ καὶ Υἱῷ τὸ "Ἄγιον Πνεῦμα"». Ως δὲ ἐγώ τινος τῶν ἐκ Μεσοποταμίας ἥκουσα ἀνδρὸς καὶ τῆς γλώσσης ἐμπείρως ἔχοντος καὶ ἀδιαστρόφου τὴν γνώμην, οὐδὲ δυνατὸν ἐτέρως εἰπεῖν τῇ ἐγχωρίῳ φωνῇ (τῇ Ἀραμαϊκῇ) κανένας ἐθέλωσιν, ἀλλὰ διὰ τῆς καὶ συλλαβῆς, μᾶλλον δὲ θεὸς τῶν ισοδύναμουσῶν αὐτῇ φωνῶν, κατά τι ἴδιωμα πάτριον, ἀναγκαῖον αὐτοῖς εἶναι τὴν δύξιολογίαν προφέρειν. Καὶ

λεία νέκη τοῦ Χριστιανισμοῦ, καὶ ἡ διὰ ταύτης γενομένη μάλιστα μεγάλη ἀνάπτυξις τῆς Χριστιανικῆς φιλολογίας ἐν τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ἔνθεν δὲ ἡ ἀπ' αἰώνων ἥδη ἐν ταῖς πόλεσι καὶ τοῖς κεντρικωτέροις τόποις ἐπικράτησις τῆς Ἑλληνικῆς ἐπήνεγκον ἐπὶ τέλους μετὰ τὸν 4 καὶ ὅ αἰῶνα τὴν παντελῆ νίκην τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἀλλὰ καὶ οὕτω λίαν φυσικὸν ἦτον ὅτι οἱ αὐτόχθονες ἀγροίκοι Καππαδόκαι, λαλοῦντες τὴν Ἑλληνικὴν διετήρουν ἐνταῦτῷ καὶ πολλὰς λέξεις, φράσεις καὶ ἴδιωτισμοὺς τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς, καὶ ἡ μιζοβάρβαρος αὕτη Ἑλληνικὴ τῶν χωρικῶν τῆς Καππαδοκίας καὶ ἴδιως τῶν ἀποκέντρων μερῶν, τῆς δποίας μνημονεύει ἥδη ὁ Μέγας Βασίλειος ἐν οἷς λέγει περὶ τοῦ μάρτυρος Βερλαάμου, διετηρήθη καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς Βυζαντινῆς Χριστιανικῆς ἐν Καππαδοκίᾳ κυριαρχίας καὶ ἀδάμαστος ὑπὸ τοῦ χρόνου καὶ τῶν ἱστορικῶν περιπετειῶν διεσώθη μέχρι σήμερον ἐνδόξως καὶ θαυμαστῶς ἐν τισιν ἀποκέντροις γωνίαις τῆς Καππαδοκίας.

Λέγω δὲ θαυμαστῶς καὶ ἐνδόξως, διότι ἡ Ἑλληνόγλωσσος Καππαδοκία ἡ περιοριζομένη νῦν κυρίως

Καππαδόκαι δὲ οὕτω λέγομεν ἐγχωρίως ἔτι τότε ἐν τῇ τῶν γλωσσῶν διαιρέσει τὸ ἐκ τῆς λέξεως γρήσιμον προβλέψαμένου τοῦ Πνεύματος. *

* Θμιλ. εἰς Βερλαάμ. «Αγροίκος ήμεν σήμερον ὁ ἀντητος. . . ὅν ἐγέλα μὲν παρακεκομένας ἄθεγγόμενον . . . οὐ γάρ συνεδεῖται ἀριζεν ὁ τρόπος τῷ τῆς γλώττης ὄργανῳ, οὐδὲ ταῖς συλλαβαῖς συγχωλεύων ὁ λογισμὸς ἐωράτο» (Θμιλ. Ζ'). Καὶ κατὰ Φιλόστρατον οἱ Καππαδόκαι ἐλάλουν τὸν Ἑλληνικὸν «παχεῖτε τῇ γλώττῃ συγκρούοντες μὲν τὰ σύμφωνα τῶν στοιχείων συστέλλοντες δὲ τὰ μηκυνόμενα καὶ μηκύνοντες τὰ δραγέα».

εἰς τὰς δυσπροσίτους κοιλάδας τοῦ Ἀντιταύρου καὶ εἰς τὴν μεταξὺ τοῦ Κιλικίου Ταύρου καὶ τοῦ Ἀντιταύρου σχηματιζόμενην νοτιανατολικὴν γωνίαν τῆς Καππαδοκίας παρέχει τὸ περίεργον ἄμα καὶ διδακτικώτατον θέαμα λασοῦ Ἑλληνικοῦ οὐ μόνον τὸ γένος καὶ τὸ θρήσκευμα, ἀλλὰ καὶ τὴν γλῶσσαν, γλῶσσαν διασωθεῖσαν ἐν μέσῳ τοσούτων δεινῶν ἱστορικῶν περιπετειῶν καὶ καταστροφῶν, αἵτινες ἐπὶ αἰώνας δλοκλήρους δεινῶς ἐπισκήπτουσαι οὐ μόνον ἐπὶ τὴν Καππαδοκίαν, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἄπαντα τὰ μεσόγεια καὶ οὐκ ὀλίγα τῶν παραλίων τῆς Μ. Ἀσίας, βαθύτατον ἐπήνεγκον τὸ τῆς δουλείας καὶ βαρβαρότητος σκέτος, δι' οὗ ἐπὶ πλείστον τῆς Ἑλληνικῆς ἔκεινης Χερσονήσου τέλεον σεσίγηται ἢ ἀπ' αἰώνων ἀρμονικῶς ἡχοῦσσα Ἑλληνικὴ γλῶσσα. Τῇ ἀληθείᾳ ἐνῷ ἀπὸ Σμύρνης ἢ ἀπὸ Νικομηδίας προχωρῶν τις εἰς δλίγων ὠρῶν ἀπόστασιν πρὸς τὰ ἐνδότερα τῆς χερσονήσου εὑρίσκεται ἐν μέσῳ Τουρκογλώσσου Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ καὶ διανύει ἀπαν σχεδὸν τὸ μῆκος καὶ πλάτος τῆς ἀλλοτε Ἀσιατικῆς ταύτης Ἑλλάδος διερχόμενος διὰ τῶν πολυαριθμοτέρων καὶ εὐδαιμονεστέρων αὐτῆς χωρῶν χωρὶς γ' ἀκούγει λέξιν Ἑλληνικὴν ἐν μέσῳ ἑλληνικῶν πληθυσμῶν, (ἐκτὸς τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν σχολείων). ἐνῷ τὸ εὐρὺ ὁροπέδιον τοῦ Ἀργαίου, ἐνθαῦτα ὑπάρχει ὁ συμπαγέστατος Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς καὶ αἱ εὐδαιμονέσταται Ἑλληνικαὶ κοινότητες, οἵκειται ὑπὸ Τουρκώνων Ἑλλήνων· ἔκει εἰς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Χερσονήσου, εἰς τὰς ὑπαρείας τοῦ Ἀντιταύρου καὶ ἔτι περατιέρω εἰς τὰς δυσπροσίτους κοιλάδας αὐτοῦ λαλεῖται γλῶσσα Ἑλληνικὴ πλείστους ἔχουσα ἀρχαῖσμα, διατηροῦσα καὶ ἴκανὰς λέξεις ἢ ἔτις λέξεων

ἀνηκουσῶν εἰς τὴν ἀρχαιότερον τῆς Ἑλληνικῆς ἐν ταῖς χώραις ταύταις λαλουμένην Ἀρίσν γλῶσσαν, καὶ ἀκούονται πλεῖστα τοπογραφικὰ ὄνδρα στα Ἑλληνικῆς ή προελληνικῆς ἐποχῆς. Αἱ ἑλληνόγλωσσοι αὗται κοινότητες τῇς Καππαδοκίᾳ εἰσὶν ἐιτεῦθεν μὲν τοῦ Ἀντιταύρου πρὸς ΝΔ. τοῦ δροπεδίου τοῦ Ἀργαίου αἱ κῶμαι καὶ αἱ κωμοπόλεις Σινασσός, Ζαλέλα, Ποτάμια, Μισθί, Ἀραπισόν, Ἀνακοῦ, Δῆλα, Μαλακούπιά, Σίλατα, Τροχό, Ἀξός, Λῆμνος, Φλογητά, Σαμένδρα, Ἀραβάν, Γούρδουνος, Φερτέκι, Τιλμωσσόν (Τελμησσός), Ἀνδανάλ καὶ ἄλλαι τινὲς μικραὶ κῶμαι. ἐντὸς δὲ τῶν αὐλώνων τοῦ Ἀντιταύρου τὰ ἐπὶ τοῦ Σάρου (ἢ μᾶλλον τοῦ δεξιοῦ βραχίονος αὐτοῦ, νῦν Ζαράντα οἴματα καλουμένου) κείμενα Φάρασα, Κίσκε (ἢ πάλαι Κισκισσός), Ἀφεσάρ κόρη, Γκαούρ κόρη (ἐν τῇ χώρᾳ Γαρσαντῆ, ἀποικία Φαράσων). Ὅπαρχουσι δὲ καὶ πρὸς Β. τοῦ Ἀλυος καὶ τοῦ δροπεδίου τοῦ Ἀργαίου ἐν τῇ ὁρεινῇ σειρᾷ Ἀγ τάγ (λευκὸν δρός) ἑλληνόγλωσσοί τινες κοινότητες, ἀλλ' αὗται εἰσὶν ἀποικίαι Λαζικαί, οἵτινες μέροις καὶ μεταξὺ τῶν προμνημονευθεῖσῶν Ἑλληνογλώσσων τῆς πρὸς Ν. τοῦ Ἀλυος Καππαδοκίας διεσκεδασμέναι τινὲς τοιαύταις ἀποικίαι,^{*} οἵτινες τὸ Σουλούτζεβασι, Μασδέν, ἐν ταῖς δυοῖσι λαλεῖται διάλεκτος Ἑλληνικὴ Λαζική, ἔχουσα ἐν τισι πολλὴν ὅμοιότητα πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν ἐν Καππαδοκίᾳ λαλουμένην διάλεκτον, ὅπερ οὐδόλως παράδοξον, ὅταν ληφθῇ ὑπ' ὅψιν ὅτι καὶ οἱ τὸν Πόντον κατοικοῦντες ἔσσαν Καππαδόκαι, καὶ ἐπομένως καὶ η κατὰ Πόντον

* Οἱ Λαζοὶ οὗτοι, οἱ ἐν τῇ νοτίᾳ Καππαδοκίᾳ, ἐξαρτῶνται ἐκκλησιαστικῆς ἀπὸ τῆς ἀργιεπισκοπῆς Χαλδίας.

(ιδίως ἐν τοῖς μεσογείοις) λαλουμένη 'Ελληνικὴ διάλεκτος προσήλθεν ἐκ τῆς μιξοβαρβάρου 'Ελληνικῆς Καππαδοκικῆς διαλέκτου τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων. Ἰδίως ἡ περὶ τὴν Νικόπολιν (Σαπάν καραχισσάρ) λαλουμένη διάλεκτος ήταν στα διαφέρει τῆς Καππαδοκικῆς.

Αὕτη δὲ αὕτη ἡ ἐν Καππαδοκίᾳ λαλουμένη 'Ελληνικὴ διάλεκτος ἔχει πολλὰς τοπικὰς διαλεκτικὰς διαφοράς. Καὶ ἐντεῦθεν μὲν τοῦ 'Αντιταύρου αἱ ἀρχαϊκώτεραι διάλεκτοι εἰναι ἡ τοῦ Μισθίου καὶ ἡ τῆς Γουρδούνου, ἐν δὲ τῷ 'Αντιταύρῳ ἡ τῶν Φαράσων, τῶν ὁποίων ἄποικοι κατὰ παράδοσιν εἰναι αἱ λοιπαὶ ἐν τῷ 'Αντιταύρῳ 'Ελληνόγλωσσοι κοινότητες, 'Αφσερχόγι, Καούρκογι καὶ Κίσκε (Κισκισσός, μολονότι ἡ τελευταία αὕτη εἰναι γνωστὴ ἐκ τῶν Βυζαντινῶν ἥδη χρόνων).* Εἰς τὴν δυτικωτάτην ἄχραν δὲ τῆς Νοτίου Καππαδοκίας, ἡ μᾶλλον ἐν αὐτῇ τῇ Δυκαονίᾳ, ὑπάρχει ἡ 'Ελληνόγλωσσος κωμόπολις Σίλλε. Τὴν ἐνταῦθα δὲ λαλουμένην παρεφθαρμένην 'Ελληνικὴν διάλεκτον ἔθεωρησεν ὁ Niebuhr ὡς ἀνάμικτον τῆς 'Ελληνικῆς καὶ τῶν λειψάνων τῆς ἀρχαϊκας Δυκαονικῆς γλώσσης. Ἐκ τῶν ἔρευνῶν δέ, ἃς ἐποίησε καὶ περὶ τῆς γλώσσης ταύτης, ἐξάγεται μὲν διαλεκτική τις διαφορὰ ταύτης πρὸς τὴν Καππαδοκικήν, ἀλλὰ δὲν δύναται τις ἐντεῦθεν νὰ κοίνη ἀσφαλῶς οὔτε ἀν ἡ διάλεκτος αὕτη εἰναι προσήλθεν ἐκ τῆς μιξοβαρβάρου Δυκαονικῆς 'Ελληνικῆς διαλέκτου, οὔτε ἀν αἱ ὑπάρχουσαι διαλεκτικαὶ

*. Ως ἐπληροφοργήθην, ὑπάρχουσιν 'Ελληνόγλωσσοι κοινότητες καὶ πέραν τοῦ 'Αντιταύρου περὶ τὸν Πύραμον καὶ ἐν ταῖς μεταξὺ τούτου καὶ τοῦ Εὐφράτου χώραις τῆς ἀρχ. Καππαδοκίας. Άλλὰ δυστυχῶς δὲν ἡδυνήθην νὰ ἐκτείνω τὰς περὶ τῆς 'Ελληνικῆς διαλέκτου τῆς Καππαδοκίας ἐρεύνας μου μέχρι τῶν περὸν τούτων.

διαφοραὶ μεταξὺ τῆς τῶν Σιλλαίων διαλέκτου καὶ τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου τῆς Καππαδοκίας δειχνύουσι μέχρι τινὸς αὐτὰς τὰς μεταξὺ τῆς ἀρχαῖας Καππαδοκικῆς καὶ Δικαιονικῆς διαλεκτικὰς διαφοράς. Ἡ απουδαιοτέρα διαλεκτικὴ διαφορὰ εἶναι δτὶς ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία τέ, παρὰ μὲν τοῖς Καππαδόξι (Φαρασιώταις) εἶναι, πν.; παρὰ δὲ τοῖς Σιλλαίοις ε'ο; Ἀμφότεροι οἱ τύποι οὗτοι εἰσὶν ἀρχαιότατοι, μὴ διασωθέντες ἐν τῇ Ἑλληνικῇ εἰ μὴ ἐν τοῖς παραγγοῖς αὐτῶν, ἀλλὰ τὸ ε'ο=κό εἶναι ἀρχαιότερον τοῦ πὸ (ἰδ. Bopp. Vergleichende Grammatik der Indog. Sprachen B'. B'. 203). Τὸ παρὰ τοῖς λοιποῖς Καππαδόκαις ὄρεῖζω=φωνῶ παρὰ Σιλλαίοις λέγεται βριάσκω. ἀλλ' ἐν γένει ἡ διαλεκτικὴ διαφορὰ δὲν εἶναι μεγάλη. Ὁ γηησιώτερος τύπος τῆς Καππαδοκικῆς γλώσσης, αἱ πλεισται Καππαδοκικαὶ λέξεις, καὶ ἐν γένει τὰ σπουδαιότερα, ὡς μοὶ φαίνονται, λείψανα τῆς γλώσσης ἔκεινης ἐσώθησαν ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν Φαρασιωτῶν. Διὸ ἐκτενέστερον ἀνάγκη νὰ δμιλήσωμεν περὶ τούτων.

Τὰ Φάρασα ἡ ἡ Φχρασών κείνται ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ βραχίονος τοῦ Σάρου ποταμοῦ (νῦν Ξημάντια. σοῦ) ἐντὸς τῶν δυσπροσίτων αὐλώνων τοῦ Ἀντιταύρου, εἰς 12 περίπου ὥρῶν ἀπόστασιν πρὸς Ν. τοῦ ὁροπεδίου τοῦ Ἀργαλοῦ καὶ διπλασίαν ἀπὸ τοῦ μέρους, δπου ὁ Ἀντιταύρος ἔνοιται πρὸς τὸν Κιλικίον Ταῦρον οὐ μακρὸν τῶν Κιλικίων πυλῶν. Ὁ αὐλῶν, ἐν ᾧ κείνται τὰ Φάρασα, περικυκλοῦται ὑπὸ τῶν διαφόρων ὑψωμάτων τῆς ὄρεινῆς σειρᾶς Ἀλάταγ, ἀποτελούστης μίαν τῶν νοτιοδυτικῶν ὄρεινῶν σειρῶν τοῦ μεγάλου συστήματος τοῦ Ἀντιταύρου. Τὰ περὶ τὴν μικρὰν πεδιάδα καὶ κωμόπολιν ὑψώματα ἐπιστέφονται ὑπὸ βράχων ἀποκρήμνων, δι' ὧν ἀτραπὸς μακρὸς λίαν κατωφερής καὶ δυσβατώτατος ἄγει εἰς τὴν

κοιλάδα τῶν Φαράσων. Ἡ μικρὰ κωμόπολις αὕτη καὶ τὸ μικρὸν θαθύπεδον, ἐνῷ κείται, ἀποτελοῦσιν ἐν τοῖς τόποις ἔκεινοις ἀληθῆ δασιν οὐ μόνον φυσικὴν, ἀλλὰ καὶ ἴστορικήν. Διότι ἔνθεν μὲν ὑπὸ γεωγραφικὴν καὶ φυσικὴν ἔποψιν τὸ θαθύπεδον τοῦτο εἶναι ή μόνη εὔφορος κοιλάς ἐν μέσῳ τῶν ἀποκρήμνων βράχων καὶ τῶν ἐρήμων φαράγγων τῆς πέριξ χώρας, τὰ δὲ Φάρασα ἀποτελοῦσι τὴν μόνην διπωσοῦν πολυάνθρωπον κωμόπολιν ἐν μέσῳ τῶν κατὰ τὰς συσκίους κλιτύας ἢ ἀποτόμους φάραγγας πλανωμένων νομαδικῶν τουρκομανικῶν φυλῶν, ἔνθεν δὲ ὑπὸ ἴστορικὴν καὶ ἐθνολογικὴν ἔποψιν οἱ κάτοικοι τῶν Φαράσων μετὰ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας, τῆς ἀρχαικῆς αὐτῶν Ἑληνικῆς διαλέκτου ἀνακαλοῦσιν εἰς τὸν νοῦν τοῦ περιηγητοῦ δλόκληρον ἴστορικὸν κόσμον τοῦ παρελθόντος ἐν μέσῳ τῆς Σκυθῶν ἐρημίας τοῦ ἐνεστῶτος. Τὰ Φάρασα εἶναι σπουδαῖον λείψανον τῆς Βυζαντινῆς καὶ μεσαιωνικῆς Καππαδοκίας καὶ τοῦ Καππαδοκικοῦ Βυζαντινοῦ Ἑλληνισμοῦ, οἷος ἐμορφώθη οὗτος ἐκ τῆς ἀναμέζεως τῶν παλαιῶν Καππαδοκῶν μετὰ τῶν ἐποικησάντων Ἑλλήνων, συγχωνευθέντων διὰ τοῦ χριστιανισμοῦ. εἴναι δὲ καὶ σπουδαῖον κέντρον τῶν κατὰ τὸν νότιον Ἀντίταυρον διεσπαρμένων Ἑλληνοφώνων Καππαδοκῶν. Ὡς ἐκ τῆς θέσεως καὶ τοῦ ὀνόματος μοὶ ἐφαντότο πρότερον ὅτι ἡ κωμόπολις αὕτη πιθανῶς ἔκειτο ἐν τῇ θέσει τῶν ἀρχαίων Κασταβάλων, ἔνθα ὑπῆρχε ναὸς καὶ λατρεία τῆς Περασίας ἢ Φερασίας Ἀρτέμιδος. Ἀλλ' ἡ γνώμη μου αὕτη ἐξηλέγχθη πλημμελῆς ἐκ τῆς ἀκριβοῦς ἔξετάσσεως τῶν κατὰ τὴν περιοχὴν τῶν Φαράσων, ἔνθα οὐδὲν σώζεται μνημεῖον μαρτυροῦν τὸ ἀρχαῖον τῆς πόλεως. Ἀλλως τε διερχόμενος διὰ τῆς κοιλάδος Καμισλῆ, οὐ μακρὸν τῶν ὑπωρειῶν τοῦ Ταύρου καὶ τῶν Κι-

λικίων πυλῶν, ἐν τοῖς ὄρθοις σχεδὸν Καππαδοκίας καὶ Κιλικίας, εὗρον ἐν θέσει Τοποὺς χάν καλουμένη ἐρείπια πόλεως ἀρχαίας πολὺ πιστότερον συμφωνοῦντα πρὸς τὴν θέσιν τῶν Κασταβάλων. Φαίνεται ὅτι ἡ ἀρχαιότης τῶν Φαράσων ἀνατρέχει μέχρι τῆς ἐποχῆς τῶν μεγάλων Ἀραβικῶν, εἴτα δὲ Μογγολικῶν καὶ Τουρκικῶν ἐπιδρομῶν, διόπτες ἡ φύσει δύχυρὰ καὶ δυσπρόσιτος θέσις παρέσχεν ἀσυλον εἰς τοὺς πανταχόθεν ἐκ τῶν πεδινῶν μερῶν εἰς τὰς δυσπρόσιτους κοιλάδας τοῦ Ἀντιταύρου καταφεύγοντας Χριστιανούς. Ἀτυχῶς, ἐνῷ οἱ Φαρασιώται ἔχουσιν ἵκανὰς μεγαλαύρους παραδόσεις περὶ τῆς ἡρωϊκῆς ἀντιστάσεως αὐτῶν ἐναντίον τῶν εἰς τὴν κοιλάδα αὐτῶν ἐπερχομένων ἐπιδρομέων, περὶ τοῦ οὐδέποτε ὑπὸ τῶν ἐπιδρομέων πατηθέντος ἐδάφους των, περὶ τῆς ἐκ Πελοποννήσου καταγωγῆς τῶν κατοίκων τῶν Φαράσων κτλ., ἡ Φαρασιωτικὴ διάλεκτος, καὶ τοι εἶναι ἡ ἀρχαικωτάτη πασῶν τῶν Ἑλληνικῶν τῆς Καππαδοκίας διαλέκτων καὶ ὑπὸ τὴν ἐποφίν ταύτην ἀφθονωτέραν ἡ πᾶσα ἄλλη παρέχει ὅλην εἰς φιλολογικὰς ἡ γλωσσολογικὰς ἐρεύνας, δὲν διετήρουσεν ἀσματα δημώδη ἐπαρκῶς διαφωτίζοντα τὰ κατὰ τὴν ἱστορίαν τῆς κωμοπόλεως. Φαίνεται ὅτι τὰ Φάρασα πρὸ διακοσίων ἑτῶν ἡκμαζον πλέον ἡ νῦν, διότι ἐν Διγχαννουμᾶ (παγκοσμίῳ Γεωγραφίᾳ Τουρκικῇ τοῦ IZ'. αἰῶνος) συναριθμοῦνται ταῖς πόλεσι τῆς περὶ Ζαμάντια χώρας. Ἄλλὰ καὶ πρὸ πεντήκοντα ἑτῶν ἡ κωμόπολις ἡρίθμει πολὺ πλείονας ἡ νῦν κατοίκους. Ἐκάκωσε δὲ πολὺ τοὺς Φαρασιώτας ἡ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν τέλεον ἐκλιποῦσα περιβόητος δυναστεία τῶν Κουζάνογλου, ἥτις ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι ὑποκειμένη τῇ Υ. Πόλη ἡρχε τυραννικῶς τοῦ πλείστου μέρους τῶν περὶ Ζαμάντια καὶ Σαράνσου (έτερου βρα-

χίονος τοῦ Σάρου) χωρῶν θύμουσαί καὶ ἀπολύουσα φο-
βερῶς, καὶ καταδυναστεύουσα ἴδιας τῶν Φαρασιώτῶν,
τῶν δικοίων πάντας σχεδὸν τοὺς προκρίτους ἐπέρασεν
ἐν στόματι μαχαίρας δὲ τελευταῖος τοῦ οἶκου τούτου
ἀπηνής τύραννος. "Οτε κατὰ 1846 ὁ ἄπιστος δυ-
νάστης ἐπανέστη φανερῶς κατὰ τῆς νομίμου αὐτοῦ
ἀρχῆς, οἱ Φαρασιώται βίᾳ ὑπείκοντες ἐτάχθησαν μετ'
αὐτοῦ καὶ δὲν ἐπέτρεπον ἐπὶ ποινῇ θανάτου εἰς τὸν
περιώνυμον περιηγητὴν καὶ συγγραφέα Tchichatscheff
περιηγούμενον τότε τὰ μέρη ταῦτα οὔδ' ἐπὶ στιγμὴν
νὰ παραμείνῃ παρ' αὐτοῖς, φοβούμενοι μὴ ὑπ' αὐτοῦ
προδοθῶσιν. Ἀφότου ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Σουλτάν
Ἀζίζ κατελύθησαν αἱ κατὰ τὸν Ἀντέταυρον ληστρι-
καὶ δυναστεῖαι καὶ αἱ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῶν Κουζά-
νογλου καταμαστίζουσαι τὴν Καππαδοκίαν φοβεραὶ λη-
στρικαὶ φυλαὶ τῶν Ἀφσάρων καὶ τῶν Κούρδων βίᾳ
ὑπεχρεώθησαν εἰς μοιίμους οἰκήσεις, ἀνέκυψαν διωσοῦν
οἱ κατὰ τὸν Ἀντέταυρον χριστιανοὶ καὶ δὴ καὶ οἱ
Φαρασιώται ἐκ τῆς φοβερᾶς πιεζούσης αὐτοὺς τυ-
ραννίας. Ἄλλα καὶ αὐτὴ ἡ σχετικὸς βελτίων κατά-
στασις συντελεῖ εἰς τὴν διημέροις αὐξανομένην διασπο-
ρὰν τῶν Φαρασιώτῶν. Αἱ κατὰ τὸ δροπέδιον τοῦ Ἀρ-
γαίου Ἐλληνικαὶ κοινότητες Ἀνδρονικίου, Ἀλυσσοπο-
τάμου καὶ ἡ Συνασσός ξενίζουσιν δλοκλήρους ἀποικίας
Φαρασιώτῶν. Ἡ τοιαύτη δὲ διασπορὰ καὶ ἡ ἄλλη
μετὰ τῶν Τούρκων ἐπιμιξίᾳ παρεισάγει πολλοὺς βαρ-
θέρους Τουρκισμοὺς εἰς τὴν Φαρασιώτικὴν γλώσσαν
κινδυνεύουσαν μετὰ μίαν ἢ δύο γενεὰς νὰ ὑποχωρήσῃ
ἐντελῶς εἰς τὴν Τουρκικήν. Τοῦτο δὲ συμβαίνει δυ-
στυχῶς καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας Ἐλληνοφάνους κοινότη-
τας τῆς Καππαδοκίας. "Ενεκα τῆς αὐξανομένης διη-

μέραις εἰρηνικής μετά τῶν Τουρκῶν ἐπιμιξίας καὶ συμβιώσεως, ἔνεκα ἐλλείψεως σχολείων ἐν πολλαῖς κοινότησιν, ἡ Τουρκικὴ γλῶσσα ὡς γλῶσσα τοῦ ἄρχοντος λαοῦ καθίσταται ἐπικρατεστέρα. "Ηδη Τουρκικὰ ἀσματα ἀντικατέστησαν πολλαχοῦ τὰ ἐγχώρια ἔθνικά, ἃ τινα ποῦ μὲν παντελῶς ἐξέλιπον, ποῦ δὲ ἔδονται μόνον ὑπὸ γηραιῶν γυναικῶν, αἵτινες μόναι διατηροῦσιν ὅπωσοῦν καθαρὰν τὴν πάτριον γλῶσσαν. 'Ἐν πολλαῖς οἰκογενείαις εἰδομεν γηραιάς μητέρας ἡ προμήτορας λαλούσας μόνον τὴν Ἑλληνικὴν καὶ μηδὲν ἐκ τῆς Τουρκικῆς νοούσας, παῖδας δὲ οὐδὲν ἡ ἐλάχιστον ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς νοοῦντας. 'Ἐν Ἀνδαβάλ, ὅπου πρὸ δλίγου ἔτι χρόνου ἐλαλεῖτο ἡ Ἑλληνική, νῦν τελείως σχεδὸν ἐξέλιπε· τοῦτο δὲ κινδυνεύει νὰ συμβῇ θάττον ἡ βράδιον εἰς ἀπάσας τὰς Ἑλληνοφώνους κώμας. "Ωστε ἡ προφητεία τοῦ Perrot κινδυνεύει νὰ πραγματοποιηθῇ κατὰ τρόπον πολὺ ἐπιβλαβέστερον εἰς τὴν ἐν Καππαδοκίᾳ Ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ τὸν Ἑλληνισμὸν ἡ ὡς αὔτδες προέβλεπε φοβούμενος μὴ διὰ τῆς διαδόσεως τῆς παιδείας ἐπικρατήσῃ ἡ καθαρωτέρα Ἑλληνικὴ γλῶσσα τῶν σχολείων καὶ ἐκλίπωσιν αἱ παλαιαὶ ἐγχώριοι λέξεις καὶ φράσεις καὶ τὰ δημώδη ὕδιώματα τῆς Καππαδοκικῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου 'Αλλ' δις ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ κύριον θέμα τῆς πραγματείας ὑμῶν.

'Επειδὴ ἡ Φρροκσιωτικὴ διάλεκτος εἶναι ἡ σπουδαιότερα διασώσασα λείψανα τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ λαλουμένης ποτὲ προελληνικῆς Ἀρίας, ταύτην κυρίως ἔχομεν ὑπὸ ὅψιν διμιλοῦντες ὑπὸ γλωσσολογικὴν ἔποψιν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου τῆς Καππαδοκίας.

'Ως καὶ ἀγωτέρω εἴπομεν τὰ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ταύτῃ

διαλέκτῳ σωζόμενα λείψανα ἀρχαῖς τινὶς Ἀρίας γλώσσης μαρτυροῦσι τὴν συγγένειαν τῆς Ἀρίας ταύτης γλώσσης, ἥτοι τῆς ἀρχαῖς Καππαδοκικῆς πρὸς τε τὴν Ἐλληνικὴν καὶ τὴν Λατινικὴν, καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς Ἀρίας γλώσσας ἥτοι Σανσκριτικήν, Περσικήν, Ἀρμενικήν, ἕτερες δὲ καὶ πρὸς τὰς βορείους Ἀρίας γλώσσας, τὴν Γοτθικήν, τὴν Λιθουανικήν, τὰς Σλαυϊκὰς καὶ τὰς Κελτικάς. Παρατιθέμεθα ἐνταῦθα ἐκ τῶν προτέρων τινὰ τῆς τοιαύτης συγγενείας δείγματα.

Α'. ΛΕΞΕΙΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΑΙ. ΛΕΞΕΙΣ ΣΑΝΣΚΡΙΤΙΚΑΙ

ΚΑΙ ΒΑΚΤΡΙΚΑΙ

1	Ἀρε=ταχέως, ἀμέσως.	1	Αρα=ταχέως Σ.
2	Ἄβαι=οῦτω, ἀθοῦ=οῦ-	2	Λνα=οῦτος. Β.
	τος.		
	ἀθούσι=οῦτω σι		
	ἀραβάι=ἀκριβῶς οὗτω.		
3	Αγ' ανᾶς—σμίλη.	3	Vighana=οφῦρα. Σ.
4	ά) Παγάνι.* τὸ διὰ βησ-	4	Apaga—ποταμός. Σ.
	σῶν καὶ ἀγκῶν καταρρέον		
	ρεῖθρον καὶ αὐτὰ τὰ ἄγ-		
	κεα καὶ αἱ βῆσσαι.		
5	С'αρες=έριον, μαλλός.	5	C'ar, c'ī' nami=πλήτ-
			τω, κείρω. Σ.

* Ηλ. παγάνι εἶναι Φαρασιωτικόν, καὶ ἐν τῇ διαλέκτῳ ταύτη ἡ ἀποδολὴ τοῦ α ἐν ἀρχῇ τῶν λ. εἶναι συνηθεστάτη ἀρκοῦδη ἀλτινό. νεκροῦμα (ἀνακροῦμα), α)ύγάζω, ἀ)γτίζω (λαχτίζω) ἀ)τανίζω (ἐσθενής), νεστενάζω (ἀνεστενάζω).

Α. ΚΑΠΗΑΔΟΚΙΚΑΙ.

- 6 Ἀμάρτζα=φαντασία. 6 Smarami=μυημονεύειν. smaranam=ἀνάμυησις καὶ πόθος.
7 Καρτάν καὶ κάρτσιν=φλοιὸς δένδρου. 7 Kitti=φλοιὸς δένδρος. Σ.
8 Καρχάν, καργάν, κερχέν καὶ κρεγέν = τορβίλον πήλινον κοῖλον. 8 Karka ή Karaka=ὑδρία. Σ.
9 Κασθάρ=κόραξ. 9 Karava=κόραξ. Σ.
10 Κοῦσχι=δοχεῖον μέγα σκάφη. 10 Koscha=δοχεῖον παντὸς εἰδους. Σ.
11 Σ' ακρό, καὶ σ' ακρὶ καὶ σ' αχρὶ=κύκλος, τροχός. 11 Cakri=τροχός. cakra=κύκλος. Σ.
12 Καλακόνι=τέρετρον. 12 çalyan=βέλος.
13 Σ' οὐλα (ἰδ. τὴν σημ. τῆς λ. ἐν τῷ λεξικῷ, ἔνθα ἀποδείκνυται ή λ. καθόλου ταυτόσημος πρὸς τὰς ἀντιστοιχούσας Σανσκριτικὰς λ.). 13 Çula=λόγχη. Çala=ράβδος. çalaka=πάσσαλος. Σ.
14 Σ' ολέκα=αιώρα. 14 C' alana=αιώρα. c'alay κινεῖν, σείειν. Σ.
15 γαλὲ (γκαλὲ)=ιστὸς ἀράχνης. 15 g' ala=δίκτυον. Σ.
16 γαλλαγιέρ=ἀράχνη. 16 g' alakaraka=ἀράχνη. Σ.
17 Τ' ιβός=κυανοῦς, σίνος=μέλας. 17 Çyava=μέλας. Σ.
18 Πέγίμο=πέμπτος. 18 pang'ama=πέμπτος. Σ.

Δ. ΣΑΝΣΚΡΙΤΙΚΑΙ.

Δ. ΚΑΙΝΑΔΟΚΙΚΑΙ.

- 19 Σίτραμα=διάδημα ἢ ται-
νίαν περὶ τὴν κεφαλήν.
20 Τοροῦχα=Πεύχη.
21 Νόμος=κλάδος δένδρου.
22 Κουραμάν=βύρσα.
23 Καρδζουλιάκ=πάνθη,
θηρίου αίμοβόρου.
24 Κ'ινοἀρ ἢ Κ'ινογἀρ=ἀε-
τός.
25 Γ'ας=ὅ, ὅ, τις ώς, ὅπως
ἐπειδάν.
26 Γ'αστε=βάσανος, ἀγωνία
ἢ Γ'αστεύω=χρυσιῶ, βα-
σανίζομαι.
27 Πιστροῦκο=στρογγύλη
μάζα ἐκ ζύμης ἀλεύρου.
28 Ποσ'ιμέζω=πέπτω, ἐξά-
γω τὸν χυμόν.
29 Ταρνδε=ταχὺς
Ταρνά=ταχέως.
30 Πὸ καὶ σ'ο (xo)=ιι ;
31 Κάμο = Εἴθ' ὥφελον,
Βουλοίμην.
32 Βαοῦ (προφ. ιχοῦ ἢ · παοῦ
ἢ · παβοῦ ἢ · παγοῦ) =
δῆλος, φανερός.
33 Δένδρα = πάλη, μάχη,
Δένδρομαι= φονεύομαι.

Δ. ΣΑΝΣΚΡΙΤΙΚΑΙ.

- 19 Setra=δεσμός. Σ.
20 Drus=δρῦς.
21 Nannami = κάμπτο-
μαι(;) Σ.
22 C'arman=δέρμα. Σ.
23 Cardula=τίγρις.
24 Caena=ίέραξ. Σ.
Cjena=ἀετός. Β.
25 yas (οὐδ. yat) ὅς, ἢ, ὅ,
ώς. Σ.
26 jasjami=θλιβεσθαι, βα-
σανίζεσθαι, φθίνειν. Σ.
27 Pischtaka = πλακούν-
τιαν ἀλεύρου. Σ.
28 Pac'amī=πέπτω, μα-
γειρεύω. Σ.
29 Tarasvin=ταχύς, ta-
rasī=ταχέως. Σ.
30 Kas (οὐδ. Kat.)= τίς,
τί. Σ. Ko. B.
31 Kāmam = ἡδέως. ḥ.
Kam=ἀγαπᾶν. Σ.
32 Bhā-mī = φαίνεσθαι.
Banu=αἴγλη. Β.
33 Drinami = σπαράτ-
τω. Σ.

Α. ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΑΙ.

- 34 Κχνίζω=θραύω.
 35 Σάμα, σαμοῦ, καὶ χάμα
     χαμοῦ, == ἔμα ὡς, ε-
     πειδάν.
 36 Καράκι (καὶ Καράγι)=
     βούτυρος καθαρός.
- 34 Kshan=θραύειν.
 35 Sama-ja=δύμοῦ. Σ.
     hama=δ αὐτός. Β.
 36 ágharā, ahhigara =
     βούτυρος ἐκ τῆς ῥ.
     għr=xatxaðhaivien.

Δ. ΣΑΝΣΚΡΙΤΙΚΑΙ.

Β'. Α. ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΑΙ. Α. ΒΟΡΕΙΩΝ ΑΡΙΩΝ ΓΛΩΣΣΑΙ.

- 1 Καρνὸ=ξλαφος.
 2 Καρμάρα == λίθος μέγας.
 3 Καρχάν, κερχέν, καργάν,
     κρεγένι=ἀγγεῖον πήλι-
     νον κοῖλον.
- 1 Sarw. Kago=ἔλαφος(ἐν
     Κελτικαῖς γλώσσαις.)
 2 Hamar. Pétria, σφῦρα.
     Ἄρχ. Σκανδίν. Hamar = σφῦρα. Ἄρχ.
     Γερμαν.
 3 Crocann = δοχεῖον
     crochan=ἀγγεῖον
     cregen = ὄνδρια. ἐν
     Κελτ. γλ. (Ἰρλανδ.
     καὶ Κυμρ.) Krūc'agū
     =ἀγγεῖον κεράμινον.
     (Ἄρχ. Σλαυ.) Crocca
     =πίθος (Ἀγγλ. Σαξ.).
     Chruoc = ὄνδρια.
     (Ἄρχ. Γερμ.).

* Τὰς ἐκ γλωσσῶν τούτων παρατιθεμένας ἐνταῦθα λέξεις ε-
 ρχνιζόμεθα ἐκ τῶν γλωσσολογικῶν ἔργων Κουρτίου καὶ Pictet, ὧν
 συχνὴ θὲ γίνηται μνεῖα ἐν τῷ Λεξικῷ.

Α. ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΑΙ.

Β. ΒΟΡΕΙΩΝ ΑΡΙΩΝ ΓΛΩΣΣ.

- 4 Κορόκχο=μελίκηρον.
Λιθουαν. e w u r και
Κοαρ=κηρός. Ἔν
Κελτ. γλ. (Κυμρική
και Ἀρμορική).
- 5 Κουπόνω=έκγριστο.
- 6 Βλφέ=σκολόπαξ.
- 7 γίουθάσσε=τερέβινθος και
σοχίνος.
- 8 Χαξιράν=αζλή, πρόδο-
μος.
- 9 Σκουρά=κύλις, ποτήριον
- 10 Σέντικο= στρωμνή, σκ-
μαίνεις ή λ. και τὸ π/-
.ημα, διπερ συνήθως ἐν
Καππαδοκίᾳ χρησιμεύει:
- 4 Koris = μελίκηρον.
Λιθουαν. e w u r και
Κοαρ = κηρός. Ἔν
Κελτ. γλ. (Κυμρική
και Ἀρμορική).
- 5 Κναρας=πνοή, ἀ-
τμός. (Λιθουαν.) Κο-
ρετ=καπνός (Βον-
μικόν).
- 6 Ylfet=νησσα. (Άγ-
γλ. Σαξ.), alft ταυ-
τός. (Σκανδίν.) albiz,
ταυτός. (Άρχ. Γερ-
μαν.).
- 7 giuvas=πίτυς ή ἀ-
γρία. Κελτ. (Ιρλανδ.)
- 8 Κεμας Καϊμ-γ' να-
=γείτων. (λιθουαν.)
Ηαϊμς=κώμη (Γο-θ)
Παράθλ. τὸ Ν. Γερμ.
Heini=οῖκαδε. και
Heimath=πατρίς. οἰ-
κος.
- 9 Skura=δοχεῖον. Άρχ.
Γερμ.
- 10 Gin = κλίνη. Κελτ.
Pa-káj-us=ἀνάπαι-
σις (Λιθουαν.).
Po-koj ταυτόσημ.

Α. ΚΑΙΝΙΑΔΟΚΙΚΑΙ.

Δ. ΒΩΡΕΙΩΝ ΑΡΙΩΝ ΓΛΩΣΣ.

- πρός στρωματάν.
 11 Κρογρόν ἡ κλογρόν=ίέ-ραξ.
 12 Πογινεύω ἡ πονγεύω=διαπερώ τὸ νῆμα διὰ τῆς φρείδος. πονγιόμα=ή περὶ τὸν γύρον τοῦ ἐνδύματος φραφή.
 13 Στρανγ'ούσκο=λεπτός, λεπτεπίλεπτος, (λέγεται συνήθως περὶ ἀληλεσμένου σίτου ἄλατος κτλ.)
 14 Τιλεύω=τρέψω.
 15 Παθεῦκα (προφ. bavuka) ἡ Παποῦκα (προφ. bavuka)=αἰνιγμα, μῆθος αἰνιγματώδης, λόγιον αἰνιγματῶδες.
 16 Χερέκι=πολεμιστής.
- (Αρχ. Σλαν).
 Po-citi = ἀναπαύεσθαι (Α. Σλ.) ἐκ τῆς ρ. ci=κεῖσθαι.
 11 H r a g r a = ἐρωδίδες ('Αγγλ. Σαξων). Cry-gyr ἡ cryhyr. ταυτόσ. (Κυμρ.).
 12 Ponjava. λίνσαν, έθόνη. o-pona=αἴλατα καὶ ιστίον. ('Αρχ. Σλαν).
 13 Strang, strangi ('Αργ. Γερμ. Ήερτ τοῦ ἐπύμου καὶ τῆς ἀρχ. σημασίας τῆς Γερμαν. λ.ιδ. Κουρτίου Gründz. Griech. Etym. σ.35δ.
 14 Tila = μαστός 'Αργ. Γερμ.
 15 o-bavati=αείδειν. Basni=μῆθος. ('Αρχ. Σλαν.).
 16 Harjis=σρατός (Γοτθ.). He re = στρατός ('Αγγλ. Σαξ.).

Α. ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΑΙ. Α. ΒΟΡΕΙΩΝ ΑΡΙΩΝ ΓΛΩΣΣ.

Hari, Hete=σρα-
τός. Herion=πολεμι-
τής ('Αρχ. Γερμαν.).

- 17 Autosia=ή αύμυνας ή χρη- 17 Lepu = ἔδε; ('Αρχ.
σιμεύουσα πρός κόλλη-
σιν πυρακτουμένων τε- lipti=κολλᾶσθαι (Λι-
μαχίων σιδήρου). θουαν.).

'Έκ τῶν ἀλίγων τούτων παραδειγμάτων δύναται τις ἐκ τῶν προτέρων νὰ συγκατίσῃ ἴδεαν τινά, ἕστω ἀμυδράν, περὶ ὑπάρξεως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ τῇ ἐν Καππαδοκίᾳ λαλουμένη λειψάνων ἴδιας τινὸς Ἀρίας γλώσσης συγγενοῦς πρός τε τὴν Σανσκριτικὴν καὶ πρός τὰς λοιπὰς Ἀρίας γλώσσας, διδτὶ ἄλλως δὲν δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ή μέχρι σήμερον ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν Καππαδοκῶν ὑπαρξίῃς καὶ διατήρησις λέξεων ὁμορρήζων πρός λέξεις ταυτοσήμους ἐν γλώσσαις, πρός τὰς ὁποίας ή ἐν Καππαδοκίᾳ λαλουμένη γλώσσα οὐδέποτε περιττλίθεν εἰς ιστορικὰς σχέσεις, οὐδὲ ἐδύνατο ἐπομένως νὰ δανεισθῇ παρ' αὐτῶν τὰς λέξεις ἑκείνας.

'Ἄλλως ίσως ἔχει τὸ πρᾶγμα προκειμένου περὶ τῶν σημείων τῆς συγγενείας τῆς Καππαδοκικῆς διαλέκτου πρός τὴν Ἑλληνικήν, τὴν Λατινικήν, τὴν Περσικήν καὶ τὴν Ἀρμενικήν. 'Ως πρός ταύτας δύναται νὰ ἐγερθῇ ή εὔλογος ὑπόνοια μήπως ἐνταῦθα συγχέωμεν τὴν ἀρχικὴν ᾗτικὴν συγγένειαν πρὸς τὴν ιστορικήν, μήπως δηλονότι λέξεις ἐκ τῶν μνημονευθεισῶν γλωσσῶν μετέβαστας εἴτε εἰς τὴν Αρχαίαν Καππαδοκικὴν γλωσσαν, οἷαδήποτ' ἢν ἦτον αὐτή, εἴτε εἰς τὴν Ἑλληνικὴν διάλεκτον

τῆς Καππαδοκίας, διὰ τῶν ἴστορικῶν σχέσεων τῶν λα-
λούντων τὰς γλώσσας ἐκείνας λαῶν πρὸς τοὺς Καππαδό-
κας, ἐκλεμβάνουμεν ἡμεῖς ὡς λέξεις Καππαδοκικάς. Καὶ
ἀληθῶς ή μὲν Ἑλληνικὴ γλώσσα ἐλαλήθη ἐπὶ αἰώνας καὶ
λαλεῖται ἔτι ἐν Καππαδοκίᾳ, η̄ δὲ Λατινικὴ διετέλεσε
ποτε γλώσσα ἐπίσημος τῆς ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ Ρωμαϊκῆς
ἀρχῆς καὶ τοῦ ἐνταῦθα Ρωμαϊκοῦ στρατοῦ, ἐκτὸς δὲ
τούτου καὶ διὰ τῆς Βυζαντινῆς Ἑλληνικῆς, η̄τις ἵκανας
ἔχει παραλάβει λέξεις Λατινικά, τοιαῦται λέξεις εἰσή-
χθησαν εἰς τὴν ἐν Καππαδοκίᾳ λαλουμένην Ἑλληνικὴν
διάλεκτον. Ἐξ ἄλλου εἶναι γνωστὸν ὅτι οὐ μόνον οἱ ἀρ-
χαῖοι Πέρσαι ἐπὶ αἰώνας ἐκυριάρχησαν τῆς Καππαδοκί-
ας, ἀλλὰ καὶ η̄ Νεοπερσικὴ γλώσσα ἦτον η̄ ἐπίσημος
γλώσσα τῶν ἀπὸ 1000 Μ. Χ. τῆς Καππαδοκίας ἀρχάν-
των Σελούνκων Τούρκων, διὰ τοῦτο καὶ η̄ ἐν Καππα-
δοκίᾳ λαλουμένη δημώδης Τουρκικὴ σήμερον ἔτι περιέ-
χει πληθὺν Περσικῶν λέξεων μείζονα η̄ οἰκεδήποτε δυτι-
κῶτερον τῆς Καππαδοκίας κειμένης Τουρκικῆς χώρας η̄
δημώδης Τουρκικὴ διάλεκτος. Η δὲ Ἀρμενικὴ ὑπήρξε
γλώσσα λαοῦ διμόρου πρὸς τοὺς Καππαδόκας, εἰς πολλὰς
ἴστορικὰς περιελθόντος πρὸς αὐτοὺς σχέσεις. Ἐκ τούτων
πάντων οὐδαμῶς παράδοξον φαίνεται ὅτι πολλαὶ λέξεις
ἐκ τῶν μνημονευθεῖσῶν γλωσσῶν κατὰ διαφόρους ἐποχᾶς
εἰς τὴν τῶν Καππαδοκῶν γλώσσαν εἰσαχθεῖσαι ὑπὸ ἐπι-
πολαίου ἐρευνητοῦ δύνανται νὰ θεωρηθῶσι λέξεις Καππα-
δοκικαὶ τὴν τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς πρὸς τὰς γλώσ-
σας ἐκείνας συγγένειαν δηλοῦσαι.

Η τῶν ἐνστάσεων τούτων καὶ ἀποριῶν λύσις καὶ η̄ τοῦ
ὅλου ζητήματος διευχρένησις καὶ η̄ ἀποφυγὴ πάσης συγ-
χύσεως περὶ τὴν ἀρχικὴν καὶ βιζικὴν συγγένειαν καὶ τὴν
ἄλλην τὴν ἴστορικὴν ἔξαρταται πολὺ ἐκ τῆς μεθόδου,

ἵς ἡς ἐπιχειρεῖ τις τὴν ἀνάλυσιν τῶν συστατικῶν στοιχείων τῶν ἀποτελούντων τὴν νῦν Καππαδοκικὴν Ἑλληνικὴν διάλεκτον. Ἀλλ᾽ ἀκριβῶς περὶ τὴν ἀνάλυσιν ταύτην κείνται αἱ μέγισται δυσχέρειαι. Καὶ ἀληθῶς τῆς κατ' οὐσίαν Ἑλληνικῆς ταύτης διαλέκτου ἡ παρὰ Καππάδοξι προφορὰ ἔναις τοσοῦτον παρεφθαρμένη, ὥστε ἀκούων τις Ἑλληνογλώσσους Καππαδόκας, καὶ ἴδιως Φαρασιώτας διαλεγομένους ἐν τῇ ἑαυτῶν διαλέκτῳ, δυσκόλως πιστεύει ὅτι ἡ ὑπὸ αὐτῶν λαλουμένη γλῶσσα εἶναι Ἑλληνική. Μεγάλαι ἀλλοιώσεις ἐπεγένοντο καὶ περὶ τὸν σχηματισμὸν τῶν γραμματικῶν τύπων καὶ περὶ τοὺς λοιποὺς ἴδιωτισμούς. Ήως δύναται τις λ. χ. νὰ πιστεύῃ ὅτι τὸ Φαρασιωτικὸν ἀμραίνω (μελλ. ἄσω ἢ ἀνάσω ἀορ. ἵσα) ὅπερ σημαίνει ἀράω, γεωργῶ εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ Ἑλληνικὸν ἐλαύνω (λάμνω, λ)ἀμνω, ἀμναίνω· μέλλ. ἐλ)άσω· ἀορ. ἕλ)ασα, ἕσα) ἢ ἐν τῷ στατικῷ νὰ εὕρῃ τὸ ἀσθενής ἢ ἐν τῇ γηστίᾳ ἢ γησία=πῦρ τὸ ἐστία, ἐν τῷ ἀπός τὸ ἀλώπηξ, ἐν τῷ ἄδυτο τὸ ἄλλος καὶ ἐν τῷ πενεγτάνυ=ἄλληλους τὸ ἀπό τέρα ἀ.λλοι, ἐν τῷ νεκρώθην τὸ ἡκροάσθην ἢ ἡκροάσάμην, ἐν τῷ γτέρ τῆς Γουρδουνίων διαλέκτου τὸ λίθος (λιθάρι, θάρι, τέρι γτέρ) ἢ ἐν τῷ γένο πέραγα τῆς αὐτῆς διαλέκτου τὸ δύο ἀπέθανον;

Ως ἐκ τῶν ἀνωτέρω διέπει τις, ἡ ἀλλοιώσεις δὲν ὑπάρχει μόνον ἐν τῇ μισταπτώσει τῶν ἐζωτερικῶν τύπων τῶν λέξεων ἀλλὰ καὶ τῶν ἐννοιῶν αὐτῶν. Τὴν ἐντεῦθεν δὲ προερχομένην σύγχυσιν ἔτι μᾶλλον ἐπηύξησεν ἡ ἐπιδρασίς τῆς Τουρκικῆς γλώσσης διὰ τῆς παρεισαγωγῆς οὐ μόνον Τουρκικῶν λέξεων, ἀλλὰ καὶ Τουρκικῶν ἴδιωτισμῶν περὶ τὴν σύνταξιν τῶν λέξεων. Οὕτω λ. χ. ἐπειδὴ ἐν τῇ Τουρκικῇ ἡ γενικὴ τῆς προσωπικῆς ἀντωνυμίας ἔχει τὸν αὐτὸν τύπον πρὸς τὴν κτητικὴν ἀντωνυμίαν, οἱ Φαρο-

σιώται ἀντὶ γενικῆς τῆς προσωπικῆς μεταχειρίζονται πάντοτε τὴν ἐνομαστικὴν τῆς κτητικῆς οὕτω λ. χ. λέγουσι τὸ μὴρ ὁ καὶ ἀντὶ τούτου, σοῦ σὸν ἐπάνω=ἐπὶ σοῦ, περὶ σοῦ. Τὰ ἐπόμενα δύο παραδείγματα δεικνύουσιν ὅποιον χάρος ἐπήνεγκον εἰς τὴν γλώσσαν οἱ Τουρκισμοὶ οὗτοι. 'Ἐν τῇ Τουρκικῇ γλώσσῃ ἡ λέξις οὖτις σημαίνει ἄκρα ὑπάρχει δὲ καὶ πρόθεσις ιτι.οὐε=διά. 'Αγνοῶ ἂν ὑπάρχει σχέσις τις μεταξὺ τῶν δύο τούτων λέξεων, ἂν δηλονότι ἐκ τῆς σημασίας τοῦ ἄκρου, τέλους, σκοποῦ προσήλθεν ἡ ἔννοια τῆς προθέσεως. 'Οπωσδήποτε ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ ἐξελήφθη οὕτω τὸ πρᾶγμα, καὶ δὴ μεταφράσαντες τὸ ιτζοῦν=ἄκρα λέγουσιν ἃς τοιμὴ τὴν ἄκρα=δί' ἐμέ. "Ετερον παράδοξον! Οἱ Φαρασιώται καλοῦσι τὴν πυρίτιδα χορτάρι. Τῆς παραδόξου ταύτης σημασίας τῆς δοθείσης εἰς τὴν λέξιν χορτάρι ὁ λόγος εἶναι ὁ ἔξης. 'Ἐν τῇ Τουρκικῇ ἡ λέξις ἡ σημαίνει χόρτος ἀλλ' ὑπάρχει καὶ ἑτέρα λέξις Τουρκικὴ οὐ μὴ πολὺ ἐν χρήσει παρὰ τῷ λαῷ, σημαίνουσα πῦρ. Διὰ τῆς τελευταίας λοιπὸν ταύτης λέξεως οἱ Τούρκοι ὠνόμασαν τὴν πυρίτιδα. Οἱ δὲ Φαρασιώται συγχέοντες τὰς ἔννοιας τῶν διοίχων λέξεων ἐκάλεσαν τὴν διὰ τῶν Τούρκων γιωστὴν γενομένην αὔτοῖς πυρίτιδα χορτάρι! Τὰ παραδείγματα ταῦτα ἀρκοῦσιν γὰρ δειξώσιν εἰς οἷον λαχνύινθον εἰσέρχεται ὁ ἐπιχειρῶν νὰ διευχρινήσῃ τὸ ἔτυμον τῶν λέξεων τῆς Ἑλληνικῆς Καππαδοκικῆς διαλέκτου καὶ νὰ ἐξηγήσῃ τοὺς ποικίλους καὶ παραδέξους αὐτῆς ἰδιωτισμούς. "Οθεν συγγνωστὸν θὰ μοὶ ἔναιε Βεβαίως ἀν, μεθ' ὅλους τοὺς καταβληθέντας ἀγῶνας πόδες δσον οἴόν τε ἐπιτυχῆ ἀνάλυσιν καὶ ἀκριβῆ ἐρμηνείαν, ἔστιν ὅπου εὑρεθῶσί τινα ἡμαρτημένα καὶ πλημμελῆ ἐν τῇ ἐργασίᾳ μου ταύτῃ, ἀφοῦ πολὺ καὶ εἰττονες ὅμως ἐν διμοίσαις περιστάσεσι δὲν ἔδιναθη.

σαν νὰ ἀποφύγωσι τοιαῦτα πλημμελήματα.* Εννοεῖται
βεβαίως ἐκ τῶν εἰρημένων δπόση χρειάζεται ἐπιμέλεια
καὶ πρόσοχὴ προκειμένου περὶ τῆς διευκρινήσεως τῆς ἑ-
τυμολογίας λέξεων Καππαδοκικῶν φαινομένων, δπότε μά-
λιστα αὗται σίσιν δμόρροίζοι ταῖς Ἑλληνικαῖς, Δατινι-
καῖς, Περσικαῖς καὶ Ἀρμενικαῖς ταυτοσήμοις λέξεσιν.

Ως πρὸς τὴν Δατινικὴν ἡ δυσχέρεια δὲν εἶναι μεγάλη
καὶ μετά τινος εὐκολίας δύναται τις νὰ διακρίνῃ τὰς
ἐκ τοῦ Δατινικοῦ εἰλημμένας λέξεις ἀπὸ τῶν δμορρόζων
πρὸς τὰς Δατινικὰς Καππαδοκικῶν λέξεων, καὶ τοι οὐδ'
ἐνταῦθα δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν ἀξίωσιν ἐπὶ ἀπόλυτον ἀ-
χρίθειαν.

Παραθέτομεν ἐνταῦθα παραδείγματά τινα τῆς τε πρώ-
της καὶ τῆς δευτέρας κατηγορίας.

---

* Οὕτω λ. χ. Ἐν τῷ „Dictionnaire Kurde-Français. Par M. Auguste Jaba, publié par ordre de l' Academie Imperiale des sciences par M. Ferdinand Justi. St. Petersbourg. 1879. σ. 28. Η παρὰ Κούρδοις συνήθης λ. *itoqlitliy* ἐρμηνεύ-
εται «tour d' adresse, ruse, de l'Arab *taylit*.» χλ. Καὶ γίνεται
μάλιστα παραβολὴ τῆς λ. πρὸς Γεωργίανην τινα λέξιν σημα-
νουσαν τὴ ψευδὲς νόμισμα. Καὶ δῆμως τις δόλγιστα ἐκ τῆς
Τουρκικῆς γινώσκων δὲν νοεῖ ἀμέσως ὅτι τὸ *itoqlitliy* εἶναι ἀστ-
ρικό. τύπος τῆς τριτυνθέτου Τουρκικῆς λ. *itoqlit*—χόνων ἐκ κυνός
γεννηθείς, (κατὰ λ. κυνός υἱός κύων), ἐντεῦθεν δόλιος, πανοῦρ-
γος, τετραπέρατος; Ο αὐτὸς τὸ παρὰ Κούρδοις καὶ Τούρκοις
πατρίκης=Πατριάρχης ἐρμηνεύει ἐκ τοῦ λατ. *patricius*.

**Α'. ΛΕΞΕΙΣ ΛΑΤΙΝΙΚΑΙ ΕΙΣΑΧΘΕΙΣΑΙ ΒΙΣ ΤΗΝ
ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΗΝ ΔΙΑΛΕΚΤΟΝ.**

ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΗ ΔΙΑΛΕΚΤΟΣ.   ΛΑΤΙΝΙΚΗ ΓΑΩΣΣΑ.

1 Κά(λα)νδα (ἀρχὴ τοῦ ἔτους).	1 Kalenda.
2 Βουρδοῦνι=ἡμέρας.	2 Burdo.
3 Φοσσὶ=λάκκος.	3 Fossa=τάφροςόρυγμα.
4 Κασσίδα=περικεφαλαία.	4 Cassis.
5 Κουρσάτερε=ἐπιδρομεὺς καὶ λαιμός.	5 Cursare=περιτρέχειν.
6 Λωρίτζι=ἔνδυμα ἢ περιδέραιον.	6 Lorum = ίμάς, ζώνη.
7 Φλιγγρε= (φύλλον ἐλάτης ἴδ. τὴν λ. ἐν τῷ λεξ.).	7 Flos, floris.
8 Τορμόνι = ὅριον τῶν ἀγρῶν.	8 Terminus.
9 Σκουτέλλα= πινακίδιον. (ἡ λ. αὕτη εἶναι εἰσηγμένη καὶ ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ, Σκουτέγ.)	9 Scutella.
10 Βένετο;. (καὶ ῥῆμ. Βενετοῦνγα κυανοῦς.)	10 Venetus.

Β'. Λ. ΚΑΠΠΑΔΟΚ. ΟΜΟΡΡΙΖΟΙ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΛΑΤΙΝΙΚΑΣ.

Λ. ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΑΙ.

1 Βουλίζει ἀορ. θοῦλος = φλέγεται.	1 Fulgere.
2 Κίνει=ἀνατέλλειν (ἐπὶ ἡλίου) καὶ θλαστάτειν (ἐπὶ φυτῶν).	2 Cieo=κινῶ.

Δ. ΛΑΤΙΝΙΚΑΙ.

Ε. ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΑΙ.

- 3 Καλέντζι καὶ Καλετζή, κατζέ (Φαρασ.), καλετζένω, κατζένω (Φαρασ.) = συνομιλία, συνομιλῶ.

Δ. ΛΑΤΙΝΙΚΑΙ.

3 Kalendae. Ἐκ τοῦ εαλερε = φωνεῖν, καλεῖν. Primi dies mensium nominati ab eo quod his diebus calantur ejus mensis Nonae, quintanae an septimanae sint futuræ. Varro. (iδ. Curt. Gründz Gr. Etym. σ. 433).

- 4 Ξιφροντίζω=μαρχίνομαι (περὶ φυτῶν), τὰ περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λ. ταύτης ἵδ. ἔκτενέστερον ἐν τῷ λεξικῷ.

4 Frons, frondis = φύλακον. frondesco = φυλάσσομαι. Ἄλλ' ἵσως ἡ Καππαδοκικὴ λ. συγγενεστέρα τῷ Frons, frondis. ἵδ. περὶ τούτων ἐν τῷ λεξικῷ.

- 5 Ξιφρόντιο=σκίλλα.

5 Πιθανῶς ἡ λ. συγγενῆς πρὸς τὸ frons, frondis ἢ τὸ frons, frontis.

- 6 Τραχὸς καὶ Τροχάγκι = ἔλχυστήρ.

6 Trahere=ἔλχυειν.

- 7 Γουργοῦρε = λάρουγξ ἢ φάρουγξ.

7 Gurgulio= γαργαρέων δρόγχος.

- 8 Γουργίζω=καταπίνω.

8 Vorare, πρῆλ. καὶ τὸ gurges.

- 9 Σίτλη=ἀγγεῖον ὕδατος, πίθος μικρός.

9 Situla=κάλπις, ὕδρια.

* Ἀλλ' ἡ λέξις σίτλη φαίνεται μάλλον Περσικὴ ἢ Καππαδοκική.

Α. ΚΑΙΝΑΔΟΚΙΚΑΙ.

Δ. ΔΑΤΙΝΙΚΑΙ.

- 10 Κατινὸς = καθαρὸς (καὶ τροπικῶς ἀγνός, ἄγιος). 10 Castus.
- 11 Φὸς = κονιορτός. 11 Fumus = καπνός.
- 12 νόμος = κλάδος δένδρου. 12 Nemus = ἄλσος;
- 13 Λούζα = θεῖος, πάτρως. 13 Levir = δαήρ;
- 14 Χαλία = θερμότης. 14 Calor.
- 15 Σ'ιλίδη = ἀνθραξ πεπυρα- 15 Calidus.
- κτωμένος.
- 16 Ποιιὰ (προφ. bovia) = 16 Bos, bovis.
- κόπρος βοός.
- 17 Σ'ερεύω = ἐκκρίνω. 17 Cernere.
- 18 Πλευρὸς = ὅδατος πηγῆ. 18 Pluere, fluere, fluvius.
- 19 Λιτεύω = δέω. 19 Ligare;
- 20 Ἀβούκα = πάππος. 20 Avus.
- 21 Λουχρίζω = καταβιβώ- 21 Lacerare.
- σκω (περὶ θηρίων).
- 22 Μαρένομαι. ἀρ. ἐμαρέθην 22 Mereo.
- ἐπιμελοῦμαι, ἀγωνίζο-
μαι.
- 23 Σκουδάω = βαίνω, ἀναβ- 23 Scandere.
- έιχωμαι.
- 24 Σ'άπι (c'abi) = ὅπου, διπό- 24 Ubi (Cubi, πρᾶλ. ne-
τε, ἔμα ώς. cubi, alicubi).
- 25 Πουλοῦπα = τέχνον, παι- 25 Puer, puella.
- δίον.
- 26 Παπαΐδη = κόρη φθιλμοῦ 26 Pupa, Pupilla.
- 27 Λενῶ = βρέχω. 27 Linere = χρέειν.
- 28 Νά, νάνα, νέχα, χάνανα 28 Non, ne, neque.
= οὐ, οὐχί,

Αμφιβολία τις ίσως δύναται νὰ ὑπάρχῃ περὶ τῆς λ. τομβοῦλης=χορυφὴ βουνοῦ. ἂν δηλονότι εἶναι παρελημμένη ἐκ τῆς Ακτινικῆς (tumulus) ἢ εἶναι παραφθορὰ τοῦ Ἑλλ. Γύρεβος ἢ διαδῆρος πρὸς ἀμφοτέρας Καππαδοκικὴ λ.

Οσον ἀφορᾷ τὰς λέξεις τὰς ἐν τῇ Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ Καππαδοκίας ὑπαρχούσας καὶ διορθίζουσ πρὸς λέξεις Περσικάς, τὸ περὶ τούτων ζήτημα ὑπὸ διετὴν ἔποψιν δέον νὰ ἔξετασθῇ καὶ νὰ διευκρινηθῇ. Α'. Αν αἱ λέξεις αὗται εἰσήχθησαν εἰς τὴν Καππαδοκικὴν ἐκ τῆς ἀρχαίας Μηδοπερσικῆς διὰ τῆς ἀρχαίας ἐπὶ τῆς Καππαδοκίας Μηδοπερσικής κυριαρχίας. Β'. ἀν εἰσήχθησαν αὗται διὰ τῆς Τουρκικῆς γλώσσης ἐκ τῆς Νεοπερσικῆς ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς τῶν Σελεύκιων ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ δεσποτείας. Τὸ ζήτημα ὑπὲ τὴν πρώτην ἔποψιν ἔξεταζόμενον δὲν δύναται ν' ἐπεσχολῇ ἡμῖν ἐνταῦθα σπουδάιως. Ως ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τῆς ἀρχαίας Περσικῆς κυριαρχίας ἐπὶ τῶν πολλῶν χωρῶν καὶ λαῶν τοῦ ἀπεράντου Περσικοῦ κράτους ἡ ἐπιδρασίς τῆς ἀρχαίας Περσικῆς γλώσσης ἐπὶ τὰς γλώσσας τῶν ὑποκειμένων τῷ Μεγάλῳ Βασιλεῖ λαῶν ὑπῆρχεν ἐλαχίστη. Καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἡ Καππαδοκία καὶ ἡ Ἀρμενία ὑπέκυψαν πρωταίτερον εἰς τὴν Μηδοπερσικὴν ἐπιβούτην ἢ αἱ λοιπαὶ γῶραι τῆς δυτικῆς Ἀσίας, ἀλλὰ καὶ τὸ γεγονός τοῦτο οὐδεμίαν εὔλογον παρέχει ἀφορμὴν ὑποθέσεως περὶ σπουδαίας ἐπιδράσεως τῆς Μηδοπερσικῆς γλώσσης ἐπὶ τὴν ἀρχαίαν Καππαδοκικήν. Η διευκρίνισις ἀλλως τε τοῦ ζητήματος ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν ὑπερβαίνει τὰ δρια τοῦ προτεθειμένου ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτη σκοποῦ, καὶ ἐν ᾧ ἔτι περιπτώσει ἥθελε ὑποτεθῆ ὅμνατὴ ἡ

τοιαύτη διευκρίνησις. "Οτι διὰ τῆς περσικῆς κυριαρχίας εἶτα δὲ διὰ τῆς Μαχεδονικῆς καὶ τῆς Ρωμαϊκῆς καὶ αὐτῆς ἔτι τῆς Βυζαντινῆς λέξεις τινες Περσικαὶ ἐγένοντο γνωσταὶ οὐ μόνον εἰς τὴν Καππαδοκίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς λοιπὰς χώρας τὰς ὑποκειμένας εἰς τὰ μημονευθέντα κράτη, τοῦτο εἶναι πάνυ γνωστόν. 'Αλλ' αἱ λέξεις αὗται σὶ Περσικαὶ ἐκ τῆς ἀρχαιότητος ἥδη παρεδόθησαν ἡμῖν ὡς τοιαῦται καὶ μέχρι τήμερον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ δισλέκτῳ Καππαδοκίᾳς, ὡς καὶ ἐν ἄλλαις Ἑλληνικαῖς διαλέκτοις, ὑπάρχουσι Βυζαντιναὶ Περσικαὶ λέξεις, ὡς καθάδι=ἐπενδύτης, τσατζία=ὑπόδημα ὑψηλόν. 'Αλλ' οὐχὶ περὶ τούτων πρόκειται ἡμῖν ἐνταῦθα λόγος.

Μείζονα σπουδαιότητα παρίστησι τὸ ζήτημα ὑπὸ τὴν δευτέραν ἐποψίαν ἔξεταζόμενον· ἂν δηλονότι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ Καππαδοκίας ὑπάρχουσι λέξεις Περσικαὶ εἰσαχθεῖσαι διὰ τῆς Τουρκικῆς ἢ μελλον ἀν αἱ λέξεις ἔκειναι τῆς διαλέκτου ταύτης, αἵτινες δεκτήσουσι συγγένειαν κατά τε τὴν ῥίζαν καὶ τὴν σημασίαν πρὸς Περσικὰς λέξεις, εἰσὶν παρερθαρμέναι Περσικαὶ ληφθεῖσαι ἐκ τῆς Τουρκικῆς, ἢ Καππαδοκικαὶ ἀρχαῖαι διμόρφιζοι πρὸς Περσικὰς λέξεις; Μοὶ φαίνεται δτι ἡ διάκρισις τῶν τῆς πρώτης κατηγορίας λέξεων ἀπὸ τῶν τῆς δευτέρας: δὲν εἴναι δύσκολος. Οὕκωθεν βεβαίως ἐννοεῖται, δτι αἱ διὰ τῆς Τουρκικῆς ἐκ τῆς Περσικῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν διάλεκτον Καππαδοκίας εἰσηγμέναι λέξεις πρέπει νὰ ὑπάρχωσιν ἐν τῇ ἐγχωρίῳ Τουρκικῇ διαλέκτῳ τῆς Καππαδοκίας, ἀν μὴ ἐν ταῖς τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας Τουρκικαῖς διαλέκτοις. Καὶ ἀληθῶς ἐν τῇ ἐγχωρίῳ Τουρκικῇ διαλέκτῳ τῇ Καππαδοκίας τῇ καὶ ὑπὸ αὐτῶν

τῶν Τουρκογλώσσων Ἐλλήνων τῆς Καππαδοκίας. Ἰα-
λουμένη ὑπάρχει μέγα πλῆθος Περσικῶν λέξεων ὅμορ-
ῇζων πρὸς Σανσκριτικὰς καὶ ἄλλων Ἀρίων γλωσσῶν
λέξεις. Ἄλλ' ἀκριβῶς τοιαῦται Περσικαὶ λέξεις ὀλίγισταις
ὑπάρχουσιν ἐν ταῖς Ἐλληνικαῖς διαλέκτοις τῆς Καπ-
παδοκίας καὶ ὑπὸ αὐτῶν δὲ τῶν Ἐλληνογλώσσων Καπ-
παδοκῶν διαγιγνώσκονται αὗται ὡς Τουρκικαί. Του-
ναντίον δὲ αἱ λέξεις ἐκεῖναι, αἱ ὁμορρήζοις καὶ συγ-
γενεῖς ταῖς Περσικαῖς, οἵ θεωροῦμεν Καππαδοκικάς,
εἰσὶ γνωσταὶ μόνον τοῖς Ἐλληνογλώσσοις Καππαδό-
καις, δὲν ὑπάρχουσι δὲ οὔτε ἐν τῇ ἐγχωρίῳ τῆς
Καππαδοκίας Τουρκικῇ διαλέκτῳ, οὔτε ἐν τῇ Τουρ-
κικῇ καθόλου. Ἡκισταὶ δὲ πιθανὸν ὅτι αἱ λέξεις αὗ-
ται εἰσήχθησαν ἐκ τῆς Περσικῆς εἰς τὴν Ἐλληνικὴν
διάλεκτον Καππαδοκίας διὰ τῆς Κουρδικῆς, διότι καὶ
ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι αἱ λέξεις αὗται ὑπάρχουσιν ἐν
τῇ Κουρδικῇ, (ὅπερ ἐγὼ δὲν ἔδυνόθην νὰ μάθω),
ἴδει νὰ ὑπάρχωσι καὶ ἐν τῇ ἐγχωρίῳ Τουρκικῇ δια-
λέκτῳ. Παραθέτομεν δὲ καὶ ἐνταῦθα δείγματά τινα
τῶν τε τῆς πρώτης καὶ τῶν τῆς δευτέρας κατη-
γορίας λέξεων πρὸς ὅσον οἷον τε σαφεστέραν διευκρ-
νησιν τοῦ θέματος.

A'. ΔΕΕΒΙΣ ΠΕΡΣΙΚΑΙ ΕΙΣΑΧΘΕΙΣΑΙ ΔΙΑ ΤΗΣ
ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ
ΔΙΑΛΕΚΤΟΝ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ.

Ἄξ ὀλίγισται Περσικαὶ λέξεις αἱ διὰ τῆς Τουρκικῆς
εἰς τὰς Ἐλληνικὰς διαλέκτους τῆς Καππαδοκίας εἰσ-
χθεῖσαι εἰσὶν αἱ ἔξτις καὶ τοι καὶ τούτων τινὲς εἰσὶν αὐ-
φισθητήσιμοι.

Α. ΕΛ. ΚΑΙΝΑΔ.

1 Κάμι=κακός,
κακία, ἀμαρ-
τία, κάμε =
χυάρτημα.

2 Πέλι=εἰδος
κοσκίνου.

3 Σίτλη=ἀγ-
γειον ὅδατος.

4 Καρμάρα=εἰ-
δος ἡλακά-
της Καππα-
δοκικῆς. Καρ-
μάντα =κύ-
κλος. Καρμα-
νίζω = περι-
φέρομαι: πλα-
νῶμαι.

Α. ΤΟΥΡΚ. ΚΑΗΙ.

1 Κέμ, Κεμνίκ=κακός, κακία.

2 Κηρπάλ ḥ Καλ-
πούρ.

3 Σιτίλ = εἰδος
ἀμφορέως.

4 Κιρμέχ.

Δ. ΠΕΡΣ.

1 Γκοῦμ (gum)
= ἀπολω-
λώς ḥ κέμ
(Kem)=ελ-
λιπής, σιτ-
κρός.

2 Κιρπάλ.

3 Σατλ=ἀμφο-
ρέως, sital
= δοχεῖον.

4 Περὶ τοῦ ἑτύ-
μου τῆς λέ-
ξεως ταύτης;
(Καρμάνη
καὶ Κιρμέν),
ἢ τις φάίνε-
ται ὅτι εἰ-
νατ Περσι-
κή, ἢ δ. ἐν τῷ
Αεξιαρῷ.

Β'. Α. ΚΑΙΝΑΔΟΚ. ΟΜΟΠΡΙΖΟΙ ΤΑΙΣ ΠΕΡΣΙΚΑΙΣ.

Α. ΚΑΙΝΑΔΟΚΙΚΑΙ.

1 Καλλία ḥ Κάγια ḥ κα-
λαύρεις = ὑπόδημα γυ-
ναικεῖον.

2 Ηετάτζι=πίθος.

Δ. ΠΕΡΣΙΚΑΙ.

1 Kaliyar=ὑπόδημα.
2 Patu=πίθος.

Δ. ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΑΙ.

Δ. ΠΕΡΣΙΚΑΙ.

3 Ιφλάχι=ξυρός.	3 Sifālah=δρέπανον.
4 Σ' ακρι καὶ Σ' ακρο, καὶ	4 C' arch.
σ' αχρι=κύκλος, τροχός.	
5 Κουρά=σιδηρουργείον.	5 Kurah. Ἡ λ. πιθανῶς οὔτε Καππαδοκικὴ οὔτε Περσικὴ (ἰδ. περὶ αὐτῆς ἐν τῷ λεξικῷ).
6 Ἡ πρόθ. ἀξ=ἐκ, ἐξ.	6 Εζ.

Τοσαῦτα περὶ τῶν σχέσεων τῆς Καππαδοκικῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου πρὸς τὴν Περσικήν. Μεταβαίνομεν ἥδη εἰς τὸ σπουδαιότατον θέμα «Περὶ τῶν σχέσεων τῆς Καππαδοκικῆς Ἑλληνικῆς διαλέκτου πρὸς τὴν Ἀρμενικήν.»

Τὸ θέμα τοῦτο εἶναι σπουδαιότατον ὑπὸ γλωσσολογικὴν ἔποψιν, διότι, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἴπομεν, τὸ πάλαι οἱ Ἀρμένιοι ἔθεωροῦντο ἄποικοι Φρυγῶν καθ' Ἡρόδοτον, κατὰ δὲ τὸν σύγχρονον τῷ Ἡροδότῳ Εὐδόξιον καὶ αἱ γλώσσαι τῶν δύο λαῶν ἦσαν συγγενεῖς (Στεφ. Βυζαντ. ἐν λ. Ἀρμένιος «Τὸ μὲν γένος ἐκ Φρυγίας καὶ τῇ φωνῇ πολλὰ Φρυγίουσιν»). Ἡ ἀρχαία αὕτη παράδοσις ἐπικυροῦται ὑπὸ τῆς γλωσσολογικῆς ἐπιστήμης, ἵτις ἀπέδειξε τὴν συγγένειαν τῆς Ἀρμενικῆς πρὸς τὰς λοιπὰς Ἀρίας γλώσσας καὶ ἴδιως πρὸς τὴν Ἑλληνικήν, πρὸς ἣν ἦτο συγγενεστάτη ἡ Φρυγική. Ἄλλ' ἀκριβέστερα καὶ ἐν λεπτομερείᾳ προσδιαιρισμὸς τῆς συγγενείας τῆς ὑφισταμένης τὸ πάλαι μεταξὺ τῆς Ἀρμενικῆς καὶ τῆς Φρυγικῆς γλώσσης εἶναι ἀδύνατος μάλιστα μὲν διὰ τὴν ἔλλειψιν ἰκανοῦ πλήθους μνημείων τῆς Φρυγικῆς γλώσσης, ἐν μέρει δὲ διότι καὶ τῆς Ἀρμενικῆς γλώσσης δὲν ἔσωθησαν μνημεῖα ἐξ ἱκανῶν ἀρχαίων χρόνων. Καὶ εἶναι μὲν ἄξια: λό-

γου αἱ μελέται αἱ γενόμεναι ὑπό τινων σοφῶν περὶ τοῦ ζητήματος τούτου καὶ σὲ ὑπὸ αὐτῶν γενόμεναι παραβολαὶ τῶν δλίγον λειψάνων τῆς Φρυγικῆς γλώσσης πρὸς Ἀρμενίας ὁζίας, οὐχ ἡττού ώς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ ἀντικειμένου αἱ τοιαῦται μελέται δὲν δύνανται νὰ ὥσι γόνιμαι σπουδαῖων συμπερασμάτων. Τὸ αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν πολὺ~~λόγω~~ ἀλογώτερον περὶ τῶν σχέσεων τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς γλώσσης πρὸς τε τὴν Φρυγικὴν καὶ τὴν Ἀρμενικὴν. "Οτις ἡ Καππαδοκικὴ γλώσσα, ώς ἐκ τῆς θέσεως τοῦ λαλοῦντος αὐτὴν λαοῦ, οἰκοῦντος μεταξὺ Φρυγῶν καὶ Ἀρμενίων, καὶ ώς ἐκ τῶν γενικῶν τῆς ἐπιστήμης περὶ ἐθνολογίας τῆς Μικρᾶς Ἀσίας συμπερασμάτων ἔξαγεται, ἦτο λίαν συγγενῆς πρὸς τε τὴν Φρυγικὴν καὶ πρὸς τὴν Ἀρμενικὴν ἀποτελοῦσα οὕτως εἰπεῖν τὸ σημεῖον ἢ τὸν δεσμὸν τῆς ἐνότητος ἀμφοτέρων, τοῦτο εἶναι ὑπόθεσις τὴν διοίαν εἰκότως μὲν ἀποδεχόμεθα ἐκ τῶν προτέρων, ἀλλὰ τῆς διοίας ἡ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπόδειξις εἶναι ἀνέφικτος ἔνεκα ἐλλείψεως ἐπαρκῶν μνημείων τῆς τε Φρυγικῆς καὶ τῆς Καππαδοκικῆς γλώσσης ἐξ ἀρχαιότητος παραδιδομένων, ἐπομένως ἔνεκεν ἐλλείψεως ἐπαρκῶν στοιχείων συγκρίσεως ἔνθεν μὲν τῆς Καππαδοκικῆς πρὸς τὴν Φρυγικὴν, ἔνθε δὲ ἀμφοτέρων πρὸς τὴν Ἀρμενικὴν. Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῇ προκειμένῃ πραγματείᾳ τοῦτ' ἀκριβῶς προτιθέμεθα νὰ πράξωμεν, νὰ ζητήσωμεν δηλούντι καὶ ν' ἀνεύρωμεν ἐν τῇ νῦν Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ Καππαδοκίας λείψανα τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς γλώσσης, σπουδαῖότατον ἡμῖν γίνεται μέλημα, ἵνα τὰ δοκοῦντα ἡμῖν ταῦτα λείψανα τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς γλώσσης μετὰ μεγάλης κρίτικῆς αὐστηρότητος καὶ ἐπιμελοῦς προσοχῆς.

καὶ μελέτης παραβάλωμεν ἔνθεν μὲν πρὸς τὰ ἐξ ἀρχαιότητος παραδεδομένα διλγα λείψανα τῆς Φρυγικῆς γλώσσης, ἔνθεν δὲ πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἀρμενικὴν γλῶσσαν. Ἡ τοιαύτη μελέτη ἀκριβῶς καὶ ἐπισταμένως γινομένη, ἐν ᾧ ἐξ ἑνὸς διαφωτίζει τὰς σχέσεις τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς πρὸς τὴν Ἀρμενικὴν καὶ τὴν Φρυγικὴν, ἐξ ἄλλου διαλέκτῳ Καππαδοκίας λειψάνων τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς γλώσσης. Ἄλλ' ἐνταῦθα διπλοῦν πρόκειται ἡμῖν πρόσλημα: ἔνθεν μὲν τὸ τῆς συγκρίσεως τῶν λειψάνων τούτων πρὸς τὰς γνωστὰς Φρυγικὰς λέξεις, ἔνθεν δὲ τὸ τῆς συγκρίσεως αὐτῶν πρὸς τὴν Ἀρμενικήν. Τὸ πρῶτον εἶναι δύσκολον ἔνεκα τῆς μεγάλης σπάνεως μνημείων Φρυγικῆς γλώσσης. Θὰ πράξωμεν λοιπὸν ἐγιαῦθα ὅτι ἐν πενιχρωτάτῳ χώρῳ στοιχείων συγκρίσεως εἶναι δύνατὸν νὰ γένηται τὸ δεύτερον ζήτημα παρέχει ὑπὸ τὴν ἐποψίην ταύτην ἔδαφος πολὺ γονιμώτερον, καθιστάμενον δῆμος λίαν ἐπισφαλὲς ἐκ τῆς συγχύσεως τῆς ἴστορικῆς συγγενείας πρὸς τὴν ἀρχικὴν καὶ ῥιζικὴν τῶν γλωσσῶν καὶ τῶν λέξεων συγγένειαν. Οθεν πρὸς ἀποφυγὴν πάσος τοιαύτης συγχύσεως θέλομεν πραγματευθῆ τὸ δεύτερον τοῦτο ζήτημα ἢτοι τὸ περὶ τῶν σχέσεων τῆς Ἑλληνικῆς Καππαδοκικῆς διαλέκτου πρὸς τὴν Ἀρμενικὴν γλῶσσαν μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ λεπτομερείας, ἀφοῦ πρῶτον διευχρινήσωμεν ἐκ τῶν ἐνόντων τὸ πρῶτον ζήτημα ἢτοι τὸ «περὶ τῶν σχέσεων τῆς Ἑλληνικῆς Καππαδοκικῆς διαλέκτου πρὸς τὰ σωζόμενα μνημεῖα ἢτοι πρὸς τὰς σωζομένας λέξεις τῆς Φρυγικῆς γλώσσης.»

Α'. ΣΥΓΓΚΡΙΣΙΣ Δ. ΚΑΠΠΑΔΟΚ. ΠΡΟΣ ΦΡΥΓΙΚΑΣ

Δ. ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΑΙ.

Ι 'Αγ'ανᾶς=σμίλη

'Αζένας=πώγων.

Βεβαίως ἐκ πρώτης ὅψεως ὅλως παράδοξος φαίνεται ἡ συγγένεια τῶν δύο τούτων λέξεων, ὡν ἡ μὲν σημαίνει σμίλην ἡ δὲ πώγωνα. Ἀλλὰ τὸ παράδοξον τοῦτο ἐκλείπει ἀμέσως ἂμα διευκρινθῇ τὸ ἔτυμον καὶ ἡ ἀρχικὴ ῥίζα ἀμφοτέρων τῶν λέξεων. Ἐν τῇ Σανσκριτικῇ ὑπάρχει ἡ ῥίζα han σημαίνουσα πλήττειν, πέμπειν, ἐξ ἧς παράγονται αἱ Σανσκριτ. λ. g'agni, g'agnu=τὸ πλῆττον, τὸ φονεύον καὶ ghanā=ὅπλον ὅμοιον σφύρᾳ ἢ ροπάλῳ (ἴδ. Pictet. Les origines Indo-européennes Tom. II. 193). Τὸ Ἑλλην. γένεν (ἴσως δὲ καὶ τὸ Λατινικὸν gena) ὡς καὶ τὰ ἐκ τούτου παραγόμενα γένειον, γενεῖας εὐλόγως καταλέγονται εἰς τὴν ῥ. ταύτην, ἀφοῦ καὶ τὸ Σανσκριτικὸν hanu-s=γένυς, σιαγὸν εἶναι ἐκ τῆς αὐτῆς ῥίζης καὶ ἐν τῇ λ. ταύτῃ (ὡς καὶ ἐν τῇ Ἑλλ. γένεν, καὶ πιθανῶς καὶ ἐν τῇ Λατ. gena), ἡ ἀρχικὴ ἔννοια εἶναι ἡ τοῦ πλήττειν, πρίβειν, ἐντεῦθεν ἡ τῆς σιαγόνος (καὶ τοῦ πώγωνος ἐν τῇ Ἑλληνικῇ λ. γενεῖας). Τρανὸν τεκμήριον τῆς ἀληθείας τοῦ ἔτυμου τούτου παρέχει αὐτὴ ἡ Ἑλλ. λ. γένεν, ἥτις σημαίνει καὶ τὸ τέγμα τοῦ πελέκεως καὶ τὸν πέλεκυν αὐτόν, ὡς καὶ αἱ ὅμορρίζοι ταύτη λέξεις γενηῖς καὶ γένεν. Ή Καππαδοκικὴ λ. ἀγ'ανᾶς=σμίλη παρήχθη ἐκ τῆς ῥ. han, ὅπως ἐκ τῆς αὐτῆς ῥ. αἱ ἀνωτέρω μνημονευθεῖσαι Σανσκρ. λ. g'agni, g'agnu. Ἰδιαιτέρας δὲ σημειώσεως ἀξιόν ὅτι καὶ ἡ ῥ. han διετηρήθη ἐν τῇ Καππαδοκικῇ, ἐν ταῖς λ. γανοῦται ἐργαλεῖα σιδηρά

τοῦ λιθοξόου. καὶ χαρούτεύων φάσι τὸν ἀναζητῶντα, ἀναδιφῶ, μαστεύω, ἐκ τῆς ἀρχῆς. ἐννοίας τοῦ πλήγτεων, σκαλίζειν, σκάπτειν, ὅπως ἀπαραλλάξῃ τοις συνέβη καὶ περὶ τὴν λέξιν σκαλίζω, ἐν τῇ σημασίᾳ χρώμεθε τοῦτο οἱ νεώτεροι Ἑλληνες, ητοι τῇ σημασίᾳ τοῦ ἀναζητείν, ἐρευνᾶν, γάλειν. Συνδιάζοντες πάντα τὰ μέχρι τοῦδε εἰρημένα συμπεραίνομεν λίαν εὐλόγως ὅτι ή Καππαδοκε. λ. ἀց' αναξεῖσθαι καὶ η Φρυγ. λ. ἀξέντας πώγων ἔχουσι τὴν αὐτὴν ἀρχικὴν ἡ. καὶ σημασίαν. Πρόλ. πρὸς τὰ ἀνωτέρω καὶ τὸ Ἀρμεν. ὁνοματος (δίζνος) = σιαγών.

Δ. ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΑΙ.

2 Ἀδαμασίτζα, ἀλαμασίτζα, ἀλαμασίτζα,
ἀμασίτζα, μασίτζα,
φιλία, ἀγάπη.

Δ. ΦΡΥΓΙΚΑΙ.

2 Ἀδάμνα = φίλος.

Ἡ ἐν τοῖς ἄσμασιν διατηρηθεῖσα αὕτη λέξις μετὰ τῶν πολλῶν αὐτῆς παραμεμορφωμένων τύπων ἀναμιμήσκει τὸ Φρυγ. Ἀδάμνα = φίλος. Συνοδεύεται δε η λ. πάντοτε ὑπὸ τοῦ ἀδελφότης, ἀδελφότης κι' ἀλαμασίτζα. Ἐπειδὴ η λ. ἀμασία ἐν τισι Καππαδοκικαῖς διαλέκτοις σημαίνει ὅρκον (ἐκ τοῦ ὅμνυμι, ὅμωσις, ια), δύναται. νὰ ὑπάρχῃ τις ὑποψία μή τι η λ. ἀδαμασίτζα εἴναι παραφθορὰ τοῦ διωμοσία. Ἀλλὰ τότε πῶς ἔξηγεονται οἱ τύποι ἀλαμασίτζα καὶ ἀλαμασίτζα; Ἀλλως τε καὶ η χυρολεκτικὴ ἐννοία τοῦ διωμοσία καὶ η ὑπὸ τῶν Καππαδοκῶν αὐτῶν διδομένη σημασία εἰς τὸ ἀδαμασίτζα (ἀγάπη) συνηγοροῦσι ὑπὲρ τῆς πρώτης γνώμης.

Α. ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΑΙ.

3 Ζ' χνες (προφ. τασχνες) = ποδηλατα χαμπλά κατ' ἀντίθεσιν τῶν τσαγτζίων (ὑψηλῶν μέχρι γονάτων ἀνερχομένων ὑποδημάτων).

4 Ζ'ουδάτδι = βειθρον, -άκ τῆς β. su, σου ή σενειν = κινεῖν δρμητικῶς.

5 Χόγορος=χρυσός. χόγο-ρα=χρυσᾶ νομίσματα.

Σημειώτεον δμως ὅτι ή Καππαδοκικὴ λ. δὲν είναι ἀπίθανον ὅτι προτίθεν ἐκ τοῦ Ἑλλην. χλωρὸς κατὰ παραφθόραν, καὶ τοις ὑπάρχει καὶ Κ. λ. χωρὸς σημαίνουσα τὸ χλωρόν, κιτρινόν. Βεβαίως καὶ ή Φρυγ. λ. γλουρὸς είναι δμόρδιζος τῷ Ἑλλ. χλωρός. 'Ἄλλ' ἔνταῦθα πρόκειται περὶ τῆς ἀμέσου συγγενείας τῆς λ. πρὸς τὸ Καππαδ. χύγορος ἄγει τῆς μεσολαβήσεως τῆς Ἑλληνικῆς.

Α. ΚΑΠΠΑΔ.

6 Καιϊάρ=λαβίς, πυγράγγρα.

Α. ΦΡΥΓΙΚΑΙ.

3 Σάκχος, συκχός, συκχίς ή συγχίς=είδος ὑποδημάτων Φρυγικῶν.

4 Ζεύμαν=πηγή;

5 Γλουρὸς=χρυσός. γλούρα=χρύσεα.

Α. ΦΡΥΓ.

6 Δαρεῖος=έκτωρ παρὰ Φρυξί (ἡτοι στερεὰ κρατῶν).

Ἡ Καππαδοκικὴ λ. είναι προδήλως σύνθετος ἔκτινος λ. καὶ σημαίνοντος πῦρ (πρᾶλ. Ἑλλ. καί-ω. καυ-μα. Ἀρμεν. կայթ խամճ=սուινθիր) καὶ ἐτέρας λ. Հար επισημαίνοντος κρατεῖν (Πρᾶλ. τὸ Σανσκρ. dhṛ, dhar=φέρειν, κρατεῖν καὶ τὴν μετοχὴν τοῦ Περσικοῦ ῥήματος daschten=φέρειν, dar=φέρων. Εὐλόγως δὲ δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι η ὑποτιθεμένη Καππαδοκικὴ է. Հար

καρατειν είναι συγγενής της Φρυγ. λ. δαχεῖος=έκτωρ

Α. ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΑΙ

7 Σαβί ή σαγι (προφ. schavi ή schági)=δρόσος; σου-
σουδνω=θρέχομαι

Α. ΦΡΙΓΙΚΑΙ

7 Σαβάζιος. Διόνυσος πα-
ρὰ Φρυξί ήτοι θεὸς
της ζωτικῆς δυνάμεως
τῆς γῆς.

Γνωστῆς δύνατον θεμένης τῆς μεγάλης συγγενείας τῆς Φρυγικῆς γλώσσης πρὸς τὴν Μακεδονικὴν δυνάμεθα νὰ καταλέξωμεν εἰς τὸν κατάλογον τοῦτον καὶ τὴν ἔξις Καππαδοκικὴν λέξιν.

8 Σεπιδὰ ή σεπιδὸς καὶ 8 Ἰνδέα. μεσημέρια. Μα-
σιπιδὰ ή σιπιδὸς=με-
θαύριον. κεδόνες. Ἡσυχ. πρᾶλ.
επιθδα=μεθέορτον..

**Β'. ΑΙ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ
ΔΙΑΛΕΚΤΟΝ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΡΜΕΝΙΚΗΣ ΓΑΩΣΣΗΣ
ΗΤΟΙ ΑΡΜΕΝΟΚΑΠΠΑΔΟΚΙΚΑΙ ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΑΙ**

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ διευκρινηθῇ πρὸ πάντων τὸ ἔξις ζήτημα: "Αν καὶ κατὰ πόσον τὰ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ τῆς Καππαδοκίας ὑπάρχοντα σημεῖα ή τεκμήρια τῆς πρὸς τὴν Ἀρμενικὴν συγγενείας μαρτυροῦσιν ἀρχικὴν συγ-γένειαν τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς πρὸς τὴν ἀρχαίν τὸ Ἀρμενικὴν ή δεικνύουσιν ἀπλῶς παράληψιν λέξεων ἐκ μιᾶς παρὰ τῆς ἐτέρας. Ός πρὸς τοῦτο παρατηροῦμεν ὅτι περὶ παραλήψεως λέξεως ἐκ τῆς Ἀρμενικῆς εἰς τὴν Ἑλληνικὴν διάλεκτον Καππαδοκίας δὲν δύναται νὰ γενῇ σπουδαῖος λόγος. Οἱ Ἑλληνόγλωσσαι Καππαδόκαι ήσαν ἀνέκαθεν καὶ εἰσὶν ἔτι ὅλως ἀμικτοὶ καὶ ἀκοινώνητοι πρὸς Ἀρμενίους καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ πολλαχοῦ ἀνάμικτοι πρὸς Ἀρμενίους οἰκοῦντες καὶ εἰς διηγείες πρὸς αὐτοὺς

σχέσεις διατελοῦντες Τουρκόφωνοι Καππαδόκαις Ἐλληνες αὐδ' αὐτοὶ ἐδανείσθησαν ποσῶς λέξεις Ἀρμενικὰς εἰς τὴν Τουρκικὴν αὐτῶν διάλεκτον. Ἀλλὰ τὸ μάλιστα ὑπερ τοῦ ἡμετέρου διεσχυρισμοῦ συνηγοροῦν εἶναι τοῦτο, ὅτι μεταξὺ τῶν ἐν Καππαδοκίᾳ λαλουμένων διαφόρων τοπικῶν διαλέκτων οὐδεμία ἔχει τοσοῦτον πρόδηλον συγγένειαν πρὸς τὴν Ἀρμενικήν, ὃντος ἡ τῶν Φαρασιωτῶν διάλεκτος, ἥτοι ἡ ἀρχαῖκωτάτη τῶν Καππαδοκιῶν διαλέκτων καὶ λαλουμένη ὑπὸ τοῦ μᾶλλον ἀκοινωνήτου μέχρι πρὸ διάγνων ἐτῶν λαοῦ τῆς Καππαδοκίας.

Καὶ τῆς διαλέκτου δὲ ταῦτης τῆς Φαρασιωτικῆς ἡ πρὸς τὴν Ἀρμενικὴν συγγένεια δὲν συνίσταται ἀπλῶς ἐν τῷ ὁμορρίζῳ τῶν λέξεων, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ ὁμοιότητι τῆς προφορᾶς καὶ ἐν τῇ ἀναλογίᾳ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν γραμματικῶν τύπων. Ταῦτα δὲ πάντα ὑποδεικνύουσι ἑταῖρην μᾶλλον τῶν γλωσσῶν συγγένειαν Ἀλλ' ὡς ᾧδη εἴπομεν, ἐπειδὴ τὸ ζήτημα τοῦτο ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς παρούσης πραγματείας, θὰ πειραθῶμεν νὰ ἔξαντλήσωμεν αὐτὸν ὡφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις, καὶ πρὸς τοῦτο μετὰ πάσης λεπτομερείας θέλομεν ἐκθέσσει ἐνταῦθα τὰ περὶ τῶν σχέσεων τῆς Ἀρμενικῆς πρὸς τὰς Ἐλληνικὰς διαλέκτους τῆς Καππαδοκίας καὶ ἴδιως πρὸς τὴν Φαρασιωτικήν, ἵνα κοίνωσιν εὐχερέστερον οἱ περὶ ταῦτα ἀρμόδιοι κριταί.

α.) Ἡ ἐν τῇ γραμματικῇ κατασκευῇ ὑπάρχουσα συγγένεια μαρτυρεῖται ἐκ τῶν ἓξης:

1) "Οπως ἐν τῇ Ἀρμενικῇ, οὗτω καὶ ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ διαλέκτῳ τὸ .l ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, lδίως δὲ μεταξὺ δύο φωνηέντων, τρέπεται εἰς γ· ἢ εἰς θ·, ἐνίστε δὲ καὶ ἀποβάλλεται ὅλως, μάλιστα ἐν ἀρχῇ λέξεως

εύρισκόμενον, οίον γέγονον=ψηλός, γαουχόν=γαλουχῶ, ἄσο=ἄλλος, ἄγον=ἄλογον, κά=καλά, ἀγάρ=λαγής (Πρβλ. τὰ Ἀρμεν. Πωγδο=Παῦλος, Γάλαρος=Λάζαρος, Κατόγικο=Καθολικός, Πατριάρχης.

2) Τὸ π.λ. ἡ φ.λ. τῶν Ἑλληνικῶν λέξεων, ὅπως ἐν τῇ Ἀρμενικῇ, οὕτω καὶ ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ τρέπεται εἰς πκ ἢ φκ' οίον φκατ'ζε=πλάζ, φκάτανος=πλάτανος, φκαντάζω=πλαντάζω (Πρβλ. Ἀρμεν. Πγατὸν,=Πλάτων.

3) Η συνηθεστάτη ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ κατάληξις εἰς οκο ἢ κο, ἢ τις ἔνεκα τῆς πολλῆς χρήσεως αὐτῆς ἀπέβαλε σχεδὸν τὴν ἀρχικὴν ὑποκοριστικὴν αὐτῆς σημασίαν ἐν πολλαῖς Φαρασιωτικαῖς λέξεσιν (οίον βαδίκκο=βοῦς, παιδόκκο=παιδίον, καρνόκο=βλαφος, ε'ιδόκ=ποτήριον), ἢ κατάληξις, λέγω, οκ ἢ οκκο ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν ἐν τῇ Ἀρμενικῇ ὑποκοριστικὴν κατάληξιν (ακ). Φαίνεται δὲ δτι καὶ ἡ ἑτέρα ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ συνήθης κατάληξις ακα, οκα, ουκα, ώς καὶ ἡ κατάληξις εκ (καρδζουλιέκ) ἥσαν ἐπίσης ὑποκοριστικαὶ ἐξ ἀρχῆς, καὶ τοι δὲν ὑπάρχει πλέον τοιαύτη σημασία ἐν τῇ καταλήξει ταύτη (οίον κουροῦκα=κυρία. ποσάκα=κύριος, χανδροῦκα=κάδος). "Οτις ἡ κατάληξις οκ μάλιστα ἡ εκ, ἡ ἀνταποκρινομένη πιθανῶς εἰς τὸ Ἀρμενικὸν ακ εἶναι λείψανον Καππαδοκικόν, μαρτυρεῖται πως ἐκ τῶν ἐπομένων. Ἡ Φαρ. λ. Καρδζουλιέκ ἡ σημαίνουσα πάτηηρα καὶ ἐν γένει αἴμαβόρον θηρίον εἶναι καθ' δλα τὰ φαινόμενα γνησίως Καππαδοκικὴ, διότι εἶναι ἀναμφιθέλως αὐτὸς τὸ Σανσκριτικὸν ἔαρδυλα, ὅμδρέζος δὲ λέξις δὲν ἐσώθη οὕτε ἐν τῇ Περσικῇ οὕτε ἐν τῇ Ἀρμενικῇ. Εἶναι δὲ λίαν σημειώσεως ἀξιόν οὗτος ἀνάλογος κατάληξις ὑπάρχει καὶ ἐν ἀρχαίῃ τινὶ Καππαδοκικῇ λέξει, ἐν τῷ δνόματι Δαρήνης=Δαρεῖος. Ο Στράβων (Στραβ. Ι. 785) περὶ τῆς

μετακπτώσεως; τῶν διαρθρικῶν ὄνομάτων τὸν λόγον ποιούμενος, παρατίθησιν ὡς παράδειγμα καὶ τὸ Δαρεῖος, ὅπερ ἐκ τοῦ Δαριήκης κατὰ Στράβωνα μετέπεσεν εἰς Δαρεῖος. Ἀλλὰ τις ἔννοει πάραδειγμόμενος δὲ Στράβων ὡς ἀρχικὸν τύπον τοῦ Δαρεῖος τὸ Δαριήκης; Ὡς ἐκ τῶν σφηνοειδῶν ἐπιγραφῶν ἐξάγεται, ὁ ἀρχαῖος Περσικὸς τύπος ἡτο Daraianus, ἐν τῇ νεωτέρᾳ δὲ Περσικῇ δὲ γνωστὸς τύπος εἶναι Dara. Ὁλως δὲ ἀπίθανον ὅτι Δαριήκης ἡτον ἀριχικὸς Περσικὸς τύπος τοῦ ὄνοματος, ἐξ οὗ δὲ Ἑλληνες ἐσχημάτισαν τὸ Δαρεῖος. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι δὲ Στράβων Δαριήκης λέγων εἰχεν ὑπ' ὄψιν τὸν ἐν Καππαδοκίᾳ, ἔνθα μεγάλη πληθὺς ὑπῆρχε Περσικῶν ὄνομάτων, εἰθισμένον τύπον, εἴτε διότι δὲν ἐγίνωσκε τὴν Περσικὴν, εἴτε τὸν ἐν τῇ Περσικῇ τύπον τοῦ ὄνοματος. Κατὰ τὸ Καρδίου.λείκ λοιπὸν ὑπῆρχε καὶ τύπος τοῦ Δαρεῖος Καππαδοκικὸς Δαριέκης, ἐξ οὗ τὸ τοῦ Στράβωνος Δαριήκης (πρᾶλ καὶ τὸ Φαρασ. c'oléka=alíwra (Σανσκρ. c'alana). Συνηγορεῖ δὲ ὑπερ τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως καὶ δὲ Ἀρμενικὸς τύπος τοῦ Δαρεῖος Dareh. (Πρᾶλ καὶ τὴν Καππαδ. λ. χερέκι=πολεμιστὴς (Herion=πολεμιστὴς. Ἀρχ. Γερμ.)

3) Εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν εἰρημένων καταλήξεων ὑπάγονται πιθανῶς καὶ αἱ Φαρασιωτικαὶ καταλήξεις αγκι (προχάγκι τροχάγκι) οὖτις, οὐχι, ουχα. Ποροῦχι, ὄρνδχι, παισάχι τοροῦχα. Ἰσως δὲ καὶ ἡ ἐπιθετ. κατάλ. οὔσοκο· ἀροῦσκο, τεροῦσκο, μακοῦσκο.

6') "Ιδη μεταβαίνομεν εἰς τὸ εἰδικώτερον θέμα τῆς συγκρίσεως Ἀρμενικῶν λέξεων πρὸς Καππαδοκικάς, ποιοῦντες τοῦτο κατὰ τάξιν ἀλφαριθμητικὴν.

I. A.

1) "Αθεῖτι, πλέον λ. Φαρ. Ἡ λέξις αὕτη πιθανὸν νὰ ἔναι συγγενὴς πρὸς τὴν Ἀρμεν. յաւ. (yav) ἐν ταῖς λ. աւելի (aveli) = περιττός, անյաւ (anyav) = ἀπειρος. յաւելու (Javelul) = προστιθέναι, ἐπαυξάνειν. Περιττὸν δὲ νὰ καταλείξωμεν ὅτι, ἂν ὑπάρχῃ συγγένεια τις μεταξὺ τῆς Καππαδοκικῆς λ. ἄστος καὶ τῶν μνημονευθεισῶν Ἀρμενικῶν λ., οὐδαμῶς ἡ τοιαύτη συγγένεια ὑποτίθησι τὴν ἐκ τῆς Ἀρμενικῆς παράληψιν τῆς λέξεως, ἀφοῦ αὕτη ἐν μὲν τῇ Ἀρμενικῇ ὑπάρχει μόνον ὡς ὁἰζα ὑποτιθεμένη, ἐν δὲ τῇ Καππαδοκικῇ ὡς λέξις πραγματική. Ἀλλὰ πιθανώτερον φαίνεται ὅτι ἡ Καππαδ. λ. ἄστος ἡ αὐτής εἶχει συγγένειαν, (ἄν μὴ ἔναι ἡ αὐτὴ) μᾶλλον πρὸς τὸ Ἑλλην. αὐτὸν δέ μνημονευθεισῶν Ἀρμενικῶν λ. ἡ ὁἰζα ζητητέα μᾶλλον ἐν τῇ Καππαδ. λ. γάν ἡ Ὁαὶ ἡ ζάοι (ϊδ. τὴν λ.).

2) 'Αβιδός = ἄγγελμα, μήνυμα (λ. σωζομένη μόνον ἐν τοῖς ἄσμασι τῆς ἀρχῆς τοῦ ἔτους «Avidos Καλενδὸς ἢ Κιλινδὸς» κ. τ. λ.—Ἐλληνιστὶ ἡ τουρκιστί, διότι ἡ λ. ἐσώθη καὶ παρὰ τοῖς Τουρκοφώνοις Ἐλληνοι). Πρόδηλως ἡ λ. εἶναι συγγενὴς καὶ ὅμοδοίζος τῷ Ἐλλ. ἀείδω, ἀσιδός, ἀσιδή, αἰδή, αἰδάω, ὕδω, ὕδεω, ἀηδών καὶ αἰηδών. Σανσαρ. v a d a m i = λέγω, λαλῶ. Ἀρμεν. աւելուել (avedel) = ἄγγελλειν աւելով/ը (avedik) = ἀγγελία. Καὶ τοι ἡ λ. εἶναι λίαν συγγενὴς πρὸς τὰς μνημονευθείσας Ἀρμενικάς, οὐχ' ἡττον τοῦτο δὲν εἶναι λόγος ἴνα παραδεχθῶμεν ὅτι παρελήφθη αὕτη ἐκ τῆς Ἀρμενικῆς, διότι ἡ αὐτὴ συγγένεια ὑπάρχει καὶ πρὸς τὰς Ἐλληνικάς, καὶ εὐλόγως δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν αὐτὴν Καππαδοκικήν, καθ' ὅσον μάλιστα ἡ συνοδεύουσα αὐτὴν ἐτέοι λ. Καλενδῆς δὲν εἶναι ὁ Ἀρμενικὸς τύπος τῆς λατ.

1. Kalenda, διότι ἐν τῇ Ἀρμενικῇ ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔτους λέγεται. Καὶ γὰν δα κατὰ τοὺς μνημονευθέντας ἡδη ἰδιωτισμοὺς τῆς Ἀρμεν. γλώσσης.

3) Ἄδης (*ἀτίς*)=ἐχθρός· λ. Φαρ. εἶναι πρόδηλον ὅτι ἡ λ. εἶναι συγγενής πρὸς τὸ Ἀρμεν. *ատել* (adel)=μισεῖν *ատելի* (adeli)=μισητός. Καὶ ἐνταῦθα δὲ ἡ συγγένεια φαίνεται οὖσα ἑιζική. Πρόβλ. καὶ τὸ Ἐλλ. ἀδέσ-σομαι. Δατ. οὐδι, ἄτινα θεωροῦνται ὁμόδριζα πρὸς τὸ Σανοκρ. *dvisch*=μισεῖν.

4) Ἀέμισε. Τινές, οἱ μέν, οἱ δέ, λ. Φαρ. Καὶ ἡ λ. αὕτη φαίνεται πως συγγενής τῷ Ἀρμεν. *սմանք* (vomank)=τινές. Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ τὰ Ἐλλ. ἀμύσει, ἀμῶς, ἄτινα ὑποθέτουσιν ἀντωνυμίαν ἀρίστον ἀρχικῶς ὑπάρχουσαν ἀμὸς=τίς. Πρόβλ. καὶ τὸ Ἀρμεν. *միւս* (miouς)=ἄλλοι.

5) Αἴρεται. Ἡ ἐν τῇ Ἐλλ. διαλέκτῳ τῶν Ζαλελι-τῶν Καππαδοκῶν νεκροτάφειον σημαίνουσα αὕτη λ. (Καὶ ἐν ἄλλοις τισὶ τόποις τῆς Καππαδοκίας θέσεις τινὲς ἔξω τῶν κωμῶν, μὴ οὖσαι μὲν σήμερον νεκρο-ταφεῖα, ἀλλ' ἐπιτήδειοι πρὸς τοῦτο, καλοῦνται ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων Ἰρεούτζ (Ireutz)), φαίνεται ὅτι εἶναι λείψανον τῆς ἀρχικίας Καππαδοκικῆς γλώσσης, ἐν ἡ πιθανώτατα ἐσήμαινε τὸν τόπον τῆς πυρᾶς, ἥτοι τὸν τόπον, ἐνθα ἐκάιοντο οἱ νεκροί. Οὗτω δὲ δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ σαφῶς ἐκ τοῦ Ἀρμεν. *այրել* (aïrel)=καίειν, *այրիչ* (aïrits)=κανοτικός. Αἱ Ἐλλ. λ. εὔω, αἴω Εἴρος εἶναι πιθανώτατα τῆς αὐτῆς ἡ. Αἴρεται λοιπὸν ἐσήμαινε πιθανῶς ἐν τῇ Καππαδοκικῇ κυριολεκτικῶς; μὲν τὴν πυρὰν αὐτὴν (rogus), εἰτα δὲ μετωνυμικῶς καὶ τὸν τόπον τῆς πυρᾶς. Καθ' ἀ δὲ παρατηρεῖ ὁ Pictet (III, 237) ἐν τῇ Σανσκριτ. ἐκ τῆς ἡ. *dah*=καίειν, *dahasara* ὀνομάζεται ὁ τόπος, ἐνθα καίεται ὁ

νεκρός. Ἀκολουθῶν δ' ὁ Pictet τῇ τοῦ Max Müller γνώμῃ τοιαύτην θεωρεῖ τὴν ἀρχικὴν σημασίαν τοῦ θάπτειρ καὶ τάρος (ἐκ τοῦ δάπτω;) (ἀθαπτος, ἀκαυστος. Ἡσύχιος) καὶ τοῦ Λατ. sepelio· ζητεῖ δέ τοιαύτας ἀνολογίας καὶ ἐν ἄλλαις Ἀρίαις γλώσσαις, περὶ ὃν δὲν θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ μακρολογήσωμεν ἐνταῦθα.

Σημ. Τὸ ὄνομα τοῦ Ἀργαίου, ὅρους τῆς Καππαδοκίας ὑψηλοῦ καὶ χιονοσκεποῦς, τὸ πάλαι ἡφαιστειώδους, ἐτυμολογητέον κάλλιον ἐκ τῆς ὁ. αργ. arg (λευκός), ἀργός, ἀργέστης, argentum (πρᾶλ. τὸ λευκὸν ὄρος τῆς Κρήτης καὶ τὸ Mont blanc τῆς Σαβοΐας) παρὰ ἐκ τῆς ἀνω μνημονευθείσης αἱρ., εὐρ. διὰ τὸ ἡφαιστειώδες. Καὶ τὸ σημερινὸν δ' ὄνομα Ἀρδζίδες συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας γνώμης.

6) Ἄντι ἡ ἀrdi=ῶς, καθώς, ὥσπερ· συντάσσεται μετ' αἰτιατικῆς ἀrdi τὸν ἥλοι=ῶς ὁ ἥλιος, ἀντ' ἔμένα=ῶσπερ ἐγώ. λ. Φαρ. Πρὸς τὴν Φχρασιωτικὴν πρόθεσην ἡ ἐπιέρδημα τοῦτο ἀνταποχρίνεται ἐν τῇ Ἀρμενικῇ ἡ πρόθ. μῆτ. (ηντ)=ἄντι, ὑπό, πρός, εἰς, ἐν δὲ τῇ Ἑλληνικῇ τὰ μόρια ἀντί, ἄντα, ἄντην. Δατ. ante Γοτθ. ant=άντιον (πρᾶλ. τὸ Νεογερμαν. antwort). Ἡ παραβολὴ δ' αὕτη τῶν ἐν τοῖς διαφόροις Ἀρίαις γλώσσαις τύπων τοῦ μορίου τούτου πείθει ὅτι τὸ Φαρ. ἀρτὶ συγγενεύει μᾶλλον πρὸς τὸν τύπους τοὺς Ἑλληνολατεινικούς ἢ πρὸς τὸν Ἀρμενικὸν, ὥστε εὐλογωτέρα ἡ ὑπόθεσις ὅτι εἴναι λείψανον Καππαδοκικὸν (ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ὅτι δὲν παρελήφθη ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ) παρὰ ὅτι παρελήφθη ἐκ τῆς Ἀρμενικῆς γλώσσης.

7) Ἀρχάτ, Ἀραβονός, Ἀραβούτζικα, Ούτως, οὔτωσι, ἀκριβῶς οὔτω. Πρόδηλον ὅτι τὰ ἐπιέρδηματα ταῦτα

είναι σύνθετα ἐκ τῶν ἀρχικῶν λίαν εὐχρηστῶν ἐπιρρήματικῶν τύπων, ἀβοῦ, ἀβουσι=οῦτω καὶ τινος μορίου ἄρ., ἀνταπαρινομένου πρὸς τὸ Ἑλλ. ἄρ., ἥρ., ἄρα. (Πρόλ. τὸ Φαρασιώτ. Ἀρὲ=ξιέσως, νῦν, Ἀρεσοῦ, ἀρεσοῦκα=νυνί, τάχιστα.) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι καὶ ἐν τῇ Ἀρμενικῇ ὑποδεικνυται ὑπαρξίες μορίου δμοίου πρὸς τὸ ὑποτιθέμενον Καππαδ. ἄρ., μορίου ἀχωρίστου μετὰ σημασίας ἐπιτατικῆς, ὡς δηλοῦται ἐκ τοῦ πκραδείγματος *աւելի* (aveli), *առաւելի* (aravel). Πρόλ. τὰ Ἑλλ. ἀχωρίστα μόρια ἄρι, ἔρι· ἀρίφρων, ἀρίζηλος, ἐρίτιμος.

Σημ. Πιθανὸν τὸ μόριον τοῦτο ἐν τῇ Ἀρμενικῇ νὰ ἔναι αὐτὴ ἡ πρόθεσις *ար* (αρ=πρὸς).

8) Ἀρύ, ἀροῦσκος ὑγιής, ζωηρός, ἀνδρεῖος, ἀρύω=θεραπεύω, ἀποκαθιστῶ τινα ὑγιῆ, καὶ παθ. ἀροῦμαι, ἡρώθην. λ. Φαρ. Τὸ ἔτυμον τῆς λ. ἀναζητητέον ἐν τῇ ḥ. αρ., ἕτις ἐν πολλαῖς Ἀρίαις γλώσσαις ὑπάρχουσαι σημαίνει τὸ σῶον, τέλεων, ἀρμονικὸν (Ἑλλ. ἀραρίσκω, ἀρετή, ἀριστή, ἀρείων. Σανσκρ. *आर्म*=πιστός. Βακτρ. *अरेता*=τέλειος). Ἐν τῇ Ἀρμενικῇ ὑπάρχουσιν ἕκαναι λέξεις ἐκ τῆς αὐτῆς ῥέζης μεγίστην συγγένεταις δεικνύουσαι πρὸς τὰς Φαρασ. λ. ἀρύ καὶ ἀροῦσκος οίον *արի* (αρι)=ἀνδρεῖος. *անարի* (αναρι)=ἄνανδρος *առոյդ* (αρόϊκ)=ὑγιής, ζωηρός. *առողջ* (αρογτէ)=ὑγιής. 'Αλλ' ἡ ḥ. αρ είναι κοινὴ πολλαῖς Ἀρίαις γλώσσαις, οὐδεὶς δὲ λόγος δύναται νὰ ἔναι περὶ παραλήψεως τῆς Καππαδοκικῆς λέξεως ἐκ τῆς Ἀρμενικῆς.

Σημ. Λίαν ἀμφίβολον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πάντη πάντως ἀπίθανον ὅτι αἱ Φαρασ. λ. ἀρὸ καὶ ἀροῦσκο προσήλθον κατὰ παραφθορὰν ἐκ τοῦ Ἑλλ. ὑγιής, γιερώς, γιαρός (ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν Γουρδουνίων) λιαρός (ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν Ζαλελιτῶν), ἐξ οὗ ἵσως τὸ Φαρασ. ἀρύ, ἀροῦσκο.

9) Άστ, ἐξ, ἀπό. Ἡ πρὸθεσις αὕτη εἶναι ἐν χρήσει μεγάλη παρὰ Φαρασιώταις, ἀλλὰ μόνον παρ' αὐτοῖς. Παρὰ τοῖς λοιποῖς Ἐλληνογλώσσοις Καππαδόκις εἶναι ἐν χρήσει ἢ πρὸθεσις ἀς. Ὑπετίθουν δὲ γὰρ μέχρι τινὸς ὅτι τὸ Φαρασ. ἄστ ἥτο ταῦτὸν τῷ ἀς, διπερ φαίνεται συγγενὲς πρὸς τὸ Ἐλλ. ἐκ, ἐξ (Βοιωτ. καὶ Ἀρκαδ. ἐς) Λατ: ex καὶ Διθουαν. isz καὶ Περσικὸν εε. Καὶ οὐδόλως μὲν ἀπίθανον ὅτι τὸ ἄστ εἶναι ταῦτὸν τῷ ἀς, καθόσον μάλιστα δὲ Λιθουανικὸς τύπος isz φαίνεται πως σηνηγορῶν ὑπὲρ τῆς γνώμης ταύτης. 'Αλλ' ὑπάρχει καὶ ἐν τῇ Ἀρμενικῇ πρὸθεσις ἢ ἐπέδρημα μυω (ηστ) σημαῖνον κατά, καθά, καθὼς *լատորում* (ηστ βօրօնμ)=καθά, καθάπερ, ὕσπερ. Καὶ τὸ μόριον τοῦτο τῇς Ἀρμενικῆς γλώσσης ἔχει βεβαίως ἀμεσον συγγένειαν πρὸς τὸ Φαρασιωτικὸν ἄστ. 'Αλλ' ἐπειδὴ τὸ Φαρασιωτικὸν ἄστ ὃν καθόλου ταυτόσημον τῷ ἀς ἔχει ἔννοιαν ἀρχικωτέραν καὶ κυριολεκτικωτέραν τοῦ ἀντιστοίχου Ἀρμενικοῦ μυω (ηστ), διότι εἶναι ταυτόσημον πρὸς τὸ ἢ ἐξ, οὐδέμιως δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ Καππαδοκικὴ αὕτη λ. παρελήφθη ἐκ τῆς Ἀρμενικῆς, ἀλλ' ὅτι εἶναι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα λείψαντον τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς γλώσσης.

10) Άστέ, ὅτε, διπότε, λ, Φαρ. Ἡ λ. εἶναι πιθανώτατα συγγενῆς πρὸς τὴν Ἀρμενικὴν *ուսողի* (ουστί), διθεν, διπόθεν.

11) Άστέ=οῦτω. λ. Φαρ. συγγενῆς προδήλως πρὸς τὸ Ἀρμεν. *այս* (աէս)=οῦτος, καὶ *աստ* (աստ)=ἐνταῦθα.

12) Άστέ~~εκο~~=ώς, ὕσπερ. συγγενὲς καὶ τοῦτο πρὸς τὸ Ἀρμενικὸν *ուսող* (ουσտ)=δπον.

2. B.

13) Βάρτι, βόδον. λ. Φαρασ. Ἀρμεν. վարդ (vard) = βόδον. Ἡ Φαρασιωτικὴ λ. καὶ ἡ Ἀρμενικὴ εἰσὶ καθόλου αἱ αὐταί. Ὅτι δὲ ἡ Φαρασιωτικὴ Καππαδοκικὴ λ. δὲν εἶναι παρειλημένη ἐκ τῆς Ἀρμενικῆς, ἀλλ' ὅτι εἶναι ἀμόρριζος καὶ ὄμοιόμορφος πρὸς τὴν Ἀρμενικὴν λέξιν Καππαδοκικὴ λέξις, ἀποδεικνύεται: ἐξ ὅσων λέγομεν περὶ τῆς ἐπομένης λέξεως. (Πρόβλ. καὶ τὸ Ἑλλ. γέδον, βόδον Αἰολ.)

14) Βαρτουβάρια. Ἀιθιοφρία ἡ ἀνθεστήρια, ἔορτὴ τῶν ἀνθέων. Ἡ ἐκ τῶν ἀργαιοτάτων θεοῖς λατταίς χρόνων ἔλκουσα τὴν καταγωγὴν ἔορτὴ αὕτη τῆς κατὰ τὸ ἔαρ ἀναγεννωμένης φύσεως ἔορτάζεται μέχρι σήμερον ἐν Καππαδοκίᾳ κατὰ τρόπον δλως ἀσχετον πρὸς τὴν θρησκείαν. Εορτάζουσι δ' αὐτὴν οὓ μόνον οἱ Ἐλληνόφωνοι Καππαδόκαι, ἀλλὰ καὶ οἱ Τουρκόφωνοι, οἵτινες καλοῦσιν αὐτὴν ἐπίστις Βαρτυυδίρ, τινὲς δὲ καὶ δλως παρερθαρμένως Βερτοιέ. Τελεῖται δὲ αὕτη κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Ἡ ήμέρα τῆς τελετῆς εἶναι κυρίως ἡ ἔκτη μετὰ τὸ Πάσχα Κυριακή, ἡ καλουμένη Κυριακὴ τῶν ἀγίων Πατέρων, μίαν δηλονότι ἔβδομάδα πρὸ τῆς Πεντηκοστῆς. Ἀλλ' ἡ ἔορτὴ ἀρχεται ἀπὸ τῆς παραμονῆς τῆς Ἀναλήψεως ἥτοι τέσσαρας ήμέρας πρὸ τῆς μνημονευθείσης Κυριακῆς. Κατὰ τὴν παραμονὴν δηλ. τῆς Ἀναλήψεως, ήμέραν Τετάρτην τῆς ἔβδομάδος, μετὰ τὴν Ἐσοερητὸν ἔξερχονται τὰ κοράσια εἰς τοὺς ἀγρούς, ἵνα σημαδεύσωσι τὰ Βαρτουβάρια, ἐκλέγουσι δηλονότι ἐπτὰ καλάμας σίτου, τὰς ὁποίας δέουσι διὰ νημάτων ἐπτὰ διαφόρων χρωμάτων, ἀποκόπτουσι δὲ μικρόν τι μέρος ἐκ τῆς κορυφῆς τοῦ ἀστάχυος, πιστεύουσαι ὅτι ἀναφύεται τοῦτο ἐώς τῆς αὔριον. Μετὰ τοῦς ήμέρας ἥτοι τὸ Σάβ-

οὗτον μετὰ τὸν Βασπερινὸν πορευόμενα αὗθις εἰς τοὺς ἄγρους ἔξετάζουσι τὰς ἥδη σεσημασμένας καλάμας, καὶ ἀν παρατηρήσωσιν, διὰς αὗταις ἀπέβαλον οὐδὲν τῆς χλωρόφυτος αὐτῶν, ἀποσπῶσιν αὐτὰς καὶ ἀφοῦ τὰς φέρωσιν οἴκαδε θέτουσιν ἐντὸς κάδου ὑδάτος καὶ ἐπιτίθεσαι ἐπὶ τοῦ κάδου ἐπίθεμα ϕυλάκτουσιν ἐντὸς; αὐτοῦ ἔως τῆς αὔριον μεσημβρίας. Τότε δὲ ἐκλέγεται νεᾶνις περθένος πρωτότοκος ἀμφιθαλῆς, ἵτις καθημένη ἐπὶ τοῦ κάδου μετὰ δεδεμένων ἀφθαλμῶν καὶ παραλαμβάνουσα διάφορα πράγματα παρὰ τῶν παρευρισκομένων ἐν τῇ τελετῇ θέτει αὐτὰ ἐντὸς τοῦ κάδου, ἐσκεπασμένου τότε. διά τίνος ὑφάσματος ἀδιαφανοῦς, διπερ τοσοῦτον μόνον αἱρεταὶ, ὅσον εἶναι ἀνάγκη διὰ νὰ εἰσέλθωσιν αἱ χεῖρες τῆς παρθένου ἐντὸς τοῦ κάδου. Ἐνῷ δὲ αὕτη ἔξαγει διαδοχικῶς ἐκ τοῦ κάδου ἐν πρὸς ἐν τὰ διάφορα παρὰ διαφόρων ἐντεθέντα ἐντὸς αὐτοῦ ἀντικείμενα, ἀλλαὶ νεάνιδες ἄδουσι περὶ αὐτὴν διάφορα ἄσματα ἀναφερόμενα εἰς τὰς διαφόρους ἀνθρώπινας τύχας ἢ ἀρετὰς καὶ κακίας. Εἰς τὸ τέλος ἑκάστου ἄσματος ἔξαγεται ἐκ τοῦ κάδου τὸ ἀντικείμενον, οὗτινος ὁ ἰδιοκτήτης θεωρεῖται ὑποκείμενος; εἰς τὴν δηλωθεῖσαν ἐν τῷ ἄσματι ἀγαθὴν ἢ κακὴν μοίραν.

Ἡ ἑορτὴ τῶν Βαρτουθαρίων ἔχει ἐν πολλοῖς ὅμοιότητα πρὸς τὴν παρὰ τοῖς λοιποῖς Ἑλλησι τελουμένην τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Φανιστοῦ (τῇ 24 Ἰουνίου) ἑορτὴν τὴν καλουμένην Κλήδορα ἢ Ριζικά. Ἄλλ' ἡ παρὰ τοῖς Καππάδοξι τελουμένη ἑορτὴ ἔχει πολὺ ἀμεσωτέραν καὶ καθαρωτέραν ἀναφορὰν πρὸς τὴν φύσιν ἢ ὁ Κλήδονας. Ἡ διαφορὰ δὲ αὕτη δηλοῦται καὶ ἐκ τῆς διαφόρου σημασίας τῶν ὄντων (Βαρτουθαρία = ἀνθοφόρια. Κλήδονας = κληδὼν =

φήμη, ἄκουσμα, σημεῖον, πρόγνωσις τῆς τύχης. Ριζικὰ =τύχη (ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ Risico)) καὶ ἐκ τοῦ διαφόρου χρόνου, ἐνῷ τελεῖται ἔκατέρα ἡ ἑορτή. Διότι ὁ μὲν κλήδονας, ὡς εἴπομεν, τελεῖται τῇ 24^ῃ Ιουνίου, τὰ δὲ Βαρτουβάρια μίαν ἑβδομάδα πρὸ τῆς Ηεντυκοστῆς. Εἶναι δὲ ἄξιον σημειώσεως, ὅτι καὶ οἱ Τοῦρκοι αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ τὴν ἡμέραν τῆς Ηεντυκοστῆς καλοῦσι Κυούλ Βαΐράμ (Πάσχα τῶν Ρόδων) καὶ οἱ καθ' ἡμέρας ἐν Ἀνατολῇ δὲ Ἰουδαῖοι ταυτοσήμως *fest adellas rosas*. Ἐπίσης ἄξιον σημειώσεως ὅτι παρὰ τοῖς Ἀρμενίοις διεσώθη ἑορτὴ ὁμοία τοῖς Βαρτουβαρίοις, ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ δνομα. Οὗτοι ἑορτάζουσι τὴν ἑορτὴν ταύτην κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Ἀνατολήψεως, καλοῦσι δ' αὐτὴν *ψήνακ* (Big'ak) =τύχη, κλῆρος. Καὶ τὸ δνομα τοῦτο εἶναι ταυτόσημον τῷ *K.ήθορας* ἢ *Ριζικά*. Βαρταβάρη δὲ καλοῦσιν οἱ Ἀρμένιοι τὴν ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ τὴν τελούμένην κατὰ τὴν 6 Αὔγουστου. Ἐπειδὴ κατ' ἀρχαιοτάτην, ὡς φαίνεται, συνήθειαν, ἡ Ἐκκλησία εὐλογεῖ κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην τὰς ἀπαρχὰς τῶν σταφυλῶν, παρέλαβε δὲ πιθανώτατα τὸ ἔθος τοῦτο παρὰ τῶν ἔθνικῶν, φαίνεται ὅτι ἀνέκαθεν παρὰ τοῖς Ἀρμενίοις καὶ τοῖς Καππαδόciοις καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς τῆς Ἀνατολῆς λαοῖς κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον τοῦ ἔτους ἐτελεῖτο τις ἑορτὴ σταφυλῶν καὶ πιθανῶς ἡ ἑορτὴ αὕτη ἦτο καθιερωμένη εἰς τὸν αὐτὸν Θεόν, εἰς τὸν ὄποιον καὶ τὰ Βαρτουβάρια ἦτοι ἡ ἑορτὴ τῶν ἀνθέων ἢ τῶν δημητριακῶν καρπῶν.*

* Ἀνάγλυφόν τι τούς Σαβαΐούς ἢ Φρυγικοῦ Διονύσου γεγλυμμένον ἐπὶ τίνος βράχου παρὰ τὸν κόμην Ἰβρίς μεταξὺ Ἡρακλείας ("Ερεγλί") καὶ τῶν Κιλικίων πυλῶν παριστησάς τὸν θεόν τοῦτον κρατοῦντα ἐι τῇ γειρὶ βότρυας καὶ στάγυας σίτου.

Ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ ἑορτὴ τῆς Μεταμορφώσεως διετήρησε μέχρις σήμερον παρὰ τοῖς Ἀρμενίοις τὸ ὄνομα Βαρταβάρ. Καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἵσως ἐπέτηδες ἔξέλεξαν τὴν ἑορτάσιμον ἐκείνην ἡμέραν τῶν ἔθνικῶν καὶ ὥρισαν ἐν αὐτῇ τὴν μεγάλην ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλ’ ἀκριβῶς διδύτι οἱ Καππαδόκαι τὰ Βαρτουβάρια ἐτέλουν κατὰ τὸ ἔαρ ἦτοι τὴν ὥραν τοῦ ἔτους, καθ’ ᾧ γεννᾶνται τὰ ἄνθη καὶ ζωογονεῖται καὶ ἀναγεννᾶται ὁ φυτικὸς κόσμος, καὶ ἡ ἑορτὴ αὗτη τῆς φύσεως διετηρήθη παρ’ αὐτοῖς μέχρι σήμερον ἀνεπηρέαστος ἀπὸ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας καὶ ὅλως ἀσχετος καὶ ἀμικτος πρὸς αὐτὴν, οἱ δὲ Ἀρμένιοι τὴν ἑορτὴν ταύτην τῶν Βαρτουβαρίων ἦτοι τῷ ἀνθεστηρίῳ ἐτέλουν καθ’ ἧν ὥραν τοῦ ἔτους μαραίνονται τὰ ἄνθη καὶ ἀρχεται ἡ σταφυλή, καὶ ἡ ἑορτὴ αὗτη ἔξελιπε παρ’ αὐτοῖς, διατηρήσασα μόνον τὸ ὄνομα ἐν ἑορτῇ Χριστιανικῇ οὐδεμίαν ἔχούσῃ σχέσιν ἐσωτερικὴν οὕτε πρὸς τὰ ἄνθη οὕτε πρὸς τὴν σταφυλήν· τοῦτο ἀκριβῶς μαρτυρεῖ ὅτι οἱ Ἀρμένιοι παρέλαβον τὴν ἑορτὴν, ἵσως δὲ καὶ τὸ ὄνομα τῶν Βαρτουβαρίων, παρὰ τῶν ἀρχαίων κατοίκων τῆς Μ. Ἀσίας ἦτοι παρὰ Καππαδοκῶν καὶ Φρυγῶν, τῶν συγγενεστέρων δηλ. αὐτοῖς λαῶν. Πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τούτου ἔρχεται καὶ τὸ ἔξης. Ἐνῷ οἱ Ἀρμένιοι τὸ ὄνομα τῆς ἑορτῆς τῶν Βαρτουβαρίων μετεβίβασαν εἰς τὴν Χριστιανικὴν ἑορτὴν τῆς Μεταμορφώσεως, τελοῦσιν οὐχ ἦτον καὶ τὴν φυσικὴν ἑορτὴν τῶν ἀνθέων καὶ τοῦτο ἀκριβῶς τὴν ἡμέραν τῆς Ἀναλήψεως ἦτοι καθ’ ἡς ἡμέρας καὶ οἱ Καππαδόκαι ἀλλ’ ἀντὶ Βαρτουβάρια καλοῦσι τὴν ἑορτὴν ἐκείνην, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, νιγ’ ακ, ὃ ἔστι τύχη, κλῆρος ὅπως οἱ Ἑλληνες κλήμορα ἡ ριζικά. Τὸ δὲ προδήλως εἰς μεταγενεστέρους χρόνους ἀνήκον καὶ κατ’ ἀναλογίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐνδ-

ματος δοθεν τῇ ἑορτῇ ἐκείνῃ ὄνομα δεικνύει ὅτι οἱ Ἀρμένιοι πολὺ βραδέως παρέλαθον τὸ ἔθιμον τοῦ ἑορτάζειν κατ' ἐαρινὴν ὥραν τὴν ἑορτὴν τῶν ἀνθέων, ἐν ᾧ ἀρχαιότερον παραλαβόντες τὴν ἑορτὴν καὶ τὸ ὄνομα τῶν Βαρτουնαρίων μετεβίβοσαν ταῦτα εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν σταφυλῶν. (ἰδ. τὴν λ. χάραπα).

Ἄλλὰ καὶ γραμματικῶς ἔξεταζομένη ἡ λ. Βαρτουνάρια ἀποδεικνύεται μέχρι τινὸς μᾶλλον Καππαδοκικὴ ἢ Ἀρμενική. Τὸ Βαρτουνάρια εἶναι Ἐλληνικῶς ἐσχηματισμένος τύπος τοῦ Βαρτουνάρ. τοῦτο δὲ προφανῶς εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ Φαρασαϊκοῦ θάρτι (Άρμ. vard) καὶ τοῦ βάρ βπερ πιθανώτατα εἶναι τύπος μετοχῆς ἢ ἥγματικοῦ τινος δνόματος; ἐκ τῆς Ῥ. φερ. ἀντιστοίχου πρὸς τὸ Ἑλλ. φύρος (χαρποφόρος) Δατ. fer (frngifer) Γερμ. barg Ηερσ. περ. Ἀλλὰ τοιοῦτος τύπος ἀνάλογος ἐν τῇ Ἀρμενικῇ ἐκ τοῦ Ῥ. μերել (Περέλ)=φέρειν εἶναι περ καὶ οὐχὶ ναρ καὶ τὸ δλον ὄνομα ἔπρεπε νὰ σχηματισθῇ ψωρդ-աբեր (Βαρταπέρ). Ἔνδι, ἀν ἡ λέξις θεωρηθῇ Καππαδοκικὴ ἢ Φρυγική, τὸ βάρ δύναται ἀμέσως νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ Ἑλλ. φόρος, Δατ. fer, ὅταν λαβωμεν ὑπ' ὅψιν ὅτι ἐν τῇ Μακεδονικῇ γλώσσῃ, ἡτις ἡν συγγενεστάτη πρὸς τὴν Φρυγικήν, τὸ β ἀντικαθίστησιν ἐνίστε τὸ Ἑλλ. φ (Βερενίκη=Φερενίκη. πρβλ. τὸ Δατ. vates Ἑλλ. φάτης). Ἐπὶ πᾶσι σημειοῦμεν, ὅτι ἡ λ. Βαρτουνάρια εἶναι γνωστὴ καθ' ἀπασαν τὴν Ἐλληνόφωνον Καππαδοκίαν καὶ τὸ πλείστον τῆς Τουρκοφώνου, ἐνῷ ἡ λέξις θάρτι διετηρήθη μόνον ἐν τῇ ἀρχαιότατῃ τῶν Ἐλληνικῶν διαλέκτων τῆς Καππαδοκίας, τῇ Φαρασιωτικῇ.

Σημ. Ἀξιον σημειώσεως κρίνω προσέτι νὰ προσθέσω ὅτι ὁ πρῶτος μὴν τῶν ἀρχαίων Καππαδοκῶν Ἰρταρία ἢ Ἀραρτανία (ἰδ. Καππαδοκικὰ σελ. 104) ἀν-

τιστοιχεῖ πρὸς τὸν Νεοπερσικὸν μῆνα Φαρβαρτίν, ὁ δὲ Lagarde ἐπεχείρησε νὰ ἔρμηνεύσῃ τὸ ὄνομα τοῦ μηνὸς τούτου ἐκ τοῦ Βακτρ. φάρβα, φραβάτι (Φραβρτης)= πρόκλησις. Ἐν παρόδῳ δὲ μόνον ἀναφέρω ἐνταῦθα ὅτι ἵσως ὑπάρχει τις σχέσις μεταξὺ τοῦ Ἀρταρία (Βαρτανία) καὶ τοῦ βάρτη, καὶ εἰ οὕτως ἔχει, ἵσως ἡ ἕορτὴ τῶν Βαρτουβαρίων ἐτελεῖτο κατὰ τὸν μῆνα ἐκεῖνον.

16) *Βέκας*. παίγνιον δι' ἀστραγάλων παιζόμενον καὶ ὁ ἀστράγαλος αὐτός. λ. Φαρ. Ἐν τῇ Ἀρμενικῇ ἡ λ. *վեկ* (vek) σημαίνει ἀστράγαλος, εἴτα δὲ καὶ ἔρις, φιλορεικία. Ὄτι ἡ Φαρασιώτικὴ λ. ἔχει ὄψεσον συγγένειαν πρὸς τὴν Ἀρμενικήν, τοῦτο εἶναι πρόδηλον. Ἀλλὰ πῶς ἐν τῇ Ἀρμενικῇ ἡ λ. ἔλαβε τὴν σημασίαν φιλορεικία, ἔρις; Πρὸς τοῦτο ἀνάγκη νὰ διευχρινθῇ τὸ ἔτυμον τῆς ῥίζης τῶν λέξεων τουτων καὶ νὰ καταστῇ ἐντεῦθεν σαφὲς ὅτι ἡ Καππαδοκικὴ λέξις δὲν παρελήφθη ἐκ τῆς Ἀρμενικῆς. Ήπειρά Φαρασιώταις Καππαδόκαις ἡ λ. βέκας σημαίνει κυρίως τὸ παίγνιο τῶν ἀστραγάλων, φαίνεται δὲ ὅτι ἐκ τῆς ἀρχικῆς ταύτης σημασίας ὠνομάσθη βέκας καὶ δ' ἀστράγαλος, ὡς ἀπαραλλάκτως ἐκ τοῦ κόττος (κύβος κατὰ τοὺς Γραικορωματίους), κοττίζειν, παρήγθη τὸ Νεοελληνικὸν κότος, σημαίνον τὸ παίγνιον τῶν ἀστραγάλων καὶ τὸν ἀστράγαλον αὐτόν. Ἀρχικῶς λοιπὸν φαίνεται ὅτι ἡ λ. βέκας ἐσήμαινε παίγνιο, τύχη, μοῖρα καὶ ἡ ἀρχικὴ αὐτὴ σημασία καὶ ἡ ῥίζα τῆς λ. πρέπει νὰ ζητηθῇ ἐν τῷ Ἑλλ. εἴκειν, εἰκῆ. Δατ. vices, viceissim, ἐν οἷς ἡ κυρία σημασία εἶναι ἡ τῆς ἀλλαγῆς, μεταβολῆς καὶ τύχης. Ἀλλ' ἡ πρώτη καὶ ἀρχικὴ σημασία καὶ τῶν Ἑλληνολατινικῶν τούτων λ. φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ τῆς κινήσεως, καὶ δὲν εἶναι ἵσως

ἀπίθανον ὅτι τὰ *ixtoīmai*, *oīgomai*, *χιράω* εἶναι
διμόρφικα πρὸς τὸ *εἰκεῖν* καὶ *vices*, ἵσως δὲ καὶ τὸ
vincere=*νικᾶν*, καὶ ὅτι ἐκ τῆς σημασίας τῆς; χι-
νήσεως προῆλθεν ἡ τοῦ *τυγχάρειν*, ἔξινεῖσθαι. Οὐ
Κούρτιος (Grnd. Gr. Et. σ. 130) καὶ ὁ Corssen (Kri-
tische Beiträge zur Latein. Formenlehre σ. 61) οὐ-
δεμίαν παραδέχονται σχέσιν μεταξὺ τοῦ *vincere*
καὶ τοῦ *εἰκεῖν*, διότι κατ' αὐτοὺς τὸ *pervicax* ἐπί-
μονος, καρτερικός, ὅπερ προδόλως εἶναι διμόρφικον τῷ
vincere, οὐδόλως συμβιβάζεται πρὸς τὸ *εἰκεῖν*=*ὑπο-*
χωρεῖν. Καθ' ὑμᾶς πᾶσαι αὗται αἱ φαινόμεναι ἀντι-
θέσεις τῶν σημασιῶν τῶν διαφόρων λέξεων τῶν ἐκ
τῆς ḥ. *vic* καὶ *eīk* προερχομένων συμβιβάζονται ἀμα-
ῶς ἀπ' ἀφετηρίας δρμηθῶμεν ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς σημα-
σίας τῆς χινήσεως, καὶ ἐντεῦθεν τῆς τοῦ *τυγχάρειν*,
ovrartār. ἀ. ἐκ τῆς σημασίας τοῦ *τυγχάρειν* προέρ-
χεται ἡ τοῦ ἐπιτυγχάρειν, *τικάτ*, *vincere* (*Vica*,
ἀρχαία θεότης τῆς νίκης παρὰ τοῖς 'Ρωμαίοις). β'.
'Ἐκ τῆς αὐτῆς σημασίας; τοῦ *τυγχάρειν* συναντῶν προ-
κύπτει, ἡ τοῦ ἀντιτιαν, *ārtiōr* *βάνειν*, συμμορφοῦσθαι
ἐσικέρνη, *εīkōr*, ἐντεῦθεν δὲ ἡ τοῦ *ὑποχωρεῖν*, ἐνδι-
δόναι, *εἰκεῖν*, ἐπιεικῆς. γ'. 'Ἐκ τῆς σημασίας τοῦ *τυγ-*
χάνειν, ἐπιτυγχάνειν, προκύπτει ἐν τῷ *pervicax* ἡ
τοῦ διαρκῶς ἐπιτυγχάνειν, τοῦ μὴ ἀποτυγχάνειν καὶ
μεταβάλλεσθαι (*pervincere*). δ'. 'Ἐκ τῆς σημασίας τοῦ
τυγχάνειν προέρχεται καὶ ἡ τοῦ *τυχαίον* ἔννοια, τοῦ
ἀστάτου, τῆς ἐναλλαγῆς, τοῦ *ταιγγίου*, *vices*, τὸ
ἡμέτερον *βέκας*, ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἡ τοῦ ἀσκόπου καὶ
ματαλον, *εīkēj*, *εīkaiōc*. ε. 'Ἐκ τῆς ἔννοιας τῆς μετα-
βολῆς, τῆς ἀμοιβαιότητος (*vicissim*), τῆς ἐναλλαγῆς
προῆλθεν ἐν μὲν τῇ Καππαδοκικῇ ἡ ἔννοια τοῦ *παι-*

γνέου καὶ ἐντεῦθεν ἡ τοῦ ὄργάνου τοῦ παιγνίου (ἀστράγαλος), ἐν δὲ τῇ Ἀρμενικῇ ἡ τοῦ ἀστραγάλου καὶ ἡ ἐκ πρώτης ὅψεως ὅλως δυσεξήγητος τοῦ γελοτεικία, ἔρις. Πιθανῶς δ' ἐντεῦθεν προῆλθε καὶ ἡ ἐπέρατη Ἀρμενικὴ λ. *ոգի* (Յօհի) = κύνος, ἀν μὴ ἦναι αὕτη παραφθορὰ τοῦ κύνος, διότι δὲν δύναμαι νὰ ὑποθέσω ὅτι ἡ λ. αὕτη εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὸ *ոգի* (Յօհի) = ψυχή, πνοή. Ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων ἔξαγεται ὅτι ἡ Φαρασιωτικὴ λ. βέκας καὶ ἡ Ἀρμεν. սեկչոսι թէշան խօινὴν ἐν πολλαῖς Ἀրևαῖς γλώσσαις. (Πρβλ. καὶ τὸ Ἀρχ. Γερμ. wehsal Νεογερμ. wechsel = μεταβολὴ) καὶ οὐδὲν ὑπάρχει δικαιολογοῦν τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἐκ τῆς Ἀρμενικῆς παραλήψεως τῆς Καππαδοκικῆς λέξεως.

Σημ. 1. Ἡ παρὰ τῷ Pott ἐτυμολογία τοῦ vincere (Pott. Wurzel-woerterbuch. der Indogerm. Sprachen. I, 562) εἶναι ὅλως διάφορος τῆς ἀνωτέρω παρ' ἡμῶν γενομένης, ἀλλὰ τὸ pervicax ἐρμηνεύεται καὶ παρ' αὐτῷ κυριολεκτικῶς ὡς παρ' ἥμιν.

Σημ. 2. Ἐκ τῆς σημ. τοῦ εἴκειν = ὅμοιαζειν, συμμορφοῦσθαι, προέρχεται καὶ ἡ τοῦ μοκεῖν, εὐλογον εἴναι (εἰκός, εἰκότως).

Σημ. 3. Νὸ Λατ. *jocus* ὅπερ συνήθως ἐτυμολογεῖται ἐκ τῆς ḗ. div, dev (djocus) δὲν εἶναι ἄρα γε πιθανὸν ὅτι ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν ḗ. vic, ὡς τὸ ἡμέτερον βέκας;

17) *Beréa*. κλῆμα τῆς ἀμπέλου. λ. Φαρ. Καὶ τοι ἡ λ. αὕτη ἐκ πρώτης ὅψεως φαίνεται ὅτι εἶναι τὸ Λατ. *virga* (βέργα ἐν τῇ Νεοελλην.) καθόσον μάλιστα συνήθως καὶ ἐν τῇ Νεοελληνικῇ βέργας ὄνταζονται οἱ κλάδοι (αἱ οἰνάδες) τοῦ κλήματος, οὐχ

ῆττον, ἐπειδὴ ή λ. βέργα είναι ἄγγωστος ἐν τῇ Φαρασιώτῃ. διαλέκτῳ, ἐν δὲ τῇ Ἀρμεν. ὑπάρχει ή λ. πւռ (βουρ.) σημαίνουσα κλῆμα (πρβλ. καὶ πւռի (βουρὶ =ιτέα), μοὶ φαίνεται ὅτι ἵσως ή Φαρασιώτ. λ. ἔχει σχέσιν μᾶλλον πρὸς τὴν Ἀρμενικήν, χωρὶς ἐντεῦθεν, ἐνοεῖται, νὰ δυνηθῶμεν νὰ συμπεράνωμεν ἀν ή συγγένεια είναι ῥίζική ή κατὰ παράληψιν ἐκ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἑτέραν γλῶσσαν.

18) *Bouzouko* ή *Bozoukko* ή *Bozouk*. ὑδρία λ. Φαρ. Ἐκ πρώτης ὄψεως ή λ. αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῇ συγγενῆς πρὸς τὸ Ἀρμεν. *բաժմակ* (rajak)=ποτήριον ή τὸ Ἀρχαῖον Περσικὸν *βατιάκη* («Περσικὴ φιάλη» Ἀθήν. 11484) ή πρὸς τὴν ἡ. ὑδ. (ῦδωρ. Δατ. unda Σλαυ. voda Φρυγομακεδον. θέρν. (Πρβλ. τὸ Ἀρμεν. *վատակ* (vdag)=ρεῖθρον). Ἄλλ' ὅσον καὶ ἀν αἱ ἐτυμολογικαὶ αὔται ἀπόπειραι φαίνονται οὐχὶ ὀλως ἀνεπιτυχεῖς, δὲν είναι καὶ λίαν πιθαναί. Ἱσως τὸ Περσικὸν *βατιάκη* ἔχει σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ Ἀρμεν. *բաժմակ*, ἀλλὰ τῆς Φαρασιώτικῆς λ. *Bozouko* τὸ συγγενὲς καὶ ὅμορφεζον ἐν τῇ Ἀρμενικῇ μοὶ φαίνεται ὅτι είναι τὸ *պուտուկ* (boudouk)=χύτρα. Πιθανῶς δὲ ή Ἀρμενικὴ λ. παρελήφθη ἐκ τῆς Καππαδοκικῆς, ἐν ή πάλιν τὸ *Bozouko* είναι ἵσως παραφθορὰ τοῦ *Βυζαντινοῦ ἐμπότης*, λέξεως σωζομένης ἐπὶ ἐν ταῖς ἄλλαις Ἑλληνικαῖς Καππαδοκικαῖς διαλέκτοις καὶ ἐν γένει ἐν τῇ Νεοελληνικῇ γλώσσῃ.

3. B. Προφερόμενοι ὡς τὸ Δατ. b.

19) *Baoū* ή *bənōū* ή *bəyənū* (ό τελευταῖος τύπος λίαν σπάνιος).=δῆλος, φαγερός. λ. Φαρ. Ἡ ῥίζα τῆς λ. ταῦτης είναι *bha* Σανσκρ. *bhāmi*=φαίνομαι. *Baktr*. *banu*

— αἴγλη. Ἐλλ. φάος, φαῦος. (Παρμφυλ. γάύος) Λατ. fagi.
Ἐν τῇ Ἀρμενίκῃ, ὡς ἐν τῇ Δατινικῇ, ἡ ᾧ αὗται ὑπάρχει μόνον μετὰ τῆς τροπικῆς ἐννοίας τοῦ γάραι, ἐν τῇ λ. ρωϊ (Παρμ.) = φημί, δύως καὶ ἐν τῇ ἐπομένῃ Καππαδοκικῇ λ. βαυοῦκα ἢ βχοῦκα. Εἶναι δὲ ἄξιον σημειώσεως διὰ τὰς σχέσεις τῆς Ἀρμενικῆς πρὸς τὴν Καππαδοκικὴν ὅτι ἐν τῇ Καππαδοκικῇ διετηρήθη μέχρι σήμερον ἡ ἀρχικὴ σημασία τῆς ᾧ b h a, ἐνῷ ἐν τῇ Ἀρμενικῇ μόνον ἡ τροπική.

20) Βαβοῦκα ἢ βχοῦκα (· πα·ποῦκα ἢ · παβοῦκα) αἰγγιγμα, μῆθος αἰνιγματώδης παραβολικὸς καὶ οὐντομος παρὰ Φαρασιώταις. Ἡ λ. εἶναι παράγωγος ἐκ τοῦ ἀνωτέρου b a o u ἢ βαβοῦ. Ἐκ τῆς σημασίας τοῦ φά·ος, φανερός, φαίνειν προσῆλθε καὶ ἐνταῦθα ἡ σημασία τοῦ λόγος, ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ συνέβη τοῦτο ἐν τῷ φημέ, φήμη. Ἐκ τῆς αὐτῆς ᾧ bha παράγονται τὸ Λατ. fabula. Σανσκρ. bhas h = λαλεῖν. Ἀρχ. Σλαυ. o bavat i = ἀείδειν bas n i = μῆθος (ιδ. Κουρτ. σ. 278). Ἡ Καππαδοκικὴ λ. βαβοῦκα ἔχει θαυμασίαν ἀναλογίαν κατά τε τὸ ἔτυμον καὶ τὴν τῆς ἀρχικῆς σημασίας τρόπην πρὸς τὰς Ἀρμεν. λ. ρωϊ (παϊ), ρῆμα, ρωμρωնք (παϊπάνκ), false hafte worter (Dervischian Armeniaka I. σ. 11). Πρβλ. καὶ μանկնարկել (πανκναρχελ) = μυθεύεσθαι. Ἄλλ' αἱ Καππαδοκικαὶ λ. μᾶλλον τῶν Ἀρμενικῶν προσεγγίζουσιν εἰς τὴν ἀρχικὴν Ἀρίαν ῥίζαν.

4. Γ.

21) Γουάρι βάλαρος, καρπός τῆς δρυός. Δ. Φαρ. Ἀρμεν. կաղլին (gawin) = βάλαρος. Λατ. glans. Καὶ τοις ἀμφότεραις αἱ λέξεις, ἡτε Ἀρμενικὴ καὶ ἡ Καπ-

παδοκικαὶ φαίνονται πλησιέστεραι κατὰ τὴν ἡ. πρὸς τὸ Λατ. glans παρὰ πρὸς τὸ βάλανος, οὐχ ἡττον μὲν φαίνεται πιθανώτατον διὶ μηφότεραι εἰσὶ τύποι παρεφθαρμένοι τῆς Ἑλλην. λ. κατὰ τὸ ἴδιωμα τῶν γλωσσῶν τούτων (Πρᾶλ. Φ. γοστάρι ἀντὶ βλαστάρι).

22) Γρεῖω παρατ. γρεῦκα. ὅρῳ λ. Φαρ. Τὸ ὁῆμα τοῦτο, ὃπερ εἴναι συγγενὲς τὴν ῥίζαν πρὸς τὸ Ἑλλ. ὄρῳ, ὥρᾳ. (Φορῶ, Φώρη), Λατ. vengeor? Γοτθ. wara =θεωρία. τὸ Ἡσύχιον βῶρος=δρφθαλμός, εἴναι ὄμβρο-ῥίζον ἐν τῇ Ἀρμενικῇ πρὸς τὸ երեւիլ (yerevili) =φαίνεσθαι. երեւոյթ (yerevoit)=օψις. երեւելի (yerevcli)=ὅρατος. երես (yeres)=πρόσωπον.

23) Γονργίζω καὶ γουρτάγω=καταπίνω. (Σαնσκρ. girami. Ἑλλ. βιβρώσκω. Λατ. vorare) συγγενὲς προ-δήλως πρὸς τὸ Ἀρμενικὸν որկոր (vorgor)=λάρυγξ. որկորամոլ (vorgoramol)=ձեղփացօց.

5. Ε.

24) Ἔθιο. ἵππος (ἐν τισιν ἄσμασι Καππαδοκικοῖς) Ἀνάλογος λ. ἐν τῇ Ἀρμεν. չի (τչի)=ἵππος. Ἐκ τῆς παραβολῆς πρὸς τὸ Σανσκρ. aṇva. Διθουαν. aszva, τὸ ἀρχ. Σαξων ehu (ἱδ. Pictet I, 428 Κουρτ. 421) γίνεται δῆλον ὅτι, ἀν ἡ Καππαδ. λ. εθιο ἦναι ὄμβρο-ῥίζος πρὸς τὸ Ἀρμ. չի, δ τύπος δ Καππαδο-κικὸν εἴναι πολὺ πλησιέστερος πρὸς τὴν κοινὴν Ἀρևίαν ῥίζαν παρὰ δ Ἀρμενικός.

6. g' (δչ).

25) gika (προφ. δչίκα). Βιός. συνεκδ. τόξον λ. Φαρ. Παρὰ δὲ Φλογητανοῖς καὶ τοῖς Μισθίοις οὔτούς, ἡτοι τὸ ξύλινον βέλος τῶν πρὸς παίγνιον τῶν παῖδων κατ' ἀπλοῦν ἔγχωριον τρόπον κατασκευαζομένων τό-

ξων. Ἐν τῇ Ἀρμενικῇ ὑπάρχει ὄμοιός λ. ζήφ (τζίκ) ἐντεταμένος, / οἱ ζήφ αρկանել ἐπιτείνει, ἀρկελ = ἔλκειν. Τὸ Ἑλλ. βίδος Σανσκρ. g'ya, g'yaka Βακτρ. z y a Διθουαν. gija (Pictet II. 286) δεικνυούσιν ὅτι ἡ τε Καππαδοκικὴ καὶ ἡ Ἀρμενικὴ λ. ἐξ ἦσου συγγενεύουσι πρὸς τὴν ἀρχ. Ἀρίαν φίζαν. Πρβλ. καὶ τὸ Φοράσ. gίτα (γκίτα)=βέλος).

7. Z.

26) Ζαΐρ ἢ Ζάρι ἢ Ζάρ = Γάρ, διότι λ. Φαρ. Ἀρμεν. qī (ζί)=διότι, γάρ, ὅτι (πρβλ. καὶ ημιωρητ. ζάρτ. ὅπως, πώς), Περσ. ζέρα=διότι. Ἑλλ. γάρ;

27) Ζάχα ὁ κόλπος τοῦ ἐνδύματος. λ. Φαρ. Ἡ λ. προδήλως είναι σύγγενὴς πρὸς τὸ Ἀρμεν. ծոց (τζօտσ.) κόλπος. Ἄλλῃ ἡ ἀρχικὴ ᾧ, πρὸς θην πλησιεστέρα ἡ Καππαδοκικὴ λ., ζητητέα πιθανῶς ἐν τῷ Ἑλλ. σάκος, σαγήρη, σάττω. Σανσκρ. svag'=περιελίσσειν.

28) Ζιγόκκο θλαστός, ἐν γέν. κλημα τῆς ἀμπέλου. λ. Φαρ. πρβλ. τὸ Ἀρμεν. ցցուել (τζօթεլ)=ἐκφύειν φύλλα.

8 Z. (προφερόμενος ὡς τὸ Γερμ. Z.)

29) Ζ'αθ ἢ Ζάου, πολύ, πλέον. Ἰδίως γίνεται χρῆσις τοῦ μορίου τούτου ἐν τῷ σχηματισμῷ τοῦ συγκριτικοῦ τῶν ἐπιθέτων θαθμοῦ οἰον ζ'αῦ καθ=ἀμείνων. Ἡ ἀπόπειρα τοῦ ἐτιμολογεῖν τὴν λ. ἐκ τοῦ Ἑλλ. διὰ, δά, ζα (Ζάλευχος) μοὶ φαίνεται λίαν ἀνεπιτυχής. Πιθανώτερον φαίνεται ὅτι ἡ λ. ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν Ἀρμεν. ᾧ. γωλ (γαν) ἐν τοῖς աւելի, յաւելուլ (yaveloul). Ἀν δὲ ἡ ἐτιμολογία αὗτη ἥνται ὀρθή, πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι οὐχὶ τῆς Καππαδοκικῆς λ. ἡ φίζα ζητητέα ἐν τῇ Ἀρμενικῇ, ἀλλὰ ἡ τῶν Ἀρμενικῶν ἐν

τῇ Καππαδοκικῇ, διότι ἐν μὲν τῇ πρώτῃ ὑποτιθεται
ἀπλῶς ὡς ῥίζα τὸ γαν, ἐν δὲ ἐν τῇ Καππαδοκικῇ τὸ
ζ' αῦ εἶναι λ. ἐν χρήσει.

30) *Z'arōs=μωρός, Z'areuω=εύθυμος, Z'aričω=μωραί-*
νομαι *Zaraχeύω=περιγελώ* παρὰ Φαρασ. Ἐν ἀλλαις
Καππαδοκ. διαλέκτοις *Z'artós, Z'antewo, Z'antiežo.* Ἡ δ.
τῶν λ. τοῦτων *Ζητητέα* ἐν ταῖς Ἑλλ. σάννας=μω-
ρός *Σάννορος=μωρός* παρὰ Ρίνθωνι. *Ταραντῖνοι* (Η συζ.).
σαννίων=γελωτωτοποίος. Λατ. *sanna,=μῶρος.* *sannator*
=χλευαστής. *sannio=μωρός.* Τῶν Ἑλληνολατ. τούτων
λ. ή ῥίζα πιθανῶς εὑρηται ἐν τῇ Σανσκρ. *svan=ήχειν.*
Λατ. *sonus.* Αἱ Ἀρμεν λ. *ծանակ* (*τσανάχ*) καταγέλαστος
ծանականամ' (*τσανախանամ*)=καταισχύνομαι. *ծանա-*
կեմ' (*τσανախէմ*)=καταισχύνω (Πρβλ. τὸ Φαρασ.
Հանաշեύω=περιγελώ εἶναι πιθανώτατα συγγενεῖς πρὸς
τὰς ἀνωτέρω Καππαδοκικὰς καὶ Ἑλληνολατινικάς λ.

31) *Z'ámeis.* Ἡ ταινία ή συνδέουσα καὶ συγκρατοῦσα
πρὸς ἀλλήλους τοὺς ἐπὶ τῶν νώτων ἐρῆμαμένους πλοκά-
μους τῆς εἰς πολλοὺς ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμένους πλο-
κάμους διηρημένης κόμης παρὰ ταῖς παρθένοις καὶ ταῖς
γυναιξὶν ἐν γένει. Ἐκ τῆς ταινίας ταύτης ἐξαρτῶνται
συνήθως διάφορα κοσμήματα, ιδίως δὲ χρυσᾶ ή ἀργυρᾶ
νομίσματα, καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ταινίας. λ. Φαρ.
Ἐν τῇ Ἀρμεν. ὑπάρχει λ. *ծամ* (*τչամ*)=κόμη. *ծամակալ*
(*τչամակալ*) κόσμυμβος. Μεθ' ὅλην τὴν φαινομένην με-
γάλην συγγένειαν μεταξὺ τῆς Καππαδοκικῆς καὶ τῶν
Ἀρμενικῶν λ. μολ φαίνεται δτὶ οὔτε ή ῥίζα οὔτε ή
ἀρχικὴ σημασία τῆς Καππαδοκικῆς λ. εἶναι ή αὐτὴ
πρὸς τὴν τῆς Ἀρμενικῆς. Τὸ Φαρασ. *Համեր=ται-*
νία εἶναι ἵσως συγγενεστερον πρὸς τὸ Ἑλλ. *իմաս* (ἀντὶ²
σιμάς). Ίρλανδ. *síomán* Ἐρσικὴν *siaman=ταινία.*

Ἄγγλ. Σαξων. sima=δεσμὸς Σκαυδίν seyni=νῆμα· ταῦτα δὲ πάντα ἐκ ἐκ τῆς ἀρχ. Σανσκρ. र. sinomi न sinamī (ϊδ. Pictet II, 216) Καὶ ἐν τῇ λ. ταύτῃ ὡς καὶ τῇ προηγουμένῃ ζ' αντὸς τὸ ζ' ἐν τῇ Καππαδ. ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸ σ. τῶν ἄλλων Ἀρίων γλωσσῶν, ιδίως τῆς Ἐλληνολατινικῆς (ϊδ. καὶ τὸ ἐπόμενον ζ' ουβαϊδί). Ή Ἀρμεν λ. ծամ (τσամ)=κόμη ή ἀναγομένη εἰς τὴν ἀνωτέρω ὑποδειγθεῖσαν ῥίζαν ὑπέστη μετάπτωσιν σημασίας ή ἀνήκει εἰς ἄλλην ῥίζαν. Καὶ ἐν τῇ μιᾷ καὶ ἐν τῇ ἑτέρᾳ δὲ περιπτώσει δὲν εἶναι εὐλογος ή ὑπόθεσις ὅτι τὸ Καππαδοκικὸν ζιάμιες παρελήφθη ἐκ τῆς Ἀρμενικῆς.

32) Ζ' ουβαϊδί ρεῖθρον λ. Φαρ. Ἐκ τῆς ρ. s u, sav = ὕδωρ (σουσουόνω παρὰ Φαρασ. θρέχομαι) ή ἐκ τῆς ρ. σεν σου σεύω, σεύομαι. Λίθουσαν szaukus=ταχύς, σφοδρὸς szuvis=φορά, ὅρμη. (Pott I, 13 43-4). Δὲν ηξεύρω κατὰ πόσον δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν συγγένειαν ὑπάρχουσαν μεταξὺ τῆς Καππαδοκικῆς λ. Ζ' ουβαϊδί καὶ τῶν ὁμορρίζων ἄλλων ἀρίων ῥίζῶν, καὶ τῇ: Ἀρμεν. ծով (τσοδի)=θάλασσα, πέλαγος ծովակ (τσօնձակ) = λίμνη

9. Κ.

33) Καγκάρι. Παρὰ Καππαδόκαις καλεῖται οὕτως εἰδος φυτοῦ, ἔξ οὖ τῆς μὲν ῥίζης κατασκευάζεται μαστίχη, τοῖς δὲ καρποῖς χρῶνται, οἱ Φαρασιῶται ιδίως, ἀντὶ καρπέων. Ή λ. εἶναι προδήλως ή αὔτὴ τῇ Ἀρμενικῇ Ιωάννηωρ (Καγκάρ)=κυνάρα. Ἄλλ' οὐδὲν δεικνύει ἀν ή Καππαδοκικὴ λ. παρελήφθη ἐκ τῆς Ἀρμενικῆς ή τανάπαιιν, ή, δπερ πιθανώτερον, ἀν ἀρχικῶς ή λ. ἐν τῇ ἀρχικῇ σημασίᾳ αὐτῆς ήτο κοινὴ ἀμφοτέραις ταῖς συγγενέσις γλώσσαις.

34) *Kaičáρ.* πυράγρα τοῦ σιδηρουργείου. λ. Φαρ. Ἡ λέξης προδήλως συγγένειαν πρὸς τὸ Ἀρμεν. *կայժ* (gaitz). =σπινθήρ. Ἄλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν δτὶς ἡ Φαρασ. λ. εἶναι ἀπλὴ τις ώς ἡ Ἀρμενική, ἀλλ' ώς καὶ ἀλλαχοῦ ἥδη περὶ τῆς λέξεως ταύτης τὸν λόγον ποιούμενοι εἴπομεν, εἶναι σύνθετος ἐκ τινος λ. καὶ ἀνταποχρηνομένης πρὸς τὸ Ἀρμεν. gaitz καὶ *չար=քճրան*, κρατῶν. Ἀτοπωτάτη δὲς ἡ ὑπόθεσις δτὶς ἡ Φαρασιωτ. λ. εἶναι ἀπλοῦς ὑποκοριστικὸς τύπος τῆς Ἀρμενικῆς, διότι πῶς ἐκ τῆς σημασίας σπινθήρ, ἡ αὐτὴ λ. δύναται νὰ σημαίνῃ καὶ πυράγραν; Καὶ ἡ συγγένεια τῆς Καππαδοκικῆς λ. πρὸς τὴν Ἀρμεν. δὲν εἶναι τοσοῦτον μεγάλη, διὸν ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται, περιοριζομένη μόνον εἰς τὴν ταυτότητα ῥίζης, ἥτις ἀλλως τε εἶναι κοινὴ πολλαῖς Ἀρίαις γλώσσαις.

35) *Kámo.* Εἴθε, εἰθ' ὠφελον, Βουλοίμην. λ. Φαρ. Ἡ λ. εἶναι προδήλως συγγενὴς πρὸς τὸ Ἀρμεν. *կամիլ* (gamil)=βούλεσθαι *կամիք* (gamik)=θέλημα *կամաւոր* (gamavor)=ἔθελοντής. Ἄλλ' ὑπάρχει καὶ Σανσκρ. *కāma*=ἡδέως *కāma*=ἀγάπη.

36) *Karičó* θραύω. ῥήγνυμι λ. Φαρ. (παρατ. κανίσκα). Ἀρμεν. *դան* (xán)=δαρμός, *դանեմ* ἡ *գանձարկանեմ* (Kandzarganem)=αἰκίζω. Ἡ Καππαδοκικὴ λ. ἀμεσώτερον συγγενεῖει πρὸς τὸ Σανσκρ. *Kshanómi*=τιτρώσκω, καὶ τὸ Ἑλλ. καίνυμι, ἔκαγον.

37) *Karà*=λιθάριον. λ. Φαρ. Ἀρμεν. *քար*=λίθος.

38) *Karprò* καὶ *Karprókko*.=ξλαφος λ. Φαρ. Λατ. *cervus*. ἐν ταῖς Κελτικαῖς γλώσσαις *carw*, *corw*, *caro*. Ἐν τῇ Ἀρμενικῇ κατὰ περίεργον τρόπον ἡ λ. *գառն* (xarv) σημαίνει ἀμυνός. Ἐτι δὲ περιεργότερον δτὶς καὶ παρ'. Ἡσυχίᾳ μνημονεύεται ἡ λ. *քարցօս* καὶ ἐρμηνεύε-

ναι ρύσκημα, πρόβατον (πρόβλ. Ἀπόλλων Κάρνειος. Καρνάσιον. Ἀλικαρνακοσός). Καὶ ποῖα μὲν ὑφίσταται σχέσις μεταξὺ τῆς Ἀρμεν. λ. Καρρ τῆς σημαινούσης ἀμυνὴς καὶ τῆς μνημονευομένης παρ' Ἡσυχίῳ Ἑλλην. λ. κάριος, δὲν δύναμαι νὰ νοήσω. Χαρακτηρισκώτατον ὅμως διὰ τὴν σχέσιν τῆς Ἀρμενικῆς πρὸς τὴν Καππαδοκικὴν γλῶσσαν εἶναι τοῦτο, ὅτι ἐν μὲν τῇ Καππαδοκικῇ λ. ἔχει τὴν αὐτὴν ὅ. καὶ τὴν αὐτὴν σημασίαν οἵαν ἐν ταῖς Κελτικαῖς γλώσσαις, ἐνῷ ἡ σημασία τοῦ ἀμυνοῦ ἐν τῷ κάριος ἢ τῷ καρρ τῷ Ἀρμεν. εἶναι δυσερμήνευτος. Ο Κούρτιος (σελ. 141) ὑποτίθησιν ὅτι τὸ κάριος ἐσήμανε κατ' ἀρχὰς κυρίως τὸν κριόν. Η πόθεσις αὗτη φέρει προσέγγιστιν τινα τῶν σημασιῶν τῆς Ἀρμεν. καὶ τῆς Καππαδ. λέξεως. Ὁπωσδήποτε ἀναμφίβολον ὅτι ἡ Καππαδ. λ. καρρὸς εἶναι ἀρχαιοτάτη, ἐνῷ ἡ Ἀρμενικὴ λ. φαίνεται ὅτι εἶναι παρειλημμένη ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ. Κατὰ τρόπον λίαν ἀξιοσημείωτον καὶ καὶ ἡ λ. ἡ σημαίνουσα ἐν τῇ Ἀρμενικῇ τὴν ἔλαφον εἶναι παρειλημμένη ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ, ἡ λ. δηλονότι Ληγún (γεγν)=ἔλαφος εἶναι κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐκ τοῦ ἐλλός. ἔλαφος, Πρόβλ. Διθουαν. eluis. ἀλκή. Σλαυ-jel-eni=ἔλαφος.

39) *Καρχαρίω* τρέχω, πορεύομαι δρομαῖος. λ. Φαρ. Η λ. αὕτη, ἵτις ἵσως ἔχει συγγένειαν πρὸς τὸ Ἑλλην. καλγαίρω ἔχει ἄμεσον συγγένειαν πρὸς τὸ ἀρχαῖον Ἀρμεν. քր.քրէլ (Κερκέλ qerqel)=ἔλαύνειν, ἔξελαύνειν διώκειν, διαζειν (Dervischian. Armen. Σελ 76) Πρόβλ. καὶ τὸ քր.քրէլ (qr-qrl-el) κινεῖν, διακινεῖν (Dervish σ. 13) "Αν ἦναι ἀληθής ἡ γνώμη τοῦ κ. Dervishian ὅτι τὰ Ἀρμενικὰ ταῦτα ῥήματα εἰσὶ θαμιστικοὶ τύποι τοῦ Σανσκρ. Kal=ἔλαύνειν, πολὺ πλέον ἀληθεύει τὸ

τοιοῦτον διὰ τὸ Φαρασιωτικὸν ὁῆμα, τοῦ δποίου ἡ
ἡζα Καὶ εἰναὶ πλησιεστέρα τῇ τοῦ Σανσκρ. ὁῆματος·
εἰναὶ δὲ καὶ τοῦτο ἐκ τῶν ἀποδεῖξεων ὅτι τὰ ἐν τῇ
Ἐλληνικῇ διαλέκτῳ Καππαδοκίας ὑπάρχοντα λείψανα
τὰ δμοόρριζα ταῖς Ἀρμενικαῖς λέξεσι οὐ μόνον δὲν
εἰναὶ παρειλημμένα ἐκ τῆς Ἀρμενικῆς, ἀλλ' εἰσὶ καὶ
τύποι ἀρχαιότεροι παρὰ οἱ Ἀρμενικοὶ.

40) *Κάσοδορο*. Εἶδος ἀρχεύθου θαμνοειδὲς καὶ μυρίκη
τοῖς φύλλοις ὅμοιον. "Ισως τὸ δεύτερον μέρος τῆς κατὰ
πᾶσαν πιθανότητα συνθέτου ταύτης λέξεως ἡτοι τὸ
δορο ἢ σορο ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ Ἀρμεν. *Ճառ*
(τէճը)=δένδρον. *Արթլ.* ծըռ, ծրն. *Իձ.* τὴν λ. *Տօրօնչա*.

41) *Κασκάρα* λίθος πυρίτης λ. *Փաք*. Ἀρμεν. *կայճ.քար*
(gaützkar). *Հ* Ἀρμεν. λέξις εἰναὶ σύνθετος ἐκ τοῦ gaütz
σπινθήρ καὶ Καρ=λίθος. Τῆς Φαρασιωτ. λ. τὸ πρῶτον
μέρος κασ ὑπομιμνήσκει μᾶλλον τὸ Σανσκρ. καշ=
λάμπειν.

42) *Κασοῦνι* (Kashuni) πεπαλαιωμένον ἔνδυμα ἢ ὑπό-
δημα, ράχος. *Κασουρεύω* παλαιῶ τὸ ἔνδυμα ἢ τὸ ὑπόδη-
μα λ. *Փաք*. Αἱ λ. αὗται ἔχουσιν ἵσως σχέσιν πρὸς τὸ
Ἀρμεν. *կաշի* (gashi Kashi)=δέρμα, նորսա. (*Իձ.* καὶ
τὴν Φαρασ. λ. κασὶ) πιθανωτέρα μοὶ φαίνεται ἡ συγγέ-
νεια τῆς Φ. λ. πρὸς τὸ Σανσκρ. Kash=τրίβειν.

43) *Καշουρεύω*=κλέπτω. λ. *Փաք*. Βεβιασμένη μοὶ¹
φαίνεται πᾶσα προσέγγισις τῆς λ. ταύτης πρὸς τὸ Ἀρ-
μενικὸν *Կաճառեմ* (gaճճարեմ)=συλλέγω. Πιθανωτέρα
φαίνεται ἡ προσέγγισις τῆς λ. πρὸς τὸ Ἀρμεν. *քարշել*
(Karschel) ἔλκειν, σύρειν, Σανσκρ. Karsch=ἔλκειν.

44) *Կատչիր. κοτίς*. Ἀρμεν. *կածին* (gatzin)=πέλεχυς.

45) *Կատչեύω λαլῶ*, συνομιλῶ κατչէ=λόγος. λ. *Փաք*.
Ἐκ πρῶτης ὄψεως αἱ λ. φαίνονται συγγενεῖς πρὸς τὸ

’Αρμεν. **կոչել** (gotzel)=καλεῖν. ’Αλλ’ εἶναι πράγματι κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ καλατζεύω, καλατζὲ (ἰδ. τὰς λ. ἐν τῷ λεξικῷ).

46) *Κατσάρα*. ’Εφιάλτης, δαίμων λ. Φαρ. Ἡ λ. φαίνεται ὅτι ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν Σανσκρ. फ़ित्, नि-चत्=πλήττειν, चातेरु, चात्रु एχθρός. (Έλλ. κότος ;). Σημειώτεον ὅτι καὶ ἐν τῇ ’Αρμενικῇ ὑπάρχει λ. **քաջ** (Κατζ), ήρως, δαίμων, πρὸς τὴν δόποιαν πιθανὸν ὅτι εἶναι συγγενῆς ἡ Φαρασιώτ. λ., καθόσον μάλιστα δὲν σημαίνει τὸ πάθος αὐτὸς τοῦ ’Εφιάλτου, ἀλλὰ τὸν δαίμονα αὐτὸν τὸν πιέζοντα καθ’ ὑπὸν τὸν ἄνθρωπον.

47) *Κάχε*. πλευρόν, τὰ πλάγια μέρη, τὰ πέριξ. λ. Φαρ. Ἡ λ. συγγενῆς πρὸς τὸ ’Αρμεν. **գոյլ** (խօց) =πλευρόν. **գոյլմ** (խօցմ) =πέριξ, περιοχή.

48) *Κέ-օύ*, ούχι. Παρὰ Φαρασιώταις σ’ό (τζέ). Αἱ λέξεις ἔχουσι πρόδηλον σχέσιν πρὸς τὸ ’Αρμ. **չ** (cé, τζέ). Ἀλλὰ διὰ μακρῶν περὶ τούτων γενήσεται λόγος ἀλλαχοῦ.

49) *Κερέρ* σπήλαιον. λ. Φαρ. Ἡ φ. τῆς λ. δύναται νὰ ζητηθῇ ἔνθεν μὲν ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ’Αρμεν. **քերել** (quer-el) ξέειν (Dervischian Armen. 18), ἔνθεν δὲ ἐν τῷ **քարայր** (Καρατζ) =σπήλαιον. Ἡ τελευταία λ. παράγεται προδήλως ἐκ τοῦ καρ=λίθος. ’Απίθανός μοι φαίνεται ἡ ἐτυμολογία τῆς λ. κερέρ ἐκ τοῦ λατ. *cella, cellarium*.

50) *Κολάω*. ἐλαύνω. Ἡ πάγκοινος αὗτη ἐν ταῖς Καππαδοκικαῖς διαλέκτοις λ., περὶ ἵς γενήσεται λόγος ἐν τῷ λεξικῷ, ἔχει ἐν τῇ ’Αρμεν. διμόρφιζον τὸ **քայլ** (qayl)=βῆμα, **քայլել** (qaylel)=βαδίζειν. Πρᾶλ. τὸ ’Ελλ. κέλης, βουκύλος, κέλευθος.

51) *Κοκκάρ*. τέσσαρες λ. Φαρ. ’Αρμεν. φ. **քառ** (καρ).

52) Κότιμο κάρδαμον. Ἄρμεν. կոտիմ (godimn) == κάρδαμον.

53) Κουέέμας. Κρήδεμνον. Κεφαλόδεσμον γυναικείον παρὰ Φαρασιώτας. Ἡ λ. αὗτη, τὴν ὅποιαν μετὰ πολλῆς ἀμφιβολίας παραβάλλομεν πρὸς τὸ Σανσκρ. չuka=χίδαρις. Διθουαν. Κ γ κ ε=πίλος γυναικεῖος, ἵσως ἔχει σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ Ἀρμεν. սքով (Sow)=Καλύπτρα ἐκ τοῦ սքովել (skowel)=καλύπτειν. Ἄλλ' αἱ λέξεις αἱ Γερμανικαὶ καὶ αἱ Λατινικαὶ, ἃς παραβάλλει πρὸς τὴν ῥίζαν ταύτην δὲ κ. Dervishian (Armen σ. 16), μοι φαίνονται δὲως ἄσχετοι πρὸς τὴν Ἀρμενικὴν ῥίζαν (ἰδ. τὴν λ. Σκουρά).

54) Κουέέρι (Κουτζέρι). ἀρπάγη, ἀγκιστρον λ. Φ.ρ. Πιθανώτατα ἡ λ. ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν Σανσκριτ. ῥ. Κuc'=κυρτοῦν, κάμπτειν. Ὁ Dervischian (σ. 3) ἐκ τῆς αὐτῆς Σανσκριτ. ῥ. ἐτυμολογεῖ τὸ ἀρχ. Ἀρμενικὸν կըւլ (K'g-el)=κάμπτειν, կըւմ (K'g-um) == κάμψις. Ἔαν ἡ γνώμη τοῦ κ. Dervischian εἴναι πιθανὴ διὰ τὴν Ἀρμενικὴν λ., πιθανωτάτη καθίσταται ἡ ἡμετέρα περὶ τῆς ἐτυμολογίας τῆς Φαρασιωτικῆς λ. Κοετζέρι, διότι ἡ λ. αὕτη φαίνεται πολὺ συγγενεστέρα πρὸς τὴν Σανσκριτ. ῥίζαν. Ἀποδείκνυται δὲ ἐντεῦθεν, ώς καὶ ἐξ ἄλλων παραδειγμάτων, ὅτι ἐν ὁμορρίζοις Καππαδοκικαῖς καὶ Ἀρμενικαῖς λέξεσιν δὲ Καππαδοκικὸς τύπος εἴναι συγγενέστερος τῷ Σανσκριτικῷ ἢ δὲ Ἀρμενικός.

55) Κοᾶπα ἢ γοῦπα=λάκκος, κοῖλωμα. Ἐλλ. γύπη, κύπη, Ἀρμεν. գուր (koup) λάκκος, φρέαρ. (πρόλ. καὶ τὸ Νεοελλην. κούβη καὶ γοῦβα).

56) Κουρά ἢ Κουρέ· σιδηρεῖον. λ. Φαρ. προδήλως ἡ Καππαδοκικὴ λ. εἴναι ἡ αὕτη πρὸς τὴν Ἀρμεν. քորայ (Kuray)=χωνευτήριον καὶ τὴν Περσικὴν Kurah. Ὁ κ.

Dervischian θεωρεῖ τὴν Ἀρμενικὴν λ. παραγομένην ἐκ τοῦ ἔθραικοῦ γοῦ (Κουρ) «locus aut vas ad linquendum metalla» ἥτοι χωνευτήριον, φαίνεται δὲ τὸ αὐτὸν φρονῶν καὶ περὶ τῆς Περσικῆς λ. Ἀλλ' ὀρθοτέρα μοὶ φαίνεται ἡ ὑπὸ τοῦ Piclet γινομένη ἐτυμολογία τῆς Περσικῆς λ. Kurah (ἐπομένως δὲ καὶ τῆς Καππαδοκικῆς διμορφίζου λ., καὶ τῆς Ἀρμενικῆς) ἐκ τῆς Σανσκρ. Ῥ Καρ ποιεῖν. Karmara σιδηρουργός. Λιθουχν. Kuriu οἰκοδομεῖν. Πιθανῶς δὲ ἡ Ἐθραικὴ λ. παρελήφθη ἐκ τῶν Ἀρίων γλωσσῶν. Εννοεῖται δὲ ὅτι ἐνταῦθα ἄσκοπος καθίσταται πᾶσα συζήτησις ἢν ἡ Καππαδοκικὴ λ. παρελήφθη ἐκ τῆς Ἀρμενικῆς ἢ συνέβη τουναντίον ἢ ἀμφότεραι παρελήφθησαν ἐκ τῆς Περσικῆς ἢ Ἐθραικῆς, ἢ ἄπασαι αὗται ἀνήκουσι (πλὴν τῆς Ἐθραικῆς ἐννοεῖται) εἰς τὰς οἰκείας γλώσσας ἔχουσαι κοινὴν Ἀρίαν ῥίζαν τὸ Καρ.

10. C'.

57) Σ'ανδαρίκ (τσανδαρίκ). ιάχιτθος πορφυροῦς. λ. Φαρ. Ἐχει ἄρα γε ἡ λ. σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ Ἀρμεν. Σωηῇկ (c'awig)=ἄνθος, ἢ κάλλιον εἶναι συγγενῆς πρὸς τὴν Ῥ. c and eo can d e r e candid-us, κάνδαρος;

58) Σ'άρες (τσάρες)=μαλλός, ἔριον. λ. Φαρ. Ἡ Ῥ. προδήλως κειρ, καρ. caro=κείρειν. Σανσκρ. ցար=πλήττειν. Τὸ Ἀρμεν. շար=κόρη, ἀνήκει προδήλως εἰς τὴν αὐτὴν ῥίζαν. Ἀλλ' οὐδεὶς δύναται νὰ γείνῃ λόγος περὶ τῆς ἐκ τῆς Ἀρμενικῆς παραλήψεως τῆς Φαρασιωτικῆς λ. Շ'արէ, ἀφοῦ ἡ ἀρχικὴ ἐννοια τῆς κοινῆς Ἀρίας ῥίζης διετηρήθη κυριολεκτικώτερον ἐν τῇ Καππαδοκικῇ λ. σημαίνοντη τὸ τμηθέρ, τὸ κεκαρμέρον παρὰ ἐν τῇ Ἀρμενικῇ.

59) Σ'ιδό (τζιδό) κναροῦς παρὰ Φαρασιώταις, εἰρὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς Καππαδόκαις. Ἐλλ. κναροῦς. Σανσκρ. चयावा=μέλας. Ἀρμεν. սեաւ (sesab)=μέλας.

60) Σ'ινοάρ ἢ σ'ινογάρ. ἀετός καὶ γύψ. λ. Φαρ. Ἀρμ. ձին (τζին)=խոնօς. πրβլ. Վշտր. սայն=ձետός. Σανσκρ. च्येना=िराह.

61) Σ'ίνω (τζιόνω). Ἄρ. էօ'աստ. անատէլլեւն, լեցեւայ պեր անատօլիկ հիլիոս և պեր անաթլաստհուսաւ փստան. Ἡ ձօջիկի ք. της λ. Հոդութեա էն տῷ Ἐλλ. չէ-ա, քինա, քինսմաւ. Λշտ. սիօ, citus. Ἐν τῇ Ἀրմեն. նուրքի իդիմա ցցուել (c'ouvel), ծզթօն, էկ-պէմպէւն, էկփուսն. Ἄλλա և տօստ և ն ձլլո ՁԱՐՄԵՆ. λ. ջով (τζօֆ)=չլածօս, չլան, մօն գանւետաւ ծու ծեն էջուսւ ործ ու ս' օն ա.

11. M.

62) *Μακάρτι* πυτία. ք. μακարτօնω. μακարտամենո յա=ձէնցալա ՁԱՐՄԵՆ. մակարդ (makart)=πυτία. մա-կարդ եմ (makartem)=չսման. Ποլն πιθανώτερον ծու ն ՁԱՐՄԵՆԻԿԻ լ. էլիփթի էն տիς Καππαδοκικի ն ն անտիթետօս նոծթեսւ. Διօտւ ն ինչ ն ձօջիկի տան լ. սնրէսկետաւ օնչի էն տի ՁԱՐՄԵՆԻԿԻ ձլլ' էն տի Էլ-լոնիկի և տի Լատինիկի, ցլանսաւ պլուստէրաւ ործ տին Καππαδοκικի ն ործ տին ՁԱՐՄԵՆԻԿԻ.

63) *Μάρικο*. նծրիա էլաշիստու մցցինուս. ՁԱՐՄԵՆ. մար (mar)=մէտրօն ծիւ ռէստա. Πιθανώτատ և ն Կαππαδοκιկի և ն ՁԱՐՄԵՆԻԿԻ լէնիւս էնաւ պարևլում-մնաւ էն տի; Էլլոնիկի ցլանսու, էն ն մարդկ ամ-տրօն էստ պարὰ Ποντιկու ծնո նծրիան (Եպιφάնιος).

64) *Μαրχάլէցա*. λ. Φ. ծն նորփսւսիկի լոշնօս և ծոնամաւաւ, հրաւ, ՚հրակի, ցիցաւ, ծ էն տու ՁԱՏԻԿՈՒՍ

μάθοις συχνὰ μνημονεύματα δαιμῶν, δ.ε. ν. Ἔχει ἄρα γε ἡ λ. συγγένειαν πρὸς τὸ Ἀρμεν. *մարդորէ* (Մարքարէ), ὡς ἐκλήθη παρὰ τοῖς Ἀρμενίοις ὁ προφήτης κατὰ τοὺς Χριστιανικοὺς χρόνους; (Πρότερον τὸ ὄνομα τοῦ Ἀρμενικοῦ μηνὸς *մարգար* (Մարκարէ)). Ἀλλως ἡ λ. *Մարքալու* μολ φαίνεται ἀσχετος πρὸς τὸ Ἀρμεν. *մերկամարդ* (Մարκամարտ) = παλαιστής, ὅπερ παράγεται ἐκ τοῦ *մերկ* (merk) = γυμνός.

55) *Մարշանց*. *Մաշօմաւ*, *էրիչա*. καταβάλλω μαχόμενος. λ. *Փար*. *Պիթանաս* ἡ λ. ἔχει σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ Ἀρμεν. *մարշառել* (maqrarel) = ἐρίζειν, ἀγωνίζεσθαι. Τὴν Ἀρμενικὴν ταύτην λ. δ. κ. Dervischian κλίνει νὰ θεωρήσῃ συγγενῆ πρὸς τὸ Ἐλλ. μάχεσθαι, μάχαιρα καθ' ὑμᾶς λίαν ἀπιθάνως. *Պիթանաթերձ լուս* εἶναι ἡ ἐτέρα γνώμη τοῦ κ. Dervischian περὶ τῆς συγγενίας τοῦ *makarel* πρὸς τὴν Σανσκριτ. ῥ. *մարց'* ψῆν, ψήχειν, ἐφάπτεσθαι· καὶ ἐπὶ τοιαύτη ὑποθέσει καὶ τὸ Καππαδοκικὸν *մարշանց* (ὅπερ προφέρεται συνήθως καὶ *մարշացը*) ἔχει μείζονα συγγένειαν πρὸς τὴν μνημονεύθεσαν Σανσκρ. *ରେଖା* ἡ τὸ Ἀρμενικὸν *մակարել*. Ἀλλὰ καὶ ἐτέρα ὑπόθεσις οὐχὶ ἀπιθανός δύναται νὰ γένηται περὶ παραγωγῆς τοῦ Καππαδοκ. *մարշանց* ἐκ τῆς ῥ. *մար-* = συντρίβειν. Σαν. σκρ. *մարակա* = φονεὺς Δατ. *Mars*, *rtis*; *Marcus*; Ἀρμεν. *մարտ* (mård) = πάλη. Δὲν εἶναι δὲ ἀπιθανόν δτι καὶ τὸ προηγούμενον *մարշալէլ* εἶναι τῆς αὐτῆς ῥ. Εάνον ἀναλογίαν τινὰ πρὸς *Marcus*, *Marcius*, *Marcellus*.

66) *Մարուխա*. σιαγόνες (παρὰ *Միσθίοις* καὶ ἄλλοις Καππαδόκαις). Καὶ τῆς λ. ταύτης ἡ ῥ. πιθανῶς εἶναι ἡ ἐν τῷ προηγούμενῳ ἀριθμῷ μνημονεύθεσα

ταρ, mark τρέμειν. Τὸ Ἀρμεν. *միրկ* (mirk)=καρπός, δὲν εἶναι ἵσως ὅλως ἀσχετον πρὸς τὴν Καππαδ. λέξιν, καὶ τοι δ. κ. Dervischian ἐτυμολογεῖ αὐτὴν δλως διαφόρως (Armen σ. 58—59). Πρβλ. καὶ τὸ Ἀρμεν. *մօլուք* (moroñk)=γενειάς.

67) *Μέορ*=ἡμέτερος. ἐν τῇ διαλέκτῳ τῶν Μισθίων. Ὁ τύπος οὗτος ὡς καὶ ὁ ἔτερος τύπος σέօρ=μέτερος, ἐν τῇ αὐτῇ διαλέκτῳ φαίνεται θαυμασίαν ἔχων ἀναλογίαν πρὸς τὸ Ἀρμεν. *մեր* (mer) καὶ *ձեր* (seør) ἐὰν ἄλλως μὴ ὑποτεθῇ διτι ἐγένετο κατὰ παραφθο-ἐκ τῶν παρὰ τοῖς Φαρασιώταις καὶ τοῖς λοιποῖς Καπ-παδόκαις ἐν χρήσει τύπων τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν μέτερο σέτερο (μέτορο, σέτορο, μέτορ, σέτορ, μέορ σέօρ). 'Αλλ' ἀν ἡ ὑπόθεσις αὕτη μὴ ἦναι ὅρθη, καὶ τὰ μέορ καὶ σέօρ εἰσὶ Καππαδοκικοὶ ἀντωνυμικοὶ τύποι, τοῦτο δείκνυσιν ἀπλῶς τὴν μεγάλην συγγένειαν τῆς Ἀρμενικῆς γλώσσης πρὸς τὴν ἀρχαίαν Καππαδοκικήν, διότι περὶ παραλήψεως ἀπλῆς κτητικῶν ἀντωνυμικῶν τύπων ἐκ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἔτεραν γλώσσαν δὲν δύ-ταται νὰ γείνῃ λόγος.

68) *Μίτζικο*. μικρός. λ. Φαρ. Ἡ λ. αὕτη ἦτις φαίνεται ἀπλοῦς παρεφθαρμένος τύπος τῆς Ἑλλην. μικρός, (μικρούτσικος, μίτζικος) πιθανὸν νὰ μὴ ἦ-ναι τοιαύτη, ἀλλὰ νὰ προέρχηται ἐξ ἀρχικῆς τεινος ῥίζης ἀναλόγου πρὸς τὴν τοῦ μικρὸς ὑπαρχούσης καὶ ἐν τῇ Ἀρμεν. λ. *միջուկ* (mijoñk)=ψίχα. Λατ. mica.

69) *Μούζα*. ἀράχνη παρὰ Φλογητανοῖς. πρβλ. Ἀρμεν. mitzek=κάνωψ.

70) *Μονζία*. ιδάμαλις ὑπερβάσα τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ήλικίας. λ. Φαρ. Ἀρμεν. *մոզի* (mozi)=μόσαχος.

71) *Μούρτο*. μύρτος. Ἀρμεν. murt. πιθανώτατα ἦ

τε Καππαδοκική καὶ ἡ Ἀρμενικὴ εἰσὶ παρειλημμέναι
ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ.

12. Ε.

72) Ξιλάω, παρατ. Ξιλάγχα. μέλλ. Ξιλ(ή)σω. Ἄορ.
Ξιλ(ή)σα. λ. Φαρ. πίπτω, δλισθαίνω (προφ. Kshilao).
Ἡ λ. αὕτη, ἥτις πρέπει νὰ ἐτυμολογηθῇ ἐκ τῆς Σανσκρ.
K shal, κινεῖσθαι, κλονεῖσθαι ἢ skhal, πίπτειν. Ἑλλην.
σφάλλειν, ἔχει ἀνάλογον ἐν τῇ Ἀρμενικῇ τύπον μημալ
(σχαλ)=σφαλερός, μημαլիմ (σχαλιμ)=πταίω. Ἄξιο-
σημείωτον δτι καὶ ἐν τῇ κοινῇ ταύτῃ ῥίζῃ ἡ
μὲν Ἀρμενικὴ λ. διετήρησε μόνον τὴν τροπικὴν ἔννοιαν,
ἡ δὲ Καππαδοκικὴ τὴν ἀρχικὴν ἐν τῇ Σανσκριτικῇ
δηλουμένην σημασίαν.

13. Η.

73) Παγάρτζι, ἄζυμον, παγάρτζικο ψωμὶ=ἄζυμος ἄρτος
λ. Φαρ. Ἀρμεν. բաղրած (pawartch)=ἄζυμον. Προδή-
λως ἡ Καππαδοκικὴ λ. καὶ ἡ Ἀρμενικὴ εἰσὶν οὐ μόνον
συγγενεῖς, ἀλλὰ αἱ αὐταἱ. Ἄλλ' ἐντεῦθεν δὲν ἐπεται δτι
ἡ Καππαδοκικὴ λ. εἶναι εἰλημμένη ἐκ τῆς Ἀρμενικῆς,
πιθανώτερον μάλιστα φαίνεται τὸ ἀντίθετον, δτι δη-
λοντὶ ἡ Ἀρμενικὴ γλῶσσα παρέλαβε τὴν λ. ἐκ τῆς
Καππαδοκικῆς. ἀ. διότι ἡ λ. ἐν μὲν τῇ Φαρασιωτικῇ
(διότι μόνον ἐν αὐτῇ καὶ ταῖς παραφυάσιν αὐτῆς δια-
λέκτοις εἶναι ἐν χρήσει) εἶναι δλως πάγκοινος καὶ δη-
μώδης, ἐν ὦ ἐν τῇ Ἀρμενικῇ μόνον ἐκ τῆς ἑρμηνείας
τῆς ἴερᾶς Γραφῆς περὶ τοῦ Πάσχα τῶν ἀζύμων εἶναι
γνωστή, καὶ διὰ τοῦτο μόνον τοῖς λογίοις εἶναι γνω-
στή, ἐν ὦ κοινῶς λέγεται ανήμυτρ=ἄζυμον. 6'. ἐν
τῇ Ἀρμενικῇ δὲν ὑπάρχει ῥίζα ἐξηγοῦσσα τὴν σημασίαν
τῆς λ. ἐν ὦ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καὶ Λατινικῇ, γλώσσαις

συγγενεστέραις πρὸς τὴν ἀρχαίαν Καππαδοκικὴν παρὰ πρὸς τὴν Ἀρμενικὴν, ὑπάρχει ἡ ῥ. παγ. πάγος, πήγυμι, pīgeg (Σανσκρ. pag'ras=στερεός) γ'. Ἐπειδὴ πιθανῶς διὰ τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας εἰσήχθη ἡ λ. αὐτῇ εἰς τὴν Ἀρμενικήν, ταύτην δὲ οἱ Ἀρμένιοι παρέλαβον παρὰ τῶν Καππαδοκῶν, πιθανώτατον διεὶς τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς γλώσσης, ἵτις ἐλαλεῖτο ἔτι λαθ' ὅν χρόνον ἡ Ἀρμενία ἡσπάσατο τὸν Χριστιανισμὸν, εἰσῆχθη εἰς τὴν Ἀρμενικὴν ἡ λ. pagartch.

74) *Παγρί* πίθος. Ἡ λ. ἴσως ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ Ἀρμεν. φարկ (παραχ. parg)=πήρα, θυλάκιον.

75) *Παραποντεύω*, λέγω τι κατ' ἐμαυτόν, μονολογῶ, γογγύζω. λ. Φαρ. Ἐκ πρώτης ὁψεως δύναται τις νὰ παραβάλῃ τὴν λ. πρὸς τὸ Ἀρμεν. μարբառել (φθέγγεσθαι, λαλεῖν, բար (par)=իմա, բարբանձ (parpanch)=փլաքրիւ, պատահած թամստիկօն տύποι τοῦ ձևաչοῦ μνημονεύθεντος բամ' (πամ) լ. եասու). Ὁρθοτέρα μοὶ φαίνεται ἐν τούτοις ἡ προσέγγισις τῆς Φαρασιωτικῆς λ. πρὸς τὸ յիւրօպεնεւ, յիւրօպεնտից, ὅπερ ἐτυμολογεῖται ἐκ τοῦ Σανσκριτικοῦ apara (μακράν, χωριστά, ἀλλώς, καὶ τῆς ի՞շ. Φεπ. εլεπεն, ծու (πρβλ. καὶ ձպնա, հընա, հընդա). Κατὰ τὴν ἐτυμολογίαν ταύτην, ἐνῷ ἡ Ἑλληνικὴ λ. ἐκ τῆς ἀρχικῆς σημασίας τοῦ μακράν, χωριστὰ λέγειν μετέπεσεν εἰς τὴν τοῦ ἀλλώς, վասման լέγειν, ձպացր, ἡ Καππαδοκικὴ λ. ἐτήρησε τὴν ἀρχικὴν σημασίαν τοῦ μακράν, κεχωρισμέρως, ἢτοι καθ' ἑαυτὸν λέγειν, μονολογεῖν, καὶ ἐντεῦθεν γոյցնեւ, τονθօրնչειν. "Ο, τι ἀφορᾶ τὴν ἀποβολὴν τοῦ ἀρχ. α ἐκ τοῦ α) παραπονεύω, τὸ τοιοῦτον εἶναι συνηθέστατον εἰς τὰς Φαρασιωτ. λέξεις (πρβλ. α) παγάνι=աշկօն, α)րխօնδի, α)նըտենա՛շա, α)նըքրօնման=աշրօնման.

76) Πεζόκενδες. πεζόνω. ἐκκενῶ. λ. Φαρ. Ὡ δυσ-
ερμήνευτος αὗτη Καππαδοκικὴ λ. οἵσως ἔχει σχέσιν πρὸς
τὴν Ἀρμεν. λ. μωγ (πατᾶ) ἀνοικτός, οὐρεωγμένος (καὶ
ώς ἐπιβρ. πλήν, ἐκτός, παρεκτός), καθόσαν μάλιστα
καὶ ἑτέρα λ. Φαρασ. πεζόκο παράθυρον σημαίνουσα
καὶ προφανῶς συγγενῆς πρὸς τὴν μνημονευθεῖσαν Ἀρ-
μεν. ῥίζαν εἶναι καθόλου διμόρριζος τῷ ἐπιθέτῳ πεζό. Πρᾶλ.
τὸ Δατ. patere, καὶ τὸ Ἑλλην. στάδιον. Ἰδ.
καὶ τὴν λ. ποθέ.

77) Πεζόκο. Ἰδ. Πεζὸς τὸ προηγούμενον.

78) Πεισάχι σπλήν. λ. Φαρ. Ἀρμεν. φιμγάμαղն
(πալտսաղ) = σπλήν. Πρᾶλ. καὶ φιμյուսակ (payousag)
= μαρσίππιον. Τὸ ἔτυμον τῆς τε Καππαδοκικῆς καὶ
τῆς Ἀρμεν. λ. ζητητέον πιθανῶς ἐν τῇ ῥ. φυς, pus.
φύσικα, Δατ. pusula, Διθουαν. rusti = φυσᾶν. Σανσκρ.
rustus = φλύκταινα, ἀν μάλιστα εἶναι δρθὴ ἡ γνάμη
τοῦ Κουρτίου, δτι ἡ ἀρχικὴ ῥίζα τῶν λέξεων τούτων
εἶναι spu (Δατ. spuma) καὶ δτι τὸ spirare
παρήχθη ἐκ τοῦ spisare, speisare, spoisare.

79) Πέτροι μόνον. (ἐπὶ ἐρωτήσεως πέστε; = μόνον;), om-
nino. λ. Φαρ. Ἀρμεν. պէս (πէς) = ὁσεί, σχεδόν. Πρᾶλ.
καὶ τὸ Ἑλλ. πᾶς, πάντη.

80) Ποσάκα. ἡθεῖος. προσφώνησις τιμητικὴ πρὸς
πρεσβυτέρους, τίθεται δὲ καὶ ὡς ἐπίθετον τιμητικόν.
Ο Ποσάκας Σάββας. λ. Φ. Ὡ λ. αὕτη ἔχει πρόδη-
λον σχέσιν πρὸς τὸ Ἑλλ. πόσις, δεσπότης, πότνια,
polis. Ισως τὸ Ἀρμεν. վիեսայ (πεσαյ) = νυμφίος, γαμ-
βρὸς ἔχει τινὰ συγγένειαν πρὸς τὴν Φαρασιωτ. λ.
Περὶ τῆς λ. ποσάκα ἵδ. καὶ τὴν λ. πάσα.

81) Προυχάγκι ἢ Προχάγκι. πόρος. λ. Φαρ. (Περὶ
τῆς ἰδιαιτέρας σημασίας τῆς λ. ἵδ. ἐν τῷ ἐπομένῳ

λεξικῷ). Ἡ ἐτυμολογία τῆς λ. ζητητέα ἐν τῇ ὁἰζῃ
ράρ. Σανσκρ. pīrāgmi διαβιβάζειν, διαπαρεύειν.
Ἐλλ. πόρος, περάω. Τὸ Ἀρμεν. φուլմ (pore), ὀρύσ-
σειν, σκάπτειν (πρᾶλ. καὶ τὸ Ἀρμεν. Πρεμ=δρύσω) ὑπάγεται πιθανῶς εἰς ἐτέραν ῥ. τὴν τοῦ πείρειν, πε-
ρόην, διαμπερές, ἄτινα ὁ Κούρτιος δὲν θεωρεῖ διμόρφ-
ήιζα τῷ Σανσκρ. pīrāgmi, πόρος καὶ porta. Σημειω-
τέον δὲ ὅτι ἡ λ. Προχάγκι ως καὶ ἄλλη τις Τροχάγκι
ἔχουσι καταλήξεις ιδιαίζουσας πιθανώτατα εἰς τὴν ἀρ-
χαίας Καππαδοκικήν, τῶν δοπίων ἀνάλογοι καταλήξεις
ὑπάρχουσι καὶ ἐν τῇ Ἀρμενικῇ (Πρᾶλ. τὰ Ἀρμεν.
ծնόμ. bankn=διήγημα, bag'awank=ἀδολεσχία, bar-
bang'q=φλυορία. ἴδ. Dervischian Armeniaca. σελ. 16).

14. Σ.

82) Σέορ ὑμέτερος. παρὰ Μισθίοις. Ἀρμεν. ձեր
(τσερ)=ὑμέτερος πιθανὸν ἡ λ. νὰ προῆλθε κατὰ πα-
ραφθορὰν ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἡ μᾶλλον ἐκ τοῦ παρὰ
τοῖς ἄλλοις Καππαδόκαις ἐν χρήσει Ἑλληνικοῦ τύπου
σέτερο=ὑμέτερος, (σετօր, σεօր;). Ἄλλ' ἂν ἡ λ. σέօρ
εἴναι Καππαδοκική, ἔστιν ἐν τῶν ἀριδήλων τεκμηρίων
τῆς στενῆς συγγενείας τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς
πρὸς τὴν Ἀρμενικήν. ἴδ. καὶ τὸ μέօρ=ἡμέτερος.
Πρᾶλ. καὶ τοὺς ἐν τῇ Χινδοστανικῇ γλώσσῃ τύπους
τῆς γενικῆς πληθυντ. τῶν κτητ. ἀντωνυμιῶν meri,
teri (Bopp. vergleichende Grammatik der Indogerm.
Spr. B'. I. 425).

83) Σιλευτέρ. βολὴ γίθου. Λ. Φαρ. Ἀρμεν. slak
τόξευμα, βολίς; (Dervich. σ. 4).

84 Σχονρά. ποτήριον. Ἡ καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα γνησιω-
τάτη αὕτη ἀρχαία Καππαδοκικὴ λ. εἴναι προδήλως

διμόρφιζος πρὸς τὸ Ἑλλην. σκεῦος, σκύφος, τὸ ἀρχ. Γερμαν. *skiura*, *receptaculum* (Κουρτ. σ. 160). Ἀνάλογοι τύποι τῆς ḥ. ταύτης (ἥ ḥ. εἶναι τὸ Σανσκριτ. *s k u*=χαλύπτειν. Δατ. *obscurus*) ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Ἀρμενικῇ τὸ *սկի* (*skit*)=ποτήριον καὶ τὸ *սկաւառակ* (*skabarrak*)=*τρυβλίον*, παροψίς, (πρᾶλ. καὶ τὸ Ἀρμεν. ḥημ. *սկովել* (*skowel*)=χαλύπτειν). Οὐδόλως πιθανὴ μοὶ φαίνεται ἡ προσέγγισις, ἣν ποιεῖται δὲ κ. Dervischian τοῦ μνημονευθέντος Ἀρμεν. ḥημ. πρὸς τὸ Γοτθ. *hul-jan*=φυλάττειν, *hulle*=χαλύπτρα ἐνῷ τὸ ḥημα τοῦτο προδήλως ἀνήκει εἰς τὴν ἄνωθε μνημονευθεῖσαν ḥ. *sk u*.

85) Στὴ ἡ στὴ ἔδαφος, γῆ λ. Φαρ. Ἀρμεν. *աստի* (*astī*) στερεός. Ἐκ τῆς κοινῆς πλείσταις Ἀρեաς γλώσσ. ḥ. *st a.*

15 Σ (sch).

86] Σάβι ἡ σάγι δρόσος λ. Φαρ. Ἀρμεν. *շաղ* (*sag*)=δρόσος. Ο τύπος σάβι καὶ τὸ Φαρασ. ḥημα σουσουնῶ (ἐκ τῆς ḥ. *su*) μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ λ. σάγι εἶναι γνησίως Καππαδοκική.

87) Σουτράω (προφ. *schūtrao*) ḥεῖν, ἐκχεῖσθαι, στάζειν λ. Φαρ. τὸ ḥημα τοῦτο ώς καὶ ἡ ὁμόρρ. Φαρασιωτ. λ. *սնրի*=χολέρα, *իմրօքնի* ἐτυμολογητέα ἐκ τῆς Σανσκριτ. ḥ. *չըստ*=στάζειν. Ἀρχ. Γερμαν. *scutjan* σείειν, πάλλειν. Τὸ Ἀρμεν. *շիժ* (*schit*)=σταγῶν, προδήλως καταλέγεται εἰς τὴν αὔτὴν ḥ. Ο κ. Dervischian εἰς τὴν αὔτὴν ḥ. ἀνάγει καὶ τὸ *քիթիթ* (*Kthith*)=σείειν (Armen. σ. 12). Δυνάμεθα νὰ παραβάλωμεν πρὸς τὰς εἰρημένας λ. τὸ Περσικὸν *schudan*=ζεναι τὸ Ἀρμ. *շուտ* (*schoud*)=ταχύς. Ἑλλ. παν-συδίη. (Ἄλλ' ἵσως ἡ Ἑλλ. λ. παράγεται μᾶλλον ἐκ τῆς ḥ. σείω (ἴδ. Z'ουβατδί)).

16. Τ.

88) Τάγκε *ταμίσματα* λ. Φαρ. ὑποθέτω ὅτι ἡ λ. εἶναι ἀπλὴ ὄνοματοποίης, οὐδὲμίαν ἔχουσα σχέσιν πρὸς τὸ Ἀρμεν. *դանք* (dank), τὸ παρὰ Ῥωμαίοις ἀσσάριον καὶ Ἑλλησι λεπτὸν καλούμενον σταθμόν, (Α. Παππαδοπούλου Κεραμέως «Προσθῆκαι εἰς τὰ σωζόμενα τῶν ἀρχαίων Μετρολόγων ἐξ Ἀρμενικῶν κειμένων» ἐν Κωνσταντινουπόλει 1884 σ. 14).

89) *Tári* δξύγαλα, παρὰ Φαρασιώταις, εἰς ὑγρὸν διαλυόμενον. Ἀρμεν. *թան* (tan)=ζωμός. Ἡ σημασία τῆς Φαρασιωτικῆς λ. φαίνεται ἡ κυριολεκτικωτέρα καὶ ἀρχικωτέρα, ἀν., ὡς πιθανόν, ἡ ἀρχ. ἥζα τῶν λ. εἶναι dha ἡ ή tha Ἑλλην. θῆσθαι. Σανσκρ. dhajamī. Θηλάζω. Ἀρχ. Γερμ. dadhi=δξύγαλα. Νεοπερσ. τουγ=τὸ παρὰ Φαρασιώταις τάνι.

90) *Taráχ* ἐπυμόν λ. Φαρ. Ἀρμ. *թարախ* (tarax.) ταυτόσημον.

91) *Tarós* χρόνος λ. Φαρ. *տարօմաւ* χρονίζω. Ἀρμεν. *տար* (tar)=αἰών. Ἡ σημασία τῆς Καππαδοκικῆς λ. φαίνεται ἀρχαιοτέρα καὶ μᾶλλον κυριολεκτικὴ ἐτυμολογουμένη ἐκ τῆς ḫ. Σανσκρ. tar दिाबानेव.

92) *Tereči* ὁ στήμων τοῦ ὑφαντικοῦ ἐργαλείου λ. Φαρ. Ἀρμεν. te=r=vññma.

93) *Teroško*=νωπός, πρόσφατος λ. Φαρ. *Իսաւ* ἡ λ. ἔχει τινὰ σχέσιν πρὸς τὸ Ἀρμεν. *դեւ* (ter) τέως, ἔτι, ἕδη. Κάλλιον ὅμως ἐτυμολογεῖται ἡ Φαρασιώτ. λ. ἐκ τῆς ḫ. τοῦ Ἑλλ. τέρην (ἐκ τοῦ τείρω;) Σανσκρ. tar upa νεαρός.

18. Φ.

64) *Φός* κονιορτός. Ἡ λ. αὗτη εἶναι προδήλως συ-

γενής πρὸς τὴν Ἀρμεν. φιοζή (phoschi) κονιορτός. Ἄλλ' οὐδόλως μοὶ φαίνεται πιθανὴ ἡ ἐτυμολογία τῆς Ἀρμενικῆς λ., ἢν ποιεῖται δὲ χ. Dervischian ἐκ τοῦ φορφύρη (pho-q-r, pho-qu)=μικρός, δλίγος, ὅπερ θεωρεῖ συγγενὲς πρὸς τὸ Δατ. paucus, Ἐλλ. παῦρος, Σανσκρ. paṇḍu=ἄριμος (Ἄρμεν σ. 7). Ἡ ἀπλουστάτη καὶ πιθανωτάτη ἐν ταύτῳ ἐτυμολογία τῆς τε Καππαδοκικῆς καὶ τῆς Ἀρμεν. λ. μοὶ φαίνεται ὅτι πρέπει νὰ ζητηθῇ ἐν τῇ ῥ. γρε, φυ, fu, θε, θυ, th u. Δατ. fu-mus. Ἐλλ. θύ-ος Σανσκρ. d h u s=καπνός. Πρᾶλ. τὸ Ἀρμεν. φιζέμ (phshcem)=φυσῶ, πνέω, phschoumn=φύσημα πνοή.

19. X.

95) *Xaroūte.* Ἐργαλεῖα σιδηρᾶ τῶν λιθοξόων. χαρουτεύω=σκαλίζω, ζητῶ, ἀναζητῶ. Ἐν τῇ Ἀρμενικῇ ὑπάρχει λ. խանութ ἢ հանութ (խանօնտ) σημαίνουσα ἐργαστήριον ἢ μᾶλλον πωλητήριον ἢ τοι τὸν τόπον ἢ τὸν κατάστημα, ἔνθα γίνεται πώλησις. Ἀν ὑπάρχῃ συγγένεια μεταξὺ τῆς Καππαδοκικῆς καὶ τῆς Ἀρμενικῆς, συγγένεια ἐκ μὲν τῶν ῥίζῶν καὶ τῶν τύπων τῶν λέξεων πρόδηλος φαινομένη, ἐκ δὲ τῆς οἰκείας ἐκατέρας σημασίας δλῶς ἀσυμβίβαστος, πρέπει νὰ ὑποτεθῇ ὅτι ἡ Ἀρμενικὴ λ. παρελήφθη ἐκ τῆς Καππαδοκικῆς, καὶ ἐκ τῆς σημασίας τοῦ ἐργαλείου προῆλθε μετενωμικῶς ἢ τοῦ ἐργαστηρίου καὶ ἐντεῦθεν ἢ τοῦ πωλητηρίου. Ὅτι τὴν χυριολεκτικὴν σημασίαν τῆς ῥίζης ἔχει ἡ Καππαδοκικὴ λ. καὶ οὐχὶ ἡ Ἀρμενικὴ εἶναι εὐνόητον. Ἡ Καππαδοκικὴ λ. χαροῡτε συγγενεῖς ἀμέσως πρὸς τὴν Σανσκρ. ῥ. han=πλήττειν, ἐξ ἡς g' ag ni, g' ag nu=τὸ πλήττον. Ἡ μετατροπὴ τοῦ h εἰς g' ἡ γένομένη ἐν ταῖς Σανσκριτικαῖς παραγώγοις λέξεσι τῆς ῥ han ἔχει θαυμασίαν

ἀναλογίαν καὶ ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ, ἔνθα παρὰ τὸ χα-
ροῦτε καὶ χαρουτεύω ὑπάρχει καὶ τὸ ἀ'γ'αρας=σμίλη.
'Ελάδομεν δὲ ἥδη ἀφορμὴν νὰ δείξωμεν ὅτι ή λ. αὕτη
εἶναι η αὔτη πρὸς τὸ Φρυγ. ἀζέρας, πώγων, γενειός ἡτοι
γέρνυς, καὶ ὅτι καὶ τοῦ γέρνυ τούτου η ἀρχικὴ σημασία
εἶναι η τοῦ πλήττειν, τρίβειν, καὶ ὅτι τὸ τοιοῦτον πα-
ρατηρεῖται καὶ ἐν τῇ Σανσκριτ. λ. han u=γένυς, ἐκ τῆ;
ἢ. han, ὥστε τὸ Σανσκρ. han u, g'agni, g'agnu, ghana
(ὅπλον ὅμοιον σφύρα), τὸ Καππαδοκ. ἀ'γ'ανᾶς, τὸ Φρυ-
γικὸν ἀζέρας, τὸ 'Ελλ. γέρνυς καὶ αὐτὸ τὸ Καππαδοκ.
χαροῦτε εἰσὶ τῆς αὐτῆς ḥ. καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχικῆς ση-
μασίας. Τὸ δὲ Ἀρμεν. χαρούτ, ἀπέχον κατὰ τὴν σημα-
σίαν τῶν λοιπῶν Ἀρίων λέξεων καὶ μόνον διὰ τῆς με-
σολαβούσης σημασίας τῆς Καππαδοκικῆς λ. χαροῦτε συμ-
βιβαζόμενον πρὸς τὴν ἀρχικὴν σημασίαν τῆς κοινῆς ῥέ-
ζης, παρελήφθη λίαν πιθανῶς ἐκ τῆς Καππαδοκικῆς.

Τὸ Φαρσιωτικὸν χαρουτεύω=σκαλίζω, ψήχω, ἀνα-
ζητῶ, ἀναδιφῶ, θαυμασίως ἐπικυροῖ τὸν ἀνωτέρῳ συ-
δυασμὸν. τὸ χαρουτεύω δηλαδὴ ἐκ τοῦ χαροῦτε ἐρ-
γαλείου σιδηροῦ, σκαλίδος ἐλαβε τὴν σημασίαν τοῦ
σκαλίζω, ἀναζητῶ, ὅπως ἀπαραλλάξτως αὐτὸ τοῦτο τὸ
σκαλίζω ἐκ τοῦ σκαλίς=(σμίλη) ἐλαβε τὴν σημασίαν
τοῦ σκαλίζειν ἡτοι διὰ σκαλίδος βαθέως σκάπτειν,
πλήττειν διὰ σμίλης, ἀναζητεῖν ἀναδιφεῖν. Ἡ ἀνα-
λογία μεταξὺ σκαλίς, σκαλίζω καὶ χαροῦτε (ἐργαλείου
σιδηροῦ) καὶ χαρουτεύω=ἀναζητῶ, εἶναι πληρεστάτη.

Σημ. Τὸ Ἀρμεν. ծնօտ (ծζνοտ)=σιαγῶν πιθανώ-
τατα καταλεκτέον εἰς τὴν ḥ. han, g'an (ծζάն), περὶ
ἥς ἀνωτέρῳ διὰ μακρῶν ἐπραγματεύθημεν.

96). *Χασεύω*. 'Ἐν τῇ διαλέκτῳ τῶν Ζαλελιτῶν
Καππαδοκῶν ὅπτῶ, βράζω (ἐπὶ φαγητῶν). Μήπως η

λ. ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ Ἀρμεν. *լուրջեմ* (χαρσέμ). δπτῶ, βράζω. Ἄλλὰ μοὶ φαίνεται λίαν ἀμφιβολον τὸ τοιοῦτον διὰ τὸ Τουρκοβάρβαρον γασλαμάχ, ἐξ οὗ πιθανῶς προῆλθε τὸ χασεύω.

97) *Xatár*. ὑστερον. Ἀρμεν. *հետ* (hed) μετά, ὁπίσω.

98) *Xéti*. ῥητίνη. λ. Φαρ. Ἀρμεν. *հիւ* (χιւ). ῥητίνη.

Προσθήκη

99) *Xaiči*. πεδίον, τόπος πεδίνδς. λ. Φαρ. Ἀρμεν. *հող* (how), γῆ, ἔδαφος. Πρβλ. Ἐλλ. χα-μαί, χα-μηλός. Λατ. humus.

Τοσαῦτα ἡδυνήθημεν νὰ εὔρωμεν καὶ νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα στοιχεῖα Ἀρμενοκαππαδοκικῶν ἐτυμολογιῶν, ἐξ ὧν προκύπτει σαφῶς ὅτι τὰ σήμερον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ τῇ ἐν Καππαδοκίᾳ λαλουμένῃ στοιχεῖα συγγενεῖας πρὸς τὴν Ἀρμενικὴν εἰσὶ λείψανα ἀρχαίας Ἀρίας γλώσσης συγγενοῦς πρὸς τὴν Ἀρμενικὴν ἔχονσης μὲν τινας λέξεις κοινὰς πρὸς αὐτήν, πολλὰς δὲ δμορβίζους, ἐν αἷς δ τύπος τῆς γλώσσης ἐκείνης εἴναι ἀρχαιότερος καὶ μᾶλλον προσεγγίζων πρὸς τὰς ἀρχαιότατας Ἀρίας γλώσσας. Ἀν ἡδη συνδυάσωμεν τὰς ἐκ τῶν πραγμάτων ἡδη ἀποδεικνυμένας συγγενικὰς σχέσεις τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς ἐνθεν μὲν πρὸς τὴν Ἀρμενικὴν, ἐνθεν δὲ πρὸς τὴν Φρυγικὴν (διότι καὶ τοῦτο ἐν τινι μέτρῳ ἀπεδειχθῇ) πρὸς τὰς ἀρχαίας περὶ συγγενείας τῶν Ἀρμενίων πρὸς τοὺς Φρύγας παραδόσεις, φθάνομεν εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ Φρυγική, ἡ ἀρχαία Καππαδοκικὴ καὶ ἡ ἀρχαία Ἀρμενικὴ ἀπετέλουν διαλέκτους αὐτοτελεῖς Ἀρίας τινὸς γλώσσης ἢ γλωσσικῆς οἰκογενείας Με-

κρασιανῆς ἀποτελούσης τὸν τῆς ἐνότητος δεσμὸν μεταξὺ τῶν Ἀνατολικῶν καὶ Δυτικῶν Ἀρίων γλωσσῶν. Ἐντεῦθεν διπλὰς δὲν δυνάμεθα γὰρ παραδεχθῶμεν δτὶς ἡ Φρυγικὴ καὶ ἡ ἀρχαία Καππαδοκικὴ τοσοῦτον μόνον ἡσαν συγγενεῖς τῇ Ἑλληνικῇ, δσον καὶ ἡ Ἀρμενικὴ ἐν τῇ ἴστορικῇ ἥτοι φιλολογικῇ τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς περιόδῳ. Δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν, δτὶς ἡ Ἀρμενικὴ γλῶσσα ὡς ἐκ τῆς γεωγραφικῆς θέσεως τῶν λαλούντων αὐτὴν λαῶν ὑπέστη εἴπερ τις ἄλλη γλῶσσα μεταβολὰς ἢ μᾶλλον ἀλλοιώσεις οὔσιώδεις, διότις οὐδαμοῦ τοσαύτη ἐγένετο συμφόρησις λαῶν καὶ γλωσσῶν, δσον ἐν τῷ Ἀρμενικῷ δροπεδίῳ. Ἐν τούτοις ἡ Ἀρμενικὴ γλῶσσα μεθ' ὅλας τὰς ἐπιγενομένας αὐτῇ μεταβολὰς καὶ ἀλλοιώσεις διετήρησεν ἀναμφισθήτητα τεκμήρια τῆς συγγενείας αὐτῆς πρὸς τὴν Ἑλληνικήν. Μέγα πλῆθος λέξεων Ἀρμενικῶν ὁμορφίζων κατ' ἔξοχὴν πρὸς λέξεις Ἑλληνικὰς μαρτυρεῖ τὴν συγγένειαν ταύτην, καὶ αὐτὸς δὲ δ γραμματικὸς ὀργανισμὸς, δ, τε τυπικὸς καὶ δ συντακτικὸς, τῆς Ἀρμενικῆς ἔχει τοσαύτην ἀναλογίαν πρὸς τὸν τῆς Ἑλληνικῆς, ὡστε οὐδεμίαν γλῶσσα φαίνεται τοσοῦτον ἐπιτηδεία εἰς τὴν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς μετάφρασιν, δσον ἡ Ἀρμενικὴ. Καὶ ἀν μετὰ τοσαύτην συμφόρησιν λαῶν ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ καὶ μετὰ πρόσληψιν τοσούτων ἑτερογενῶν στοιχείων ἡ Ἀρμενικὴ γλῶσσα καταφράγη διετήρησε τεκμήρια τῆς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν συγγενείας, πολὺ πλησιεστέρα καὶ συγγενεστέρα πρέπει νὰ ὑποτεθῇ αὗτη ἐν τῇ ἀρχικῇ αὐτῆς μορφῇ, τῇ καθαρῶς Φρυγοπελασγικῇ, τὴν ὅποιαν πολὺ πιστοτέραν πιθανώτατα διετήρησαν ἡ, τε ἀρχαία Καππαδοκικὴ καὶ ἡ Φρυγική. "Ωστε οὐδὲν κωλύει ἡμᾶς ν' ἀποδεχθῶμεν δτὶς ἡ Φρυγική, ἡ ἀρχαία Καππαδοκικὴ καὶ

ἡ Ἀρμενικὴ ἥσαν αὐτοτελεῖς διαλέκτοι μιᾶς οἰκογενείας γλωσσῶν, συγγενέσταται πρὸς ἄλλήλας, συγγενεῖς δὲ πρός τε τὰς Ἰταλοπελασγικάς, ιδίως πρὸς τὴν Ἑλληνικήν, καὶ πρὸς τὰς ἀνατολικὰς Ἀρίας γλώσσας.

Ὑπολείπεται ἡμῖν ἡδη νὰ διαλάθωμεν ἐν ὀλίγοις καὶ περὶ τοῦ δυσχερεστάτου ἔργου τοῦ διακρίναι ἐν τῇ Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ Καππαδοκίας τὰς ῥίζας τὰς γνησίως Καππαδοκικὰς ἀπὸ τῶν ἀρχαικωτάτων Ἑλληνικῶν. Ἀληθῶς εἴναι δυσχερέστατον ἐν διαλέκτῳ Ἑλληνικῇ νὰ διακρίνῃ τις λέξεις ξένης γλώσσης καὶ ταύτας ὅμορφίζουσι πρὸς τὰς Ἑλληνικάς. Ή μόνη λογικὴ μέθοδος μοι φαίνεται ὅτι είναι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ τῆς συγκρίσεως πρὸς ἄλλας τινας συγγενεῖς γλώσσας καὶ διὰ τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς ἀρχαιοτάτης ῥίζης καὶ τῆς κυριολεκτικῆς σημασίας ἑκάστης λέξεως διάκρισις τῆς καταγωγῆς αὐτῆς. Ἀλλὰ καὶ ἡ μέθοδος αὗτη δὲν είναι ἐν πᾶσιν ἐπιτυχής. Ὑπάρχουσιν οὐκ ὀλίγαι λέξεις, ὡν ἡ παρὰ Καππόδοξι σημασία φαίνεται ἡ φυσικωτέρα καὶ ἡ ἀρχαιοτέρα, καὶ ὅμως δὲν δύναται τις νὰ διέσχυρισθῇ ὅτι αἱ λέξεις αὗται δὲν παρελήφθησαν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς. Οὕτω λ. χ. λαλεῖ, λαλίᾳ ἐν τῇ Καππαδοκικῇ σεμαίνει ἀπλῶς ὥχειν, βοᾶν (λαλεῖ κριός = βοᾶ ὁ ἄνεμος), οὐχ ἡττον δὲν δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι αἱ λ. αὗται δὲν παρελήφθησαν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς. Οὕτω καὶ τὸ γεικειοῦμαι, παλαίω, μορομιαχῶ, ἔχει ἀρχαιοτέραν καὶ κυριολεκτικωτέραν σημασίαν ἐν τῇ σήμερον λαλουμένῃ Ἑλληνικῇ Καππαδοκικῇ διαλέκτῳ ἡ παρ' Ομήρῳ αὐτῷ (τὸ Ομηρ. γεικέω=ἐπιπλήττω, μέμφομαι, ἐν ᾧ ἡ ἀρχ. σημασία δηλοῦται ἐν τῷ Σανσκρ. παցαյами=ἔξολοθρεύω). Τὸ Φαρασιωτ. μαρκαόω ἡ μαργλιαδνω ἐρίζω, μάχομαι, καταπολεμῶ, είναι τὸ Ἑλλην.

μαργάρι, μαίνομαι, θρασύνομαι, ἐρεθίζομαι εἰς μάχην,
ἢ εἶναι λ. Καππαδοκικὴ δόμορφ. τῇ Ἀρμεν. makarel=
ἐρίζειν ἢ τῇ Σανσκρ. maraka=φονεύς, ὡς δῆλοι καὶ τὸ
δόμορφόν Μαρκάλτζα=ῆρως, ἡμίθεος, γίγας. Τὸ Φα-
ρασιωτ. πὸ=τί; τὸ Συλλαῖκὸν σ' ὁ=τί; τὸ Φαρασ.
τοῦς=πῶς; εἰσὶ λείψανα Καππαδοκικῆς γλώσσης, ἢ
Ἐλληνικὸν διαλεκτικὸν τύποι (οὐδὲ παρ' Ομήρῳ πλέον
ὑπάρχοντες) ἀντωνυμικοὶ καὶ ἐπιρρήματικοὶ; "Οτι αἱ λέξεις
αὗται δὲν ἔσωθησαν ἐν οὐδεμιᾷ ἑτέρᾳ Ἐλληνικῇ δια-
λέκτῳ πλὴν τῆς Καππαδοκικῆς, δὲν εἶναι ἴσχυρὰ ἀπό-
δειξις ὅτι εἰσὶ Καππαδοκικαὶ καὶ δὲν παρελήφθησαν ἐκ
τῆς Ἐλληνικῆς. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως πρὸς τούτοις
εἶναι δτι, ἐπειδὴ ἡ Καππαδοκικὴ γλῶσσα ᾧτο συγγενής
πρὸς τὴν Ἐλληνικήν, βεβαίως πλεῖσται ὑπάρχουσι λέξεις
ἐν τῇ Ἐλληνικῇ διαλέκτῳ Καππαδοκίας, αἵτινες καὶ
Ἐλληνικαὶ οὖσαι δύνανται νὰ ἔχωσι ῥίζας Καππαδοκι-
κάς. Διότι, δταν δόνο γλῶσσαι συγγενεῖς ἔχουσαι πλεί-
στων λέξεων ῥίζας κοινὰς συγχωνευθῶσιν εἰς μίαν καὶ
ἐν τῇ συγχωνεύσει ταύτῃ ὑπερισχύσωσιν οἱ γραμματικοὶ σχηματισμοὶ καὶ τύποι τῆς μιᾶς τῶν γλωσσῶν,
αἱ κοινὰς ἔχουσαι τὰς ῥίζας λέξεις τῆς ἑτέρας δὲν ἐκλεί-
πουσιν, ἀλλὰ μεθίστανται εἰς τὴν πρώτην. Ἄν λ. χ. ἡ
Ἐλληνικὴ καὶ ἡ Λατινικὴ συνεχώνεύοντο εἰς μίαν γλῶσ-
σαν καὶ ἐν τῇ συγχωνεύσει ὑπερισχυεν ἡ γραμματικὴ
τῆς Ἐλληνικῆς, ἀρά γε πόσαι ῥίζαι λατινικαὶ δὲν
ἥθελον θεωρηθῆ Ἐλληνικαὶ χωρὶς νὰ πάνωσι τοῦ εἶναι
Λατινικαί; Τὸ αὐτὸ δύναται τις νὰ εἴπῃ καὶ περὶ τῶν
ἐν τῇ Ἐλληνικῇ διαλέκτῳ Καππαδοκίας ὑπάρχουσῶν
πολλῶν ἀρχαϊκῶν Ἐλληνικῶν λέξεων. Ἀλλὰ μεθ' δλας
τὰς δυσχερείας, αἵτινες ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ὑφί-
στανται ὡς πρὸς τὴν διάκρισιν τῶν Ἐλληνικῶν καὶ τῶν

Καππαδοκικῶν ῥίζῶν, οὐχ ἡττον προχωροῦντες εἰς τὴν ἀνάλυσιν διὰ τῆς ἀνω ῥηθείσης μεθόδου δυνάμεθα ἀμυδρῶς πως νὰ διακρίνωμεν μέχρι τινὸς τὰς Καππαδοκικὰς ὑποτιθεμένας λέξεις ἀπὸ τῶν διμορφίζων Ἑλληνικῶν.

Οπως δὲ ἐν ταῖς τῶν λέξεων ῥίζαις, οὕτω καὶ κατὰ τὰς κλίσεις καὶ τοὺς σχηματισμοὺς αὐτῶν ὑπάρχουσιν ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Καππαδοκικῇ διαλέκτῳ ἰδιωτισμοὶ τινες, περὶ ὧν δὲν δύναται τις σαφῶς ν' ἀποφανθῆ ἀν ἦναι Ἑλληνικοὶ η Καππαδοκικοί. Καὶ εἶναι μὲν πιθανώτατον ὅτι ἡ συνήθης κατάληξις τοῦ γ'. πληθυντ. προσώπου τῶν παθητικῶν ἀօριστων η καὶ ἄλλων ἀօριστων διμοίως σχηματιζομένων εἶναι Ἑλληνικὴ διατηρηθεῖσα ἐν ταῖς Καππαδοκικαῖς διαλέκτοις (ἀρέβαρ, κατέβαν, στάθεν=ἔσταθησαν) φαρέθαρ (Ἑλλ. φάσανθεν, φάνθεν), φάνεν, σκορπίσθαν, τζακῶθαν, δὲν εἶναι δμως καὶ δλως ἀπίθανον ὅτι τοιαύτη τις ἦτο καὶ ἡ τῶν ἀναλόγων ῥηματικῶν τύπων τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς κατάληξις. Τὸ αὐτὸ δύναται τις νὰ εἴπῃ καὶ περὶ τῆς γενικῆς καταλήξεως τῶν ἐνεργητικῶν παρατατικῶν εἰς κα, σκα, γκα, ογα, ινα· φέρω, φερίγκα, χιτάω, χιτάγκα, κουπόνω κουπόγκα, ξιλάω ξιλάγκα, (ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ). Τρανῶ, τρανίνα, φέρω, φερίνα, (ἐν τῇ τῶν Τελμησσονῶν, ἐν τῇ δύοις συνηθεστάτη καὶ η εἰς σκα κατάληξις, μαθαίνω, μαθαίνισκα, ἔχω, ἔχεσκα) λερῶ,=θρέχω, λερίγ'α (ἐν τῇ τοῦ Λευκοῦ δρους). Πρβλ. τὰ Ὁμηρικά, ἔχεσκε, θέεσκε, δδσκον. "Οτι τοιαύτη ἦτον η κατάληξις τοῦ παρατατικοῦ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Καππαδοκικῇ γλώσσῃ, καὶ ἐν γένει ἐν ταῖς Φρυγοπελασγικαῖς διαλέκτοις, μαρτυρεῖται μέχρι τινὸς ἐκ τούτου, ὅτι ἐνῷ παρ' Ὁμήρῳ ἦδη η κατάληξις αὕτη ἤρχισε νὰ ἔκλείπῃ, περιορισθεῖσα μόνον

εἰς τὸ γ'. ἐν. καὶ σπανίως καὶ εἰς τὸ γ'. πληθ. πρόσω-
πον, ἐν τῇ Ἑλλην. διαλέκτῳ Καππαδοκίας εἶναι συνη-
θεστάτη καθ' ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ καθ' ὅλους; τοὺς
ἀριθμοὺς τοῦ ἐνεργητικοῦ παρατατικοῦ· τὸ δὲ λίαν ὑπ'
αὐτὴν τὴν ἔποφιν σπουδαῖον καὶ σημειώσεως ἀξιον εἴ-
ναι δτι, καθὰ παρατηρεῖ δὲ Bopp. (Verg I. Gramm. B'.
II. σ. 400), ἡ κατλ. σκα ἥ κα τῆς Ὁμηρικῆς γλώσσης
ἔχει τὸ ἀνάλογον ἐν τῇ Σλαυϊκῇ, ἔνθα ἡ κατάληξις τοῦ
παρατατικοῦ εἶναι σχη ἥ αհυ (πρᾶλ. τὸ Καππαδ.
λενῶ, λενόγα), ὡς περὶ τούτου γενήσεται λόγος ἐκτε-
νέστερος ἐν τῷ περὶ σχηματισμοῦ τῶν ῥημάτων κεφα-
λαίῳ. Ἐν γένει δὲ τὰ καθέκαστα τοῦ ἀπασχολοῦντος;
ἡμᾶς θέματος περὶ τῆς σχέσεως τῆς Ἑλληνικῆς Καπ-
παδοκικῆς διαλέκτου πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν δια-
φωτισθήσονται καὶ διευκρινηθήσονται κατὰ τὸ δυνατὸν
ἐν τῇ Γραμματικῇ καὶ τῷ λεξικῷ τῆς διαλέκτου ταύ-
της, εἰς ἀ μεταβαίνομεν ἀμέσως.

Σημ. "Ο, τι ἀφορᾷ τὰς Τουρκικὰς λέξεις τὰς ἐν
ταῖς Ἑλληνικαῖς διαλέκτοις Καππαδοκίας ἀπαντώσας
περιττὸν νὰ γίνηται λόγος περὶ αὐτῶν εἶναι ἐν-
ταῦθα, πρῶτον διότι αἱ τοιαῦται λέξεις δὲν εἶναι
πλείονες ἐν ταῖς Καππαδοκικαῖς παρὰ ἐν ἄλλαις
Νεοελληνικαῖς διαλέκτοις, ἐπειτα δὲ διότι εὔκολώτατα
διακρίνονται καὶ δὲν παρέχουσιν εἰς τὸν ὁπωσοῦν ἔμ-
πειρον τῆς Τουρκικῆς ἀφορμὴν συγχύσεων περὶ τὴν
διάγνωσιν αὐτῶν.

Τέλος; οἵασδήποτε καὶ διασδήποτε δυσχερείας καὶ
ἄν παρέχῃ ἡ ἀκριβής ἔρευνα τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ λα-
λουμένης Ἑλληνικῆς διαλέκτου, φαίνεται πιθανώτατον
ὅτι αὗτη διετήρησεν ἔχνη τῆς ἀρχαίας Καππαδο-
κικῆς γλώσσης ἡ οἵασδήποτε ἄλλης Ἀρίας διαφό-

ρου τῆς Ἑλληνικῆς. Τοῦτο ἵκανῶς ἥδη ἐξάγεται ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε εἰρημένων, ἐναργέστερον δὲ ἵσως θὰ δειχθῇ ἐξ ὅσων μέλλομεν νὰ συμπεράνωμεν ἐκ τῆς ἑρμηνείας τῶν ἐν τῷ ἐπομένῳ Λεξικῷ περιεχομένων λέξεων. "Ωστε δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι, ὅπως μεταξὺ τοσούτων μεσογείων χωρῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μόνον ἡ Καππαδοκία διετήρησε τὴν Βυζαντινὴν αὐτῆς Ἑλληνικὴν διάλεκτον, οὕτω καὶ ἐκ τοσούτων διαφόρων γλωσσῶν, αἵτινες παρὰ τὴν Ἑλληνικὴν ἐλαλοῦντο κατὰ τὴν χερσόνησον ταύτην, μόνον τῆς Καππαδοκικῆς γλώσσης διετηρήθησαν ἵχην ἀμυδρὰ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ διαλέκτῳ τῆς Καππαδοκίας.

Καὶ ἥδη ἐπιχειροῦντες τὴν γραμματικὴν ἀνάλυσιν τῆς διαλέκτου ταύτης καὶ τὴν ἀκριβῆ ὁπωσδοῦν ἐτυμολογίαν τῶν λέξεων αὐτῆς σημειοῦμεν ὅτι εἰς τὸ ἔργον τοῦτο εἴχομεν βοηθοὺς πλὴν τῶν μετρίων ἡμῶν περὶ τινας ἀρχαίας γλώσσας γνώσεων τὰ διάφορα γλωσσολογικὰ ἔργα τῶν περιωνύμων γλωσσολόγων Kourptíou, Pott, Bopp, Pictet, Corssen, τοὺς δποίους ὡς ἡγεμόνας ἀκολουθοῦντες μεταβάνομεν εἰς τὸ Β'. τὸ καὶ σπουδαιότερον μέρος τῆς πραγματείας ταύτης.

B'.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΝ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑ:
ΑΛΛΟΥΜΕΝΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ.

α) ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ.

§. 4.

Γενικαὶ Παρατηρήσεις περὶ τῆς προφορᾶς τῶν φωνηέρων καὶ τῶν συμφώνων ἐν διαφόροις τοιτικαῖς διαλέκτοις.

Διαλαμβάνοντες ἐνταῦθα διὰ βραχέων περὶ τῆς προφορᾶς τῶν φωνηέντων καὶ τῶν συμφώνων ἐν διαφόροις Καππαδοκικαῖς διαλέκτοις δὲν σκοποῦμεν οὔτε ἀλφά-βητον ἴδιαιτερον ἐνταῦθα διὰ τὰς διαλέκτους τάντας νὰ σχηματίσωμεν οὔτε κανόνας γενικοὺς ἀκριβεῖς περὶ τῶν μεταβολῶν καὶ τῶν παθῶν τῶν φωνῶν νὰ προσδιορίσωμεν. Σκοποῦμεν δὲν ἀπλῶς πρὸς ὁδηγίαν τῶν ἀναγνωστῶν ἡμῶν νὰ προτάξωμεν γενικάς τινας παρατηρήσεις περὶ τῆς προφορᾶς τῶν διαφόρων στοιχείων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου ἐν ταῖς διαφόροις διαλέκτοις, σημειοῦντες εἴτε διάφορον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου στοιχεῖον φωνῆς ὑπάρχει ἐν αὐταῖς. Ἐπειδὴ δὲ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην αἱ κατὰ τόπους διάλεκτοι ἔχουσι διαφόρους ἴδιωτισμούς, ἀρχόμεθα τῶν γενικῶν

ήμιῶν παρατηρήσεων ἀπὸ τῆς Φαρασιωτικῆς διαλέκτου ὡς τῆς σπουδαιοτάτης πασῶν.

‘Ως πρὸς τὴν προφορὰν τῶν φωνήντων ἡ Φαρασιωτική, ὡς καὶ αἱ λοιπαὶ Καππαδοκικαὶ διάλεκτοι, δὲν διαφέρουσι τῶν λοιπῶν Νεοελληνικῶν διαλέκτων. Ἐπομένως οὔτε περὶ Ἰδιαιτέρας προφορᾶς τῶν διφθόγγων οὔτε περὶ προσῳδίας ἐν γένει τῶν φωνήντων ὑπάρχει ἀφορμὴ λόγου. Τὸ μόνον σημειώσεως ἄξιον ὅπ’ αὐτὴν τὴν ἔποψιν εἶναι, ὅτι ἐν ταῖς Καππαδοκικαῖς, ἰδίως ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ, τὸν προφέρεται σχεδὸν πάντοτε ὡς οὐ· οἶον χρούσια=χρυσία, τσουπόνω=τυπόνω, ἥσυπο=ἥπος, μοῦγγα=μυεῖα, κουροῦκα=κυρία, δέσποινα, σουρτᾶς=σύριγξ.

‘Ως πρὸς δὲ τὴν προφορὰν καὶ τὰ πάθη τῶν συμφώνων ἡ Φαρασιωτικὴ διάλεκτος ἔχει τὰ ἕξης ἄξια σημειώσεως ἰδιώματα.

ἀ.) Τὸ β προφέρεται ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ· ἀλλὰ πλὴν τοῦ β ὑπάρχει καὶ ἔτερον σύμφωνον τοιοῦτον προφερόμενον ὡς τὸ Λατινικὸν β· οἶον βαοῦ (πάον) =δῆλος. (Ἡ Σανσκρ. ḥ. bha) νοβιὰ (ποβιὰ)=κόπρος βοὸς (ἢ ḥ. bo νον) ειβόκκο=ποτήριον (χύμιος, χύμη). Τὸ β τοῦτο ἀπαντᾶ ἐν ἐκείναις ἀκριβῶς ταῖς λέξεσιν, αἴτινες φαίνεται ὅτι εἶναι λείψανα τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς γλώσσης.

β.’) Τὸ γ προφέρεται ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καὶ ἐν ἐκείναις ταῖς λέξεσιν, αἴτινες φαίνονται Καππαδοκικαί· οἶον γαθοῦνα=ἀσπάλαξ. Σημειώτεον ὅμως ὅτι ἐν τοιαύταις λέξεσιν ἀπαντᾶ ἐνίστε καὶ ἔτερον σύμφωνον προφερόμενον ὡς τὸ Λατινικὸν γ (γκ)· οἶον γαλλὲ=Ἴστόδες ἀράχνης, γαλλιὲρ=ἀράχνη.

γ.’) Τὸ δ προφέρεται ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ καὶ ἐν

αὐταῖς ταῖς Καππαδοκικαῖς δοκούσαις λέξεσιν· οἶον
δαγῶ=οἰδα, γινώσκω, δάζω=ποιῶ.

δ'.) Τὸ ζ προφέρεται ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ. 'Αλλ'
ὑπάρχει σύμφωνόν τι ἐν ταῖς Καππαδοκικαῖς διαλέκτοις
ώς τὸ Γερμαν. κ προφερόμενον καὶ ἐν Καππαδοκικαῖς
λέξεσιν ἀπαντῶν καὶ ἀνταποκρινόμενον πρὸς σ ἐν ταῖς
ὅμορφόζοις Ἑλληνικαῖς λέξεσιν· οἶον ζ'ανδς ('Ελλ. σάγρας
σαννίων), ζ'ουβαΐδι (ἐκ ταῖς ḥ. σευ, σεύω). Τὸ σύμφωνον
τοῦτο θὰ σημειώμεν διὰ ζ'.

έ.) Τὸ θ προφέρεται ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ· ἀλλ' ἐν
τισὶ λέξεσι Καππαδοκικαῖς πρὸς τὸ Ἑλλην. θ ἀνταπο-
κρίνεται τὸ τ· οἶον τιλεύω=τρέφω (ἐκ τῆς ḥ. Θάλ. Θηλ.
Θάλλω, Θηλυς, Θηλάζω).

σ'.) Τὸ χ ἐνίστε, μάλιστα πρὸ τοῦ ε καὶ τοῦ ι, προ-
φέρεται ώς σ' (τοέ). ὑπάρχει δὲ καὶ ἔτερον σύμφωνον
προφερόμενον ώς γ' (γέ, δζ'). σ'άρες (=έριον), σ'ερεύω=
ἐκκρίνω, γ'αστεύω=βασανίζομαι, γ'ας=ώς, στε.

ζ'.) Τὸ λ ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ διαλέκτῳ ἀποθάλλεται
συνήθως ἐν ἀρχῇ λέξεως· οἶον ἀγὼ=λαγώς, σπανίως
δὲ ἐν ἀρχῇ λέξεως τρέπεται εἰς γ (γουμπίζω=λάμπω
ἐκ τῆς ḥ. λαμπ. limp, λουμπίζω; γουμπισία=διάττων
ἀστήρ, ἡ φάλαινα), ἐν μέσω δὲ δύω φωνηέντων συνήθως
μὲν τρέπεται εἰς γ (ψεγδ=ψηλός,) ἐνίστε εἰς θ (ἄβο
=ἄλλος, ἄβγο=ἄλογον, ἵππος), σπανίως δὲ ἀποθάλλε-
ται (κὰ=καλά, καοῦσκο=καλός).

ή.) Τὸ π προφέρεται ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ, τὸ δὲ πλ
μεταθάλλεται ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ συνηθέστατα εἰς γρ·
οἶον γχάταρος (πλάτανος), γχατζὲ (πλάζ), γχώρω (άπλόνω).

θ'.) Τὸ σ προφέρεται ἐνίστε ώς sch, ίδια δὲ ἐν
ταῖς λέξεσιν ἔχειναις, αἴτινες φαίνονται οὖσαι; Καππα-
δοκικαῖ· οἶον σάβι ἡ σάγι=δρόσος, σουσουόρω=βρέχω-

μαι, σουτράω=ρέω. Τὸ τοιοῦτον σ θὰ σημειῶμεν διὰ ε· Τὸ σκ μεταβάλλεται ἐνίστε ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ εἰς sch schatđi (σκιά), τὸ δὲ σφ, σχεδὸν πάντοτε εἰς ρσ, φσάχρω (σφάζω), φσαόρω (σφαλνῶ).

(.). Τὸ φ προφέρεται ὅπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἀλλ' ἐν τισὶ Καππαδοκικαῖς λ. μεταβάλλεται εἰς b· οἵον βαοῦ=δῆλος (Ἑλλ. φάος, φαεινός), πομβός=θύμος, ἄρωμα, εὐωδία. (φ. Σανσκρ. phut=φυσᾶται, Ἑλλ. φῦσα, πομφόλυξ).

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς Φαρασιωτικῆς διαλέκτου. Τῶν δὲ λοιπῶν Καππαδοκικῶν διαλέκτων σημειοῦμεν τοὺς ἔξις κυριωτέρους ίδιωτισμούς: Ἐν τῇ διαλέκτῳ τῶν Μισθίων τὸ θ προφέρεται ως χ· οἵον χέκα (ἔθηκα), χεγδ=ούρανδς καὶ θεδς (θερδς). ἐν τῇ τῶν Τελμηστηνῶν τὸ τ ως το (τοῖς=τίς, τεουπόνω=τυπόνω). Αἱ μᾶλλον κατὰ τὴν προφορὰν τῶν συμφώνων ίδιότροποι διάλεκτοι είναι ή τῶν Γουρδουρίων καὶ ή τῶν Ἀραβανιτῶν, ἐν αἷς τὸ δ καὶ τὸ θ τρέπονται εἰς ρ. οἵον ρύω (δύω), πέραραρ (ἀπέθανον), βῶρι (βῶδι). τὸ λ. πάλιν εἰς χ. μουχόρω (μουλένω), ἐνίστε δὲ καὶ τὸ θ. μάχω (μανθάνω), τὸ ρ εἰς λ. λερδ (νερδ).

Σημειωτέον δτι ἐν πάσαις ταῖς Καππαδοκικαῖς διαλέκτοις ὑπάρχουσι προφανὴ σημεῖα διγάμματος (F) γαῖμα, δῆμα (αἴμα), ἄνηος (ῆχος), δηλος (ῆλιος), βινεύω=βίπτω (ἶημι, βιδς). βινάτος=δυνατός, δρητικός, βρετζω=φωνῶ, καλῶ (ἐρρήθην, ῥῆμα), γρεύω (δρῶ). Σημειωτέον δὲ δτι αἱ λέξεις βινεύω, βινάτος, βρετζω γρεύω, φαίνονται ως Καππαδοκικῆς λειψανα. Διὰ τοῦτο δὲ μοι φαίνεται ἀναιρούμενος δ διῆσχυρισμὸς τοῦ P. Lagarde δτι ή ἀρχαία Καππαδοκικὴ εἶχεν ἀποβάλει τὸ δίγαμμα. Τὴν γνώμην του ταύτην ἔστηρι-

Ζεν δέ P. Lagarde ἐπί τινων παραδειγμάτων ἐν τοῖς ὄνόμασί τῶν Καππαδοκικῶν μηνῶν, ἐξ ὧν παραβαλλομένων πρὸς τὰ ἀντιστοιχοῦντα τῶν Περσικῶν μηνῶν ὄνόματα ἢ ἄλλας ὅμορρίζους λ. Βακτρικὰς φαίνεται ὅτι ἀπηλείφθη τὸ ἀρχικὸν F. Οὕτω, τοῦ Καππαδοκικοῦ μηνὸς τὸ ὄνομα Ἀρταεστὶς ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ τοῦ Περσικοῦ μηνὸς Ἀρτπεχέστ ἐτυμολογητέον κατὰ τὸν Lagarde ἐκ τοῦ Βακτρ. Areta-Fahista. τὸ Καππαδ. Ἀραρτανία (Περο. Φαρβαρτίν) ἐκ τοῦ Βακτρ. Φραβάτι (Φραόρτης). Ο P. Lagarde παρατηρεῖ προσέτι ὅτι τὸ Καππαδοκικὸν ὄρος Παρνάδρης ἀνήκει εἰς ὁρεινὴν σειρὰν καλουμένην ἐν Περσίᾳ Παραχωάθρη.

Ἐν τοῖς ἔξῆς ποιησόμεθα χρῆσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου, διὰ τούτου ἐκδηλοῦντες, ὅπως δυνάμεθα, τὰς διαφόρους προφορὰς τῆς Καππαδοκῆς διαλέκτου, ἀποφεύγοντες πᾶσαν ἐκ τῶν προτέρων ἐπιτετηδευμένην ἀκρίβειαν περὶ τὴν χρῆσιν τοῦ F καὶ τοῦ παρὰ τοῖς Γλωσσολόγοις ἐν χρήσει Λατινικοῦ ἀλφαβητικοῦ στοιχείου τῶν Ἀσιατικῶν γλωσσῶν. Ἐνθα δὲ δὲν ἔξαρκει τὸ Ἑλληνικὸν ἀλφαβῆτον, θὰ καταφεύγωμεν εἰς τὸ Λατινικὸν πρὸς δήλωσιν τῶν συμφώνων b (π) c' (τσ) καὶ g' (δζ). Τὸ τοιοῦτον οὐ μόνον οὐδεμίαν φέρει σύγχυσιν, ἀλλὰ καὶ ἀφίνον πάντη ἐλευθέραν καὶ ἀνεπηρέαστον τὴν χρίσιν τοῦ γλωσσολόγου χριτοῦ διευκολύνει αὐτὴν πρὸς σχηματισμὸν τῆς δρθοτέρας γράμμης περὶ τοῦ ἐτύμου τῶν λέξεων.

§ 5.

Περὶ τῆς χρήσεως τοῦ Ἀρθροῦ ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς
Διαλέκτοις τῆς Καππαδοκίας.

Ἡ τοῦ ἀρθροῦ χρῆσις ἐν ταῖς διαφόροις Καππαδοκικαῖς διαλέκτοις; εἴναι ἀτελεστάτη καὶ λίαν ἀνώμαλος. Οἱ ἐν χρήσει τύποι αὐτοῦ εἴναι δ, τόν, τό, τούς, τά. Όσχις προηγεῖται τῶν τύπων τούτων πρόθεσις ἀπολήγουσα εἰς ζ, ἀποβάλλεται τὸ ἀρχικὸν τοῦ ἀρθροῦ οἶον προτασσομένης τῆς προθέσεως ἀς=ἐκ, ἀπὸ, λέγεται ἀς ὅν, ἀς ἥν, ἀς, ὁ, ἀς οὐς (ἀντὶ ἀς τόν, ἀς τήν, ἀς τό, ἀς τούς.

§ 6.

Περὶ ἀριθμῶν καὶ γερῶν.

Ως πᾶσα Νεοελληνικὴ διάλεκτος, οὕτω καὶ αἱ Καππαδοκικαὶ δύο μόνον ἔχουσιν ἀριθμοὺς ἐν τῇ τῶν ὄντων κλίσεις ἡτοι ἑνικὸν καὶ πληθυντικόν. Ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ διαλέκτῳ τὰ ὀνόματα τὰ λήγοντα ἐν τῷ ἑνικῷ εἰς ι ἐν τῷ Πληθυντικῷ λήγουσιν εἰς ε· οἷον θάρτη πληθ. θάρτε, πρακατάδι πληθ. πρακατάδε, τὰ δὲ εἰς ο λήγοντα οὐσιαστικὰ εἰς α· τὰ εἰς ατὲς μένουσιν ἀμετάβλητα ἐν τῷ πληθυντικῷ. Ἐπίθετα ὀνόματα οίουδήποτε γένους ἐν πολλαῖς Καππαδοκικαῖς διαλέκτοις λήγουσιν ἐν τῷ πληθυντικῷ εἰς α· τὰ εἰς ερ (ιερ) ἐπίθετα ἐν τῷ πληθυντικῷ δὲν μεταβάλλουσι κατάληξιν οἷον ὀκνιέρο. πληθυντ. ὀκνιέρο.

Ο,τι ἀφορᾷ τὰς καταλήξεις τῶν ἐπίθετων ἐν τοῖς διαφόροις γένεσιν, ἐν μὲν τῇ Φαρασιωτικῇ διαλέκτῳ οὐδεμία ὑπάρχει διάκρισις γενῶν. οὕτω λέγεται «ἕνι

κατινὸν τοῦ Χριστοῦ ἡ πίστη». Ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς διαλέκτοις ἐν τισι μὲν ἐπιθέτοις ὑπάρχει ἡ συνήθης κατάληξις εἰς ος, η, ον, ἀλλ' ἐν γένει δὲν ὑπάρχει καὶ ἐν ταύταις οὐδεμία διάκρισις ἀκριβῆς τῶν καταληξεων.

Ἐν γένει δὲ περὶ τῶν καταληξεων ποιούμενοι τὸν λόγον προσθέτομεν ὅτι ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ διαλέκτῳ τὰ οὐσιαστικὰ λήγουσι συνήθως εἰς κο, οχκο, οχ, κα, ουκα, ατς, αγκι (βοτόκκο, κουροῦχα, γομάτς, τροχάγκι, προχάγκι), τὰ δὲ ἐπίθετα εἰς ο, ουσκο, (καδ, καοῦσκο ἀρό, ἀροῦσκο). Τὰ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ εἰς ρος τελευτῶντα ἐπίθετα, δπως ἐν τῇ Λατινικῇ, οὗτω καὶ ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ λήγουσιν εἰς ερ, ιερ̄ οἶον οκτιέρ (όκνηρός), στανιέρ (ἀ-σθεναρδς, ἐν τῇ Τελμησσηνῇ διαλέκτῳ ἀσθενάρ) τραχαριέρ, δασὺς τριχωτός· ὑπάρχει δὲ καὶ ἡ κατάληξις ιχο· ἀφρίκο (ἐλαφρός).

§ 7.

Βαθμοὶ ἐπιθέτων.

Τὸ ἐπίθετον λαμβάνει βαθμὸν συγχριτικοῦ ἐν πάσαις ταῖς Καππαδοκικαῖς διαλέκτοις τιθεμένης μόνον τῆς προθέσεως ἀς ἢ ἀστ πρὸ τοῦ δευτέρου τῆς συγχρίσεως ὅρου· οἶον μέγα ἀς ἐμέρ=μείζων ἐμοῦ, ὃς τοῦτο γίνεται ἀπαραλλάκτως ἐν τῇ Περσικῇ διὰ τῆς προθέσεως ε· δὲ τῆς ὑπερθέσεως βαθμὸς γίνεται διὰ τοῦ μορίου ζ'αβ ἢ ζάου προτασσομένου· οἶον ζ'αβ καδ, ἔριστος, έιότε δὲ τὸ μόριον τοῦτο ἔχει ἔννοιαν συγχρίσεως· οἶον ἀτ' ξηι ζ'αβ καδ ἀστ ετζεηρ=τοῦτο ἐστὶ κρείσου ἔκείνου.

§ 8.

'Ορέματα ἀριθμητικά.

Τὰ ἀριθμητικὰ τῶν Καππαδοκῶν διαλέκτων ὄνδρατα εἰσὶν Ἑλληνικά. 'Αλλ' ἡ ἀρχαιότερος Φαρασιωτικὴ διάλεκτος διετήρησεν ἀδριστόν τι ἀριθμητικὸν ἀ=τὶς, εἰς τὶς, ἡ νομάτες=ἄνθρωπός τὶς, προσλαμβάνον καὶ ρ ἐνφωνικὸν πρὸ φωνήεντος ἀν ἀδεφό. "Οτι τὸ ἀντωνυμικὸν τοῦτο ἀριθμητικόν, ἀρίστου ἀντωνυμίας θέσιν ἐπέχον, (πρᾶλ. τὸ Ἀγγλ. α), δὲν προῆλθε κατὰ παραφθορὰν ἐκ τοῦ εἰς, ἔνα, γίνεται δῆλον ἐκ τούτου, ὅτι τὸ ἔρα ώς καθαρὸν ἀριθμητικὸν ὄνομα εἶναι συνηθέστατον ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ, ἐν ἥ καὶ λέγεται ἀ ἕρας=εὶς τὶς, καὶ τὸ ἐπίρρ. γνὲς (ποτὲ γνὲς γνὲς=ένιστε), ἀγνὲς=ποτέ, μίαν φοράν, ἀπαξ σάγρες, τότε, ἀλλοτε, γνὲς τὸ δεύτερον=πάλιν, δεικνύει δὲ τὸ ἀ τοῦτο εἶναι ὅλως διάφορον τοῦ ἔρα. Μοὶ φαίνεται δὲ ὅτι εἶναι ίσως λείψανον Καππαδοκίκὸν (πρᾶλ. τὴν Σανσκρ. ῥිζ. sa (sa-krt=ἀπαξ. Ἐλλ. ἀ-παξ, ἀ-πλοῦς, ἀμόθεν, ἀμῶς. πρᾶλ. καὶ τὴν Φαρασιωτ. ἀντωνυμ. ἄγμισε=τινές)).

Πρὸς τούτοις ἡ Φαρασιωτική, ώς καὶ ἡ τῶν Μαλακωπιτῶν διάλεκτος, διετήρησεν ἐν τῇ γλώσσῃ τῶν παΐδων, ἐν τισι παιγνίοις, ἀριθμητικὰ ὄνδρατα ἀπὸ τοῦ ἔρ μέχρι δέκα, ἐν οἷς δύναται τὶς μέχρι τινὸς νὰ ἴδῃ λείψανα τῶν ἀριθμητικῶν ὄνομάτων τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς γλώσσης.

Καὶ ἐν μὲν τῇ Φαρασιωτικῇ διαλέκτῳ τὰ ὄνδρατα ταῦτα εἰσὶ τὰ ἔξης: "Ἐνα, Δίς, Τρίς (λέγονται καὶ δέκι, τρίκι), κόρκαρ, φέρκαρ, σ'αρκαρ, τάτλι, λίρψιρ, δάργαρ, δέκα.

Ἐν δὲ τῇ τῶν Μαλακοπιτῶν ἔτα, δίσι, τρίσι, σόγί, πέδη, λίνγιρ, τοῦτοι, μοῦτλι, δάνγια, δέκα ἢ decas.

Περὶ τῶν δίσι καὶ τρίσι δύναται τις νὰ διῃσχυ-ρισθῇ ὅτι προῆλθον ἐκ τοῦ Ἑλλην. δίς καὶ τρίς, ἀλλ' οὐδὲν κωλύει ἡμᾶς νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ταῦτα εἶναι λείψανα τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς γλώσσης. (πρβλ. τὸ διχῆ, διχθά, τριχθά, διχάζω).

Τὸ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ τέσσαρες κονκάρ, ὅπερ φαίνεται τοσοῦτον ἀλλότριον πρὸς τὸ Ἐλλ. τέσσαρα, εἶναι πιθανῶς ὅμορρίζον πρὸς τοῦτο, ἀν ληφθῇ ὑπ' ὄψει δ τύπος δ Λατ. quattuor, δ Σανσκρ. c'atvaras, δ Βακτρ. c'atvar, δ Νεοπερσ. g'ohar καὶ οἱ Ἀρμεν. τύποι eorg, eori, quar, quari. Τὸ Μαλακωπιτικὸν εόρι φαίνεται ὅτι εἶναι ἀπλοῦς συντετμημένος τύπος τοῦ κονκάρ. (πρβλ. τὸ Φαρασ. κόρ'ιμο=τέταρτος.

Καὶ τὸ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ πέντε φένκαρ εἶναι πιθανώτατα καὶ τοῦτο λείψανον Καππαδοκικόν. Πρβλ. Σανσκρ. panč'an. Βακτρ. pancan. Διθουαν. penki. Τὸ αὐτὸν ῥητέον καὶ περὶ τοῦ Μαλακοπιτικοῦ περί, ὅπερ συγγενέστατον τῷ Διθουαν. penki, τῷ Νεο-περσ. penč' καὶ τῷ ἀρχ. Σλαυ. pe-ti.

Τὸ Φαρασιωτ. c'άνκαρ, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ζξ, δηλοῖ καὶ τοῦτο τὸν ἀριθμὸν πέντε καὶ εἶναι ἔτερος τύπος τοῦ φένκαρ, ἢ πιθανῶς οὐδὲν σημαῖνον παρει-σέφρησεν ἐν τοῖς ἀριθμητικοῖς τούτοις ὀνόμασιν ὡς ἀπλῆ παρήχησις.

"Ο,τι ἀφορᾷ τὸ τάτλι, μάτλι, λίνγιρ, ἀπέχομεν πάσης ἀπαπείρας ἐτυμολογικῆς, ἵνα μὴ καταντήσωμεν εἰς βεβιασμένας καὶ ἀβεβαίους ὑποθέσεις. Σημειοῦμεν μόνον μετὰ μεγίστης ἐπιφυλάξεως ὅτι ἵσως ἐν τῷ

μάτιλι ὑπάρχει ῥ. ματ (μέτρον), ἢ τὸ Ἀρμεν. ματ
δάκτυλος, Δατ. manus (πρᾶλ. καὶ τὸ Ἰόλ. mat
=χείρ. Pictet III. 309).

Τὸ ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὸ ἐννέα danyar, καίτοι ἐκ
πρώτης ὄψεως φαίνεται ὅλως ἀσχετον πρὸς τὸ Ἑλλην.
ἐννέα. Σανσκρ. na van. νεθὲ (Περσ.), πρὸς ἄλλας
τινὰς δύως Ἀρίας; ὁζάς, ὡς τὸ ἀρχ. Σλαβ. davanti,
τὸ Λιθουαν. devyni, καὶ τὸ Ἀρμ. inan, δύναται
μέχρι τινὸς νὰ προσεγγίσῃ, Δὲν εἶναι δὲ καὶ πάν-
τως ἀπίθανον δτὶ προηλθεν ἐκ τοῦ Ἑλλην. ἐννέα
κατὰ παραφθοράν, τὰ ἐννέα, τὸ ἐννιάρι, τανγιάρι,
danyar καὶ danyia.

Ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ διεσώθη οὐδεὶς ἀρχαῖκὸς
ἢ Καππαδοκικὸς τύπος τοῦ εἰς, ἐνός. Ὁ ἀρ-
χαῖος Καππαδοκικὸς τύπος τοῦ ἀριθμητικοῦ τούτου
δνόματος φαίνεται δτὶ διετηρήθη ἐν τῇ διαλέκτῳ τῶν
Τελμησσηνῶν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὑπάρχει τὸ ἔνα γιοῦς, ἔνα
γιουνὸς=singuli θηλ. ἔνα γιοῦνα=singulae, ἔνθα τὸ
γιοῦς, γιουνὸς καὶ τὸ θηλ.. γιοῦνα μεγάλην φαίνονται
ἔχοντα ἀναλογίαν πρὸς τὸ Δατ. unus, una, unum.

§ 9.

Ἀριθμητικὰ ὄγκματα τακτικά.

Ἐκτὸς τῶν Ἑλληνικῶν τύπων τῶν τακτικῶν ἀριθ-
μητικῶν δνομάτων τῶν συνήθων ἐν πολλαῖς Καππαδο-
κικαῖς διαλέκτοις, ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ διαλέκτῳ ὑπάρ-
χουσι τακτικὰ ἀριθμητικὰ δνόματα μετ' ἀρχαῖκῶν ὅλως
καὶ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα Καππαδοκικῶν καταλήξεων.
Τοιαῦτα εἶναι τὰ ἔραμο, δίκυμο, τρίκυμο, κορύμο, πέριμο,
καὶ πλέον οὕ. Ἡ κατάληξις ψυο, εἶναι κατ' ἀναλογίαν

οὐ μόνον τῆς ἐν τῇ Λατ. *i mus* (*primus, decimus, vicesimus*) ἀλλὰ καὶ τῆς μα ἐν τῇ Σανσκρ. (*prathama = πρῶτος, panč'ama = πέμπτος, ashtama = ὅγδοος, navama = ἑννατος.*

§ 10.

Ἄριθμητικὰ ἐπίρρηματα.

Ἄξιον σημειώσεως ἀριθμητικὸν ἐπίρρημα ἐν τῇ Φαρα-
σιωτικῇ διαλέκτῳ εἶναι τὸ μηνημονευθὲν ηδη ἀγρές=
ἄπαξ, ὅπερ πιθανῶς εἶναι σύνθετον ἐκ τοῦ μηνημονε-
θέντος ἄ=τις, καὶ τοῦ γνές, ὅπερ δὲν φαίνεται ἀπλὴ
ἐπιρρήματικὴ κατάληξις ἀνάλογος τῆς Ἑλλην. αχις.
Σανσκρ. *cas, vans, vens.* Δατ. *iens*, ἀλλ' ὡς δη-
λοῦται καὶ ἐξ ἀλλων συνθέτων, σά-γνες (πρβλ. καὶ τὸ
Σινασιτικὸν ἀλλαγινὲς=ἀλλοτε) καὶ ἐκ τοῦ γνές γνές,
=ἐνίστε, εἶναι ἐπίρρημα χρονικὸν αὐτοτελές. Ἀρά γε
ἔχει σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ Ἀρμεν. *z-gni*=ἔπειτα.

§ 11.

Ἀντωνγμάτι.

Ο σχηματισμὸς τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν δὲν ἔχει
τι ἴδιατέρως ἀξιοσημείωτον ἐν ταῖς Καππαδοκικαῖς
διαλέκτοις. Αὗται κλίνονται ὅπως ἐν ταῖς λοιπαῖς νεο-
ελληνικαῖς διαλέκτοις δν. ἐγώ, αἵτ. ἐμέν, ἢ ἐμένα· σύ,
αἵτ. ἐσέν, ἢ σέν, ἢ ἐσένα. Ἄντι γενικῆς εἶναι ἐν χρή-
σει ἡ κτητικὴ ἀντωνυμία. Ο πληθυντικὸς οὐδὲν ἔχει ἀ-
ξιοσημείωτον.

Αἱ κτητικαὶ ἀντωνυμίαι ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ διαλέκτῳ
καὶ πάσαις ταῖς λοιπαῖς Καππαδοκικαῖς πλὴν τῆς τῶν
Μισθίων ἔχουσιν ὡς ἐζῆς.

A'. προσωπ.	B'.	Γ'.
Ἐν. τὸ μὸν	τοσὸν	τὸ ἐθεῖνὸν ἢ τὸ κεινὸν ἢ τοκοῦν
Ηληθ. ταμὸν	τασὸν	τακεινὸν ἢ τακοῦν
Ἐν. τὸ μέτερο	τὸ σέτερο	τὸ νεγεκεινὸν
τὰ μέτερα	τὰ σέτερα.	

Ο Καππαδοκικὸς τύπος τῶν κτητικῶν ἀντωνυμιῶν φαίνεται διασωθεὶς ἐν τῇ Μισθιωτικῇ διαλέκτῳ.

ἔμὸς	σὸς	ἔός
τὸ μὸ	τὸ σὸ	κικιοῦ.
ἡμέτερος	ὑμέτερος	σφέτερος
μέορ	σέορ	κιτιαρὸν ἢ κεινιαρό.

Ο Bopp (B'. I. 125) παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἀρχαιοτάτη κατάληξις τῶν ἐκ τοῦ πληθυντικοῦ τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν σχηματιζομένων κτητικῶν ἀντωνυμιῶν εὑροταῖς ἐν τῇ Χινδοστανικῇ γλώσσῃ, meri, teri, καὶ ἐν τῇ Ἀρμεν. mer, tzer. Ἐντεῦθεν γίνεται δῆλον ὅτι τὸ μέορ καὶ σέορ εἴται ἀρχαιότατοι ἀντωνυμικοὶ τύποι ἀνήκοντες εἰς τὴν Καππαδοκικὴν γλώσσαν ἐκτὸς ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ μέορ καὶ σέορ εἶναι παρεφθαρμένοι τύποι τῶν μέτερο, σέτερο (μέτορ, μέορ, σέτορ, σέορ).

Καὶ ἐν τῇ τριτοπροσώπῳ κτητικῇ ἀντωνυμίᾳ κιτιαρὸν ὑπάρχει τι πιθανῶς Καππαδοκικὸν λείψανον συγγενὲς τῷ Ἀρμεν. inq καὶ τῷ Βακτρ. qua (Bopp. B'. I. 202).

Ἡ ἀνωτέρω μνημονεύθεισα κτητικὴ ἀντων. τοῦ ἐν. τρίτου προσ. ἐθεῖτο προηλθε πιθανῶς ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς γενικῆς τῆς προσωπ. ἀντων. ἔθεν. Ὑπάρχει δὲ καὶ ἀντ. θεῖος, ἢ θειδεός αὐτός. (Σανσκ. svā, svajam).

Ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία ἀτὲ κλίνεται ὡς ἔξης·

Ἐνικός· Πληθυντ.

Ὀν.	ἀτέ	ἄτιας
Γεν.	ἄτιας	τῶν ἄτια
Δοτ.	ἀτένα	ἄτιάνες
Αἴτ.	ἀτένα	ἄτιάνα
Ἄφ.	ἀστ ἀτένα	ἀστ ἄτιάνα.

Περιττὸν δὲ νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ ἀντωνυμία ἀδεῖς=όδε, εἶναι παρεφθαρμένη ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ. Δὲν δύναται τις ὅμως νὰ διεσχυρισθῇ τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τοῦ Σιλλαϊκοῦ τιὰρ=οὗτος.

Οπως ἐν τῇ Ἑλληνικῇ ἐκ τοῦ ἀντωνυμικοῦ ἀρθρου προσλήψει τῆς καταλήξεως σος, παράγεται ἡ ποεότητα σημαίνουσα δεικτικὴ ἀντωνυμία τόσος, οὕτως ἐκ τῆς ἀντωνυμ. ἀτὲ διὰ τῆς προσθήκης τῆς καταλήξεως σος παράγεται ἡ ἀντωνυμία ἄτσον=τόσον, ἀτσόντε=τοσοῦτον. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ ἐρωτηματικὸν ἀτσόρ ποιο=πόσον.

Ἐκ τῆς δεικτικῆς ἀντωνυμίας ἀτὲ παράγονται τὰ ἐπιρρήματα ἀτὲ=οὔτω, ἀτότε=τότε ἀταρὰ καὶ ἀταργιὰ=τόρα, νῦν.

Ἐτέρα ἀξιοσημείωτος δεικτικὴ ἀντωνυμία προφανῶς Καππαδοκικῇ εἶναι ἡ ἀντων. ἀδοῦ=οὔτος, ἀδουσὶ=οὔτοσὶ καὶ τὰ ἔξ αὐτῆς παραγόμενα ἐπιρρήματα. Ἡ ὑπὸ τοῦ Bopp σημειουμένη ᾧζα δεικτικῆς ἀντωνυμίας ανα (Bopp. B'. I. 192), ἔξ ἦς παρήχθησαν τὰ Ἑλληνικὰ αὖ, αὖθι, αὐτός, Σανσκρ. eva, evam=οὔτω. Βακτρ. ana διεσώθη πιθανώτατα ἐν ταῖς Καππαδοκικαῖς λέξεσιν ἀδοῦ=τοῦτο, ἀδάτι=οὔτω, ἀραδάτι=τοῦτος, οὔτω, (ἀκριβῶς οὔτω) ἀραδούθ' ικα, ἀδουσὶ=οὔτω π. χ. ἔινο τίγαν ἔνι, ἀτὲ ἀδοῦ ἔνι=δ, τι ἔστιν ἔκεινο, καὶ τοῦτο ταῦτὸν ἔστι·

τί γάνχα ποίκης, ἐγὼ ἀβάτι ποίκω (ἢ πούγω) = δ, τι ἀν ποιῆς, καγὼ ταῦτὸν ποιῶ (πρᾶλ. τὰς Κουρδικὰς λέξεις εοὐμ' = αὐτὸς εvan=αὐτοὶ eva=τοῦτο. 'Id. Dictionn. Kurde-Frdncais. σελ. 24).

'Ἄξιοσημείωτον εἶναι καὶ τὸ ἐρωτηματικὸν γάρ = τί, ὅπερ εἶναι καὶ ἀναφορικόν, ὅμορρήζον ἢ μᾶλλον ταῦτὸν τῷ Σανσκρ. κα- = τίς. 'Ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ ἀντωνυμία ας αὗτη ἔχει ἔννοιαν ἀναφορικὴν δ, τι καὶ εἶναι συγγενὲς μᾶλλον πρὸς τὴν Σανσκρ. ἐρωτηματ. ἀντωνυμ. Κα-s (πρᾶλ. Λατ. qui, qre, quod) παρὰ πρὸς τὸ ἀναφορ. ya's, ya, ya'd ('Ελλ. δς, ἦ, δ).

'Ἄξιοσημείωτος ἐπίσης εἶναι καὶ ἡ ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία πό; = τί· καὶ ἐν τῇ τῶν Σιλλείων διαλέκτῳ σ' δ. δ Bopp. (B'. B'. 203) παρατηρεῖ δτι ὁ ἀρχαιότερος τύπος τῆς ἐρωτηματικῆς ἀντωνυμίας ἐν τῇ 'Ελληνικῇ ἦτο κδ(ς), ὅπερ πρωτίμως ἀντικατέστη ὑπὸ τοῦ πό(ς), τοῦτο δὲ ὑπεχώρησεν εἰς τὸ τίς, τί, καὶ ἐσώθη μόνον ἐν τοῖς παραγώγοις ἐπιρρήμασι ποῦ, πόθεν, πῶς, ποι κτλ. 'Ιδοῦ λοιπὸν δτι οἱ ἀρχαιότατοι οὗτοι ἀντωνυμικοὶ τύποι πὸ καὶ κδ ἐσώθησαν ἐν τῇ Καππαδοκικῇ 'Ελληνικῇ διαλέκτῳ, εἴτε Καππαδοκικοὶ εἰσὶν οἱ τύποι οὗτοι εἴτε 'Ελληνικοί. Οὕτω λέγουσιν οἱ Φαρασιώται πό με ποίκες = τί με ἐποίησας; πὸ φταίνεις = τί ποιεῖς; ζαῦ (προφ. ζαῦ) πό σας εἴπω = τί ἔτι ὑμῖν εἴπω;

"Οτι δὲ καὶ τὸ τίς ἦτον ἐν ἀρχῇ τὸς μαρτυρεῖ πως ἡ Καππαδοκικὴ διάλεκτος (ἢ Φαρασιώτική), ἐν ἦ τὸ τοῦς ἰσοδυναμεῖ τῷ 'Ελλ. πῶς. (πρᾶλ. τὸ 'Ελλ. τῶς = οὗτοι.

'Ἐν τῇ Καππαδοκικῇ διαλέκτῳ τῆς Γουρδούνου ὑπάρχει ἡ ἀξιοσημείωτος ἐρωτηματικὴ ἀντωνυμία c'ιγαλ = ποῖος Λατ. qualis καὶ τίχαρο.

Ἐν πάσαις δὲ ταῖς Καππαδοκικαῖς διαλέκτοις τὸ ἀντωνυμικὸν ἄρθρον ὁ, ἡ, τὸ ἔχει ἔννοιαν ἀναφορικῆς ἀντωνυμίας· οἶον τόργο, τὸ ποῖκες=τὸ ἔργον, ὃ ἐποίησας.

Ἄορίστου ἀντωνυμίας μόνος ἀξιοσημείωτος τύπος εἶναι τὸ τὶ γάιχε=ὅ, τι κεν, quidque, quidquamque, ἐπίσης καὶ τὸ Σιλλαῖκὸν κίσκε=ὅστις δήποτε, quisque, quiquamque. Ἰδιαιτέρας μνείας ἄξιον καὶ τὸ Φαρασιωτικὸν ἄτι μισε=τινὲς (ἄμδς, ἀμοί;).

Ἡ ἐπιμεριστικὴ ἀντωνυμία ἄθο=ἄλλο, εἶναι πιθανώτατα παραφθορὰ τοῦ Ἐλλην. ἄλλος κατὰ τοὺς ἴδιωτισμοὺς τῆς Φαρασιωτικῆς διαλέκτου. Λέγεται δὲ καὶ πενεντάθο=ἐν ἄλλήλοις, πρὸς ἄλλήλους (=ἀπ' ἔναν τ' ἄλλο;). λείψανον ἐπιμεριστικῆς ἀντωνυμίας Καππαδοκικῆς φαίνεται διασωθὲν ἐν τῷ Φαρασιωτικῷ ἀλιζέγα =ἄλλα. Ἀρμεν. a y ilk· ἄλλοι. πληθυντ. τοῦ ayl=ἄλλος.

§ 12.

Ἀντωνυμικὰ ἐπεργήματα.

Ἀντωνυμικὰ ἐπιβρόχηματα ἐκ τῶν ἄνω μνημονευθέντων ἀντωνυμικῶν τύπων παραγόμενα εἰσὶ τὰ ἔξης: ἀτὲ=οὗτως, ἀμὸν=ώς. αθαῖ ἀραβάτ=οῦτω. ἀραβούσικα=ούτωσί. τοῦς=πῶς. πᾶ=πῶς. γ' ας=ώς, ὅπως (τροπικῶς), ὅτε, ἄμα χρονικῶς. ε' abι=ώς, ubi (χρονικῶς), δπου ubi (τοπικῶς), είτους=διότι. σίς' ας=καὶ τοι. σοτίπος=διάτι. ε' αστίπος=διότι, ἄστ καὶ ἀστε=ότε, ὅπότε. ἄστζεκο=ὅπως. ἀστζέ=οὗτω.

§ 13.

Ρήματα

Οἱ σπουδαιότεροι ἴδιωτισμοὶ ἐν τῷ σχηματισμῷ τῶν ἥημάτων εἰσὶν οἱ ἔξης.

ά.) Εἰς τὸ πρῶτον πρόσωπον νοῦ πληθυντικοῦ τῶν ἀρχικῶν χρόνων ἀντὶ τῆς συνήθους καταλήξεως μεν εἶναι ἐν χρήσει καὶ ἡ ἀρχαιοτέρα ἐν τῇ αἰολικῇ διαλέκτῳ τῆς Ἑλληνικῆς διασωθεῖσα κατάληξις μεν· οἶον πούγομες=ποιοῦμεν, βγαίνομες=ἐκβαίνομεν.

β'.) Ο σχηματισμὸς τοῦ ἐνεργητικοῦ παρατατικοῦ, διστις λήγει ἢ εἰς γ' κα, ἢ εἰς ινα, ἢ εἰς ογα· οἶον φέρω, φερίγκα, χιτάω, χιτάγκα, βινέω, βινεύκα, πίνω, πίγκα, τρανῶ, τρανίνα, λενῶ, λενόγα, πολῶ=πέμπω (ἀπολύω;) πολόγα.

Παρὰ Φαρασιώταις συνηθεστάτη εἶναι ἡ κατάληξις γ' κα· ὑπάρχει δὲ παρά τισι Καππαδόκαις καὶ ἡ κατάληξις σκα ἢ ισκα· οἶον μαθαίνω, μαθαίνισκα, φέρω, φέρισκα, θωρῶ θωρισκα. "Οτι αἱ τοιαῦται καταλήξεις τοῦ παρατατικοῦ ἦναι ἀρχαιόταται, καὶ πιθανῶς εἰς τὴν Καππαδοκικὴν γλῶσσαν ἀνήκουσαι, μαρτυρεῖται ἐν μέρει ἐκ τούτου διτις ἐν τῇ Ἑλληνικῇ διεσώθησαν λείψανα τοιαύτης καταλήξεως ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ γνωστῇ ἡμῖν μορφῇ τῆς γλώσσης, ἵτοι παρ' Όμήρῳ, ἔνθα πρὸ πάντων τὸ γ'. ἐν. πρόσωπον τοῦ παρατατ., σπανίως δὲ τὸ γ'. πληθ. προσ. αὐτοῦ, ἔχουσι τοιαύτην κατάληξιν, οἷον ἔσκε, θέεσκε, δόσκον. Ἀλλως δὲ ἡ τοιαύτη κατάληξις δηλοῦσσα παράτασιν καὶ διάρκειαν εἶναι λίαν φυσικὴ τῷ παρατατικῷ· ὑπάρχει δὲ ἀνάλογος κατάληξις τοῦ παρατατικοῦ, ὃς παρατηρεῖ δὲ Bopp, καὶ ἐν τῇ Σλαυ. γλώσῃ (gorjun, παρατ. goreachu, delayun, delachu Bopp. B'. B'. 400). ἡ κατάληξις αὗτη ἔχει δύοισι ταῖς πρὸς τὴν παρὰ Καππαδόκαις ογα, πολῶ, πολόγα. ἴσως δὲ τοιαύτη τις εἶναι καὶ ἡ τοῦ Λατινικοῦ παρατατικοῦ κατάληξις εἰς b a m (amabam, docebam κλ.).

γ'. Ο μέλλων ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ σχηματίζεται προτασσομένου τοῦ μορίου ἀν (θανά; θέλω νά;). ὅταν δὲ τὸ ῥῆμα εἶναι μεταβατικὸν, εἰς τὸ ἀγ τοῦτο προστίθεται τὸ ἀντωνυμικὸν ἄρθρον τα, ὅπερ συνήθως προστίθεται πάντοτε εἰς τὰ μεταβατικὰ ῥῆματα ἐν οἰωδήποτε χρόνῳ οίον ποίκωτα, φέρωτα, φερίγκατα, ποίκιτα=ποίησον. Οὕτω λοιπὸν ὁ μέλλων ἐν μὲν τῷ χιτάω=σπεύδω, ἀμναίνω=ἔλαύνω σχηματίζεται ἀν χιτήσω, ἀνάσω, ἐν ᾧ ἐν τῷ ποίκῳ, ἀνταπόκω, παγάζω=ύπαγω (μετὰ μεταβατικῆς ἐννοίας), ἀνταπαγάσω.

δ'.) Ο ἀδρίστος παθητικὸς καὶ οἱ κατὰ τὰ εἰς μι ῥ. σχηματιζόμενοι δεύτεροι ἀδρίστοι τῶν βαρυτόνων τηροῦσι τὴν ἀρχαιοτάτην παρ' Ὁμήρῳ ἀθισμένην κατάληξιν εἰς τὸ γ'. πληθ. πρόσωπον οίον φανέθαν (Ἐλλ. φάνθεν) φάνεν, σκορπίσθαν (ἐσκορπίσθησαν), νεικιάσθαν ἢ νεικειάσταν (ἀόρ. τοῦ νεικειοῦμαι=παλαίω), ἀνέβαν, κατέβαν, ἀ)νέσταν.

ε'.) Καὶ τοῦ ἀ. ἐν. προσώπου τοῦτε παθητικοῦ ἀδρίστου καὶ τῶν ἀδρίστων 6'. τῶν κατὰ τὰ εἰς μι σχηματιζόμενων αἱ καταλήξεις διετηρήθησαν ὡς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ οίον ξένην, κατέβην, στάθην, κινήθην.

ζ'.) Κατὰ τὰ ἄλλα οἱ σχηματισμοὶ τῶν ῥημάτων δὲν διαφέρουσι πολὺ τῶν ἐν ταῖς λοιπαῖς νεοελληνικαῖς διαλέκτοις. Σημειωτέον μόνον ὅτι ἀντὶ ἀκλίτων μετοχῶν ἢ γερουτίων τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης, τρώγοτας, πίνοτας, λέγοτας, ἡ Ἐλλ. Καππαδοκικὴ διάλεκτος ἔχει ἴδιον τρόπον ἐκφράσεως: μὲ τὸ τρώγε, μὲ τὸ πῖνε, μὲ τὸ λέγε ἔνθα ἀμφίβολον ἀν τὸ τρῶγε, λέγε εἶναι ἀπαρέμφατα ἢ παρατατικοὶ τῆς δριστικῆς.

ζ'.) Ἐν τῷ ὑπορκτικῷ ῥῆματι εἶμαι=εἰμί, οὐδὲν ἐσώθη λειψανον ἀρχαίας Καππαδοκικῆς, ὡς φαίνεται

Έκ τοῦ ἐπομένου σχηματισμοῦ τοῦ ῥήματος τούτου·
εἴμαι, εἶσαι, ἔνι (σπαν. εἶναι),
ἥμαστε, ἔστε, ἔνται καὶ ἔντι,
καὶ τὸ μὲν γ'. ἐν. προσ. ἔνι εἶναι ἐν χρήσει παρὰ Βυ-
ζαντινοῖς, τὸ δὲ β'. πληθ. καὶ γ'. πληθ. εστε, εντι εἰσὶ^{τύποι αρχαῖοι· τὸ ἔντι μάλιστα εἶναι αρχαιότατος Αἰο-}
λικὸς τύπος τοῦ εἰσί.

'Ιδοὺ δὲ πῶς σχηματίζονται ἐπίθετα ἔνούμενα μετὰ
τοῦ εἴμι.

ἀσθενάρματι (ἀσθενῶ)	τυφλόσματι
ἀσθενάρσαι	τυφλόσσαι
ἀσθενάρναι	τυφλόνναι
ἀσθενάρμαστε	τυφλάμεστε
ἀσθενάρεστε	τυφλάστε
ἀσθενάρανται	τυφλάνται

Σημ. Ό τοιοῦτος σχηματισμὸς εἶναι τῆς τῶν Τελ-
μησσηνῶν διαλέκτου.

ή.) Λείψανά τινα ῥήματος Καππαδοκικοῦ ταυτοσήμου
καὶ διμορφίζου τῷ Ἑλλ. εἴμι=πορεύομαι. Λατ. eo. Σαν-
σκρ. emamī καὶ Λιθουαν. emī φαίνονται ὅτι διεσώθη-
σαν ἐν τοῖς τύποις ἐμ=ῦπαγε, ἃς ἡμ. ἡ εμ.=ἴωμεν ἃς
ἔνα=ἴέτωσαν, παρεμῶ=ἐπιστρέφω οἴκαδε, παρέμα=
πορεύου οἴκαδε, σέμη=εἰσήει.

Σημ. Οἱ περὶ τὴν Νικόπολιν Ἑλληνόγλωσσοι Καπ-
παδόκαι προτάσσουσι τῶν ῥημάτων πάντοτε τὸ αἱ
ἄλιενδ=βρέχω, ἀϊεδρέσκομαι=βλέπω.

§ 14.

Προθέσεις.

Ἐν πάσαις σχεδὸν ταῖς Ἑλληνικαῖς διαλέκτοις τῆς Καππαδοκίας ὑπάρχει πρόθεσίς τις ἀνήκουσα ὡς φαίνεται εἰς τὴν ἀρχαίαν Καππαδοκικήν. Ἡ πρόθεσίς αὗτη εἶναι ἀς, ἐν δὲ τῇ Φαρασιωτικῇ ὑπάρχει καὶ ἡ ταυτότημος ἀστ.

Κατά τε τὴν ἔννοιαν καὶ κατὰ τὴν ῥίζαν αἱ προθέσεις αὗται συγγενεύουσι τῇ Ἑλλ. ἐκ ή ἐξ (Λατ. ex). Μοι φαίνεται ἀμφίβολον διτι τὸ Φαρασιωτ. αὐτοὶ εἶναι ταῦταν τῷ τῶν λοιπῶν Καππαδοκικῶν διαλέκτων ἀς. Ὁωσδήποτε τὸ μὲν ἀστ φαίνεται συγγενὲς πρὸς τὸ Λιθουαν. isz=է, καὶ լձաւς τὸ Ἀρμεν. ոտ (=κατὰ, μετ' αἰτιατ. συμφώνως), τὸ δὲ ἀς πρὸς τὸ Ἑλλ. ἐκ, ἐξ (κατὰ Βοιωτοὺς καὶ Ἀρκάδας ἐς, κατὰ Λοκροὺς ἐ), καὶ πρὸς τὸ Περσικὸν εξ (ὅπερ ἐτυμολογεῖται ὑπὸ τινῶν ἐκ τοῦ Βαχτρικοῦ haca. "Id. J. A. Vullers. Grammatica linguae Persicae σ. 285).

Αἱ προθέσεις ἀς καὶ αὐτοὶ τίθενται καὶ πρὸς δήλωσιν μετούσιαστικῶν ἐπιθέτων· οἷον ἀς ասῆցս=չրշս-րօն, ձսղմենիօ, ՇՏ ծէ, լձաւς ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ, πρὸς δήλωσιν συγχρίσεως μεγ' քստ էմէն=պէլշան էմօն, ὡς περὶ τούτου ἐν οίκειῳ τόπῳ ἐγένετο հճն լեγος.

Αἱ λοιπαὶ ἐν ταῖς Καππαδοκικαῖς διαλέκτοις ἐν χρήσει προθέσεις εἰσὶν Ἑλληνικαὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ή ἡττον παρεφθαρμέναι (μοτծ=μετά, ծմօն μέ).

§ 15.

Ἐπιφέρματα.

Πλὴν τῶν ἄνω μνημονευθέντων ἀριθμητικῶν καὶ ἀντωνυμικῶν ἐπιφέρημάτων αἱ Καππαδοκικαὶ διάλεκτοι, καὶ ἴδιας ἡ Φαιρασιωτική, ἔχουσιν ἵκανὰ ἐπιφέρηματα ἀρχαῖκὰ τὸν τύπον, ἀνήκοντα πιθανῶς εἰς τὴν ἀρχαῖαν Καππαδοκικὴν γλώσσαν. Τοιαῦτα εἶναι.

ἀ.) Χρονικά· ἀρέ, ἀρεσοῦ, ἀρεσοῦκα=ταχέως ἀμέσως· χατάρ=ստερον· ἄβ = աթր=էր, πλέον, πάλιν· չ'ան=էտι, πλέον· ճիւ=անրիոն· σումձ = սումծ=մεթանրիον (πρᾶλ. τὸ Ἐλλ. ἐπιβδα). σ'εντարծ=ամեսաς, τότε.

β'.) Τροπικά. Τὰ ἥδη μνημονευθέντα ἀντωνυμικὰ ἐπιφέρηματα.

γ'.) Εύκτικά. Κάμο. εἴθε.

δ'.) Ἀρνητικά. Νά, νάκα, νέχα, χάνάκα, κέ, τζό.

έ.) Βεβαιωτικά. Οւγα=ναί.

§ 16.

Σύνδεσμοι.

"Αξιος σημειώσεως εἰσὶν οἱ ἑξῆς σύνδεσμοι ἐν τῇ Φαιρασιωτικῇ διαλέκτῳ.

ά.) Λιτιολογικά. citorչ=ծիօթւ. Շատր, Շար=յար, σ'աստիոս =ծիծտւ.

β'.) Χρονικοὶ ἀναφορικοὶ ց'աշ=օտε δπծտան. σ'ան=օտան, էպէմձան. σամա καὶ σամօն, չամա καὶ չամօն=ան, էպէլ ան, չմա ան. ֆահ=օնտան (ἐκ τοῦ ἀφοῦ ան; ; ն ֆահ=ան չա՛ ձառլոցին τοῦ 'Օմηրικոն քոյ=ան;) ֆասդր =ծոնտե, δպծտան. գոտէս (ձք' ծտէ;) =ծոնտե. հստ=օտէ.

γ'.) Ἀπιρηματικοὶ γά, γέ, προστιθέμενα εἰς τὰ τέλη τῶν λέξεων πόγ' = τί ἄρα γε;

Τοσαῦτα περὶ τῆς Γραμματικῆς τῶν Καππαδοκιῶν διαλέκτων.

6'.) ΛΕΞΙΚΟΝ.

§ 17.

Ἐν τῷ λεξιλογίῳ τῷδε ἔρμηνεύονται καὶ ἐτυμολογοῦνται ἐκεῖναι μόνον τῶν λέξεων τῶν διαφόρων Ἑλληνικῶν διαλέκτων τῆς Καππαδοκίας, ὅσαι εἴτε ἐκ τῶν ῥίζῶν αὐτῶν εἴτε ἐκ τῶν λίαν ἀρχαϊκῶν τύπων φαίνονται ἀνήκουσαι εἰς τινα πρὸ τῆς Ἑλληνικῆς ἐν Καππαδοκίᾳ λαλουμένην Ἀρίαν γλώσσαν, ἢ οὖσαι Ἑλληνικαὶ εἰσὶν ἀξιοσημείωτοι διὰ τὸ λίαν ἀρχαϊκὸν τῆς ῥίζης ἢ τὸν τύπον. Ως ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς τοῦ πράγματος εἶναι ἀδύνατον, ώς καὶ πρότερον εἴπομεν, νὰ τεθῶσιν ὅρια ἔστω καὶ κατὰ προσέγγισιν σαφῆ μεταξὺ τῶν ἀρχαϊκωτάτων Ἑλληνικῶν τύπων καὶ τῆς ὑποτιθεμένης Ἀρίας γλώσσης, διότι τὸ τοιοῦτον ὑπὸ ὑποκειμενικὴν ἔποψιν εἶναι δυσχερέστατον, ἀλλὰ καὶ ἀντικειμενικῶς ώς ἐκ τῆς στενωτάτης συγγενείας τῶν ἀρχαίων Μικρασιανῶν γλωσσῶν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν καθίσταται ἀσαφὲς καὶ ἐπισφαλές.

Ἄλλως τε πάντα τὰ ἡμῶν περὶ Καππαδοκικῶν λέξεων καὶ Καππαδοκικῆς γλώσσης λεγόμενα εἰσὶν ὑποθέσεις καὶ ὁ ἀγὼν δόλος ἀποθλέπει οὐχὶ εἰς τὴν λύσιν, ἀλλ᾽ εἰς τὴν θέσιν τοῦ ζητήματος. Ή ἔργασία ἡμῶν εἶναι ἀπλῆ προκαταρκτικὴ καὶ προπαρασκευαστική. Αἱ ἐτυμολογίαι ἡμῶν σκοποῦσι μᾶλλον

εἰς τὴν ἔξεργασίαν καὶ διαλεύκανσιν τῆς ὅλης τοῦ ζητήματος, παρὰ εἰς τὴν λύσιν αὐτοῦ. Οὐδόλως θανθάνει ήμᾶς ἡ μεγάλη σπουδαιότης τοῦ ζητήματος καὶ τὸ πολλαχῶς ἐπισφαλὲς τοῦ ἐδάφους, ἐφ' οὗ ιστάμενοι διαπραγματεύμεθα τοῦτο. Προσάγομεν εἰς τὴν ἐπιστήμην ὅλην, ἐπεξειργασμένην δπωσοῦν, ἀπλῶς διὰ νὰ νοηθῇ εὑκολώτερον ἡ ούσια καὶ ἡ καταχωγὴ αὐτῆς, ἀλλ' οὐχὶ εὑρήματα ὁρισμένου εἴδους προϊόντων. Ἡ τελικὴ ἐπεξειργασία τῆς ὅλης, ἡ λύσις τοῦ τιθεμένου ζητήματος, ἀπόκειται εἰς τοὺς περὶ τὴν γλωσσολογίαν εἰδικοὺς ἄνδρας, εἰς ὧν τὴν κρίσιν ὑποβάλλεται τὸ ημέτερον ἔργον. Σημειοῦμεν προσέτι ὅτι οἱ ὅροι *λέξις* Καπ.ταδ., *λείγαρος* Καππαδοκικός, Καππαδοκικὴ γλῶσσα, εἰσὶ μόνον κατὰ συνθήκην. Πολλαὶ τῶν ἐν τῷ Γλωσσαρίῳ τούτῳ λέξεων ἀπαντῶσιν καὶ ἐν ταῖς Ποντικαῖς διαλέκτοις, καὶ αἱ διάλεκτοι αὗται εἰσὶν ἐπίσης Καππαδοκικαί, διότι καὶ ἐν Πόντῳ (ἀπὸ τῶν ἐκθελῶν τοῦ "Αλυος μέχρι Κοχλίδος") ἐλαλεῖτο ἡ Καππαδοκικὴ γλῶσσα. Καὶ ἐν ἄλλαις δὲ διαλέκτοις τῆς Μ. Ἀσίας, καὶ ἐν αὔταις ταῖς Μακεδονικαῖς καὶ Ἡπειρωτικαῖς διαλέκτοις, ἀν εὑρεθῶσι τινες τῶν ἐνταῦθα ὡς Καππαδοκικῶν σημειουμένων λέξεων, τοῦτο οὐδόλως ἀλλοιοῖ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ὑφ' ὅμιλν τιθεμένου ζητήματος, διότι πρόκειται νὰ εὑρεθῶσιν ἵχη προελληνικῆς τινος; Ἀρίας γλώσσης Μικρασιανῆς Φρυγοπελασγικῆς, ἐκτεινομένης μετὰ τῶν διαφόρων αὐτῆς διαλέκτων ἀπὸ τῆς Ἀρμενίας μέχρι Ἰλλυρίας καὶ ἐπέκεινα, ἀναπτυχθείσης καὶ διαλευκανθείσης καὶ εἰς ὅψιστον βαθμὸν τελειότητος ἀνελθούσης ἐν ταῖς δύο κλασσικαῖς φιλολογικαῖς γλώσσαις τῆς Ἐλλάδος καὶ τῆς Ρώμης. καὶ τὸ ὄλικόν, ὅπερ παρέχομεν εἰ.

ναι ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην μικρά τις συμβολὴ ἀναλόγως τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ἐκτάσεως τοῦ ζητήματος "Οσον ἀφορᾷ τὰς Ἑλληνικαππαδοκικὰς ἥτοι τὰς ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς διαλέκτοις τῇ; Καππαδοκίας μετὰ ἴδιαζόντων τύπων ἀρχαικάς τε καὶ νέας λ., αὗται θὰ δημοσιευθῶσιν ὡς ἴδιαιτέρα Συλλογὴ ἐν ἴδιαιτέρῳ βιβλίῳ, ὅπερ θὰ περιέχῃ καὶ δημώδη ἀσματα καὶ τοὺς μύθους τῶν διαφόρων Καππαδοκικῶν τόπων καὶ διαλέκτων.

Αἱ κυριώτεραι πηγαί, εἰς ᾧ γίνονται παραπομπαὶ ἐν ταῖς ἑταμολογίαις τῶν λέξεων, εἰσὶν αἱ ἐκδόμεναι.

ἀ.) Georg. Curtius. Grundzüge der Griechischen Etymologie. Dritte Auflage. Leipzig. 1869.

β'.) Fr. Bopp. Vergleichende Grammatik. 2 Ausgabe.

γ'). Τοῦ αὐτοῦ Glossarium comparativum Linguae Sanskritae. editio tertia. Berolini. 1867.

δ'.) W. Corssen Kritische Beiträge zur Laleini-schen Formenlehre. Leiprig. 1863.

ε'.) Τοῦ αὐτοῦ Kritische Nachträge sur Lalein. Formenlehre. Leipzig. 1866.

ζ'.) Adolph Pictet. Les origines Indo-Europeennes ou les Aryas primitifs. etc. Paris 1878.

ζ'.) Alois Vánecek. Griechisch Lateinisches Etymologisches Woerterbuch Leipzig. 1877.

η'.) Dictionnaire Kurde-Français par M. Auguste Jaba, publié par ordre de l'Académie Imperiale des sciences par M. Ferdinand Justi. St. Petersbourg 1879.

Αἱ λοιπαὶ πηγαὶ θὰ μνημονεύωνται ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις τῶν παραπομπῶν.

Κατάλογος λέξεων αξιοσημειώτων τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ
λολουμένης, Ελλην. διαλέκτου.

1) "Α πρὸ φωνηεντ. ἀν. ὄνομα ἀριθμ. ἡ ἀντωνυμ.
ἀρ. εῖς, τις. ἵδ. περὶ τῆς λ. Γραμμ. «περὶ Ἀριθ-
μητ. ὄνομ.» § 8. λ. Φαρ.

2) "Αβ (προφέρεται καὶ ἀθφ). ἐπίξρ. ἔτι, πλέον. ἀβ
πὸ ποίκωτεῖ ἔτι ποιήσω. "Αβ τζόρχομαιούχετι ἔρ-
χομαι. Ἐνίστε ἡ λ. σημαίνει πάλιν. Μοὶ φαίνεται
ὅτι ἡ Φαρασ. αὐτὴ λ. εἶναι ἡ αὐτὴ τῇ ἀρχ. Ἐλ-
ληνικῇ αἴπαλιν, ἐν ᾧ ἡ σημασία τοῦ πάλιν ἐν
τῇ Φαρ. λ. μετέπεσεν εἰς τὴν τοῦ πλέον, ἔτι. "Αλ-
λως πρέπει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ ἀβ εἶναι διάφο-
ρον τοῦ ἀθφ, καὶ τοῦτο μὲν εἶναι τὸ Ἑλλην. αῦ, τὸ
δὲ ἀβ ἵσως ἔχει τινὰ σχέσιν πρὸς τὸ Ἀρμεν. αβελι
=πλέον, ως ἥδη περὶ τούτου ἐγένετο λόγος ἐν ταῖς
Ἀρμενοκαππαδ. ἐτυμολογίαις.

3) 'Αβάϊ τοῦτο. καὶ ἐπίξρ. οὕτω. λ. Νικοπολιτῶν.
πρβλ. τὸ Φαρασ. 'Αβοῦ, 'Αβονοί. ἵδ. Γραμμ. περὶ
Ἀντωνυμ. § 11.

4) 'Αβάρα σσπριον. Ἡ λ. φαίνεται πως συγγενής
τοῖς φυτικοῖς ὀνόμασιν αρανα, aravinda (Σανσκρ.)
Ἐλλ. ἐρέβινθος, ὁροβος. Λατ. ergum. Ἀρχ. Γερμ.
araweiz. περὶ τῆς ἀρχικῆς σημ. τῶν ὄνομάτων τού-
των ἵδ. Pictet I, 361 Curtius σ. 321. Vánicek I. 53.

5) 'Αβιδός. ἄγγελμα, μήνυμα. Ἐν ταῖς Ἀρμενοκαπ-
παδ. ἐτυμολογίαις ('Αριθ. 2.) ίκανός ἥδη ἐγένετο
περὶ τῆς λ. ταύτης λόγος.

6) 'Αβορία. Ἡ πόλις ἡ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων θέτρων καλου-
μένη. Ο Διοσκορίδης καὶ ὁ Πλίνιος μνημονεύουσι δια-
φόρων εἰδῶν θέτρων, ἀρτεμισίας, ἀγριόροσίας καὶ θέτρων

ἰδιαιτέρως οὕτω καλουμένης (ἰδ. Διοσκορ. Περὶ ὄλ. Λατρ. § 127, 129, 130. Πλιν. Η. Ν. XXVII. 34). Τὸ δὲ Φαρασιωτῶν ἀδορία καλούμενον ἔχει τὰς ιδιότητας τῆς θέτρους τῆς ιδιαιτέρως οὕτω καλουμένης, ὅπως αὗται περιγράφονται ὑπὸ τοῦ Διοσκορίδου. «Βάτρυς πόσα ἐστὶν ὅλη μηλίνη, θαυμοειδῆς διακεχυμένη πολλὰς ἔχουσα μασχάλας· τὸ δὲ σπέρμα δῆλοις τοῖς κλωνίοις περιπέφυκε· φύλλα κιγωρίῳ ἐμφερῆ, καὶ τὸ σύμπαν εὐώδε; ἕκανῶς... φύεται δὲ περὶ χοράδρας καὶ χειμάρρους, καὶ ταύτην ἀμβροσίαν Καππαδόκαιοι καλοῦσι, τινὲς δὲ ἀρτεμισίαν». Τὰ ὑπὸ τοῦ Πλίνιου περὶ «θέτρους» λεγόμενα εἶναι κατὰ γράμμα μετάφρασις τῶν τοῦ Διοσκορίδου. Λέγει δὲ μόνον ιδιαιτέρως δι Πλίνιος, ὅτι οἱ Καππαδόκαιοι τὴν θέτρουν καλοῦσιν ἀμβροσίαν, ἐνῷ κατὰ Διοσκορίδην «καὶ ταύτην οἱ Καππαδόκαιοι ἀμβροσίαν ἐκάλουν». «Ωστε κατὰ τὸν Διοσκορίδην οἱ Καππαδόκαιοι ἐκάλουν ἀμβροσίαν καὶ τὴν γενικῶς οὕτω καλουμένην πόσαν, καὶ τὰ εἰδη δηλ. τὰ καλούμενα ἀμβροσία καὶ ἀρτεμισία· ὅπερ δῆλοι ὅτι ἡ λέξις ἀμβροσία ὡς ὄνομα πόσας περιελάμβανε γενικῶς πάντα τὰ εἰδη τῆς θέτρους. Ἐντεῦθεν δὲ Jablonsky. ἐν τῇ πραγματείᾳ τῇ «περὶ τῆς Λυκαονίκης γλώσσης» ἡς ἐμνημονεύσαμεν ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ κατέλεξε τὴν λέξιν ἀμβροσία μεταξὺ τῶν Καππαδοκικῶν λέξεων. 'Αλλ' ἀν ἡ λέξις ἀμβροσία ἔναι Καππαδοκική, ὁ ἀρχικὸς αὐτῆς τύπος δέν θὰ ἔτοι τοσοῦτον ὅμοιος καὶ ἀπαράλλακτος πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν λέξιν ἀμβροσία (=ἀθανασία ἐκ τοῦ ἀμβροτος), ἀλλὰ τύπος κατὰ τὸ μᾶλλον ἡ ἔττον ὅμοιος πρὸς τὸν τῆς Ἑλληνικῆς λέξεως· δὲ δὲ Διοσκορίδης ἐπόμενος τῷ ἔθει τῶν παλαιῶν συγγραφέων τοῦ διδόναι ταῖς Βαρ-θαροφώναις λέξεις τύπον καὶ μορφὴν δον οἶδον τε Ἑλληνικήν, ἐκάλεσε τὸ Καππαδοκικὸν ὄνομα τῆς θέτρους,

τὸ ὄμόνχον τῇ Ἑλληνικῇ λέξει ἀμέρισια δι' αὐτῆς ταύτης τῆς λέξεως. Ἐντεῦθεν μετά τίνος πιθανότητος δυνάμεθα ἵσως νὰ συμπεράνωμεν ὅτι ἡ Φαρασιώτικὴ λέξις ἀβορία, ἥτις εἶναι ἱκανῶς διμόνχος τῷ ἀμέρισίᾳ, ἥτον αὐτὸν τὸ Καππαδοκικὸν ὄνομα τῆς βότρυος ἢ τούλαγιστον τύπος παρεφθαρμένος Καππαδοκικοῦ ὄνόματος βότρυος μᾶλλον διμόνχου τῷ ἀμέρισίᾳ. Η τοιαύτη ὑπόθεσις μοι φαίνεται πιθανωτέρα ἢ ἡ περὶ τῆς κατὰ παραφθορὰν παρχωγῆς τοῦ ἀβορία ἐκ τοῦ βότρυος. Ἐν τέλει σημειοῦμεν, ὅτι τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Διοσκορίδου περὶ τῆς πόας ταύτης «Καταπλέκεται δὲ ἐν Καππαδοκίᾳ τοῖς στεφάνοις» (Coronantur illa Cappadoces, λέγει καὶ ὁ Πλίνιος) συμβαίνει ἔτι καὶ σήμερον ἐν Καππαδοκίᾳ, ἵδιως ἐν Φαράσοις.

7) Ἀβοῦ. ἀντωνυμ. δεικτ. παρὰ Φαρασ. ταυτὸν τῷ ἀβάῃ. Ἰδ. Γραμματ. περὶ Ἀντωνυμ. § 11.

8) Ἀβοῦκα=πάππος. Σανσκρ. ἀνुका=πατὴρ (κυρίως καθδεστῆς ἐκ τῆς ῥ. av=κάθδεσθαι, θοηθεῖν). Δατ. avus. Λιθουαν. avynas=ό πρὸς μητρὸς θεῖος (Ἑλλην. ἀΐτας =ἀγαπητός; Ἰδ. Κούρτ. σ. 360. Piclet III, 3). Πρᾶλ. τὰς λ. βαῖ καὶ βαῖα.

9) Ἀβονοί. ἐπιρρ. ἀντωνυμ. οὗτω. λ. Φαρ.

10) Ἀβτός· χωλὸς, παράλυτος, ἀνάπηρος. Δ. Φαρ. Τὸ ἔτυμον τῆς λέξεως πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ ἐν Ἑλλ. ῥ. αF=βλάπτειν, ἄω=βλάπτω, κακοποιῶ· καὶ ἐπὶ φρενὸς, ἀποτυφλοῦμαι, ἐξαπατῶμαι, ἀάβακτος=ἀάστος=ἀβλαβῆς. Ἡσυχ. ἀγατᾶσθαι=βλάπτεσθαι. Ἀτη. Αἰολ. αὐάτα (Πινδ. Πυθ. 2, 28). Ἐκ τῶν παραδειγμάτων τῶν Ἑλληνικῶν λέξεων καταφαίνεται ὅτι τὸ Φαρασιώτικὸν ἀβτός τὸδιατηρῆσαν τὸ δίγαμμα, τὸν ἀρχαιότατον ἐν τῇ Ἑλληνικῇ τύπον, τὸν Αἰολικὸν δηλονότι, εἶναι λέξις ἀρ-

χαιοτάτη καὶ πιθανῶς Καππαδοκική, τοῦθ' ὅπερ καθίσταται πιθανώτερον, ἀν ληφθῆ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ Φαρασιωτικὴ λέξις διετήρησε τὴν ἀρχικὴν φυσικὴν ἔννοιαν, ἐνῷ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ πρωτόμώτατα (ἡδη παρ' Ομήρῳ) ἡ λέξις αὕτη ἔλαθε συμασίαν ηθικῆς βλάβης. Ἀλλὰ καὶ Καππαδοκικὴ ἀν δὲν ὑποτεθῇ, εἶναι λίαν ἀξιοσημείωτος ἡ διατήρησις τῆς λέξεως ταύτης ἐν τῇ ἀρχαϊκώτατῃ τῶν Ἑλληνικῶν διαλέκτων τῆς Καππαδοκίας μετὰ τῆς ἀρχικῆς φυσικῆς σημασίας ὡς καὶ τοῦ ἀρχικοῦ Αἰολικοῦ τύπου.

11) Ἀγρέζουπέκα παρὰ Φαρασιώταις. λάθυρος. τὸ κοινῶς λαθοῦρε ἡ βίκος. Ἡ λέξις φαίνεται σύνθετος, τὸ δὲ τελευταῖον συνθετικὸν μέρος πέκα ἔχει πιθανῶς σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ Σανσκρ. pesci σημαίνον τὸ πίσον κεχωρισμένον ἀπὸ τοῦ λοβοῦ, ἕτε δὲ καὶ αὐτὸ τὸ Ἑλληνικὸν πίσον ἀλλὰ τὶ δηλοῖ τὸ πρῶτον μέρος ἀγρέζου μοὶ εἶναι παντελῶς ἀπορον. Μήτι ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ Ἀρμεν. αγαμ =ἀλέθω;

12) Ἄγνες· ἀπαξ. Ἰδ. Γραμμ. Ἀριθμητικὰ ἐπιρρήματα §. 10.

13) Ἀδαμασίτζα (καὶ ἀλαμασίτζα καὶ ὀλαμασίτζα καὶ ἀμασίτζα. Περὶ τῆς λ. ταύτης ἐγένετο ἡδη λόγος ἐν τῇ Συγκρίσει τῶν Φρυγίκων λ. πρὸς τὰς Καππαδοκικὰς (Ἀρ. 2.)

14) Adis ἔχθρος. Λ. Φχρ. Ἰδ. περὶ τῆς λ. ἐν ταῖς Ἀρμενο-καππαδοκικαῖς Ἐτυμολογίαις. (Ἀρ. 3).

15) Άζα. Οὗτω καλοῦσιν οἱ Φαρασιῶται γυναικα Μωαμεθανίδα. τὸ ἔτυμον τῆς λ. μοὶ εἶναι ὅλως ἀκατανόητον. Χάριν περιεργείας δὲ σημειῶ ἐνταῦθα τὰς ῥίζ. τῶν λ. azad Ἀρμεν. =ἐλεύθερος, τῆς ἀνωτέρω λ. adis τὴν ῥ. ad od (adem). Ἀρμεν. μισεῖν Ἑλλ. δύσσομαι. Λατ. odi. Ηρόσθες τὸ παρ' Ἡσυχίῳ ἀλετον =ἀπι-

στον τὸ Φρυγικό ἀδαγυιοῦς. ἐρμαφρόδιτος (καὶ τὸ Ἀμαζών;)

16) Ἀγάρας. σμίλη λ. Φαρ. Περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λ. ταύτας ἐγένετο ὡδη ἵκανὸς λόγος ἐν τῇ συγχρέσει τῶν Φρυγ. λ. πρὸς τὰς Καππαδοκ. (Ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ), ώς καὶ ἐν ταῖς Ἀρμενο-καππαδοκ. ἐτυμολογίαις (ἐν ταῖς λ. χανοῦτε, χανουτεύω), ἐπειράθημεν δὲ νὰ δεῖξωμεν ὅτι ἡ λ. αὕτη ἦναι διμόρφη. τῇ Φρυγ. ἀζέρας πώγων.

17) Ἀίμισε. Ἰδ. Ἀρμενο-καππαδοκ. ἐτυμολ. (Ἀρ. 4).

18) Ἀλαμασίτζα. Ἰδ. Ἀδαμασίτζα.

19) Ἀλγιέρα. ἄλλοι, λ. Φαρ. Ἡ λ. εἶναι ἐν χρήσει ἰδίως ἐπὶ μερισμοῦ καὶ ἀντιθέσεως. ἀίμισε, ἀλγιέρα=τὰ μέν, τὰ δέ, ἄλλα μέν, ἄλλα δέ. Μοὶ φαίνεται ὅτι ἡ λ. δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ώς παραφθορὰ τοῦ ἄλλος. Διότι τὸ ἄλλος παρεφθαρμένον ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ λέγεται ἄσο (καὶ πενεντάσθο=ἄλλήλους). Τὸ ἀλγιέργα (προφ. αιγέγα), εἶναι ἵσως Καππαδοκικὸν λεξιφανον, ἀν λάθωμεν ὑπ' ὅψιν ὅτι ἡ ἀρχικὴ ῥ. τοῦ ἄλλος εἶναι αλι ἢ alj (Δατ. alius, Γοτθ. ali-s=ἄλλος. alja=έκτδς Κουρτ. σ. 33). Ὅποτιθεμένου δὲ, κατ' ἀναλογίαν τῆς Ἀρμενικῆς γλώσσης, ὅτι ἡ ἀρχικὰ Καππαδοκικὴ εἶχε κατάληξιν πληθυντικοῦ εἰς εκ ἢ εγ, δυνάμεθα ἵσως νὰ θεωρήσωμεν τὸ ἀλγιέργα ώς πληθυντικὸν τύπον ἀνάλογον τοῦ Ἀρμεν. αἴλκ=ἄλλοι (πληθυντ. τοῦ αἴλ =ἄλλος).

20) Ἀλλαγηᾶς=ἄλλοτε. παρὰ Σινασίταις. Πιθανῶς ἡ λ. εἶναι σύνθετος ἐκ τοῦ ἄλλος καὶ τοῦ ἐπιρρήμ. γνὲς (ἴδ. τὴν λ.).

21) Ἀλης. Ὁ κατὰ τὴν δημώδη τῶν Καππαδοκῶν δόξαν κατὰ τὸν τοκετὸν ἢ καὶ μετ' αὐτὸν καταπιέζων τὴν λεχώ δαίμων. Ἐντεῦθεν ἡ φράσις Ἀλης εἰτάποσεν

ὅταν κινδυνεύῃ ἡ λεχώ κατὰ τὴν ῥήθεῖσαν περίστασιγ
Πρὸς ἀποδίωξιν τοῦ δαιμονος τούτου πρέπει νὰ εἰσα-
χθῇ εἰς τὸν κοιτῶνα τῆς λεχοῦς εἰς ἡ πολλοὶ χῆνες
καὶ οὗτοι ν' ἀπολυθῶσι κατὰ τῆς λεχοῦς θεωρεῖται δὲ
σωστικόν, ἀν οὗτοι μεθ' ὅρμης ἐφορμῶντες πλήττωσι
τὸ πρόσωπον τῆς πασχούσης. Ὁ δαιμὼν ἐκφεύγει τότε
καὶ ἡ οὐτω σωθεῖσα γυνὴ θεωρεῖται τοῦ λοιποῦ ἀπρό-
σβλητος ὑπὸ τοιούτου εἴδους δαιμόνων, καὶ οὐ μόνον
αὐτὴ δὲν προσβάλλεται πλέον κατὰ τὸν τοκετόν, ἀλλὰ
καὶ παρισταμένη εἰς τοὺς τοκετοὺς ἄλλων γυναικῶν
ἔχει τὴν δύναμιν τοῦ ἐκφύεται καὶ ἀποσοβεῖ τὸν δαί-
μονα. Πιστεύεται δὲ δτὶ ἡ τοιαύτη δύναμις διατηρεῖ-
ται ἐπὶ ἑπτὰ γενεὰς ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ οἰκογενείᾳ.
Καὶ ἐκ τοιούτων ὠνομασμένων οἰκογενειῶν ζητοῦνται
γυναικες καὶ ἐκ μεμακρυσμένων ἔτι κωμῶν ἵνα παρα-
στῶσιν εἰς τοὺς τοκετούς.

Ἐτυμολογία. Ἡ λ. Ἀλης πιθανῶς ἔχει σχέσιν
τινὰ πρὸς Ἐλλ. ἀλλοκομαι ἡ τὸ εἴλλω (Δωρ. Φείλω) =
πιέζω ἢ τὸ ἀλη, ἀλαίρω, ἀλὸς, ἀλεὸς, ἀλίθιος ἀλείτης, ἀ-
τρὸς, ἀλιτήριος (δαιμόνες ἀλιτήριοι Πολυδ. V. 131).
Πρὸλ. καὶ ιάλλω, ἐφιάλτης. Δὲν πρέπει δὲ νὰ λησμονίσω-
μεν δτὶ ἡ θεὰ τοῦ τοκετοῦ ἐκαλεῖτο παρ' Ἐλλησιν Εἰ-
λείθυια, οὕσα θυγάτηρ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἡρας. Ἀλλὰ
καὶ αὐτὴ ἡ Ἡρα καὶ ἡ Ἀρτεμις ἦσαν Εἰλείθυιαι. Χῆνες
δὲ ἦσαν τὰ ίερὰ ζῶα τῆς Ἡρας. Κατὰ ταῦτα ἴσως οὐ
μόνον περὶ τὰς Ῥ. τῶν λέεων συγγενεύει τὸ Ἐλληνικὸν
Εἰλείθυια πρὸς τὸ Καππαδοκικὸν Ἀλης (Εἰλείθυια
λέγεται καὶ Ἐλευθὼ. ἢ Ῥ. τῆς λέεως φαίνεται οὕσα ἐλευθ.
ἡλυθ.) ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἀνωτέρω περὶ Ἀλητος ἐκτεθεῖσιν
ὑπονοεῖται σχέσις τις πρὸς τὴν Ἐλληνικὴν μυθολογίαν.

Ἀλοὺς παρὰ Φαρασ. δαιμῶν τις σκότιος διὰ νυκτὸς

πλανώμενος καὶ ποικιλοτρόπως ἐνοχλῶν ἢ κακοποιῶν τοὺς ἀνθρώπους. Ἡ δὲ λέξεως μοὶ φαίνεται δτε πρέπει νὰ ζητηθῇ ἐν τοῖς ἀνωτέρω περὶ "Ἀλητος ἐτυμολογίας ἐκτεθεῖσι παραδείγμασιν.

22) Ἀμάρτζα ἢ ἀμαρτία. Ὁπτασία, φαντασία, ἢ κατ' ὄνταρ ἐνεργοῦσα γνωστικὴ δύναμις τῆς ψυχῆς. Ἀναμφήριστός μοι φαίνεται ἡ συγγένεια τῆς λέξεως πρὸς τὴν Σανσκρ. δ. smar=ποθεῖν, μεμνῆσθαι. Βακτρ. māg=μνηκούνειν, γιγνώσκειν, maretī=διδασκαλία. Ελλ. μέρμηρα, μάρτυς (Δατ. memor. Τὸ Ἀρμεν. hamaril=οἰεσθαι δοκεῖν, ἐκ τοῦ hamar=ἀριθμός, ἵτοι ἀριθμεῖν καθ' ἑαυτὸν, δὲν φαίνεται ἔχον σχέσιν πρὸς τὴν δ. ταύτην. Τούναντίον τὸ Κουρδικὸν ezmartin=λογίζεσθαι, φαίνεται συγγενέστατον). Τὸ ἀρχικὸν αὲν τῷ ἀμάρτζα ἢ ἀμαρτίᾳ φαίνεται πλεοναστικὸν καὶ προσῆλθε πιθανῶς ἐνεκα τῆς ἀρχικῆς δ. smar (ἵτις διετηρήθη ἐν τῇ Σανσκριτικῇ) καὶ διὰ τὸ δυσπρόφερτον ἴσως τοῦ σμ. παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Καππαδόκαις προσελήφθη ἐν ἀρχῇ τὸ α (ὅπως παρὰ τοῖς Τούρκοις Ἰσμὺρ ἀντὶ Σμύρνη, ἴσχελε ἀντὶ σκάλα πρβλ. τὸ Ἑλλ. στάχυς ἀσταχυς). Τεκμηριούμεθα δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῆς δυορθίζου Κουρδικῆς λ. ezmartin=λογίζεσθαι (Dict. Kurde. Francais σ. 7), ἵς δ σχηματισμὸς ἐκ τῆς ἀρχικῆς δ. smar παρέχει μεγίστην ἀναλογίαν πρὸς τὴν τοῦ ἀμάρτζα. (ἴδε καὶ τὰς λ. μαρένομαις καὶ μαραδείνω).

Σημ. ἀ. Δέν μοι φαίνεται δλως περιττόν, προκειμένου περὶ τῆς λ. ἀμάρτζα, νὰ σημειώσω τινὰ δλίγα ἐνταῦθα περὶ ἐνδεχομένης τινὸς συγγενείας τῆς λέξεως ταύτης πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ ἐν Καππαδοκίᾳ λατρευομένου θεοῦ Ἀμαρθάτου, ἀν δὲ γραφή Ἀμάρδατος ἥνται ὅντως δρθωτέρα τῆς γρ. Ἀνάδατος ἢ Ἀμάνδατος. Ο Ἀμάρδατος

καὶ ὁ Ὁμανὸς ἐλατρεύοντο ἐν Καππαδοκίᾳ ὡς Περσικαὶ θεότητες (Στραβ. IA'. 512), μολονότι τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ Ἀμάρδάτου εἶναι γνωστὸν μόνον ἐκ τοῦ μνημονευθέντος χωρίου τοῦ Στράβωνος ἀπὸ τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ λατρείας αὐτοῦ. "Οτι δὲ οὐ γραφὴ Ἀμάρδατος εἶναι οὐ μόνη ὅρθη, καὶ οὐδὲ οὐ θεός, καὶ Περσικὸς ἀνήτο, ἐλατρεύετο ἀρχαιότατα ἐν Καππαδοκίᾳ, δῆλον γίνεται ἐκ τούτου, οὐδὲ ἀπὸ τοῦ ὄντος αὐτοῦ ὀνομάσθη εἰ; τῶν Καππαδοκικῶν μηνῶν Ἀμαρτὰτ ἢ Ἀμάρτατα, ὡς ἐκ τοῦ συμβόμου τῷ Ἀμάρδάτῳ θεῷ Ὁμανοῦ ὀνομάσθη ὁ μὴν Ὁμανία. "Αν δὲ ἦναι ἀκριβῆς οὐ μόδη τοῦ P. Lagarde γενομένη ἔρμηνεία τῶν ὄνομάτων τῶν Καππαδοκικῶν μηνῶν, καθ' οὐ τινες τούτων ὀνομάσθησαν ἀπὸ τῶν ὄνομάτων τῶν ἐξ ἀνωτέρων δαιμόνων (Ἀμσασπάντ) τῶν δημιουργηθέντων μόδη τοῦ Ὁρομάσδου, κατὰ τὴν Ζωροαστρικὴν Θεολογίαν, τῶν θεῶν δῆλοι. κατὰ τὸν Πλούταρχον (Περὶ Ἰσιδος καὶ Ὑσιρίδος § 47), τῆς εὐτοίας, τῆς ἀληθείας, τῆς εὐνοίας, τῆς σοφίας, τοῦ πλούτου καὶ τῶν ἐπὶ καλοῖς ἡδέων, οὐ μὲν Ὁμανὸς προδῆλως σημαίνει κατὰ τὴν πιθανωτάτην τοῦ Lagarde ἔρμηνείαν τὸν θεὸν τῆς εὐνοίας (Hu=ἀγαθὸς mana=μένος, νοῦς Βακτρ.), οὐ δὲ σύμβωμος αὐτῷ Ἀμάρδατος δῆλοι πιθανῶς τὸν θεὸν τῆς ἀληθείας η τῆς σοφίας. "Η δὲ τοιαύτη ἔρμηνεία τοῦ ὄντος δῆλοι πως ὑπάρχουσάν τινα συγγένειαν μεταξὺ τῆς Καππαδοκικῆς λ. ἀμαρτία η ἀμάρτζα καὶ Ἀμαρτὰτ η Ἀμάρτατα η Ἀμάρδατος.

Σημ. 6. "Απασσα η ἀνωτέρω ἀναπτυχθεῖσα θεωρία ἀνατρεῖται, ἀν τὸ Ἀμάρδατος η Ἀμαρτὰτ (ἢ ὡς λέγει δ Dunker Amerlat) ἔρμηνευθῇ ἀθάρατος, ὡς ἔρμηνει τὸ ὄνομα δ Dunker (Geschichte des Alterthums. Zweiter. Band. σελ. 359). "Αλλ' η τοιαύτη ἔρμηνεία τοῦ

δύναμις δὲν φαίνεται ὅρθη, καὶ διότι ὁ Πλούταρχος μεταξὺ τῶν ἐξ ἀνωτέρων Θεῶν τῆς Ζωροαστρικῆς Θεολογίας δὲν μνημονεύει Θεοῦ ἀθανασίας, καὶ διότι ἀντίστοιχος μὴν Περσικὸς τοῦ Καππαδοκικοῦ Ἀμαρτὰτ εἶναι Μορτὰτ, ὅπερ δικαιολογεῖ μᾶλλον τὴν ἡμετέραν ἀνωτέρω ἐκτεθεῖσαν θεωρίαν.

Σημ. γ'. Δύσκολον εἶναι νὰ προσδιορισθῇ ἡ σχέσις τοῦ Ἑλληνικοῦ ῥήμ. ἀμαρτάρω πρὸς τὴν ἀνωθεὶ μνημονευθεῖσαν ῥ. smar καὶ τὰς ἀπ' αὐτῆς παραγομένας λέξεις. Καὶ δὲ μὲν Κούρτιος οὐδὲ ἐπειράθη καν νὰ διαφωτίσῃ τὸ ἔτυμον τῆς λέξεως ταῦτης. Ο δὲ Vániček (II, 1203) θεωρεῖ τὸ ἀμαρτάρω διμόρφιζον τοῦ μείρομαι =μετέχω, λαμβάνω τὸ μέρος μου, ἀμαρτάνειν ἐπομένως σημαίνει κατὰ τὸ Vániček μὴ λαμβάρει μέρος. Κατὰ τὴν ἡμετέραν ταπεινὴν γνώμην ἵσως ἡ λέξις εἶναι διμόρφιζος πρὸς τὰς ἀνωτέρω μνημονευθεῖσας λέξεις, ἦτοι παράγεται ἐκ τῆς ῥ. smar ἢ mar, τὸ δὲ α τὸ ἐν ἀρχῇ δὲν εἶναι πλεοναστικὸν, ὅπως ἐν τῇ λ. ἀμαρτία ἢ ἀμάρτια, ἀλλὰ στερητικόν. "Ωστε ἡ ἀρχικὴ ἔννοια τοῦ ἀμαρτάρειν εἶναι ἵσως μὴ ὅρθῶς τοεῖται ἡ σκοπεῖσθαι τι. Καὶ ναὶ μὲν ἡ τοιαύτη ἑτοιμολογία δὲν εἶναι καθόλου σύμφωνος πρὸς τοὺς συνθετικοὺς τῶν λέξεων κανόνας τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, καθ' οὓς τὸ α τὸ στερητικόν δὲν δύναται νὰ συντεθῇ ἀπ' εὐθείας μετὰ ῥήματός τινος, ἀλλὰ δυνάμεθα ούχι ἀπιθάνως νὰ ὑποθέσωμεν διτὶ τὸ ἀμαρτάρω εἶναι παρασύνθετον. ἦτοι ῥῆμα παράγωγον ἐξ ὑποτιθεμένου τινὸς ἐπιθέτου συνθέτου ἀπὸ τοῦ α τοῦ στερητικοῦ καὶ τῆς μνημονευθεῖσης ῥ. smar ἢ mag, ὡς τοῦτο καθίσταται πιθανὸν ἐκ τοῦ τύπου ἀμαρτεῖν, ἐξ οὗ διέλων ἀμαρτήσω, δ παρακείμενος ἡμάρτηκα, ἡμάρτημαι (ἐξ οὗ τὰ ῥηματικὰ ἀμάρτημα, ἀναμάρτητος), ὅπως ἐξ

αὐτῆς τῆς ἢ. τοῦ ἀμαρτάνω ὑπάρχει τὸ σύνθετον γημερτῆς, νημερτές. Τῇ τοιεύτῃ περὶ ἀρχικοῦ τύπου ἐπιθέτου ὀνόματος, ἐξ οὗ παρήχθη τὸ ἀμαρτάνειν (ἀμαρτεῖν), ὑποθέσει φάίνεται συνηγοροῦν καὶ τὸ ἀφηρημένον ἀμαρτία*, (καθ' ὅσον ὑποτίθησιν ἐπιθετικόν τινα τύπον ἀμαρτῆς) ὡς καὶ τὸ ἀμαρτωλὴ καὶ ἀμαρτωλία. (Πρᾶλ. καὶ τὸ παρὰ μεταγενεστέροις ἐπίθ. ἀμαρτωλός). "Οτι τὸ ἀμαρτάνω δισύνεται, ἐνώ τὸ α τὸ στερητικὸν ψιλοῦται, δὲν ἀποτελεῖ σπουδαίαν ἀντίδροσιν κατὰ τῆς ἐκτεθείσης γνώμης. 'Ο ἀρχαιότατος καὶ δ μόνος ἐν χρήσει τύπος πάρ'. Ομήρῳ εἴναις ἀπ) ἡμέροτον, ἔνθα λείπει τὸ πνεῦμα τὸ δασύ.

23) Ἀμβοψυχὴς ἢ ἀμβοψής. γυνὴ ἔγγυος. "Ισως ἐκ τῆς ἢ. ἀμβ. ambh. σημαίνοντος ἐν πολλαῖς λέξεσιν ἐξογκοῦσθαι, οἰδαίνειν· οἶον ἀμβη, ἀμβιξ, ἀμβων, ὅμερος, ὅμφαξ (ἢ λ. αὔτη ἐρμηνεύεται κυριολεκτικῶς γάξ, θηλή), umbo, ὥπωφηται (πέπρηται, οἰδεῖ. Ἡσυχ.). Πρᾶλ. τὸ Ἀρμεν. α m b = νέφος, νεφέλη.

24) Ἀρτί. ἐπιρρή. ἢ προθ. ὡς, ὕσπερ. "Ιδ. περὶ τῆς λ. Ἀρμενοκαππαδ. ἐτυμολ. (Ἀρ. 6).

25) Ἀραβάτι, ἀραβουσι καὶ ἀραβούτζικα. ἀντωνυμικὰ ἐπιρρήμ. οὔτως, οὔτωσίν, ἀκριθῶς οὔτως. Αἱ λέξεις αὗται εἰσὶν ἐν χρήσει παρὰ Φαρασιώταις καὶ τοῖς περὶ τὸ Λευκὸν ὄρος καὶ Σεβίστειαν καὶ Νικόπολιν Ἐλληνοφώνωις Καππαδόκας.

* Τουτ' αὐτὸν ρήτεον καὶ περὶ τοῦ ἀμαρτάς-άδος. 'Ωστάς δὲ καὶ τὸ σύνθετον ἀμαρτοεπῆς (χραρματοεπής) ὑποτίθησιν ἀρχικὸν τύπου ὀνόματος, διότι ἐκ τοῦ ρήμ. συντιθέμενον ἔπρεπε νὰ σχηματισθῇ ἀ μ ἀ ρ τ : ε π ἄ s (πρᾶλ, ἀμαρτίνοος). Τὸ ἔτυμον τοῦ Doederlein ἐκ τοῦ ἀμέρδε:ν=χραρεῖν, ἀποστερεῖν φαίνεται ὥλως ἀπίθανον.

- 26) Ἀρβιστή. ζωμὸς ἐξ ἀλεύρου κατασκευαζόμενος.
Τὸ ἔτυμον ἐκ τοῦ Ἑλλ. ἄλφιτον; ἄλφύς; Λατ. albus?
- 27) Ἀρέ. νῦν. ἀμέσως, ταχέως. λ. Φαρ. Σανσκρ. ara =ταχύς, aram=ταχέως. Βχετρ. ageta=téleios. Ἑλ-λην. ἄρα, ἄρ, ἥρ, ἄρτι. Ἀρμεν. ar d=νῦν. ἵδ. καὶ ἄρ.
- 28) Ἀρεσοῦ, ἀρεσοῦ καὶ ἀρετοῦκα νυνί. Θαμιστικοὶ τύποι τοῦ ἄρε. λ. Φαρ.
- 29) Ἀρέ. ὑγιές. ζῶν, ζωηρός. λ. Φαρ. Ἰδ. περὶ τῆς λ. Ἀρμενοκαππαδ. Ἔτυμολ. (Ἀριθ. 8).
- 30) Ἀροῦσκο. ταυτὸν τῷ ἄρο. λ. Φαρ.
- 31) Ἀρύω. ἀροῦμαι. ἡρώθην. (λ. Φαρ.)=θεραπεύω, καθιστῶ τινα ὑγιαῖ. καὶ παθητ. θεραπεύομαι, ἀναρρέωννυμαι. Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω ἄρο.
- 32) Ἀσ καὶ ἀστ. ἐκ, ἀπό. Ἰδ. Γραμμ. περὶ προθεσ. §. 14 καὶ Ἀρμενοκαππαδ. ἐτυμολ. (Ἀρ. 9).
- 33) Ἀστ καὶ ἀστέ. ὅτε, δύπτε. λ. Φαρ. Ἰδ. Γραμμ. Ἀντωνυμ. ἐπιρρήμ. § 12 καὶ Ἀρμενοκαππαδ. ἐτυμ. (Ἀρ. 10).
- 34) Ἀστζέ. οὗτω. λ. Φαρ. Ἰδ. Γραμμ. Ἀντωνυμ. ἐπιρρήμ. § 12.
- 35) Ἀστζέκο. ώς, ὥσπερ, δπως. λ. Φαρ. Ἰδ. αὐτόθι.
- 36) Ἀστιμάρι.=λίσγος. ἐν πολλαῖς Καππαδ. διαλέκτοις. Ἀξιπάρι (ἐν τῇ τῶν Τελμησσηνῶν, καὶ δλως παρεφθαρμένον τζιμάρι ἐν τῇ τῶν Γουρδουνίων διαλέκτῳ). Ἰσως ἡ ἀρχικὴ ῥ. τῶν λ. τούτων ζητητέα ἐν τῇ Σανσκρ. aṣ ᷄ aksh, διαπερᾶν (Ἑλλ. ἀξίνη. Ἰδ. πλῆθος Ἰνδογερμαν. λ. ἐκ τῆς ῥ. ταύτης παρὰ Pictet. II. 130 καὶ 177). ἡ ἐκ τῆς ῥ. as, ast. βίπτειν, ἀκοντίζειν. Ἰδ. Pictet. I. I. 272.
- 37) Ἀτέ. οὗτος. η, ο, καὶ ἐπιρρήμ. οὗτω.
- 38) Ἀτσογ. τοσοῦτος, η, ον.

- 39) Ἀτούρποιο. πόσος, η, ον.
- 40) Ἀτούρτο ἢ ἀτούντε. τοσοῦτον ἐπιφέρημα.
- 41) Ἀφκακαίρ. κατήφορος. δδὸς κατηφορική. (ἢ λ. ἐν χρήσει ἐν τῷ Δευκῷ ὅρει καὶ ἔντισιν ἄλλαις Ἑλληνοφώνοις κώμαις τῆς Καππαδοκίας). Πρβλ. τὸν Φαρασιωτ. λ. παγάν=κοιλάς, θησσα, ἐθέρον, τὸ Σανσκρ. araga =ποταμός. Ἀρχ. Γερμ. abagat (desinit) gaſgagan. ἀποθαίνειν. umbigan=περιέναι. (Pott I, 32). (Πρβλ. καὶ τὰ Φαρασιωτ. γατεύω καὶ γατιέω=διώκω ἢν μὴ εἶναι ταῦτα παραφθορὰ τοῦ Ἑλλην. φευγατεύω, φευγατίζω).
- 42] Ἀφὸς=δυμφαλός. Λ. Φαρασιωτ. Δὲν εἶναι ἀπίθανον ὅτι ἡ λ. εἶναι παρεφθαρμένη ἐκ τοῦ Ἑλλ. ὁμφαλὸς (ἀφαλὸς ἐν τῇ Νεοελλην. ἀφός). Ἄλλ' ἀνάγκη νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι κατὰ τὸν Φαρασιωτικὸν ἰδιωτισμὸν τὸ ὁμφαλὸς ἢ μᾶλλον τὸ ἀφαλὸς ἐπρεπε νὰ παραφθαρῇ εἰς ἀφαγός. Πλὴν τούτου παρατηρητέον ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ τῶν Καππαδοκικῶν Ἑλληνικῶν διαλέκτων ἀπαντᾶ ὁ τύπος ὁμφαλὸς ἢ ἀφαλὸς, ἀλλ' ἐν ἀπάσαις καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Σιλλαϊκῇ ἢ ῥίζᾳ εἶναι νεφαλ. (νεφαλὸς ἢ νέφαλος ἢ νέφαλ.) Είναι δὲ γιαστὸν ὅτι ἐν ἀπάσαις ταῖς Ἰνδογερμανικαῖς γλώσσαις πλὴν τῆς Ελλ. καὶ τῆς Λατ. (ὁμφαλός, umbilicus) ἢ ḥ. τῆς λέξεως τῆς σημαινούσης τὸν ὁμφαλὸν εἶναι nab h (Σανσκρ. nabhis. Περσ. nab. Ἀρχ. Γερμ. nabulo N. Γερμ. nabel Ἀρχ. Πρωσσ. nabis), διπερ συνηγορεῖ μέχρι τινὸς ὑπέρ τῆς ὑποθέως ὅτι τὸ νέφαλο εἶναι λίσαν ἀρχαικόν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Φαρασιωτὴ διαλέκτος εἶναι ἢ ἀρχαικωτάτη τῶν Ἑλληνικῶν Καππαδοκικῶν διαλέκτων καὶ ἡ Φαρασιωτικὴ λέξις ἀφὸς ἢ ἀφὸ ἔχει ὁ πωσδήποτε σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ nab i s, τὸ Σανσκ., ἢ τὸ nab τὸ Περσ., δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι καὶ ὁ τύπος οὗτος εἶναι ἀρχαικός. Ἄλλὰ καὶ ὁ τονισμὸς τῆς λ. ἐν τῇ ληγούσῃ καὶ ἡ ἀναλογία αὐτῆς πρὸς τὸ

Φαρ. ἀπὸς=χλώπης (ὅπερ φάίνεται παρεφθαρμένον ἐκ τοῦ ἀλώπηκος, καίτοι καὶ ἐνταῦθα κατὰ Φχρασιωτικὸν ἴδιωτισμὸν ἔπειτε νὰ μεταπέσῃ ἡ λ. εἰς ἀγώπης, πρᾶλ. τὸ Ἀρμεν. *aghōnēs=χλώπης*), συνηγοροῦσιν ὑπὲρ τῆς ἐκ τοῦ δημφαλὸς παραφθορᾶς τοῦ ἄφρος. "Αλλως τε εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν, τὴν τῆς ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς δηλ. παραφθορᾶς, δύνανται νὰ ὑπαχθῶσι καὶ οἱ ἄλλοι μνημονευθέντες τύποι" νεφαλὸς καὶ νέφαλος ἢ νίφαλος.

Προσθήκη εἰς τὸ Α.

"Αἴρεται. νεκροταφεῖον. Παρὰ Ζελελίταις. Ἰδ. περὶ τῆς λ. ταύτης Ἀρμενοχαππαδοχ. ἐτυμολ. Ἀρ. 5.

B.

43) *Bat=πατήρ* (*παρὰ Χλογητανοῖς*.)

44) *Batū=μαῖα*· ἐν πολλαῖς Καππαδ. διαλέκτοις. Πρᾶλ. Λατ. a n i a. καὶ βαῖλλιώ ἐντεῦθεν θω.πεύω, ἀγαπῶ τὸ βρέφος.

45) *Baράδι,=ούρά*. λ. Φαρ. κατὰ παραφθορὰν ἐκ τοῦ ἐκ τοῦ Ἐλλ. οὐρά; πρᾶλ. τὸ Σανσκρ. *v a r a=ούρα*. Σημειωτέον δὲ διὰ τὴν λ. οὐρά εἶναι ἄγνωστος ἐν Καππαδοκίᾳ, διότι καὶ ἐν ἄλλαις Καππαδ. διαλέκτοις ἡ οὐρά λέγεται τράτζα.

46) *Baραχτά*. Καρποί. (*φροῦτα, ὡς λέγομεν χυδαίως*) λ. Φαρ. πιθανῶς ἡ ῥ. τῆς λ. εἶναι τὸ βράκι, (*βράξαι, συλλαβεῖν*. Ἡσυχ. βραχεῖν συνιέναι. δὲ αὐτός.) Σανσκρ. *v a r kāmī, λαμβάνω*. Κατ' ἀναλογίαν λοιπὸν τοῦ καρπὸς ἐκ τῆς ῥ. ἀρπ. (*ἀρπάζω*) ἡ *carp* (*carpere*), παρήχθη καὶ τὸ βαραχτό ἐκ τῆς ῥ. βράκ. *v a r k* (*varkām*). "Οτις ἡ λ. ἄλλως δύνανται νὰ θεωρηθῇ παραφθορὰ τοῦ fr u c t u s, ὡς τὸ Νεοελληνικὸν φροῦτο, μοὶ φαίνεται ὅλως ἀπίθανον.

Σημ. δὲ Κούρτιος (π. 422) καὶ τὸ μάρπτειν καὶ τὸ γάρπτικ παράγει ἐκ τῆς ῥ. *vark*, βράκ. Φαίνεται δημος πιθα-

νώτερον ὅτι αἱ λ. αὔται ἀνήκουσιν εἰς τὴν ᾧ ἀρπ. carp, καὶ ὅτι τὸ ἀρχ. μ. προηλθεν πιθανῶς ἐκ τοῦ F τοῦ ἐν ἀρχῇ τῆς ᾧ ἀρπ., μεταβληθέντος εἰς μ.

47) *Bárti*. ἥδον. παρὰ Φαρασιώταις. Ἐλλ. ῥόδος (Αἰολ. ῥρόδος). Ἀρμεν. vard. Ο Κούρτιος θεωρεῖ συγγενὲς πρὸς τὴν ᾧ ῥόδ. ἡ βροδ. καὶ τὸ Γοτθ. waurts=ρίζα (Ἀρχ. Γερμαν. wurza). Παραδέχεται δὲ μετ' ἄλλων γλωσσολόγων ὡς ἀρχικὴν ρίζαν τῶν λ. τούτων (ὡς καὶ τοῦ Αἰολ. βραδινός=ριαδινός, ῥόδανός, ῥάδ-αλός, ῥάδαμνος κτλ.) οὐχὶ τὴν Σανσκρ. ᾧ γṛdh (ἀφθονία) ἡ νγṛdh, αὐξάνειν ἀλλὰ ιδίαν τινὰ ρίζαν vard ἡ vrad. Καὶ ίδοὺ ἡ ᾧ. αὕτη ἡ ὑποτιθεμένη εἶναι λέξις αὐτοτελής ἐν τε τῇ Φαρασιωτικῇ διαλέκτῳ καὶ ἐν τῇ Ἀρμενικῇ γλώσσῃ. Περὶ τῶν σχέσεων τῆς Φαρασιωτ. λ. πρὸς τὴν Ἀρμενικήν, ὡς καὶ περὶ τῆς ἐπομένης λ.

48) *Baρτονβάρια*. Ἰδ. Ἀρμενοκαππαδοκ. Ἐτυμολ. (Ἀρ. 44).

49) *Baσrāl*. Οὗτῳ καλοῦσιν οἱ Φαρασιῶται τὸν οὐτιδιορόν, δουλοπρεπῆ, ποταπὸν ἄνθρωπον, τὸ ἀνδράποδον ἀκριθῶς (ἐν τῇ τροπικῇ ἐνοίᾳ τῆς λ.), ἢτοι τὸν ἀνδραποδώδη. Ἰσως ἡ ρίζα καὶ ἡ ἀρχικὴ σημασία τῆς λ. ζητητέα ἐν τῷ Σανσκρ. vasnas=τιμὴ ἀγορᾶς, vasnam=μισθός. Πρόβλ. τὰ Δατ. venum, vendo, veneo, venalis. Ἐλλ. ὠρίος. Κατὰ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἡ ἀρχικὴ σημασία τῆς λ. ἢτον ἡ τοῦ ἀγοραζομένου ἡ πωλουμένου δούλου, ὠρίοι. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ἐν Καππαδοκίᾳ ὑπῆρχεν ἀπειρον πλῆθος δούλων, οἵτινες ἐποίησαν περιβότον ἐν Ρώμῃ τὸ ὄνομα Καππάδος καὶ ταυτοσήμαντον τῷ δοῦλος, venalis. Οἱ ερεῦν τῶν Κομάνων ἐκέκτητο ἐξακισχιλίους δούλους ἡ Ιεροδούλους. Περὶ τοῦ έασιλέως τῆς Καππαδοκίας λέγει ὁ Ὁράτιος «Μα-

cipiis locuples, aeris eget Cappadocum gen. Ὁ Ἀππιανὸς ἀναφέρει ὅτι ὁ Λούκουλλος φθάσεις Καππαδοκίαν ἐθαύμαζε τὴν εὑδαιμονίαν τῆς χώρας, ξνθα τὸ μὲν ἀνδράποδον ἐπωλεῖτο ἀντὶ τεσσάρων δραχμῶν, ὁ δὲ βοῦς μιᾶς (Ἄππιαν. Μιθριδ. § 78). Ἐν Ῥώμῃ ὑπῆρχε πληθυς δούλων Καππαδοκῶν καλουμένων περιφρονητικῶς «venalia Cappadocum» καὶ τὸ παροιμιῶδες «Cappadox verberatus melior» ἔλαθε πιθανώτατα τὴν ἀρχὴν ἀπὸ τῶν ὀνίων τούτων. Καὶ ἐπὶ τῶν χρόνων ἔτι Βασιλείου τοῦ Μ. καὶ τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου ὑπῆρχε μέγα πληθος δούλων ἐν Καππαδοκίᾳ. Ὅθεν οὐδόλως παράδοξον ὅτι τὸ ὄνομα ὥριος (βασιλάς) τὸ σημαῖνον τὸν δοῦλον διετηρήθη μέχρι σήμερον ἐν τῇ ἀρχοτικῇ Φαρασιωτικῇ διαλέκτῳ ἐν τῇ τροπικῇ ἐννοίᾳ τοῦ ἀρδραποδώδης, ἀγενής, οὐτιδανός. Καὶ εἰ οὕτως ἔχει, τότε ἡ λ. vasna], συγγενεστάτη πρὸς τὸ Σανσκρ. vasna, εἶναι Καππαδοκική. Διότι περὶ παραφθορᾶς τοῦ βασιλάς ἐκ τοῦ Λατ. venalis δὲν δύναται νὰ γείνῃ λόγος.

58) *Bieläri* ή *bičář*. Παρὰ Φαρασιώταις. *Krýsťalllos*, κεκρυσταλλωμένος πάγος. Ἰσως ἡ λ. εἶναι συγγενής πρὸς τὸ Λατ. sidus καὶ τὸ Ἑλλην. σίδηρος. Τὴν λ. σίδηρος ὁ Κούρτιος θεωρεῖ συγγενῆ πρὸς τὸ Σανσκρ. swid-it-as=κεχωνευμένος, τηκτός, swedan i=πλάξιδηρά. Ἀρχ. Γερμ. sveiz-jan, frigere (Gr. Et. σ. 231). Μοἱ φαίνεται ὅτι τὸ σίδηρος εἶναι συγγενὲς πρὸς τὸ sidus. καὶ ἡ ἀρχ. ἐννοια τῶν λ. εἶναι λάμψις. Ἀλλ' ὑπάρχει καὶ τὸ Λατ. vitrum=βαλος, διπερ οἱ μὲν παράγουσιν ἐκ τοῦ Σανσκρ. vidhra, λαμπρός, οἱ δέ, ὡς ὁ Bopp ἐκ τοῦ video (παραβλ. καὶ τὸ παρ') Ἡσυχίῳ ἀτυρον=βαλος, διπερ ὅμως διορθοῦσσι τινες λίγυρος).

51) *Birátημα*. δρυμή. λ. Φαρ. *Id. Βίνατος.

52) *Bíratoc* καὶ ἐπιφρό. *Brata*. δρυπτικὸς, δυνατός.
Πρᾶλ. τὸ Ἑλλ. ἵς, Ἱνες. Βία. Δάτ. vis. Ἰδ. καὶ τὸ ἐπόμ.

53) *Bírewo* ἡ βιρεύω. παρατ. δινέγκα $\hat{\eta}$ δινεῦκα. ρίπτω
ἐκσφενδονίζω. λ. Φαρ. πρᾶλ. τὸ Ἑλλην. ἵημι, δῖω, δῖστός.

54) *Bózxa* (βόξα)=μάραθον $\hat{\eta}$ μάραθρον. Ἰσως $\hat{\eta}$ λ. ἔχει
σχέσιν πρὸς τὸ βόσις=βορὰ, τροφή. Ἰλ. 268 $\hat{\eta}$ πρὸς
τὴν Σανσκρ. र. vaksh αὐξάνεσθαι (Ἑλλ. αὔξω). Ἡ λ. Φαρ.

55) *Bóratoc* εἶδος ἀρκευθός, ἀρκευθος $\hat{\eta}$ μεγάλη λ. Φαρ.
Ἡ λέξις αὐτη, $\hat{\eta}$ τοσοῦτον γνωστὴ καὶ συνήθης τοῖς
Φαρασιώταις, ἀναφέρεται μόνον παρὰ τῷ Διοδώρῳ τῷ
Σικελιώτῃ ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων (Ι.Ι. 49), δοτις ἐν
τῇ περιγραφῇ τῆς εὐδαίμονος Ἀρχείας λέγει αὲν δὲ τοῖς
ὅρεσιν οὐ μόνον ἐλάτη καὶ πεύκη φαίνεται δαψιλῆς, ἀλλὰ
καὶ κέδρος καὶ ἄρκευθος καὶ τὸ καλούμενον βόρατον.
Ἐκ τῶν λόγων τοῦ Διοδώρου εἰκάζεται δοτις $\hat{\eta}$ λ. βόρατον
δὲν ἡτον Ἑλληνικὴ $\hat{\eta}$ τούλαχιστον δὲν ἡτο πολὺ γνωστὴ
τοῖς Ἑλλησιν, δθεν καὶ οἱ Δεξικογράφοι οὐκ ὀλίγον ἐστε-
νοχωρήθησαν διὰ τὴν γραφὴν τῆς λ. γράψαντες γύρατον
 $\hat{\eta}$ ἀγύρειον (ἴδ. Θησαυρ. Ἐρρ. Στεφ. ἑκδ. Haase ἐν Παρισ. 1836 λ. βόρατον). Ὁ Wesseling ἔχων ὑπ' ὅψιν τὴν
μαρτυρίσαν τοῦ Σαλμανάσιου διώρθωσε βόρατον διδτι κα-
τὰ τὸν συγγραφέα τοῦτον τὸ παρὰ Ῥωμαίοις καλούμενον
Herba Sabina ἡτοι βράθυν ἐλέγετο καὶ κατὰ κώμας βό-
ρατον, ὡς παραδίδωσιν ὁ Διοσκορίδης, κατὰ Σαλμανάσιον
σ. 670). Ἐν τούτοις $\hat{\eta}$ λ. βόρατον δὲν ὑπάρχει παρὰ Δι-
οσκορίδη ἀλλὰ μόνον βράθυν, περὶ οὖ λέγει ὁ συγγαφεὺς
οὗτος «Βράθυ ἔνιοι βάραθρον καλοῦσιν (οἱ δὲ βάρυτον, οἱ
δὲ βάρον, Ῥωμαῖοι ἔρβα Σαβίνα). Ἐστι δὲ τούτου εἶδη
δύο· τὸ μὲν γὰρ αὐτοῦ ἐστι τοῖς φύλοις ὅμοιον κυπαρίσ-
σω, ἀκανθωδέστερον δὲ καὶ βαρύσμον, δριμὺ πυρωτικὸν,
κολοθόν δὲ τὸ δένδρον καὶ εἰς πλάτος μᾶλλον χειρισμένον

χρῶνται δὲ τικὲς τοῖς φύλλοις ἀντὶ θυμιάματος, τὸ δὲ ἔτερον μυρίκη τοῖς φύλλοις ὅμοιον» (Διοσκ. Περὶ "Υλ. Ἰατρ. Βιβλ. Γ'. Κεφ. ρδ').) Τὸ δὴ Φαρασιωτῶν βύρατο καλούμενον εἶδος τῆς ἀρκεύθου συμφωνεῖ ἀκριβέστατα πρὸς τὴν ἄνω περιγραφὴν τοῦ βράχυος. Ὅπάρχει δὲ παρὰ Φαρασιώταις καὶ ἐτέρα λέξις κάσδορο σημαίνουσα τὸ ἔτερον εἶδος «τὸ μυρίκη τοῖς φύλλοις ὅμοιον» κατὰ Διοσκορίδην, καὶ θαμνοειδές. Περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λ. βόρατον, καὶ ἂν ἡ λ. Ἐλλ. ἡ Φρυγοπελασγικὴ, ἡ οὐδετέρα τούτων, ἀλλὰ παρὰ Φοινίκων ἡ Ἀράβων εἰλημμένη, δὲν δυνάμεθα νὰ συζητήσωμεν ἐνταῦθα. Ἀξιοσημείωτον μόνον εἶναι ὅτι λ. τοσοῦτον σπανίως μνημονευομένη παρὰ τοῖς ἀρχαῖοις καὶ τοσαῦτα πράγματα παρασχοῦσα τοῖς Λεξικογράφοις διατρεῖται ἀπαράφθορος καὶ ἐν κοινοτάτῃ χρήσει παρὰ τοῖς Ἑλληνοφώνοις Καππαδόκαις ἐν τοῖς αὐλῶσι τοῦ Ἀντιτάρου, καὶ μαρτυρεῖ πρὸς τοῖς ἄλλοις τὸ ἀρχαῖκὸν τῆς Φαρασιωτικῆς γλώσσης, καὶ διὰ τοῦτο συνηριθμήσαμεν αὖτὴν ταῖς προελληνικαῖς δοκούσαις λέξεσιν.

56) *Βοῦγος*. βύας, Λατ. *b u b o* λ. Φαρ.

57) *Βοῦκα*. τέττιξ. λ. Φαρ.

58) *Βουλίζει*. ἀδρ. βοῦλσε. φλέγεσθαι. λ. Φαρ. Πρᾶλ. τὸ Λατ. *fulgere*, *fulsi*, *fulmen*. Ἑλλην. φλέγεσθαι. Ἄν ἡ Φαρασ. λ. εἶναι ὁμόδρομος τῇ Ἑλλην. καὶ τῇ Λατ., ἄξιον παρατηρήσεως ἡ ἀνταλλαγὴ τοῦ β. καὶ φ.

59) *Βούταμος*. τὸ *ριτὸν*, δι' οὗ βάπτουσι τοὺς ὄνυχας αἱ γυναικες. Ἄλλως *σίρις* (*schinia*) ἢ *σονέ* (*schoné*). Ἰδ. τὰς λ. πρᾶλ. τὸ Λατ. *i m b u e r e*.

60) *Βρακαρίζω*. βοῶ, κλαίω. ἐπὶ βρεφῶν ἡ νηπίων κλαίοντων, λ. Φαρ.

61) *Βρειζω*. ἀδρ. ἐβρέισα. Προστακτ. βρέι. φωνῶ, καλῶ τινα. (Ἡ λ. ἐν χρήσει ἐν πλείσταις Καππαδόκ. διαλ.

ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐν τῇ τῷ Φαρασιώτῶν). Πρᾶλ. τὴν Σανσκρ. ḫ. b r u (Bṛhatr. mru) ḫῆμ. bravam i λέγω. προφέρω, καλῶ (Pott I., 266). Ἐλλ. ἐρέθην, ḫῆμα, ḫῆσις, ḫήτρα (ἐν τῇ γλλώσῃ τῶν Ἡλείων Φράτρα). Γοτθ. vaurd =λόγος. Λιθουαν. vardas=ονομα (Κούρτ. σ. 321). Ο Κούρτιος εἰς τὰ ἀνωτέρω συναριθμεῖ καὶ τὸ Ἐλλ. εἴδω, εἴρων, εἰρήνη. Μοὶ φαίνεται ὅτι ἡ ḫ. εἰρ. ζητητέα μαλλ. ἐν τῷ Δατ. sero, sermo. (Ἐλλ. εἰρμός).

Σημ. Πρᾶλ. πρᾶς τὰ ἀνωτέρω καὶ τὸ βρᾶ=εἰπεῖν (Ἀριστοφ. Νεφελ. 1382), κατ' ἀπομέμησιν τῆς φωνῆς τῶν θρεφῶν, ὅταν θέλωσι νὰ πίνωσιν.

62) Βριάσκω. ἀόρ. θρέσκα. προστακτ. θρέσ. ταυτὸν τῷ θρεῖζω. παρὰ Σιλλάτοις.

B. προφερόμενοι ὡς τὸ λατ. b.

63) Βραδῶ (προφ. bṛaxdῶ ἢ μπαραδῶ) bṛaxdōñmāi. ἐbṛaxdῶσα ἐbṛaxdōñthn=bṛaxdōñmēnos νυμφεύω καὶ παθητ. νυμφεύομαι. λέγεται πάντοτε ἡ περὶ τοῦ γαμβροῦ τοῦ νυμφεούμένου ἡ περὶ τοῦ πενθεροῦ τοῦ νυμφεύοντος τὸν υἱόν του, οὐδέποτε δὲ περὶ νύμφης ὑπανδρευομένης ἡ περὶ γονέων ἐκδιδόντων τὴν κόρην αὐτῶν. Εἶναι δὲ ἐν χρήσεις ἡ λ. μόνον παρὰ τοῖς Φαρασιώταις. Μοὶ φαίνεται ὅτι εἶναι ἀπίθανος πᾶσα ἐτυμολογία τῆς λέξεως ἐκ τοῦ παραδίδοντος ἡ παραδεῖν. Διότι τὸ μὲν παραδίδονται λογικῶς ἀρμόζει νὰ λέγηται μᾶλλον περὶ παραδόσεως ἡ ἐκδόσεως κόρης εἰς γάμον οὐχὶ δὲ περὶ νυμφεύομένου ἀνδρὸς, ἀλλως τε παραδίδω ἡ παραδῶ (μετὰ σημασίας τοῦ παραδίδοντος) δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ Φαρασιώτικῇ διαλέκτῳ καὶ ὑπάρχον δὲ ἔπρεπε νὰ σχηματισθῇ παραδίνω ἡ παραδίτυνω Ἀλλως τε ἡ λ. μόνον ἐν τῇ Φαρασιώτικῇ διαλέκτῳ εἶναι γνωστὴ, εἰς δὲ τὰς λοιπὰς Καππαδοκ. διαλέ-

κτους ἐν χρήσει είναι τὸ δικοῦματι Σημειωτέον πρὸς τούτοις ὅτι ὁ ἀρ. παρὰ Φαρασιώταις τοῦ δίνω ἡ διτύνω =διδωμι, εἶναι ἔδωκα, ἐνῷ τὸ παραδῶ σχηματίζει τὸν ἄρο. ἐπαράδωσα ἡ παράδωσα. Τὸ δὲ ὅημα δεῖν ἡ πα-ραδεῖν εἶναι δλως ἄγνωστον τοῖς Φαρασιώταις (τὸ δεῖν παρ' αὐτοῖς λέγεται λιτεύειν), ἀλλὰ καὶ ἀν ὑπῆρχε ἐπρεπε νὰ σχηματισθῇ παραδένω, παραδειμένος, παρέδεσε, παρε-δέθη· (πρόσθεις δὲ ὅτι τὸ ἀρχικὸν σύμφωνον προφέρεται ὡς b τὸ Λατ. oύχι δὲ ὡς τὸ π τὸ Ἐλληνικόν). Διὰ ταῦτα δυνάμεθα ἵσως νὰ θεωρήσωμεν ὅτι ἡ λ. παραδῶ, παραδοῦ-μαι εἶναι ἵσως ἐκ τῆς ῥ. φερ ἡ φαρ. (Πρᾶλ. Σανσκρ. b h a r u, b h a r a n d h a = δ σύζυγος. bharya=γυνή. Σκανδιν. brūda ἀρχ. Γερ.μ. brut=νύμφη Piclet III, 20). Ἐκ τῆς ῥ bhar=φέρειν, ἄγειν πραβλ. καὶ τὸ Ἐλλ. φερνή.

64) *Baoū* ἡ *baoō* (σπανίως *baoō*), δηλος. ἐμφανὴς φαινόμενος. γνωστὸς. Δ. Φαρ. Σανσκρ bham i. φαί-νομαι. *Bahter.* *banu*=αἴγλη. Ἐλλ. φάιος (Αἰολ. φαῦος. Παμφυλ. φάθο;) πιρανόσκω (λατ. favilla).

65) *Baoōka* ἡ *baoōka*. μῆθος, αἴνιγμα, αἰνιγματώδης λόγος (οἷον «Βουζέντρι, Βουτζέντρι, ἐφτὰ μουχαριοῦν μάνα». αἰνιγμα διὰ τὸ σκόροδον. ἔτερον. «Νοῦλοι (ἄλλοι) τὸ δοντάρι ἔχουντι σὸ στόμα, τζεένο ἔχει σὴν τζοιλία». Δοκάνη). λ. Φαρ. Περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λ. ἴδ. Ἀρμενοκαππαδ. Ἐτεμολογ. (Ηρ. 20).

66) *Bévdæ.* (bevd). μικρὰ τεμάχια πανίων ἀνὰ ζεύγη ἐρήμημένα καὶ διὰ ταῖνίας συνδεόμενα πρὸς ἄλληλα καὶ χρησιμεύοντα ἐν μαγειρείοις, ἵνα δι' αὐτῶν ἀπτηταὶ τις τῶν μαγειρικῶν σκευῶν θερμαίνομένων πολὺ ἐπὶ τοῦ πυρὸς (πιλασίματα). λ. Φαρ. Ἡ κυριολεκτικὴ σημασία τῆς λ. φαίνεται ὅτι εἶναι δεσμὸς καὶ δύναται ν' ἀναχθῇ

αύτη εἰς τὴν ἡ. b a n d h (Σανσκρ. b an has=δεσμὸς. Περσιστ. Πειτ. ταυτόσημον).

67) *Bovia* (b o v i a). κόπρος θοός. Λατ. *bos*, *bovis*.

Γ.

68) *Gastrum* ἀσπάλαχ. (ἐν ἀπάσαις ταῖς Καπ. παδοκ. διαλέκτοις). Οὐδὲν τῶν Ἀρίας ἡ. ὀνομάτων, ἄτινα εὑρηνται παρὰ τῷ Pictet (I, 568) διὰ τὸ ζῶον τοῦτο, ἔχει συγγένειαν πρὸς τὴν λ. ταύτην, ἵτις ἐν τούτοις δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς ἴκανὰς Ἀρίας ῥίζας (πρᾶλ. τὸ *cavus*=κοῖλος, *cavea*=κοῖλωμα ὁ Corssen ἐτυμολογεῖ τὴν λ. ταύτην. ἐκ τῆς ἡ. s k a (Σανσκρ. s k a v a m i=σκεπάζω. Krit Beiträge σ. 443). Τὸ Ἑλλ. γλάφω. τὸ Λατ. scalpare. Ὑπάρχει δὲ καὶ ἄλλη ἡ. παραβλητέα σκαπ. (σκαπάνη, κάπετος (θόρος, λάκκος), Λιθουαν. Kapoti=κατακόπτειν. Περσ. Kuftan =κοιλαίνειν, τὸ Κελτ. cab=incide, fodi (Pictet, III, 116). Πρᾶλ. καὶ τὴν Σανσκρ. ἡ. K h a=σκάπειν, Khani =ὅρυγμα.

69) *Gatis*. ἄμαξα φορτηγός. Ἐν διαφόροις Καππαδ. διαλέκτοις.

70) *Gioskalaxi*. Κολοκύνθη. λ. Φαρ.

71) *Glossyara*. Ἱξία ἡ γαμαιλέων καλούμενον φυτὸν, ἐκ τῆς ῥίζης τοῦ ὅποιου ῥέει ὑγρὸν, ὅπερ πηγνόμενον γίνεται μαστίχη. λ. Φαρ. Ἰσως ἡ λ. εἶναι σύνθετος καὶ τὸ μὲν πρῶτον συνθετικὸν μέρος ζητητέον ἐν τῷ Λατ. *glu-s*, *gluten*=κόλλα (γλοιός), τὸ δὲ δεύτερον μέρος Κάχαρα εἶναι δύσκολον νὰ προσδιορισθῇ. (Ἀράγε ἔχει τινὰ σχέσιν πρὸς τὸ Σανσκρ. *çakha*=κλάδος, *çakhin*=δένδρον. Περσ. *shaghah*=κλάδος Λιθουαν. *szaknis*=ῥίζα; Pictet I 232).

72) Γρές. Ἐπίρρο. χρον γνές, γνές=πότε, πότε, ένιστε.
ἢδ. καὶ τὰς λ. ἀγνές, σάγνες.

73) Γενάβι παρὰ Φαρασ. ἡ περὶ τὴν θύραν ὅπη, εἰς
ἥν ἐμβαλλομένου τοῦ μοχλοῦ κλείεται ἡ θύρα, *ba.la-
vadóχη*. Ἡ δ. τῆς λ. πρέπει νὰ ζητηθῇ πιθανῶς ἐν τῇ
Σανσκρ. *g'ambh=χαίνειν*, *χάσκειν*, διόθεν παράγεται
πλῆθος δυομάτων δηλούνων ἀντικείμενα ἀνοιγόμενα ἢ τοι
χαίνοντα, καταθροχθίζοντα, καταπίνοντα, *σαροῦντα*. οἶον
g a b h a=sχισμάς, *gambham=κοίλωμα*, *gambha=φάρυγξ*
ἢ *'Ιρλανδ. gab=στόμα* (Pictet II, 140). Ἐλλ. γαμφή,
γαμφηλή. γόμφος. Ἀρχ. Σλαυ. *zab-u*. Λιθουαν. *gembė*
=κοίλωμα ἐπὶ τοῦ τοίχου (Κούρτ. 165).

74) Γούλα. παρὰ Ζαλελίταις 1 στρόφιγξ, γέγλυμος
τῆς θύρας. 2 κυκλοτερής ὅπη, δι' ᾧς περιστρέφεται
ἡ θύρα καὶ γίνεται δ γέγλυμος. Ἀρα ἡ λέξις ἔχει
συγγένειαν πρὸς Ἐλλ. γαυλός, γογγύλος=στρογγύλος.
Σανσκρ. *golas=σφαῖρα*, *golam=σφαιροειδής* ὑδρία.
(Κούρτ. 165).

75) Γουμπίζω=λάμπω. Λ. Φαρ. Ἡ λ. αὕτη ἔχει τὴν
αὔτην δ. τῷ Ἐλλ. λάμπειν καὶ τῷ Λατ. *luminis=διαυ-
γής*. Ο ἀρχικὸς τύπος λύμπ, τὸν ὅποῖον εὑρίσκομεν ἐν τῷ
Ο-λυμπο;, κατὰ τὸν ἴδιωτισμὸν τῆς Φαρασιωτικῆς δια-
λέκτου, μετεβλήθη εἰς γούμπ. πρᾶλ. τὸ Ἀρμ. *ghampag=*
λαμπάς. Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ Ἀρμενικὴ λ. εἶναι εἰλημ-
μένη ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ οὐχὶ πρωτότυπος Ἀρμενικὴ.
Καὶ ὡς παρατηρεῖ δ Pictet (11,371), οὐ μόνον Εὐρωπαῖ-
καὶ γλώσσαι, ἀλλὰ καὶ Ἀσιατικαὶ ἐδανείσθησαν τὰ Ἑλλη-
νικὰ ἢ Λατ. δνόματα τῆς λαμπάδος. πρᾶλ. Λατ. *lampas*.
Σκανδιναν. *lampi ἀρχ. Γερ. lampiti. Λιθουαν. lampara,*
*lampe, Πολων. Lampa, δπως τὸ Λατ. candela μετεβι-
βάσθη εἰς πολλὰς γλώσσας, καὶ δὴ καὶ εἰς τὴν Τουρ-*

κικήν καὶ τὴν Κουρδικήν. Ἐνῷ ὅμως εἰς ἀπάσας τὰς μυημονευθείσας γλώσσας ὁ Ἑλληνικὸς τύπος τῆς λέξεως εἶναι προφανής, ἐν τῇ Φρασιωτικῇ διαλέκτῳ ἡ λέξις γούμπιζειρ, ἥτις εἶναι φῆμα καὶ δὲν εἶναι ὄνομα (οὐδὲ ὑπάρχει ὄνομα ἐν τῇ διαλέκτῳ ταύτῃ ἐκ ῥ. λαμπ.), ἀνταποκρίνεται πρὸς τὸν ἀρχαιότατον Αἰολικὸν τύπον τῆς ῥ. λαμπ. διστις ἐσώθη μέσον ἐν τῇ λ. Ὁλυμπίος τῆς Ἑλλ. γλώσσης.

76) *Γούμπισία* 1. Φάλαινα, «ἡ πετομένη ψυχὴ» (Η-συχ.), πεταλλοῦδα ἡ περὶ τὸ φῶς πετῶσα. 2. ἀστὴρ διάφτειν. λ. Φαρ. ἀμφότεραι αἱ σημασίαι τῆς λ. μαρτυροῦσι τὴν ἐκ τῆς προηγουμένης γούμπιζειρ παραγωγὴν αὐτῆς καὶ τὸ δρῦθν τῆς περὶ τῆς λέξεως ἔκείνης ἐτυμολογίας.

77) *Γούπα*=λάκκος, βόθρος. Σανσκρ. Kura-s=βόθρος Ἀρμ. Kura=λάκκος. Ἑλλ. γύπη=τρώγλη, καλύβη. Η Ἑλλ. λ. ἀπαντῷ μόνον παρ' Ἡσυχίω. Καὶ δὲν μοι φαίνεται πιθανὸν ὅτι ἡ λ. γοῦπα, ἡ κατὰ τὴν ἔννοιαν τοσοῦτον συγγενῆς πρὸς τὴν Σανσκρ. καὶ τὴν Ἀρμ, ἐλήφθη ἐκ τοῦ Ἑλλ. γύπη. (πρᾶλ. τὸ Ἑλλ. κύπελλον, ἀμφικύπελλον Δατ. cupa= σκύφος).

Σημ. Σημειωτέον ὅτι ἐν τῇ Νεοελληνικῇ ὑπάρχει ἡ λ. γοῦβα σημαίνουσα λάκκον, βόθρον. ἀλλ’ ἡ Καππαδ. λ. γούπα δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ αὐτὴ πρὸς τὸ γοῦβα διέτι καὶ ἐν ταῖς Καππαδοκιαῖς Ἑλλ. διαλέκτοις ὑπάρχει ἡ λέξις γοῦβα σημαίνουσα τὸ ἐπὶ τοῦ αὐχένος κατ’ ίνέον κοίλωμα. (περὶ τῆς λ. ταύτης ἴδ. Σκαρλ. Βυζ. Λεξ. τῆς καθ’ ἡμᾶς Ἑλλ. διαλέκτου).

78) *Γούργιζω*. καταβιβρώσκω. καταπίνω. Σανσκρ. gírami =καταβιβρώσκω. Διθουαν. gerti=καταπίνειν. Δατ. νορτεχ, νοραγε Ἑλλ. βορὰ, βορὸς, βιβρώσκω. Ο

Pott (I,17) καὶ ὁ Κούρτιος εἰς τὴν ρίζαν ταύτην ἀνάγουσι καὶ τὸ Δατ. gurges=δίνη, καίτοι τοῦτο φαίνεται συγγενέστερον πρὸς τὸ γῦρος (ἰδ. Κουρτ. 436). Ἡ λ. συνήθης πρὸ πάντων παρὰ Τελμησσηνοῖς.

79) Γουργοῦρι. παρὰ Φαρ. λαιμός. Ἐλλ. γαργαρεών. Δατ. gurgulio. Ἡ λ. εἶναι τῆς αὐτῆς ρ. τῷ γουργίζω.

80) Γορτάγω=ταύτην τῷ γουργίζω. λ. Φαρ.

81) Γρεύω. παρκτ. γρεῦχα. ἀδρ. γρεῦσα ἢ γρέψα. = ὄρῶ. λ. Φαρ. πρᾶλ. Ἐλλ. ὄρω (Φορῶ.). Βῶραι. ὀφθαλμοί. Ἡσυχ. Ἀρμεν. yerevili. φαίνεσθαι. yereveli= ὄρατός. yeres. ὄψις. Δατ. vereor. (Γοτθ. wars=εὐλαβεῖσθαι. Ἀρχ. Γερμαν. givar=προσοχή. vara=θεωρία. (Κουρτ. σ. 324.)

G.

82) Γαλὲ=ίστης ἀράχνης. λ. Φαρ. ἐν τῇ Σανσκριτικῇ ἡ ἀράχνη καλεῖται galakaraka. ἡ δὲ λ. κατὰ τὸν Pictet (I,659) εἶναι σύνθετος ἐκ τοῦ gala=δίκτυον. (Περσ. gal, g' al=δίκτυον) καὶ τοῦ ἥμ. kry=ποιεῖν.

83) Γαλιέρ=ἀράχνη. λ. Φαρ. παράγ. ἐκ τοῦ ἀνωτέρῳ γαλέ. Σανσκρ. galakaraka,

84) Γαλιτζ=καραβίς. παρὰ τοῖς Φλογητανοῖς. ἵσως ἡ λ. ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ Σανσκρ. g'ala=ῦδωρ. galika. galuga =βδέλλα.

85) Γίτα (προφ. γκίτα)=Οὔστης. βέλος ἀπὸ ξύλου κατεσκευασμένον. (ἴδε τὰς λ. g'īka, καὶ μάγα). Προβλ. Δατ. vīek.

86) Γορόσι (προφ. γκορόσι). παρὰ Φαρασιώταις καλεῖται οὕτως ὁ σίδηρος ὁ πρῶτον ἐκ τῆς γῆς ἐξαχθεὶς μετὰ γαιωδῶν στοιχείων ἀναμεμιγμένος καὶ εἰς οὐδεμίαν ἔτι κάθαρσιν ἡ τῆξιν ὑποβληθείς. Καλοῦσι δὲ καὶ

οἱ κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα Τοῦρκοι τὸν τοιοῦτον σίδηρον κουροὺς (kurus) ἢ κιουλτζέ.

G' (οὐ ἢ j τὸ Γαλλικόν).

- 87) G'α ἢ g'e. σύνδεσμ. ἀπορ. ἄρα, ἄραγε. Λ. Φαρ. 88) G'άκι=σχεδὸν. λ. Φαρ. iδ. g'άς. 89) G'αλαπόχο=έλος, ἑλώδης τόπος. λ. Φαρ. Ἄν ἡ λ. ἥναι σύνθετος, ἵσως ἐν τῷ πρώτῳ συνθετικῷ μέρει ὑπάρχει λέξις τις συγγενῆς πρὸς τὸ Λατ. gelu. Σανσκρ. gala=ῦδωρ. 90) G'άνος (προφ. jánoς). κορώνη ἢ σπερμολόγος, κοινῶς καρακάζα. λ. Φαρ. 91) G'άς. ἀντωνυμ. ἐρωτημ. τί καὶ συνηθέστερον ἀναφ. δικαὶ ἐπιφέρ. ὡς α. ἐπὶ τρόπου, ὥσπερ. β'. ἐπὶ χρόνου, ἄμα ὡς, ἐπειδὴ, ἐπειδὰν λ. Φαρ. Ἐλλ. ὡς Σανσκρ. ja-s οὔδ. jat. jat=ώς. Βακτρ. ya=ός. Λιθουαν. ji-sji. ju=οῦτος, αὗτη. τοῦτο) Γοτθ. jabai=όταν. πρᾶλ. τὸ Σανσκρ. ka-s=tíς. 92) G'αστὲ (προφ. jaστὲ)=βάσανος, ἀγωνία. iδ. g'αστεύω λ. Φαρ. 93) G'αστεύω (προφ. jαστεύω). ἀγωνιῶ, θασανίζομαι, θλίβομαι. Σανσκρ. ῥ. jas, ῥημ. jasjami=ἀγωνίζομαι. 2 θλίβομαι, θασανίζομαι, φθίνω, (Bopp, Glos. Comp. 308). Ἐλλ. ζέω. Ἀρχ. Γερ. jesan=ζυμοῦσθαι, οἰδαίνειν. 94) G'en i ki, g'enikia. Τὰ τῆς σελήνης κέρατα. ἐν γένει τὸ τοξοειδὲς σχῆμα. λ. Φαρ. πρᾶλ. Σανσκρ. g'anu=γόνυ. Ἐλλ. γόνυ, γρύζ, γωρία, γκάμπτω. Λατ. genu. 95) Gία=σπινθήρ. Σανσκρ. g'ut=lucere, fulgere. (Bopp. Gl. Comp. 154). 96) Gίκα. παρὰ Φαρασ. λέγεται ὁ θιδὲς τοῦ τόξου καὶ αὐτὸς τὸ κατ' ίδιάζοντα ἐπιχώριον ἀπλοῦν τρόπον

κατασκευαζόμενον τόξον τὸ χρησιμεῦον οὐχὶ ὡς ὅπλον,
ἀλλὰ πρὸς διασκέδασιν τῶν παίδων. Ήαρά Φλογητανοῖς
τούναντίον καὶ Μισθίοις καὶ ἄλλοις τισὶν Ἑλληνοφώ-
νοις Καπ. γίκα σημαίνει τὸν διστὸν ἥτοι τὸ ξύλινον
βέλος τοῦ τόξου τὸ παρὰ Φαρ. γίτα καλούμενον (ἰδ. τὴν
λ. ἀνωτέρω). Ὁπωσδήποτε τὸ ἔτυμον τῆς λ. γίκα
εὑρίσκεται ἐν τῷ Ἑλλ. βιβλ. Σανσκρ. g'ya, g'yaka.
Βακτρ. γ्या Λιθουαν. gija (Pictet I. 286). Ἰδ. Ἀρμε-
νοκαππ. ἐτυμολ. (Ἀρ. 25).

97) Γίραχτή. τὸ μετὰ τὴν κλάδευσιν ἀπομειναν
καὶ ἐκ νέου βλαστάνον μέρος τοῦ κλήματος τῆς ἀμπέ-
λου τὸ καλούμενον συνήθως ἕργάτης λ. Φαρ.

98) Γίονθάσε=τερέθινθος καὶ σχῖνος. λ. συνηθεστά-
τη παρὰ Φαρ. οἵτινες καὶ μόνοι οὗτοι καλοῦσι τὰ
δένδρα ταῦτα. Ἡ ἔτυμολογία τῆς λ. ταύτης εἶναι ἐκ
τῶν τὰ μάλιστα ἀξιοσημειώτων. ὁ Pictet (I. 272) πα-
ρατηρεῖ ὅτι ἐκ τῆς Σανσκρ. फ़ि. g'iv. παράγονται πολλὰ
δένδρα δένδρων καὶ φυτῶν οἷον g'iva, g'ivaka (pentap-
tera tomentosa), g'ivantī (Celtis orientalis et mimosa
albida, g'ivanī=ίάσμη), ἀναφέρει δὲ διμόρφηζον πρὸς τὰς
Σανσκρ. ἑκείνας λ. τὸ Ἱρλανδ. giubhas=pinus silvestris
(πίτις ἀγρία). Ἡ ἐκπληκτικὴ δμοιδίτης ἡ μᾶλλον ταυ-
τότης τῆς Φαρ. λ. πρὸς τὴν Ἱρλανδ. κατά τε τὴν ῥ.
καὶ τὸν τύπον καὶ ἡ συγγένεια ἀμφοτέρων πρὸς τὰς
μηνημονευθείσας Σανσκρ. λ. συνηγοροῦσι περὶ τῆς Καπ-
παδοκικῆς καταγωγῆς τῆς Φαρασιωτικῆς λ.

99) Γίχαριζομα. ἀρ. g'icharīsthīr. ἀπαυδῶ. καταπο-
νοῦμα. εἰμὶ κεκυηώς. Τὸ ῥῆμα κατὰ τὴν ῥ. συγγε-
νεῖει πρὸς τὸ Σανσκρ. ha, gahami=καταλείπειν, ἀφίέναι
(οἱ Καππαδόκαι πάντες χρῶνται τῷ τύπῳ γίχαριζο-
μα, μόνον δὲ οἱ Σανσκεταὶ λέγουσι γιχαρίζομα).

ἀλλὰ καὶ δ σχηματισμὸς ὁ δί' ἀναδιπλασιασμοῦ εἶναι
ὅμοιος τῷ τοῦ Σκακοῦ. ἡγένετο. Εἶναι ή δ. αὕτη κοινὴ
καὶ τῇ Ἑλλ. χῆρας, γῆρα, Χάρων, χάρος χάσκω, χαίνω,
χαίνειν (ἐν τῇ Φαρασιώτ. διελέκτῳ).

Δ.

100) Δαγῶ. οἰδα. γιγνώσκω. (ἡ λ. μόνον παρὰ Γουρ-
δουνίοις ἔστιν ἐν χρήσει). Βακτρ. d a = εἰδέναι. d a o.
σοφία. Νεοπερσ. danischten = εἰδέναι. danisch mend =
σοφός. Ἑλλην. δέδαε, δεδαώς, δεκάμων, δεκάμων. (Ο
Βορρ καὶ δ Pott θεωροῦσι τὸ δαιμων ὅμορφοῖς τῷ δαή-
μων ἀλλ' δ μὲν Βορρ. παράγει τὰς λ. ταύτας ἐκ τῆς
ἥ. δι, δῖος, Ζεύς, δ δὲ Pott. ἐκ τοῦ δαιμον = μοιράζω).

101) Δάζω. ποιῶ. ἐργάζομαι. (καὶ τὸ δῆμα τοῦτο μόνον
παρὰ Γουρδουνίοις ἐν χρήσει). Ἑλλ. δαιδάλλω, δαι-
δάλεος, Δεκίδαλος. Λιθουαν. daillus = τεχνηέντως ποιεῖν
(Κουρτ. σ. 218). πρᾶλ. τὸ ἀρχ. Περσ. Δαρεῖος σηματ-
νον καθ' Ἡρόδοτον (VI. 98) «Ἐρξείης» = δραστήριος,
πρακτικός.

Σημ. ὁ Vánicek καὶ τὸ δάλλει = κακουργεῖ, καὶ τὸ
δαλήσασθαι. λυμήνασθαι (ἰδ. τὰς λ. παρ' Ἡσυχ.). θεωρεῖ
δημόροις τῷ δαιμάλλῳ (Ván. I. 344). Ἀλλὰ ταῦτα
δρθότερον θεωρητέχ δημόροις τῷ δηλέομαι, δέλεαρ, δη-
λητήριον, de le o.

102) Δειβοον. λαχτάρε. Οὗτω καλεῖται ὑπὸ τῶν Φι-
ρασιώτῶν τὸ πτηνὸν τὸ καλούμενον συνήθως παρ' ἡμῖν. πα-
γοτζίρα η καλημάνα. Ερμηνεύουσι δ' αὐτοὶ οἱ Φαρασιώται
τὴν λ. πτηγὺν τον διαβόλον διὰ τὸ πανοῦργον τοῦ πτηνοῦ
τούτου. Ἀλλὰ πῦς καὶ ἐκ τίνων λέξεων συνετέθη η
λ.; Παρὰ Φαρασιώταις δ' διάβολος καλεῖται διέβος. Ἡ
λ. αὕτη ἐκ πρώτης ὅψεως ηθελε φανῆ ήμεν ὡς λ. ἀργα-

οτάτη, Καππαδοκική, ἀναγομένη ἀμέσως εἰς τὴν ἀρχ.
ρ. διF, div, dev, καὶ τότε ἡ λ. δεβοδουλαχτόρε ἦ-
θελεν θεωρηθῆ ὡς συγκειμένη ἐκ τῆς ἡ. δὲθ, διθ. καὶ
τινος ἄλλης λ. (βουλαχτόρε) ἐκ τῆς ἡ. vol. volare,
volueris. Σανσκρ. val=ire). Ἀλλὰ τὸ δίεθος ἐκ πολ-
λῶν ἀποδείχνυται τύπος παρεφθαρμένος τοῦ διάβολος
καὶ οὐχὶ λ. ἀμέσως ἐκ τῆς ἡ. διE. παραγομένη. α.
διότι οἱ Φαρασιῶται τὴν γενικὴν τοῦ ὀνόματος σχη-
ματίζουσιν ἐν τισι φράσεσι δεδόγου (ἀντὶ τοῦ συνήθους
διέθο.) οὗτω λέγουσι «δεδόγου υἱέ» «διαβόλου παῖ».
β'. τὰ παράγωγα δεβοσύνη=πανουργία, δεβοσυνάτες=πα-
νουργος, δεβοσυρούτικος=διαβολικὸς, ἀκατανόητος, μι-
στηριώδης, εἶναι παρεφθαρμένοι τύποι ἐκ τοῦ διαβολο-
πύρη. Τὸ διότι οἱ Φαρασιῶται χρῶνται ἐνίστε καὶ τῇ
λ. διαβόλος=πανοῦγος, δὲν ἀναιρεῖ τὴν ἀνωτέρω
γνώμην. Καὶ δὲν εἶναι μὲν ἀπίθανον διότι τὸ δίεθος εἶναι
λ. ἀρχαϊκὴ ἀμέσως παραγομένη ἐκ τῆς ἡ. διF, ἀλλὰ
ἐν τοῖς παραγώγοις ὑπερίσχυσεν ἡ ἥζα τοῦ διάβολος.
κατὰ ταῦτα τὸ δεβοδουλαχτόρε ὀρθότερον πρέπει νὰ
θεωρηθῇ συντεθειμένον ἐκ τοῦ δεδόγου (=διαβόλου),
κατὰ Φαρασιωτικὸν ἰδιωτισμὸν τραπέντος τοῦ λ. εἰς
β. ἢ γ.) καὶ λαχτόρε=ἄλέκτωρ. (ἢ λ. λαχτόρε εἶναι
ἐν χρήσει παρὰ Φαρασιῶται σημαίνουσα ἄλέκτωρ). Ἡ
ἀρχ. ἡ. διF ἢ δι φαίνεται διασωθεῖσα μᾶλλον ἐν
ταῖς λ. Ζιάνος (τζιάνος) καὶ Διάτανος (ἴδ. τὰς λ.)

103) Δεβοσυνάτες, Δεβοσύνη, δεβοσυρούτικο. Ἱδ.
Δεβοδουλαχτόρε.

104) Δένδρα πληθ. δένδραις. μάχη, νίκη (ἐν τοῖς
ἄσμασι τῆς Τελμησσοῦ). ἴδε Δένδρομαι.

105) Δένδρομαι=φονεύομαι (ἐν τοῖς ἄσμασι τῶν
Τελμ.) Σανσκρ. dṛṇamī=σπαράττω. Βακτρ. dar=τέμνειν.

Αρχ. Σλαν. dera. Διθουαν. diriu=σχίζειν. Ελλ. δέρω, δηρίςατο, δηριάσθαι (δάρις=σπιθαμή; Ἡσυχ.).

106) Διάτανος=δαίμων, μετασχηματισμὸς τοῦ Διάτονος, ἴδ. Ζιάνος.

107) Διέβος ἴδ. Δεεδούλαχτόρε.

108) Δίκεα ἡ δόκια. ἡ προὶξ ἡ γαμήλιος τῆς νύμφης. ἴδε Δικοῦμαι.

109) Δικευμένη=ὑπανδρευμένη γυνή. ἐκ τοῦ δικοῦμαι.

110) Δικοῦμαι=νυμφεύομαι λ. συνήθης παρὰ πᾶσι τοῖς Ἑλληνοφώνοις Καππαδόκαις πλὴν τῶν Φαρασ. (παρ' οἵς ἐν χρήσει τὸ βχραδῶ.)¹ Ηλ. ἔχει πιθανὸν συγγένειαν πρὸς τὸ Δατ. dicio, ditio, (condieio), καὶ τότε τοῦ ὄημ. ἡ ἀρχ. ἔννοια θὰ ἦτο ὑποτάττω, ὑποτάττω ἐμαυτῷ. Πρόβλ. τὸ addicere=ἐπιδικάζειν, addictus=προσανακείμενος. καὶ τὸ 'Ελλ. δίκη. 'Αλλ' ὑπάρχει καὶ ἔτερα ἐτυμολογία πιθανωτέρα. 'Υπάρχει δηλονότι ὁ. Σανσκρ. diç, diçamī=δείκνυμι, δπερ ἐν τῇ Σανσκρ. συντιθέμενον μετὰ τῆς προθέσεως ορα σημαίνει ἐπισημαίνει, διδόναι εἰς γάμον (ἴδ. Boopp. gl. Comp 188). 'Αλλ' εἶναι πιθανὸν ὅτι καὶ τὸ ἀνωτέρω dicio, addicere καὶ δίκη, doceo, ἔχουσι τὴν αὐτὴν ὁ. πρὸς τὸ Σανσκρ. diç καὶ τότε μία μόνη ὑπάρχει καὶ δι' ἥμας ἐτυμολογία τῆς Καππαδ. λ.

Σημ. Κακῶς ἐγράφη καὶ κακῶς ἥρμηνεύθη ἡ λ. αὕτη ἐν τοῖς Καππαδοκ. (σελ. 100) διοικοῦμαι=νυμφεύομαι (δηλ. κυνηρνῶμαι).

111) Dic'i=δύο. Ἰδε 'Αριθμ. ὄνομ. § 8. λ. Φαρ.

112) Δίκιμο=δεύτερος. λ. Φαρ. Ἰδε Γραμμ. 'Αριθμητ. δύνματα § 8.

113) Δόκεα=δίκεα ἦτοι προὶξ. Τὸ Δατ. Οὐδόλως πιθανὴ ἡ ὑπόθεσις ὅτι τὸ δόκεα προηλθεν ἐκ τοῦ Δατ. dos, dotis. Διότι προδήλως ἡ λ. εἶναι ὅμορφο. πρὸς

τέ δίκεα καὶ δίκοιμαι· αἱ δὲ λ. αὗται ἦκιστα πιθανὸν δι τὴν ἔχουσί τινα συγγένειαν γίγης πρὸς τὸ d o s a, d o t i s.

114) Δομερεύω. δαιμονίζομαι. λ. Φαρ. ἐκ τοῦ

115) Δομέρος (ἢ δομένος). δαιμονισμένος. ὑπὸ δαιμονος κατέχθμενος. καὶ ὑπὸ αὐτοῦ βασανιζόμενος λ. Φαρ. Ἡκιστα πιθανὸν δι τὴν ἡ λ. εἰναι παραφθορὰ τοῦ Ἑλλ. δαίμων, λέξεως ἀγνώστου καὶ παρὰ Φαρασιώταις καὶ καθ' ὅλας τὰς ἄλλας Ἑλλην. διαλέκτους. Ἰσως ἡ ῥ. τῆς λ. εἰναι. d i v, d e v δοF. (πρᾶλ. δοάσσετο, δέατο. ἐφάνη. κυριολεκτ. ἐλαμψ. Jovis (γεν. τοῦ Jupiter ἀρχ. Dj o v i s.)

A (προφερόμενος ὡς τὸ Λατιν. d).

116) Δαρζάρ=έννεα. Ἡδε περὶ Ἀριθμ. ὀνομ. § 9.

117) Δάλιξ (προφ. ντάλια). οὗτω λέγονται παρὰ Φαρασιώταις αἱ αὔλακες τῶν ἀγρῶν, ἐν ᾧ παρὰ Ζαλελίταις καὶ ἄλλοις τισι Καππαδόκαις τὰ διὰ τῶν αὐλάκων χωριζόμενα τμήματα τοῦ ἀγροῦ (τὰ πρασίδια παρὰ Φλογητανοῖς καλούμενα). Ἡ ῥ. τῆς λ. πρέπει νὰ ζητηθῇ ἐν τῷ Σανσκρ. d̤ar, dal=σχίζειν διαιρεῖν, ἐξ ḥς συντίθεται τὸ Σανσκρ. kudāla=σκαπάνη (ku=γῆ dala=διαιρῶν. (πρᾶλ. τὸ ἀρχ. Γερμ.=zila. αὔλαξ. Ἀγγλοσάξ. tilian=ἄροιν. Pictet I I. 114). Καὶ τὸ Νεογερμ. thal—κολάξ βεβαίως ὑπάγεται εἰς τὴν αὐτὴν ῥ.

B.

118) Ἐβί (καὶ μετ' ἀρθρου τηνέθι). αὔριον. λεξ. Φαρ. Ἐκ τῆς αὐτῆς ῥ. ἐξ ḥς καὶ τὸ αὔριον. Ἐλλ. ἡῶς. (Αἴολ. αὔρας, αὔριον Λατ. aurora).

119) Ἐβίτζα. πρωΐα. Ἡ λ. Φαίγεται οὖσα ἡ [αύτὴ τῇ ἀνωτέρῳ. Ὅτι δὲν ἐγένετο κατὰ παραφθορὰν ἐκ

τοῦ αὐγῆς, ἵτις ἀλλως εἶναι τῇ; αὐτῆς ἡ. Ἐλλ. λ.), μαρτυρεῖται μὲν ἐκ τοῦ προηγουμένου ἔθι, ἀλλὰ προφανέστερον ἐκ τοῦ δτι παρὰ Φαρασιώταις ὑπάρχει ἡ λ. βγῆ. βγίτζα=αὐγὴ καὶ βγάζει=αὐγάζει.

120) Ἔγκα=ἡνεγκκ. παρὰ Νικοπολ.

121) Ἔγκάσκω καὶ ἐγκώσκω. (παρὰ Νικοπολ.). νεγκώσκω (παρὰ Φαρασιώταις)=βαίνω, βαδίζω, περιπατῶ. Πιθανῶς αἱ λ. ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὴν ἀρχ. Αρίαν ἡ. γα=ἴειται. Σχνσκρ. gam. Ἐλλ. βάσκε. Ἄλλ' ἐν τῇ Φαρασιώτ. διαλέκτῳ ὑπάρχει καὶ ῥῆμ. γεγκώθω=ζητῶ, γέγκωσμα.=ζήτησις, θήρα καὶ κώθω=στρέφομαι. κώσμα=περιστροφικὴ ἐπὶ τῶν ὅρέων ἐδόξ. οἱ δὲ τέποι οὗτοι παράγονται μᾶλλον ἐν τῇς ἡ. κλώθ. κλώθω (ἀποβαλλομένου τοῦ λ. κατὰ Φαρασιώτ. ἰδιωτισμόν). Ἐντεῦθεν δὲ καὶ τὸ γεγκώσκω ἡ ἐγκώσκω δύνανται νὰ θεωρηθῶσι μετασχηματισμοὶ τοῦ κλώθω (πρᾶλ. τὸ Νεοελλην. κλωθωγυρίζω), ἐγκλώθω, ἐγκλώσκω, νεγκώσκω. καὶ τὸ Νικοπολιτ. ἐγκάσκω, ὄπερ. ἔχει καὶ ἀρ. παθητ. ἐγκάστα, εἶναι πιθανῶς ἐκ τοῦ παρὰ Νικοπολίταις ἐν χρήσει ὑπάρχοντος ἐγκα=ἡνεγκκ.

122) Ἐθιο. ίππος. (ἐν τοῖς ἄσμασι Τελμησσοῦ). Ἰδ. περὶ τῆς λ. ταύτης Ἀρμενοκαππαδ. ἐτυμολ. (Ἄρ. 24).

123) Ελφέ. Εἰδος σχοινόπακος. λ. Φαρ. Πρᾶλ. τὸ Λιθουαν. gulba=κύκνος. Ἀρχ. Γερμ. albi. ταυτόσημον. Ἀγγλ. Σαξ. ylfet. ταυτός. Σκανδιναυ. alst. ταυτός. (Pictet I. 484).

124) Ἐραμο=πρῶτος λ. Φαρ. Ἰδ. Γραμμ. Περὶ Ἀριθμητ. ὀνομ.

Z.

125) Ζαΐρ ἡ ζάρι=γάρ, διότι. λ. Φαρ. Πρᾶλ. τὸ Αρμεν. լի=διότι. Περσ. լիրա=διότι. Ἐλλην. γάρ;

126) Ζάκα. ὁ κόλπος ὁ σχηματιζόμενος εἰς τὰ Ἀσιατικὰ ἐνδύματα ἀναθεν τῆς ζώνης περὶ τὸ στῆθος. ἡ λ. ἐν χρήσει παρὰ Φαρασιωτ. (παρ' ἄλλοις Ἐλληνοφών. Καππαδ. σαλάχι). ἔτι δὲ καὶ τὰ θυλάκια. Πρᾶλ. σάκος, σαγίρη, σάττω. Σανσκρ. svag'. = περιελίσσειν, περιπτύσσειν (Vániček II. 986).

127) Ζάρι *ιδ.* Ζαΐρ.

128) Ζερίθι κόμπος. λ. Φαρ. Πρᾶλ. τὸ Ἐλλ. ζώνη, ζώρνυμ, τοῦ ὅποιου ὡς ἀρχ. ᾧ θεωρεῖται τὸ Σανσκρ. ju = δεῖν.

129) Ζερίθιῶρα. κομπολόγι. ἐκ τοῦ ζερίθι. ἥκιστα πιθανὸν ὅτι αἱ λ. αὗται ἀπ' εὐθείας παράγονται ἐκ τοῦ Ἐλλ. δεῖρ. δέω. Νεοελλην. δένω. καθόσον μάλιστα. τὸ ῥῆμ. δέω, δένω, δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ.

Z (τὸ προφερόμενον ὡς τὸ Γερμ. z) ἀρτιστογοῦρ
πρὸς τὸ Ἐ.Ι.Ι. σ.

130) Ζάβ *ἢ* ζάου=πολὺ, πλέον. ιδίως οἱ Φαρασ. χρῶνται τῇ λέξει πρὸς σχηματισμὸν συγχριτικοῦ βαθμοῦ ἐπιθέτου. ζαβ καδ=κρείττον, κάλλιον. Περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λ. *Ιδ.* Ἀρμενοκαππαδοκ. ἐτυμολ. (*Αρ. 29*).

131) Ζαναχεύω=περιγελῶ τινα λ. Φαρ. Οὐχὶ ἐκ τοῦ καραχί, καραχεύω, ἀλλ' ἐκ τῆς ᾧ. z'an *ἢ* σαν. *Ιδε* Ζ'ανός.

132) Ζ'αρεύω=εἴμαι εἰς διάχυσιν, εὐθυμῶ. ἐκ τοῦ Ζ'ανός.

133) Ζ'ανίζω=εἴμαι Ζ'ανός, μωρός. *Ιδ.* z'ανός.

134) Ζ'ανὸς=μωρός. λ. Φαρ. Ἡ ᾧ πιθανῶς ἐν τῷ Σανσκρ. svan=ήχειν. Ἐλλ. σάρνας=μωρός. Σάννορος μωρός παρὰ Ρίνθωνι. Ταραντῖνοι (*Ησύχιος*) σάνορος=γε-

λωτοποιός. σανιρίζω=περιγελῶ. σαννίων=γελωτοποιός, μέμος. Σαρρυρίων. ποιητής τις τῆς παλαιάς κωμῳδίας. Λατ. sonus=ῆχος. sanna=μῶκος. sannator=χλευαστής. sannio=μωκός, χλευαστής.

135) Ζ' αντεύω παρὰ Τελμησσηνοῖς ταύτὸν τῷ ζ' ανεύω.

136) Ζ' αντίζω παρὰ Τελμησσινοῖς καὶ ἄλλοις Καππαδόκαις ταύτὸν τῷ Φαρ. ζανίζω.

137) Ζ' αντός. παρὰ τοῖς πολλοῖς τῶν Καππαδοκῶν ταύτὸν τῷ Φαρ. ζανός.

138) Ζ' ιάμε(;) λ. Φαρ. "Ιδε περὶ τῆς λ. Ἀρμενοκαππαδ. ἐτυμολ. (Άρ. 31).

139) Ζ' ιάρος=δαίμων. Ὁ ἔτερος τύπος διάταρος δεικνύει ὅτι τὸ Ζ' ἄνος προηλθεν ἐκ τοῦ διάρος, σδιάρος, Ζ' ιάνος (πρᾶλ. Διός, Ζεύς). Ἡ ἀρχικὴ, ἡ εἶναι ἡ γνωστοτάτη Ἀρία ἢ. div, περὶ ᾧς περιττὸν νὰ μακρολογήσωμεν ἐνταῦθα. Ὁ τύπος Ζ' ιάνος, διάρος, διάτανος εἶναι δὲ ἐν τῇ Ἑλλ. Αἰώρη. Λατ. Diana.

140) Ζ' οίδια=ένδυματα. (Ἡ λ. παρὰ πλείστοις τῶν Ἐλληνοφώνων Καππαδ. ίδιως παρὰ Μισθίοις, Φλογητανοῖς, Μαλακωπίταις, οὐχὶ δὲ καὶ παρὰ Φαρασ.). Ἡ ἡ. ἐν τῷ Σανσκρ. si v, sivjami=δαπτω, sjūtas=έρρημένος. Λατ. suo, sutus, sutela. Γοτθ. siuja=έπιρράπτειν. Λιθουαν. siuva=κεντημένος (Κούρτ. 356). Ὁ Κούρτιος ὁμόρριζον τοῦ Λατ. siuege καὶ τῶν λοιπῶν μνημονεύθεισῶν Ἀρ. λ. θεωρεῖ καὶ τὸ Ἑλλ. κασσίω οὐχὶ δρθῶς, ὡς θέλομεν τὸ ἀποδείξει ἐν τῇ λ. Κάσι. ("Ιδε τὴν λ.).

141) Ζ' ουδάϊδι=ρεῖθρον. παρὰ Φαρ. ἐκ τῆς ἡ. su, sa=ούδωρ (ἴδ. σ.ουσ.ουδνω). σεύω. (Pott. I.I. 1342). Πρᾶλ. τὸ Λιθουαν. szaukus=ταχύς, σφοδρός. sz'uvius=φορά, δρμή, ἀρχ. Σλαυ. supati=spargere, ἐγχεῖν, fundere.

(Pott. I.I. 1343—4). Πρόβλ. καὶ τὸ Φαρ. σ.ουσ.ουύνω
=δρέχομαι. σάβι ἢ σάγι=δρέσος).

142) Ζόχνες. παρὰ Φαρ. τὰ δραχέα ὑποδήματα
κατ' ἀντίθεσιν τῶν τζαρτζίων. ἡτοι ὑψηλῶν μέχρι γο-
νάτων ἐξικγουμένων ὑποδημάτων. Ήλ. πιθανῶς εἶναι
δμόρρ. τῇ παρ' Ἡσυχίῳ σύκλο. Ἐν τῇ Σανσκρ.
ὑπάρχει λ. c'oca, c'oc'aka σηναίνουσα δέρμα, φλοιόν,
ευκα=ἐνδυμασία, ἐκ ταύτης δὲ ἐτυμολογεῖ ὁ Pictet
(I.I. 384) πλῆθος λέξεων Ἀριακῶν σημαίνουσῶν ἐνδυ-
μα, μεταξὺ τῶν λέξεων τούτων τὸ Ἰλλυρ. sukyna τὸ
Βοημ. sukne προσεγγίζουσι πρὸς τὸ ἥμέτ. οὐδὲν.

Θ.

143) Θάρα. εὔτυχία. εὐδαιμονία. χαρά. Λέγεται ἐ-
πιφωνηματικῶς, ἀντίθέτω; τοῦ σχετλιαστικοῦ ἄλλοι
(ἄλλοιμονον) (λ. Τελμησσηνῶν). Πρόβλ. τὸ Σανσκρ.
dh a n. πλοῦτος. εὔτυχία. Ἑλλην. εὐ=θηρία;

144) Θαρέρα. Ἐφιάλτης. ἐν ταῖς περὶ Σεβάστείαν
καὶ Νικόπολιν Ἑλλην. διαλέκτοις. Πρόβλ. τὸ Θαμβεῖρ,
Θάμβος.

145) Θεῖρος καὶ θειός. ἐδρ. suus. Ἰδ. Γραμματ. περὶ
Ἀντωνυμιῶν.

146) Θερμό. Παρὰ Μαλακωπίταις προζύμιον. Πρόβλ.
τὸ Λατ. serveo, fermentum.

I.

147) Ἰλίδι. σύριγξ (τὸ Τουρκικ. τζιπούκι) λ. Φαρ.
Ἐκ τοῦ Εἴλλω. ἔλιξ.

148) Ἰγλάχι=ξυρός. λ. Φαρ. Πρόβλ. τὸ Περσ. sisalah
ἢ sufulah=δρέπανον. Λατ. falx, falcis.

Κ.

149) Καθρέάδη. αἱ ἀπὸ τῆς καθάρσεως τοῦ σιδήρου ἐκκρινόμεναι γαιώδεις οὔσιαι (ἄνθραξ, πυρίτιον). λ. Φαρ. Ἡ λέξις προφανῶς τῆς αὐτῆς ἡ. πρὸς τὸ κίβδη, κίβδηλος. «τὴν δὲ σκωρίαν καὶ κίβδην ἐκάλεσαν» (Πολυδ. I. 99) κίβδη ἡ ἐτοῖς μετάλλοις σκωρία. Ετυμ. Μ. "Id. τὴν λ. Σκάρι.

150) Καργάρι ιδ. Ἀρμενοκαππαδ. ἐτυμολ. (Άρ. 33).

151) Καϊζάρ=λαβίς, πυράγρα λ. Φαρ. Ἡ λ. φαίνεται σύνθετος· καὶ τὸ μὲν πρῶτον συνθετικὸν καῦ εἶναι πιθανώτατα συγγενὲς τῇ Ἑλλ. ἡ. καίειν, καῦ· τὸ δὲ δεύτερον ζαρ ἔχει πιθανώτατα σχέσιν πρὸς τὸ Σανσκρ. dhṛ, dhar=φέρειν, κρατεῖν (πρβλ. τὴν ἐν συνθέτεσι λίαν εὔχρηστον μετοχὴν dar τοῦ Περσ. ἡ. (dashten=ἔχειν, κρατεῖν). τὸ δαρεῖος, δπερ παρὰ Φρυξίνην ἐσήμαινεν ἔκταρ (Ἡσύχιος). ἥτοι κρατῶ, πιθανῶς ἀνάγεται εἰς τὴν αὐτὴν ἥζαν.

152) Κατλα=κολοιδὸς λ. Φαρ. Σανσκρ. cāla=κολοιδὸς ἐκ τῆς ἡ. kal=ήχειν (Pictet I, 598). Ἑλλ. κολοιδὸς Ἰλλυρ. ch i o la. Εἶναι ἄξιον σημειώσεως δτι παρὰ τοῖς Τουρκοφώνοις Ἑλλησι τῆς Καππαδοκίας ὁ κολοιδὸς καλεῖται g' i u l a.

153 (Καλατζέ ἡ καλατζί (παρὰ Φαρ. κατζέ)). συνδιάλεξις, συνομιλία, colloquium, καὶ ἐν γένει λόγος. Ἡ συνήθεστάτη αὕτη παρ' ἡπταὶ τοῖς Καππαδόκαις λ. εἶναι πιθανώτατα δμόρρῳ. τῇ Ἑλλ. καλεῖται, κέλομαι, κελεύω, κέλαδος Δατ. calare, calenda e.

154) Καλακόνι=τέρετρον, τρύπανον. λ. Φαρ. ἡ λ. ἔχει πιθανώτατα συγγένειαν πρὸς τὸ Ὄμηρ. κῆλον (βέλος τοῦ θεοῦ Ἀπόλλωνος). Πρβλ. Σανσκρ. Kar=τιτρώ-

σκέιν, φονεύειν (Vämicek I. 188) πρᾶλ. κολετρᾶν. Δατ.
calcar, calcitrare.

155) Καλακονίζω=προσκρούω εἰς τι. δὲ λισθαίνω. «καλακονίζει καὶ ξυλάει κουμπέτζις=καλακονίζει καὶ πίπτει πρηγνής. ἡ ἀρχικὴ σημασία τῆς λ. φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ τοῦ προσκρούειν εἰς λίθον (ἴδε τὸ ἐπόμ. καλακοῦζι). λ. Φαρ.

156.) Καλακοῦζι ἡ καλαγοῦζι. εἰδος παιγνίου διὰ λίθων παιζομένου καὶ ἀπολήγοντος εἰς ἐφεδρισμόρ. λ. Φαρ. Ἡ δὲ τῆς λ. φαίνεται καλ. ἡ καρ. (καρα=λίθος ἴδ. τὴν λ. πρᾶλ. calx, calculus).

157) Καλαύριες. ὑποδηματα γυναικεῖα, ἐμβάδες. Ἐλλ. καλίκιος. Δατ. calceus, caliga. Περσ. Kaliyar. Ἡ Περσ. λ. ἔχει μεγάλην συγγένειαν πρὸς τὴν Καππαδοκικήν. 'Αλλ' ὅτι ἡ Κ λ. δὲν εἶναι παρειλημμένη ἐκ τῆς Περσ. ἀποδεικνύεται ἐκ τούτου, ὅτι παρά τε τοῖς Τούρκοις καὶ τοῖς Τουρκοφώνοις Ἐλλ. τῆς Καππαδοκίας εἶναι δλῶς ἀγνωστος. (λ. συνήθης ἐν πολλαῖς Καππαδοκ. διαλ. οὐχὶ δὲ καὶ ἐν τῇ τῶν Φαρασιωτῶν).

158) Καλλία καὶ κατὰ παραφθορὰν κάγια. ὑπόδημα. ἐκ τῆς δὲ ἡς καὶ τὸ προηγούμενον καλαύριες.

159) Καμάρα. λίθος μέγας. λ. Φαρ. Ἡ λ. αὔτη εἶναι ἐκ τῶν μᾶλλον ἀξιοσημειώτων τῆς Φαρασ. διαλ. διὰ τὸ δμόρρ. αὐτῆς πρὸς τὸ Σανσκρ. aṣṭmā=λίθος. aṣṭmaras=λίθινος Ἐλλ. ἄκμων 'Αρχ. Σκανδιν. Hamar =πέτρα, βράχος, σφῦρα. 'Αρχ. Γερμ. Hamar=σφῦρα (Ιδ. Κουρτ. 127 Pictet I. 150).

160) Καμβοῦα. ἡ κορυφὴ τοῦ ὄρους. Ἀγγωστος ἡ ἐτυμολογία. "Εχει ἄραγε ἡ λ. σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ κύβη, (=κεφαλή. Ἐτυμ. Μ.). Κύβελον, Κυβήνη. Κυβέλη;

161) Κάμο. Ἐπίρρ. Εύκτ. παρὰ Φαρ. Εἴθε, θουλοί-

μην. Ἰσω; ἡ λ. ἔχει σχέσιν πρὸ τὸ Κάμαμ (Σανσκρ.) =ἡδέως. Κάμα ἀγάπη Ἀρμ. gamil=βούλεσθαι, ἀγαπᾶν.

162) *Kamvñðo*. φ. ἡδύοσμον. λ. Φαρ. Πιθανώτατα ἡ λ. εἶναι Ἑλλ. κατὰ παραφθορὰν ἐκ τοῦ μίνθα, καλαμίνθη (Λατ. mentha).

163) *Kamrāc*. γῆ ὁπτὴ καὶ ἀπεσκληρωμένη, χῶμα ἀπεσκληρωμένον, βῶλος τοῦ ἀγροῦ. λ. Φαρ. Πιθανώτατα ἡ λ. ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ἀνωτέρῳ καμάρᾳ ἡ εἶναι διμόρφῳ. πρὸς τὸ Ἑλλ. κέραμος ἐκ τῆς Σανσκρ. ῥ. eras =όπταιν, εἰς ḥn ὑπάγουσι καὶ τὸ κέρυκον καὶ τὸ κρίβαρος. (Ἔιδε Pott. I. 13). Οὐδεὶς δὲ λόγος δύναται νὰ γείνῃ περὶ τῆς ἐκ τῆς Ἑλλ. λ. κέραμος παραφθορᾶς τῆς Φαρ. λ., ἀφοῦ ἡ λ. κεραμίδι ὑπάρχει ἐν ταῖς Καππαδ. διαλέκτοις καὶ ἐν τῇ Φαρασιώτικῇ.

164) *Karári*. κώνωψ λ. Φαρ. Ἡ λ. ἵσως εἶναι διμόρφῳ. ἀλλ' οὐχὶ καὶ παρεφθαρμένη ἐκ τοῦ κώρωψ. (Πρβλ. καὶ τὴν ῥ. kvan, kan=ἡχεῖν).

165) *Kavíčω*=θραύω, ῥήγνυμι, ῥαγίζω (παρατ. κανίσκα ἀδρ. παθ. κανίσθην) λ. Φαρ. συγγενῆς τῷ Σανσκρ. kshan, kshanomi=τιτρώσκω. Ἑλλ. κτείνω, καίνυμι, ἔκανον. Ἀρμ. καν=δαρμὸς, τύπτειν. Ἡ λ. εἶναι συγγενῆς τῇ Ἑλλ. καίνυμι καὶ διμόρφῳ., ἀλλὰ δὲν εἶναι παρειλημμένη ἐκ τῆς Ἑλλ., ὡς μαρτυρεῖται ἐκ τῆς μεζονος καὶ κατὰ τὴν ῥ. καὶ κατὰ τὴν σημασίαν συγγενεῖας πρὸς τὰς Ἀσιατικὰς γλώσσας.

166) *Karà*=λίθος μικρὸς χρησιμεύων εἰς στερεὰν καὶ ἐν ἴσορροπίᾳ στάσιν μεγάλων λίθων, «σφηνώ τὸ καρά». (λ. Φαρ.). Ἡ ῥ. εἶναι κοινοτάτη ἐν πολλαῖς Ἀρίαις γλώσσαις. Πρβλ. τὸ Περσ. charah=λίθος. Ἀρμ. kar=λίθος. Ἑλλ. κάρυον, κάρη (ἴδ. Pictet).

167) *Karáki* (Φαρ. καράγ'). ὁ ἐν Καππαδοκίᾳ ὄξος

δέξιγάλακτος διακρινόμενος καθαρώτατος καὶ ἀρίστης ποιότητος θούτυρος. Ἡ λ. παρὰ Φαρασιώταις, Ζαλελίταις, Τελμησσ. Μισθίοις καὶ ἄλλοις. Ὁ Pictet (I.I. 44) ἀναφέρει ὡς ὀνόματα Σανσκρ. τοῦ καθαροῦ θοιτύρου, τὰ ἄγχάρα, abhighrta ἐκ τῆς Σανσκρ. ῥ. g h r, g har καταρραίνειν. Πρὸς ταύτην δὲ τὴν Σανσκρ. λ. παραβάλλει τὸ Κουρδ. g h e r t, τὸ Ἰρλανδ. gert καὶ gearl=γάλα, τὸ Λιθουαν. gretine=πίαρ ἐκ τοῦ gharay=έκχειν. Μοὶ φαίνεται ὅτι ἡ ῥ. καὶ ὁ τύπος τῆς Καππαδ. λ. δὲν ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τῶν μνημονευθείσῶν λ., ἵδια ἀπὸ τοῦ Σανσκρ. ghar καὶ τοῦ Λιθουαν. gharay.

168) *Karagόκκο* ἢ *karagáv*. Οὗτω καλεῖται βουνὸν ὑψηλὸν καὶ ἀπόκρημνον ἔχον κορυφὴν περὶ τὰ Φαρασα. ὑπὸ τὰς ὑπωρείας τοῦ δποίου ὑπάρχει παρεκκλήσιον καὶ ἀγίστημα τοῦ ἀγίου Ἰωάν. Χριστόβου. Συνοδεύται δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο πάντοτε μετὰ τοῦ γενέρι, γαβάρι *karagόκκο*. Ἡ λέξις καβάρι πιθανώτατα σημαίνει τόπος, (πρβλ. Ἀρμεν. *Kibári*=τόπος). Τὸ δεύτερον, *karaván* ἢ *karavanόκκο*, ὅπερ εἶναι ὄνομα καὶ ἑτέρου ἀποκρήμνου λόφου περὶ τὰ Φάρασα, ἔχει πιθανῶς σχέσιν πρὸς τὴν μνημονευθεῖσαν λ. *karáv* (ἴδ. Ἀρ. 165) πρβλ. *karavíos*, Κρανίου τόπος, κρανάδς. Κατὰ ταῦτα καβάρι *karavanόκκο*=*karaván* τόπος.

169) *Karjár* ἢ *karjáv*. παρὰ Τελμησσ. (παρὰ Φαρ. κρεχέν, κρεγένι. παρὰ Γουρδουνίοις κερχέν) = τρυπόλιον, πινάκιον τραπέζης πήλινον κοῖλον. Ἐν τῇ Σανσκρ. ὑπάρχει ἡ λ. karka, karkara σημαίνουσα ἴδρια, Ἰρλανδ. corc, corcan=πίθος, crocann=δοχεῖον. Κυμρ. crochan=σκεῦος. cregen=ὑδρία (Pictet II, 358) πρβλ. καὶ τὸ Ἑλλ. κέρνον ἢ κέρνος.

170) *Karjóðla*. Ἄστραγαλος τῶν βοῶν. λ. Φαρ. Ἡ

λ. έχει πιθανῶς συγγένειαν πρὸς τὴν ἡ. κάρη, κάρη, τὸ μνημονεύθεν καρὰ (=λίθος. Ἀρ. 165), ἢ πρὸς τὸ Σανσκρ. Kharas=σκληρός. Karkaras=δεστοῦν. Πρᾶλ τὸ κέρας, κέρκις.

171) *Karmára*. Οὕτω καλεῖται ὑπὸ Φαρασιωτῶν εἰδος ἥλακάτης γνωστὸν ἐν Καππαδοκίᾳ (οἱ λοιποὶ Ἑλληνόφωνοι Καππαδόκαι καλοῦσιν αὐτὸν κλωθάρα, ἐν ᾧ οἱ κατὰ τὸν Ἀτίταυρον Τουρκόφωνοι "Ἐλληνες καὶ αὐτοὶ οἱ Τοῦρχοι τῶν μερῶν ἔκεινων κιρμέν·"). Συνίσταται δὲ ἡ κάρμανα ἐκ δύο ξυλαρίων τοξοειδῶν ὅριζοντίως καὶ χιαστῶς ἐπ' ἄλληλα προσηρμοσμένων, συγχρατουμένων διὰ τρίτου ξυλαρίου εὐθυτενοῦς, διαπερῶντος καθέτως τὰ δύο τοξοειδῆ κατὰ τὸ σημεῖον τῆς πρὸς ἄλληλα συναρμογῆς αὐτῶν, καλουμένου δὲ εἰδος τοῦ λ.). Ἡ λ. πιθανῶς εἶναι Τουρκοπερσική (πρᾶλ. Ἀκκερμάν, κερμάν καγγάχ), ἀλλ' ἡ ἡ. kar=στρέφειν εἶναι κοινὴ πολλαῖς Ἀρίαις. Πρᾶλ. τὸ Ἑλλ. Κορώνη (εἶδος στεφάνου. Ἡσύχ.), κορωνίς, Δατ. curvus, corona. Ὁ Corssen ὑπέθεσεν (ἰδ. Κούρτ. σ. 150) ἀρχικὴν ῥίζαν ἐν ταῖς λ. ταύταις τὸ καρ, κναρ (ἴξ ἡς curvus καὶ ε) varus. Ἄρα τὸ Φαρασιωτ. Καρμάνα εἶναι παρειλημμένον ἐκ τῆς Περσικῆς, ἢ εἶναι ἀπλῆ διμόρφης Κ. λ.; Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐν τῇ Φαρασιωτ. ὑπάρχει καὶ ῥῆμα *Karmaričo*. στρέφω, καρμανίζομαι=πλανῶμαι καὶ καρμάντε=κύκλος.

Σημ. Τὸ Δατ. carmen, ὅπερ συνίθως παράγουσιν ἐκ τοῦ casmena, canere), τινὲς δὲ θεωροῦσιν αὐτὸν διμόρφο. τῷ Σανσκρ. Karmān=ἔργον, ποίημα, δὲν εἶναι πιθανὸν ἀρά γε ὅτι εἶναι τῆς ἡ. kar, σημαῖνον κυριολεκτικῶς στροφὴν καὶ ἐντεῦθεν συνεκδοχικῶς ἀσμα (πρᾶλ. vrsus, κυριολεκτ. στροφὴ καὶ εἶτα στέχος καὶ ἄσμα).

- 172) *Kaρμανίω*. στρέφω. καρμανίζομαι πλανῶμαι.
λ. Φαρ.
- 173) *Καρμάντα*. στροφή. κύκλος. λ. Φαρ.
- 174) *Καρχαρίω*. τρέχω, πορεύομαι δροματός. Πρβλ. τὸ Ἐλλ. καλχαίρω. καλχαίρεται. φροντίζει, ταράττεται. Ἡσύχ. τὸ Ἀρμεν. Kerekel. ἐλαύνειν, ἐξελαύνειν. ἐκ τῆς Σανσκρ. ḥ. kal = ἐλαύνειν. Ἡδ. κολάω.
- 175) *Karpò* (καὶ ὑποκορ. καρνόκχο). λ. Φαρ. = ἐλαφος. Λατ. cervus. Κυμρ. carw. corn. Ἀρμεν. karw, karo. Ἱρλανδ. carr-siadh. Καὶ ἡ λ. αὕτη εἶναι ἐκ τῶν λίαν ἀξιοσημειώτων τῆς Φαρασ. διὰ τὴν στεγωτάτην συγγένειαν αὐτῆς πρὸς τὰς Κελτικὰς λέξεις (περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς ḥ. carw ἡ καρν. ἡ cerw Ἡδ. Κουρτ. 140 Pictet I. 549). Καὶ παρ' Ἡσυχίῳ μνημονεύεται ἡ λ. κάρνος. βόσκημα, πρόσθιτον. καρνοστάσιον. Ἡ παρ' Ἡσυχίῳ λ. ἵσως εἶναι Μικρασιανὴ ἡ Μακεδονικὴ Φρυγικὴ (πρβλ. Ἄλικαρνασσὸς, Καρνάσιον). Τὸ χωρίον ἄλλως τε τοῦ Ἡσυχίου εἶναι σκοτεινὸν (Ἡδ. Vánicek, II, 104). Ὁπωσδήποτε ἡ Φαρασ. λ. ἡ σημαίνουσα τὴν ἐλαφὸν καὶ ταυτόσημος τοσαύταις Κελτ. λέξεις, ἡ διατηρήσασα τὴν ἀρχ. παρὰ τοῖς Ἀρίοις λαοῖς σημασίαν τῆς λ. εἶναι λίαν ἀξιοσημείωτος.
- Σημ. Ἐν τῇ Ἀρμενικῇ δὲν ὑπάρχει λ. τῆς ἄνω ḥ. σημαίνουσα τὴν ἐλαφὸν. ἡ σημαίνουσα τὸ ζῶον τοῦτο λ. παρ' αὐτοῖς εἶναι σχετικῶς μεταγενεστέρα. Καὶ τοῦτο δὲ ὡς καὶ τὸ ὅτι τὸ Kargi ἐν τῇ Ἀρμεν. σημαίνει ἀμιτά, ὡς καὶ ἄλλα παραδείγματα, μαρτυροῦσιν ἵσως ὅτι ἡ Ἀρμεν. ἐν τῇ γνωστῇ εἰς ἡμᾶς περίοδῳ τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς εἶναι νεωτέρα τῆς ἐν τῇ Φαρ. ἀνυγνευομένης Καππαδ. ἡ Φρυγοπελασ. διαλέκτου.
- 176) *Καρτσοῦκα* Ἡδ. χαρτσοῦνι λ. Φαρασ.

177) Καρτζούλιέκ (προφ. *carg'julek*). Ούτω καλεούσιν οἱ Φαρασιῶται οὐχὶ ἐν ώρισμένον εἶδος, ἀλλὰ πάντα τὰ αἴμοδόρα θηρία τὰ τε ὑπάρχοντα ἐν τοῖς ὅρεσιν αὐτῶν (οἵον ὑαίνας καὶ ἄλλα ἄγρια θηρία), καὶ δῆτα κατ' ἀκοὴν γιγνώσκουσιν λέοντας, τίγρεις, παρδάλεις, πάνθηρας, ἐνίστε δὲ καὶ μυθεύμενα κατὰ φαντασίαν. Οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ, μοὶ φαίνεται, ὅτι ἡ λ. εἶναι ἡ αὐτὴ τῇ Σανσκρ. *çardula* = τίγρεις, ἡς δρθιστέραν γραφὴν ὑποτίθησιν δ *Pictet cardhula* (τὸ δὲ οὐδὲ σπανίως ἐν τῇ Καππαδ. διαλέκτῳ μεταβάλλεται: εἰς δὲ η̄ γ' (σφόντευο ἀντὶ σφόνδυλος. ἴδ. καὶ τίτανος ἀντὶ Διάνος). ἡ κατάλ. εκ η̄ γε εἶναι πιθανῶς ἀρχαία Καππαδ. (πρβλ. τὸ *Δαρεήκης* ἀντὶ *Δαρεῖος*, περὶ οὗ ἐγένετο λόγος ηδη ἐν τῇ εἰσαγωγῇ). Ό *Pictet* φρονεῖ μετά τινος πιθανότητος ὅτι τὰ Ἑλλ. πάρδος, πάρδαλις, πόρδαλις εἰσὶ συγγενῆ πρὸς τὰ Σανσκρ. *r̄daku* (λεοπάρδαλις), ὡς καὶ τὸ *çardhula*. παράγει δὲ τὰς μὲν Ἑλλ. λ. ἐκ τοῦ *pérdeur*, τὸ δὲ Σανσκρ. *çardula* ἐκ τοῦ *çrdh* = πέρδειν, ἐπαγόμενος τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἀριστοτελ. (Περὶ ζώων I, VII). Ἡ̄ ισως ἡ λ. *çardhula*, μετὰ τὸν χωρισμὸν τῶν Ἀρίων διετηρήθη παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Φρυγοπελασγοῖς, οἵτινες μὴ βλέποντες ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν λέοντας ἡ τίγρεις μετεβίβασαν τὸ ὄνομα εἰς τὰ αἴμοδόρα ἐν γένει θηρία καὶ ἡ τοιαύτη ἔννοια διετηρήθη ἐν τῇ λ. καρτζούλιέκ, ἥτις κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἶναι λείψανον ἀρχαίας τινος Ἀρίας; γλώσσης.

178) Κάρσι. ἡ ἐπιφάνεια, ὁ φλοιός, οὕτως εἰπεῖν, τοῦ ἔξυμωμένου ἀλεύρου. λ. Φαρ. Διὰ τὸ ἔτυμον ἴδ. τὰς λ. Καρτάν, Κάρζ'ιν.

179) Κάρζ'ιν (προφ. κάρτσιν). φλοιός τοῦ δένδρου λ. Φαρ. Ἡδε τὸ ἔπομενον καρτάρ.

180) *Καρτάρ* (καὶ κάρτσιν). φλοιὸς δένδρου. λ. Φαρ. Ἡ ὁ. τῆς λ. ἐν τῷ Σανσκρ. Krittī φλοιὸς τῆς σημύδχες, καὶ ἐν γένει τῶν δένδρων. Δατ. cortex. Ἰρλανδ. cairt. Κυμρ. Cart (Pictet I, 237).

181) *Κασβάρ* (ἢ κασθάρ). λ. Φαρ. κύραξ. Δατ. corvus. Σανσκ. Kārava. ὡς βλέπει τις τὸ σ, τὸ ἐν τῇ Φχρασ. λ. λείπει ἐκ τε τοῦ Σανσκ. καὶ ἐκ τῆς Δατ. Ἀλλ' ἀν τὸ Κάρανα παρίγεται τοῦ κα καὶ γανα ἡ ἄραva=φωνὴ (ἐκ τῆς ὁ. γι ἴδ. Pictet I, 593), ἐπίσης εὔκολως καὶ ὁμαλῶς ἐτυμολογεῖται οὗτως ἐκ τῆς Σανσκρ. ἡ Φχρασ. λ. (ἐκ τοῦ κα καὶ svar. Σανσκρ. ἡχεῖν=sonare).

182) *Κάσι* (Kaschi). μάζα (τυροῦ). λ. Φαρ. Εἶναι περίεργος ἡ χρῆσις τῆς λ. ταύτης παρὰ Φαρασιώταις. Καὶ τοι δῆλοντί δὲν σημαίνουσι διὰ τῆς λ. ταύτης τὸν τυρόν, τὸν ὄποιον ὅπως πάντες οἱ λοιποὶ "Ελληνες καλοῦσι τυρί, οὐχ ἡττον οὐδαμοῦ ἀλλοθι ποιοῦνται χρῆσιν τῆς λ. εἰμὴ προκειμένου περὶ τυροῦ. Δὲν δύναμαι νὰ νοήσω ἀν ὑπάρχη συγγένειά τις τῆς λ. ταύτης πρὸς τὸ Δατ. caseus, ὅπερ παρέλαθον καὶ οἱ Γερμανικοὶ καὶ οἱ Καλτικοὶ λαοὶ παρὰ τῶν Δατίνων σὺν τῇ τέχνῃ τοῦ κατασκευάζειν τὸν τυρόν, καὶ ὅπερ παράγουσί τινες ἐκ τοῦ Σανσκρ. Kashaya=στυπτικός. Πιθανώτερον ἵσως ἡ Φαρασιώτικὴ λ. κάσι νὰ ἔχῃ σχέσιν πρὸς τὸ Ἀρμεν. Kash i=δέρμα. κάς=δέρμα. Ἡσύχ. Κασσίω. πελματῶ. καττάνι. =βύρσης τεμάχιον. (πρᾶλ. τὸ παρὰ Τούρκοις Kaisch=βύρσα). Ἱσως λοιπὸν ἡ λ. κάσι ἐσήμαινεν ἐν ἀρχῇ τὸ δέρμα, τὸν δερμάτινον ἀσκόν, ἐν ᾧ συνήθως ἐν Ἀνατολῇ ζύθέτουσι τὸν τυρόν, καὶ ἐντεῦθεν παρὰ Φαρασιώταις μετέστη εἰς τὸν σημαρινὴν χρῆσιν. Τὸ Ἀρμ. kashi καὶ τὸ παρ' Ἡσύχ. κάς καὶ τὸ ῥημ. Κασσίειν μαρτυροῦσιν ὅτι ἡ λ. ἥτοκοινὴ ταῖς Φρυγοπ. γλώσσαις.

Σημ. δ Κούρτιος τὸ κασσύειν=πελματοῦν, πλημμελῶς ἵσως ἀνάγει εἰς τὴν ῥ. τοῦ Λατ. suere=δάπτειν θεωρῶν αὐτὴν σύνθετον ἐκ τοῦ καὶ καὶ σιώ (suo). Ἀλλ' ἡ τοιαύτη ἀπ' εὐθείας γινομένη σύνθεσις ὄρόματος καὶ ῥήματος ἀντιβαίνει εἰς τοὺς νόμους τῆς συνθέσεως τῆς Ἑλλην. γλώσσης. Ἀλλὰ καὶ ἡ μετὰ τῆς προθέσεως κατὰ σύνθεσις (κατα-σύω) δὲν εἶναι πιθανή, διότι τὸ ἀπλοῦν σύω δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ Ἑλληνικῇ. Ἐπειτα πῶς ἔξηγεται οὗτω τὸ Καττύς=βύρσης ἢ σκύτους τεμάχιον. Καὶ ἂν ἡ λ. εἶναι σύνθετος, τί σημαίνουσι τὸ Κάτ-τυς καὶ τὸ Κάτ-τυμα ἀναλυόμενα εἰς τὰ ἔξ ὅν συνετέθησαν. Ὁρθότερον φαίνεται ὅτι τὸ Κασσύς (ἢ Ἄττ. καττύς) εἶναι ἀπλὴ πρωτότυπος λ. διμόρφ. τοῦ καὶ τοῦ Ἀρμεν. Kashi (ἵσως δὲ καὶ τοῦ παρὰ Φαρασιώταις κάσσου τυρί), καὶ ἐντεῦθεν παρήχθη τὸ ἀπλοῦν ῥῆμα κασσύν ἢ Καττύώ=πελματώ. κάττυμα=πελμάτωσις, ἀσχετον δλως πρὸς τὴν Σαγσχρ. ῥ. siv=ράπτειν. Λατ. suere, ὡς ἀξιοτ δ Κούρτιος.

Σημ. β'. Καὶ τὸ παρ' ἡμῖν κασίδα=κνύος, λέπρα τῆς κεφαλῆς, πιθανώτατα παράγεται ἐκ τοῦ κασσύς, ἢτοι σημαίνει νόσον τοῦ δέρματος. Ὁ Σκαρλάτος Βυζάντιος (Λεξικὸν τῆς καθ' ἡμᾶς Ἑλλην. Διαλέκτου. λ. κασίδα) λέγει ὅτι εἰς τὰ Τακτικὰ καὶ τὰ Συναξάρια φέρεται ἡ λ. ἡ συνώνυμος τοῦ κανοία, (σκιάδιον Μακεδονικόν.) Ἀλλὰ τὸ ἐν τοῖς Τακτικοῖς καὶ τοῖς Συναξαρίοις μνημονεύομενον κανοία εἶναι αὐτὸ τὸ καὶ ἐν τοῖς δημώσεσιν ἀσμασι τῆς Καππαδοκίας ἀπαντῶν. «κασσίδες γιαλιστεραῖς.» Εἶναι δὲ αὕτη ἡ λ. cassis. περικεφαλαῖα (ἴδε τὴν λ. Κάσσυπα).

183) Κασκάρα. λέθος πυρίτης. λ. Φαρ. ᾩδ. Ἀρμενο-Καππαδοκ. Ἐτυμ. (Ἄρ. 41).

184) *Kasoiōēs*. φυτὸν ἄγριον ἀκανθῶδες, ὅμοιον πρὸς τὸ ἡλιοτρόπιον. Τούτου τοὺς μικροὺς ὡσεὶ κόκκους καρποὺς μεταχειρίζονται οἱ Φαρασιώταις πρὸς κατασκευὴν ζωμοῦ. λ. Φαρασιωτική.

185) *Kashoureūw*. παλαιόνω ἐνδυμασίας ἢ ὑπόδημα. λ. Φαρασιωτ. ἵδ.

186) *Kashoju*. πεπαλαιωμένον ἐνδυμα ἢ ὑπόδημα. Ισως ἡ λ. παράγεται ἐκ τοῦ Kashi, καί. δέρμα. Πρᾶλ. πιθανώτερον τὴν Σανσκρ. ḫ. Kash. τρίβειν, βλάπτειν. λ. Φαρασ.

187) *Kashoureūw*. κλέπτω. λ. Φαρ. Ἀρμεν. Karshem ἔλκω. Σανσκρ. ḫ. Karsch. ἔλκειν.

188) *Kássapa*. γυναικεῖος κεφαλόδεσμος ἀρχαιότροπος μετὰ κεράτων ἐπὶ τοῦ μετώπου (λείψανον ἴσως τῆς λατρείας τοῦ Μηνὸς Φαρνάκου. ἵδ. Movers. Phoen. Alterthümer I, 407). Ἡ λ. ἐν χρήσει ἐν πολαῖς διαλέκτοις, Καππαδοκικαῖς. Διὰ τὸ ἔτυμον τῆς λ. πρᾶλ. τὸ Δατ. cassis καὶ τὸ Μακεδονικὸν κανσία.

Katakolō=καταδιώκω. ἵδ. Κολό.

Katčé, καὶ *Katčeūw* παρὰ Φαρασιώτ. ἀντὶ *Katčé*. *Katlatčeūw*.

Katčir. πέλεκυς, χρησιμεύων εἰς κατόρυξιν κοιλωμάτων ἐπὶ βράχων ἐν ταῖς βραχώδεσι κώμαις τῆς Τρωγλοδυτικῆς Καππαδοκ. Ἀρμεν. Katzin=πέλεκυς. πρᾶλ. τὸ Δατ. catus. cos, cotis. Ἡ λ. ἄγνωστος τοῖς Φαρασιώταις.

189) *Katirōc*=καθαρὸς (ἐπὶ φυσ. ἐνν.), καὶ ἱερὸς, ἄγιος, ἀγνός. Ἡ λ. παρὰ Φαρασ. σημαίνει ἀπολύτως τὸ καθαρὸν, περὶ παντὸς πράγματος, καὶ ἄγιος, ἀγνὸς ἥθικῶς καὶ θρησκευτικῶς. ἔτι κατιρὸν τοῦ Χριστοῦ ἡ πίστι (ἐν ἀτματι Φαρασιωτ.), ἐνῷ παρ' ἄλλοις Ἐλ-

ληνοφώνοις Καππαδόκαις ἡ λ. ἔχει περιωρισμένην ἔννοιαν. οὗτω π. χ. παρὰ Τελμησσηνοῖς λέγεται περὶ λευκοῦ ἄρτου, κατινδὴ ἢ κατὰ προφ. Τελμησσ. (κατίνδη) ψωμὶ, παρὰ Ζαλελίταις περὶ θουτύρου καθαροῦ (κατινδὴ θουτύρο). εἰναι δὲ λ. γνωστὴ καθ' ἄπασαν τὴν Ἑλληνόφωνον Καππαδοκίαν. Ἡ ἡ Σανσκρ. *çndh*, *çundhami* = καθαρίζειν. Δατ. *castus* (*χντί cadtus*). Ἐλλ. καθαρές.

190) *Katirwos* = ἐγένετο αἰθρία. ἐκαθαρίσθη ἡ ἀτμόσφαιρα. λ. Φαρ.

191) *Káχε* = πλευρὸν. πέριξ. λ. Φαρ. Ἀρμ. *kow* = πλευρόν. *kowm* = τὰ πέριξ.

192) *Kē*. παρὰ Φαρασ. *c'ō*, (*τζό*) = οὐ, δὲν. πάντοτε μὲ τὰ ὅμη. *Ιως* ἥθελέ τις ὑποθέσει ἐκ πρώτης ὅψεως, ὅτι τὸ μόριον τοῦτο παρήχθη κατὰ παραφθορὰν ἐκ τοῦ Ἐλλ. οὐ, οὐκὶ. Ἄλλ' ἡ τοιαύτη ὑπόθεσις εἶναι τοσούτῳ μᾶλλον ἀπίθανος, ὅσῳ παρὰ Φαρασιώταις τὸ κὲ τοῦτο λέγεται τζό, ὅπερ προσεγγίζει μᾶλλον πρὸς τὸ Ἀρμενικὸν *c'ē*, *τζέ*, = οὐ. Κατὰ τὸν Bopp. (Vergl. Gramm. § 379), τὸ Ἐλλ. οὐ καὶ οὐκ εἶναι ἀκρωτηριασμὸς τοῦ οὐκὶ καὶ οὐτος εἶναι ὁ ἀρχαιότατος τύπος τοῦ μορίου τούτου, ὡς τὸ Δατ. πες εἶναι ἡκρωτηριασμένος τύπος τοῦ ἀρχ. πεque, ἐν δὲ ταῖς καταλήξεσι κι καὶ *q ue* ὁ γλωσσολόγος οὗτος εὑρίσκει τὸ ἐγκλητικὸν ἀντωνυμ. μόριον *c i* καὶ ἐν τῷ *c i* τούτῳ συγγένειαν πρὸς τὸ Σανσκρ. *c'a que* (κατ). Ὁστε κατὰ ταῦτα πιθανώτατον καθίσταται ὅτι τὸ κὲ ὡς καὶ τὸ Φαρσ. *c'ō* εἶναι Καππαδοκικὴ λ. ἐσχηματισμέναις ἀναλόγως πρὸς τὸ Ἀρμ. *τζέ*, τὸ Δατ. *q ue* καὶ τὸ Σανσκρ. *c'a*.

193) *Kelē*. ἐργαλεῖον σιδηρουργ. ψαλὶς, δἰ ἵς τέμνεται ὁ σιδηρος. Πρᾶλ. Ἐλλ. *κεάζω* = *σχίζω. κείω* (ἰδ. Ὁδ. Ε. 425). κέδρος εὐκέατος (ἰδ. Ὁδ. Ε. 60.) κεάδας Δατ. *sci-o*.

194) Κερέρ. Ἰδ. περὶ τῆς λέξης. Ἀρμενοκαππαδοχικ. Βετυμολ. (Ἀρ. 49).

195) Κερχέρ. Ἰδ. Καρχάν.

196) Κεσκούσκο. σφῦρχ. Λ. Φαρ. Πρβλ. καὶ ἐνταῦθα τὸ Κεάζω. Καίνω. εὐχέσταος. (Ἡ Σανσκρ. ῥ. Kha=schic-zein), ἰδιαιτέρως δὲ κεσκόν, κεσκιορ.

197) Κυλα.λίζ. στρογγύλη μάζα ἔξυμωμένου ἀλεύρου. Λ. Φαρ. Ἐν πολλαῖς Ἰνδοευρωπαϊκαῖς γλώσσαις αἱ ὄνομασίαι τῶν ἐξ ἀλεύρου ἢ τυροῦ πλακούντιων παράγονται ἐκ τῆς ῥ. Kul, στρογγύλος. Σανσκρ. okula=πλακούντιον τυροῦ. Περσ. kuli, kulic'=πλακούντιον ἀλεύρου. Ἀλβαν. Kuljac'. (Pictet. II. 401). Ο Pictet παραβαλλεπρὸς τὰ ἀνωτέρω καὶ τὰ Ἑλλ. Κόλλιζ, Κολλίρη, κόλλαβος. Λιθουαν. Kula=δεσμὸς, (πακέτο) καὶ συμπεραίνει ὅτι ἐν ταῖς λ. ταύταις ἡ ἀρχικὴ σημασία εἶναι ἡ τοῦ στρογγύλου.

198) Κίριψι. Ἰδ. τὴν λ. Maya.

199) Κιτύριψι. Ἰδ. τὴν λ. Maya.

200) Κλούρ. κλείς. παρὰ Μισθίοις. Ἰδ. Κουλοῦκα

201) Κοσ' (Κότζε). σίτος. λ. Φαρ.

202) Κότζι. ἄρτος λευκὸς ἐκ σίτου. λ. Φαρ.

203) Κολάω. παρατ. κολάγκα (παρὰ Φαρασ.). μέλλ. κολ(ή)σω. ἀρό. κώλ(η)σα. προστακτ. κόλ. ἐλαύρειν. κατακολῶ=καταδιώκω. λ. ἐν χρήσει ἐν πάσαις τῆς Καππαδοκ. διαλέκτοις. Πρβλ. τὴν Σανσκρ. ῥ. Kal (ἰδ. Καρμανίζω). Ἑλλ. κέλης, κελήτιος, βοιχόλος. Λατ. celer. Ἀρμεν. qayl=βῆμα. qaylel=βαδίζειν.

Σημ. Ἐκ τῆς ἀρχικῆς ἐννοίας τῆς ὑλικῆς κινήσεως ἡ ῥ. αὔτη (kal, κελ, κολ.) ἔλαβε διαφόρους τροπικὰς ἐννοίας. ἀ. τοῦ φωνεῖν ἐν τῷ κέλομαι, κελένω. (Ἐν τῷ Ὁμηρικῷ αἴγα δί' ιαίνετο κηρός, ἐπεὶ κέλετο μεγάλη ἵς,

τὸ κέλεσθαι ἔχει σημασίαν ὑλικῆς κινήσεως; θιάσις).

6'. Ἐκ τοῦ ἐλαύνειρ ζῶον, προῆλθεν ἡ σημασία τοῦ γεωργεῖρ, ἀροῦν, ἐν τῇ Δατινικῇ δὲ ἡ τοῦ πέριποιεῖσθαι, καλλιεργεῖν, καὶ μετωνυμικῶς ἡ τοῦ κατοικεῖν τὸν γεωργούμενον τόπον (incola). Ἡ δέξα ἡ ἀρχ. καλ., κελ. μετέπεσεν ἐνθεν μὲν εἰς κάρ (αἰγικορεῖς, νεωκόρος. πρᾶλ. τὸ θεηκόλος, θεοκόλος), ἐνθεν δὲ εἰς πελ. (αἴποδος, ιπποπόλος). Πρᾶλ. τὸ ρήμ. πέλω. κνοῦμαι, ὑπάρχω.

204) *Koréti*. ἡ δρεπανοειδής μάχαιρα, δι' ᾧς κλαδεύουσι τὰ κλήματα τῆς ἀμπέλου ἢ τὰ δένδρα. Κλαδευτήρ. λ. Φαρ. Πρᾶλ. Ἑλλ. Κῶνος. Δατ. cuneus.

205) *Kórkar*. καὶ κόδι. τέσσαρα. ἴδ. Γιαματ. Ἀριθμητ. δνδμ.

206) *Kórg'oros*. Οὗτῳ καλεῖται παρὰ Φαρασιώταις ὁ κηρὸς δ ἀπτόμενος ἐν τῇ Ἐκαλησίᾳ κατὰ τὴν ὥμέραν τῶν Θεοφανείων τελουμένης τῆς ἀκολουθίας τοῦ Μεγάλου Ἀγιασμοῦ. Ὁ κηρὸς οὗτος θεωρεῖται ιερός, καὶ μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀκολουθίας ἀνημμένοις φέρεται εἰς τὸν οἶκον καὶ τίθεται ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἐφ' ᾧς προγευματίζουσιν ἀμέσως οἱ ἐν τῷ οἴκῳ, δὲ κηρὸς φωτίζει τὸ πρόγευμα μέχρι τέλους, διπότε γίνεται εὐχὴ τῶν ἐν τῷ οἴκῳ πρὸς ἀλλήλους « δ Κόντζουρος νὰ σέ φωτίσῃ, ἀγιάσῃ κτλ. » Ινα δὲ δυνηθῇ δ κηρὸς νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ἀπτόμενος, κατασκευάζουσιν ἐπίτηδες κηροὺς λεπτοὺς, μακροτάτους, οἵτινες περιελίσσονται εἰς ὅγκον στρογγύλον, τοῦ ὅποιου τὸ μέρος τὸ ἀναπτόμενον λαμβάνει τὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ.

207) *Korúkko*. μελίκηρον. δ δίσκος τοῦ μέλιτος. μελόπητα. λ. Φαρ. Πρᾶλ. τὸ Λίθουαν. *Korí-s*=μελίκηρον. Τὸ Ἑλλ. κηρὸς Δατ. cera. εἰσὶ τῆς αὐτῆς ρ. Ἄλλὰ τὸ Ἀρμεν. Γκερόν (λαμπάς μεγάλη ἀπτομένη ἐν τοῖς

ναοῖς ἡ ἐν ἐπισήμοις τελεταῖς) εἶναι παρειλημμένον ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ (κηρός).

208) *Κορτζάκα.* Ο ποδήρης χιτών ὁ ἔνδοθεν τῶν ἐγδυμάτων περιβάλλων τὸ σῶμα.

209) *Κότιμο.* κάρδαμον.

210) *Κοῦκρος* ἀφρός· λ. Φαρ. Πρᾶλ. τὴν Σανσκρ. फू. चुक्कामपेन, चुसीलेउकों, लामप्रों. चुक्रा=एवास-फ्रोर् अस्त्वर्. (Bopp. glos. Comp. II, 392) ἢ τὴν Σανσκρ. फू. च्विं च्वाजामि=चुक्कानेव, ओळानेव. ('Ελλ. κύω, κύημα. κῦμα. Λατ. cumulus,

211) *Κουκοῦντι.* Χοιρίδιον. λ. Φαρ. Πρᾶλ. τὸ Περσικ. chuk=χοῖρος. Ἀρμεν. τζέλ.

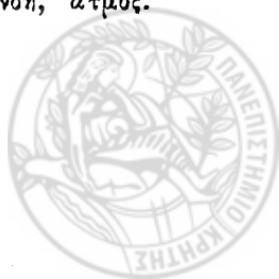
212) *Κουλοῦκα.* κλείς ἀρχαϊκῆς κατασκευῆς; ξυλίνη. Πρᾶλ. Λατ. clavis, claudere=κλείω.

213) *Κουσ'εῦμᾶς.* γυναικεῖος κεφαλόδεσμος παρὰ Φαρ. िद. περὶ τῆς λ. Ἀρμενοκαππαδ. ἐτυμ. ('Αρ. 53).

214) *Κουσ'έρι.* (κουτζέρι)=ἀρπάγη, ἄγκιστρον. λ. Φαρ. πιθανῶς ἡ λ. συγγ. πρὸς τὴν Σανσκρ. फू. कुस'=κυρτοῦν, कामपतेव, (id. Bopp. gl. Comp. I, 86.). िद. Ἀρ-मενοκαππαδοκ. ἐτυμ. ('Αρ. 54).

215) *Κούμισια.* िद. Maya.

216) *Κουπόρω.* Παρατ. κουπόγκα. Μέλλ. ἀντακουπώσω 'Αρ. κούπωσα. Προστακτ. κουποῦ. खेव, एक्खेव. παθ. κουपिमाई, κουπώθη=खेओमाई, एक्खेओमाई, जेव. λ. Φαρ. न र तह; λ. ζητητέα ἐν τῇ Ἑλλ. καπύω=एक्पनेव. κάπोς. ψυχή. ('Ησύχ.) «'Απὸ δὲ ψυχὴν ἐκάπυσεν ('Ιλ. X. 467) =ज्ञेप्नेवसे, ज्ञेख़से तὴν ψυχήν. animam effundere (Virgil Aen I, 98). κεκαφηώς, καπ्तुरू, κόπρος. ἐν τῇ Σανσκρ. Kapis=लिथानωτद; (Κούρτ. B, 6. Vánicek I, 178) Λατ. ναρογ (ἐκ τοῦ ἀρχ. ओं फ़ानेताई evapor.) να-ρोग ए, vapidus. Λιθουαन. Kvapas=πνोह, अत्मद.

Αρχ. Σλαυθ. Κορ-ρυ=πνοή. (Κούρτ. αὐτόθι.). Τὸ Ἑλλ. κόπρος (πρὸς δὲ κατὰ τὸν σχηματισμὸν λίαν συγγενές τὸ Σλαυθ. Κοργι.) δεικνύει δὲ εἰν τῇ βίζῃ ταύτῃ ὑπῆρχε καὶ ἡ σημασία τοῦ ἐκχειν, ἵτις ὡς γενικωτέρα καὶ μᾶλλον συγκεκριμένη καὶ αἰσθητὴ ἦτο πιθανώτατα καὶ ἡ ἀρχικὴ ἔννοια· καὶ τὸ Λατ. cupidus ἔχει τινα πόρρωθεν σχέσιν πρὸς τὴν μνημονευθεῖσαν ἣ).

217) Κουρά ἡ κουράδιν ἡ κουρά. σιδηρεῖον. ἴδ. τὴν λ. ἐν ταῖς Ἀφρενοκαππαδοκικ. Ἐτυμολογ. (Ἀριθ. 56).

218) Κουραμάρ=βύρσα. λ. Φχρ. Πρόβλ. τὸ Σανσκρ. c'arma, c'arman=δέρμα, βύρσα. Δατ. corium=δέρμα, σκύτος; (τὸ Ἑλλ. χόριον;) Ἡ δὲ τῆς λ. ἐν τῇ Σανσκρ. Κγ, Καρ, τέμνειν (Ἑλλ. κείρω. Δατ. caro). Πρόβλ. τὸ Φαραστ. c'ares=πόκος, μαλλός.

219) Κουροῦκα=δέσποινα. κυρίκ. λ. Φαρ.

220) Κοῦσι (προφ. Koüschi). πᾶν κοιλον καὶ μέγα ἀγγεῖον, ιδίως ἡ σκάφη. λ. Φαρ. Σανσκρ. Koṣa, Kosha=δοχεῖον ἐν γένει. ἐκ τῆς δέ, ὡς φαίνεται, τῆς Σανσκρ. Κυς=περικλείειν, περιέχειν. ἐξ ἣς καὶ τὸ Σανσκρ. Kukshi =κοιλία Ζενδ. Kushi=κοιλία, κοίλωμα (Pictet II, 355. Bopp G. C. I, 86).

221) Κοζῶνι=παρὰ Γουρδουνίοις ταύτὸν τῷ παρὰ Φαρ. Kouchi, καὶ ἀπλοῦς μετασχηματισμὸς τῆς λ. ἐκείνης οὐδεμίαν ἄλλως ἔχον σχέσιν πρὸς τὸ Ἑλ. ὥθω ἢ τὸ κοχώρη.

222) Κρεγένι ἡ κρεχένι. ταυτὸν τῷ Καργάν ἡ Καρχάρ ἡ Κερχέν. (ἴδ. τὰς λ.).

223) Κριδς=ἄνεμος. λαλεῖ κριδς· πνεῖ ἄνεμος. λ. συνήθης ἐν πάσαις ταῖς Καππαδοκικαῖς διαλέκτοις. Πιθανῶς λ. πεποιημένη Πρόβλ. τὸ Ἑλλ. κράζω. Σανσκρ.

Κροκας=βοή. Γοτθ. Kruk-jan (Κούρτ. 487.) (Πρόβλ. τὸ Ἑλλ. κράζω). Γαλλ. criet. Ἐν τοις Σκανδιναϊκοῖς μόνοις δὲ ἄνεμος προσωποποιημένος λέγεται Κάρι=στρίζων. (Pictet III, 455.).

224) *Κρεχένι.* παρὰ Φαρασιώταις. τὸ παρ' ἄλλοις καρχάν ἢ κερχέν. ἴδ. τὰς λ.

255) *Κρογγόρα* ἢ *Κλογγόρα*. εἰδος ἵέρακος. παρὰ Φαρ. (παρὰ Τούρκοις Καρα-κοῦς). Ἡ λ. αὗτη λίαν δέξιοσημείωτος διὰ τὴν πρός τὰς Βορ. γλώσσας σχέσιν. Ἀγγλ. Σαξ. Hragra=έρωδίος. Ἄρχ. Γερμ. reigir (ἀντὶ hreigir, λέγει ὁ Pictet.) Ῥωσσ. Korga=κορώνη, Κυμρ. crygyl, cryhyr=έρωδίος. (Pictet I, 618.) Ἑλλ. κέρχω, κέρχυνω, κερχυγή.

226) *Κόλας*=εἰδος κοσσύφου, ὁ καλούμενος πετροκόσσυφος λ. Φαρ. Ἑλλ. κόσσυφος. δὲν εἶναι πιθανὸν ὅτι ἡ λ. παραφθορὰ ἐκ τοῦ κόσσυφους (ἢ κοτσύφι ὡς λέγεται σήμερον).

227) *Κάστορο*=ἄρκευθος ἢ μικρά. λ. Φαρ. Ἰδ. περὶ τῆς λ. ἐν ταῖς Ἀρμενοκαππαδ. Ἔτυμολ. (Ἄρ. 40) καὶ ἐν τῇ λ. Βόρατο.

C.

228) *Cabi* ἢ *c'akri*=ὅπου, ὡς ὅμια. ἐπίρρ. ἀναφ. τόπου καὶ χρόνου Πρόβλ. τὸ Λατ. ubi (qnobi). ὅτι τὸ ubi προηλθεν ἐκ τοῦ quo bi ἢ cubi (πρόβλ. quoniam) φαίνεται ἐκ τοῦ alicubi, ne-cubi, ubi-cubi (Corssen Kr. Beitr. 1). Τὸ c'abi πιθανῶς ἐν ἀρχῇ ἢ το καὶ ἔρωτημ. ὅπως τὸ ubi. Πρόβλ. τὸ Σανσκρ. kas=tīc; kva=ποῦ.

229) *C'akro*=τροχός. Σανσκρ. c'akra=κύκλος, τροχός, c'akri=τροχός, Ἑλλην. κύκλος. Λατ. circus, Περσ. c'ark καὶ Ἀρμ. garkh. Τὸ Περσ. c'ark εἶναι ἐν χρή-

σει καὶ παρὰ τοῖς Τουρκοφώνοις τῆς Καππαδοκίας, παραληφθεῖσα διὰ τῆς Τουρκικῆς.

230) *Carthariki*=νάχιρθος, συνήθως ὁ πορφυρός. λ. Φαρ. Ἐχει ἄρα γε σχέσιν πρὸς τὴν ᾧ ἐνιδ *η cand* λευκόν, λαμπρὸν εἶναι; (*Δατ. candere, candor*).

231) *Cartarpò* ἡ *c'ertarpò*. νῦν. ταύτην τὴν ὥραν. Παρὰ Τελμηστονοῖς. Ἡ λ. σύνθετος ἐκ τοῦ *c'an* ἡ *cev* (τὰν παρὰ Σιλλαίοις)=οῦτος, τοῦτο οἱ Τελμηστονοὶ προφέρουσι τὸ τ ώς *c'*) καὶ *tarpo*=χρόνος (*ἰδ. τὴν λ.*).

232) *Cáplas*=θυλάκιον. παρὰ Μισθίοις, πιθανῶς ἐκ τοῦ πάπλα (=θυλάκιον παρὰ Φλογητανοῖς καὶ Ἀξιώταις. (*ἴδ. τὴν λ.*).

233) *C'aratac*. καὶ *c'arac'adī*. παρὰ Φαρ. ὁ κοχλίας. 'Ο Pictet ἀναφέρει ἵκανὰ τοῦ ζωύριου τούτου ἐνόματα παρὰ τοῖς διαφόροις Ἀρίοις λαοῖς· οἷον Περσ. Karak (ἐκ τοῦ Σανσκρ. Karaka=ὑδρία καὶ χράνος) τὸ τῶν Νεολατ. γλ. caracol (τοῦ δυοίου ως ᾧ εὑρίσκει τὴν ὑπὸ τοῦ Corssen ὑποτιθεμένην ᾧ kvar ἡ kar=στρέφειν. *ἴδ. Καρμάνα*) φαινόμενα ἐκ πρώτης ὅψεως συγγενῆ εἰς τὴν ἡμετέραν λ. (*ἴδ. Pictet I, 47*). 'Αλλ' ἡ λ. *c'aratac* εἶναι πιθανώτατα παρεφθαρμένη Ἑλλ. λ. *κερατᾶς* ἐκ τῶν κεράτων τοῦ ζωύριου, καθ' ὃσον μάλιστα τὸ ζωύριον ὀνομάζεται *c'aratac*, ἐν ᾧ τὸ κέλυφος καλταλᾶς. (*ἴδ. τὴν λ.*).

234) *C'árbes*. πόκος, μαλλός. Ἐκ τῆς Σανσκρ. ᾧ gar, πλήττειν, σχίζειν. Ἑλλ. κείρω. (ἥ. καρ.). *ἴδ. ἐκτενέστερα περὶ τῆς λ. ἐν ταῖς Ἀρμενοκαππαδ.* Ἐτυμολ. (*Ἀρ. 58*).

235) *C'arpiéčω*. ἀναφύειν τρίχας. Δέγεται *ἴδιως* ἐπὶ ἄρτου μὴ καλῶς ἔζυμωμένου ἡ ἐψημένου, ὅπόταν κο-

πτόμενος παρουσιάζει ἵνας τριχοειδεῖς ζύμης. λ. Φαρ. παράγωγον τοῦ ἡγουμένου σ' αρες.

236) Σέλι (παρὰ Φαρ.), σέλια (παρ' ἄλλοις Καππαδ.). χόπρος πτηνῶν. Ἡ δ. Ἑλλ. κηλίς. Σανσκρ. Kalas=μέλας, κηλίς. Ήρβλ. κελαθέτζι=χόπρος προθάτου.

237) Σέρτικο=στρῶμα, στρωμνὴ (παρ' ἄλλοις Καππαδόκαις), πίλημα (Τουρκοθαρράρως κετζές) παρὰ Φαρ. Ἡ δ. κεῖμαι, κοίτη. Σανσκρ. ce-te=κεῖται, οaja, οajana =κλίνη. Ἰρλ. cia=κλίνη (ἰδ. Κούρτ. 139, Pictet II, 134). ἡ ἀρχ. σημασία τῆς λ. σέρτικο, ὡς δηλοῦται ἐκ τῶν μνημονευθέντων παραδειγμάτων, εἴναι ἡ τῆς κοίτης καὶ ἐπομένως τῆς στρωμνῆς. εἰς δὲ τοὺς Φαρασιώτ. μετέπειτε πιθανώτατα εἰς τὴν τοῦ πιλήματος (κετζές), διότι διὰ τούτου στρωννύουσιν οἱ πένητες ἐκεῖνοι ἀνθρώποι τὰς πενιχρὰς ἔαυτῶν κατοικίας.

238) Σέρεύω=έκκριγω, (περὶ ἐκκρίσεως περιττωμάτων ἀνθρώπου). Ἡ δ. Ἑλλ. κρίνω. Δατ. cernere, excrementum. Σανσκρ. kirami=έκχεω.

239) Σί=ἀπορημ. μόρ. ἄρα, ἐν τέλει λέξεων ἀρτηματικῶν. ποῦσι=ποῦ ἄρα; πόσ' i=τι ἄρα; Ἀνάλογον τὸ Λιθουαν. g'i. Σανσκρ Ki (ἰδ. Pott I, 566, Bopp II, 447) λ. Φαρασιωτική.

240) Σίβο=κυαροῦς. λέγεται μόνον περὶ κυανῶν ὁφθαλμῶν καὶ περὶ κυανοῦς ὁφθαλμούς ἔχόντων ἀνθρώπων. λ. Φαρ. Σανσκρ. ὅγανα=κυανοῦς, μέλας Ἑλλ. κυαροῦς (ἰδ. σ' iro).

241) Σίβάκαρθο=σκόλυμος, ὅνωνις· οὗτοι λέγεται οἱ ἄκανθα αὗτη πιθανῶς ὡς ἐκ τοῦ χρώματος (σ' ibo).

242) Σιβόκ=ποτήριον. λ. ἐν χρήσει παρὰ Μισθίοις, Φλογητανοῖς, Γουρδουνίοις καὶ τισιν ἄλλοις Καππαδοκ.

(οὐχὶ παρὰ Φαρ.). ἡ δὲ Ἑλλ. κύμη, Σανσκρ. kumbhas =
ὑδρία, χύτρα Βακτρ. Kumbha = χύτρα (Κούρτ. 150).

243) C' i l i d i = καλῶς ἀνημμένος, πεπυρωμένος ἀνθραξ.
λ. Φαρ. ἡ δὲ καίω, κήλεος, Λατ. calidus. calor.
cale-facio (Πρόβλ. τὸ Μισθ. χαλία = θερμότης).

244) C' i r o = μέλας. Ἡ λ. ἐν χρήσε: παρὰ Μισθίοις καὶ
ἄλλοις πολλοῖς Καππαδόκαις (οὐχὶ παρὰ Φαρ.). πιθανώ-
τατα ἄλλος τύπος τοῦ ἀνωτέρω (ἀρ. 301) Φαρ. c' i νο
μᾶλλον προσεγγίζων πρὸς τὸ Ἑλλ. κναροῦς.

245) C' i r o a p., ἡ c' i r o g á r. γύψ. ἀετός. λ. Φαρ. Σανσκρ.
c y e n a = i é p a x. Βακτρ. caena. ἀετός. Ἀρμεν. τζίρ. Ἰδε
πλείονα περὶ τῆς λ. ἐν ταῖς Ἀρμενοχαπ. Ἐτυμ. (Ἀρ. 60).

246) C' i w o r 1). ἀνατέλλειν. λέγεται ἐπὶ Ἡλίου. c' i w σεν
σηλος. 2) βλαστάνειν, ἐπὶ φυτῶν λ. Φαρ. Ἡ ἀρχ. ἔννοια
φαίνεται διε εἶναι ἡ τοῦ κινεῖσθαι. (Πρόβλ. τὸ Ἑλλ. κίω
= εῖμι, ἵω, κινέω).

247) C' i t a. σκόλοψ μικρὸς μετὰ πεπελεκημένης
όξειας ἄκρας, πηγνύμενος εἰς τὴν γῆν, ἵνα σκαφῇ αὗτη πρὸς
ἔμπηξιν πασσάλου (στάθρας) λ. Φαρ. Ἡ δὲ λ. πι-
θανῶς ἐν τῇ Ἑλλ. σκαπάνη, σκάπτειν, κάπετος. Ἀρχ.
Σλαυθ. Kapoti = κοιλαίνειν. (ἴδι. περὶ τῶν ρ. τούτων ἐν τῇ
λ. Γαβούνα). ὑπάρχει δὲ καὶ ἐτέρα δὲ σκήπτω, scapus,
scipio, ἀλλὰ μικρὸς φαίνεται προτιμωτέρα ἡ πρώτη.

248) C' i t ó x o. ὑποκορ. τοῦ c' i π α.

249) C' i r a d ñ = πηδῶ, σκιρτῶ. παρὰ Μισθίοις ίδ. τὸ
Φαρ. χαρτζεβόνια.

250) C' i r i j u. εἶδος πτηνοῦ. σεισοπηγίς, σεισουράς.
πρόβλ. τὸ Σανσκρ. c' ara, c' arata. σεισοπηγίς. Λιθουαν. Kela,
Kele ἐκ τῆς δὲ c' ar = κινεῖσθαι. λ. Φαρ. τὸ αὔτὸν πτηνὸν
παρὰ Φαρ. λέγεται καὶ c' ebal.

251) Κ'ιχωρι=κιχώριον. Ἡ λ. είναι θεθαίως ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ εἰλημμένη. ἀλλ' ἐθεωρήσαμεν ἄξιον νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα τὴν λ., διότι ἀποδεικνύει καὶ αὗτη τὸ ἀρχαῖκὸν τῆς Φαρασιώτικῆς δισλέκτου.

252) Κ'ό. παρὰ Συλλαλίοις=τί; πό. παρὰ Φαρασ. ἵδ. περὶ Ἀντων. § 10.

253) Κ'ο (τζό). οὐ. πάντοτε μετὰ ῥημάτων. τζόνι=οὐκ ἔστι. Περὶ τζό (Κ'ο) ἵδ. ἐκτενέστερον ἐν τῇ λ. κέ. Ἀρ. 233.

254) Κ'αλέκα. εἶδος αἰώρας, δι' ᾧς αἰωροῦνται οὐχὶ βρέφη, ἀλλὰ παῖδες ἀνὰ ζεύγη λ. Φαρ. Ἡ δ. πιθανῶς ἐκ τῆς πολλαχοῦ μνημονεύθεισης c'al, car=κινεῖσθαι c'alay=διασείειν. Σανσκρ. c'alana=αἰώρα. Πρβλ. τὸ Λατ. colum=ἡθμός. colo=ἡθός.

255) Κ'αλιέρ=ἀστατος, ἀκατάστατος, ἀνοικονόμητος ἀνθρωπος. Ἡ λ. ἵσως διμόρφιζος τῇ ἀμέσως προηγουμένῃ.

256) Κ'οπλ=κῆπος. λ. Φαρ. (παρά τισι Ποντίοις κεπλ). ἡ δ. τῆς λ. πιθανωτάτη ἡ αὐτὴ τῇ τοῦ c'ira (ἵδ. ἀρ. 310) καὶ φαίνεται οὐχὶ ἐκ τοῦ Ἑλλ. παρεφθαρμένη, ως οὐδὲ τὸ κεπλ δύναται νὰ θεωρηθῇ τοιοῦτον.

257) Κ'οραχο=λάσπη, πηλός. Ἡ λ. ἔχει ἀρά γε σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ Σανσκρ. churā=τίτανος, ἀσεέστης. (Pictet I. 203. Ἑλλ. σκίρος;) ἡ είναι λ. Τουρκοβάρβαρος, ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ δηλ. c'orāχ=γῆ ἀλατοῦχος, ἡ λέμνη ἀλμυρά; Οὔτε ἡ πρώτη ἐτυμολογία οὔτε ἡ δευτέρα συμφωνοῦσι διπλωσοῦν ἀκριβῶς πρὸς τὴν τῆς λ. σημασίαν. Σημειώτεον διμως δτι τὸ c'orāχ οὔτε παρὰ Τούρκοις οὔτε παρὰ Τουρκοφώνοις Ἑλλησι τῆς Καππαδοκίας λέγεται ποτὲ περὶ πηλοῦ. Ἡ λ. c'όραχο=πηλός είναι μόνον παρὰ Φαρασιώταις.

258) *С'ουла* (*τζοῦλα*). τὸ ἐπὶ τῶν δύο τοξοειδῶν ξυλαρίων τῆς καρμάνας (ἰδ. τὴν λ.) καθέτως ἐμπεπηγός ξυλάριον, δὲ ἄξων τῆς καρμάνας. Πρᾶλ. τὸ Σανσκρ. *ç u l a*. δόρυ. *ç a l a k a* καὶ *çalya*=πάσσαλος.

Δ.

259) *Латы*=κηλίς. λ. Μισθιώτ. Ἰσως ἔχει ἡ λ. σχέσιν πρὸς τὴν Ἑλλ. ῥ. λυ. (Λατ. lu) λῦμα, λύθρον, λύμη. ad-luo, pol-luo, di-luvium, latus, luv-are. (Πρᾶλ. τὰ λάβη, λωβῶματι).

260) *Лалеir*. εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι τὸ ῥῆμα τοῦτο (ώς καὶ τὸ ὄνομα *лалиá* (παρὰ Φαρ. ἀλίχ, ἀλεῖν) οἱ Καππαδόκαι μεταχειρίζονται πρὸς δήλωσιν φυσικῆς βοῆς, οὐδέποτε δὲ ἐπὶ ἀνθρωπίνης λαλιᾶς. οἷον *лалеi* χρόis=βοῦς δὲ ἀνεμος. χρούει ἀλίu=ἀκούεται φωνὴ ἢ βοή (προβάλλει βοή) δός ἀλίa=φώνησον, βόνσον.

261) *Лалиа*. ἴδ. τὸ προηγούμενον λαλεῖν.

262) *Леб*=έτι, προσέτι· ως ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετὰ τοῦ λάτικο (=δλίγον). «λεb λάτικο»=δλίγον ἔτι.

263) *Левиро*=γγραία. (ἴδ. Δενῶ) λ. Φαρ.

264) *Лес'аиç*=ί καρπὸς τῆς συκαμινέας (τὸ ἄσπρο τοῦτι). λ. Φαρ. Ἰσως ἡ λ. ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν ῥ. λευκ, λέκ ως ἐκ τοῦ λευκοῦ χρώματος. Κατὰ Pictet τὸ ὄνομα τοῦ κρομμύου, διπέρ ἐν ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς Ἀρίαις εἶναι ἐκ τῆς ῥ. Iuk, lucere, ἐλήφθη ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ λάμπειν, λευκὸν εἶναι (Pictet I, 371.).

265) *Левá*. παρατ. λενόγα. ἀδρ. ἐλένησα=βρέχω. Ἡ λ. αῦτη, ἀγνωστος τοῖς Φαρασιώταις καὶ πολλοῖς ἄλλοις Ἐλληνοφώνοις Καππαδόκαις, εἶναι ἐν χρήσει ἐν Ἀγ-τάγ (Λευκὸν-ὅρος) καὶ παρὰ τοῖς περὶ Σεβάστειαν καὶ Νικόπολιν Ἐλληνοφώνοις. Ἡ λ. ἔχει προφανῶς σχέσιν καὶ

συγγένειαν πρὸς τὴν Ἑλλ. ῥ. λεῖνω, λοιζή, λιζαί, Λι-
ζέη, λέψ, καὶ λίμνη, λιμήν, λειμών, libare. ligneo
=χρίω. litus=παραλία. ἔτι δὲ πρὸς τὸ Λιθουαν. lej-
=χέειν, lyt-i=βρέχει. Σλαυθ. li-ja-i=χεῖν (ἰδ. Κούρτ.
341). Τὸ Φαρασ. lemur=ὑγρασία (ἄν μὴ ἡναι ἐκ τοῦ
Τουρκοπερσικοῦ=ὑγρὸς=ὑγρασία) ὡς καὶ τὸ rēleto=λε-
λυμένος, τετηκώς (ἐπὶ μετάλλων), ἀν μὴ καὶ αὐτὴν ἐκ
τοῦ Ἑλλην. ἀναλύω, ἀνάκουσιν εἰς τὴν αὐτὴν ῥ.

266) Λιτοσία. Οοῦτω καλοῦσιν οἱ Φαρασιῶται τὴν
ἄμμον τὴν χρησιμεύουσαν, ἐν ἐλλείψει Ἀμμωνιακοῦ ἄ-
λατος, πρὸς κόλλησιν τεμαχίων σιδήρου. Ἡ λ. φαίνεται
σημαίνουσα οὐχὶ τὴν ἄμμον αὐτὴν, ἀλλὰ τὴν χρῆσιν αὐ-
τῆς καὶ τὴν κολλητικὴν ἴδιοτητα ἐν τῇ σιδηρουργίᾳ,
καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς λ. συγγενεύουσα· τῇ Σανσκρ.
lip=χρίειν, lepa, vilepa=γύψος. Ἀρχ. Σλαυθ. lopā=ἴξις.
leptī=συγκολλᾶν. Διθουαν. liptī=κολλᾶσθαι (Pictet II,
203). Ἑλλ. λίπος, λιπαρῶ.

267) Λιτεύω=δέω, δένω παρατ. λιτεῦκα, ἀδρ. λίτε-
ψι. λ. Φαρ. τὸ ὁῷμα τοῦτο εἶναι λίαν ἀξιοσημείω-
τον, ἀν ἔχῃ σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ Ἑλλ. λισσομαι, λιτή.
(Κατὰ Pott. Ἰδ. Κούρτ. 614 τὸ λίσσομαι εἶναι ἐκ τοῦ
λίττομαι). Καὶ πιθανώτατον ὅτι ἔχει ταταύτην τινὰ
σχέσιν, διότι τὸ λιτεύω δὲν δύναται οὐδόλως νὰ θεω-
ρηθῇ ὡς προελθὸν ἐκ τοῦ δέω (δητεύω=λητεύω). ἵσως
τούναντίον ἔχει σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ Λατ. ligare, lictor
(Ἑλλ. λύγος, λυγίζω; Σανσκ. lingami=κάμπτω);
Ἄλλὰ ποία δύναται νὰ ὑπάρχῃ σχέσις μεταξὺ τοῦ
λιτεύω=δέω καὶ τοῦ λισσομαι=παρακαλῶ, λιτή=παρά-
κλησις. Ἀναλογίαν ἀξιοσημείωτον παρέχει ὡς πρὸς
τοῦτο τὸ ὁῷμ. δέωμαι, διότι κατὰ τὴν εὐφυῖαν πα-
ρατήρησιν τοῦ Sonne (ἰδ. Κούρτ. 220), δέησις, παρά-

χλησις, είναι δεῖσθαι, ἐπομένως ἔχειν ἀνάγκην, είναι τις δέσμευσις διὰ τὸν ἄνθρωπον (πρβλ. τὸ λίπος, λεπταρῶ=θερμῶς παρακαλῶ ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ κολλῶματος). ἂν δὲ πράγματι ὑπάρχῃ τοιαύτη τις σχέσις μεταξὺ λιτεύω καὶ λίσσουματος, δύολογητέον τότε δτις ή Φαρασ. λέξις, τῇ ἔχουσα τὴν φυσικὴν καὶ κυριολεκτικὴν ἐννοίαν, είναι ἀρχαιοτέρα τῇς Ἑλληνικῆς.

268) *Λίγκιρ*=δετώ. § 8. περὶ Ἀριθμ. ὀνομ.

269) *Λοῦβα* (σπαν. λοῦζαρ). Θεῖος, πάτρως, μήτρως. Ἡ λ. παρὰ Μισθίοις, Φλογητανοῖς, Μαλακωπίταις καὶ ἄλλοις, ἀλλ' οὐχὶ παρὰ Φαρασιώταις. Ἡ λ. φαίνεται ὅμορφ. τῷ μαῆρ (δαFer), Λατ. levir, Σανσκρ. devarā, devara. Διθουαν. deveris· ἀλλ' ἀπασαι αὗταις αἱ λ. σημαίνουσι τὸν ἀνδράδελφον, δὲν δυνάμεθα δὲ νὰ ὑποθέσωμεν δτις ἡ ἀρχικὴ ἐννοία τῆς λ. ἥτον ἀπλῶς ἡ τοῦ θείου, τοῦ σεβαστοῦ, καὶ ἐντεῦθεν τοῦ ἀνδραδέλφου, (τινὲς μάλιστα ὡς ὁ Κούρτιος καὶ ὁ Pictet φρονοῦσιν δτις ἐσήμανον αἱ λ. εἰδίκωτερον τὸν νεώτερον ἐξάδελφον, παραβάλλοντες αὐτὰς πρὸς τὸ Λατ. juvenis.) Πιθανὸν τὸ λοῦβα νὰ ἔναι τῆς αὐτῆς ἡ πρὸς τὰς μνημονευθείσας Ἀρίων γλωσσῶν λέξεις· ἀλλ' οὐχὶ ἵσως καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχικῆς ἐννοίας. Τῇς λέξεως ἡ ἡρ. ὅπωσδήποτε μοὶ φαίνεται δτις είναι τὸ διF, δοF, δῖος, ιον, ιυν, ιυν. ἥτοι θεῖος, σεβαστός. Τὸ λοῦβα παρὰ Φαρασιώταις λέγεται πυσάκα.

270) *Λουκρίζω*=καταβροχθίζω, κατασπαράττω. λέγεται περὶ λύκου καὶ ἄλλων αἴμοβρων θηρίων. λ. Φαρ. Ἡ ἡρ. Ἑλλ. λάκος, λακίς, λακερός. Λατ. lacer, lacerare. Πρβλ. τὸ Σανσκρ. lunc=ἀποσπᾶν (Bopp gl. Comp. II, 335). Ἰσως καὶ τὸ λύκος δπερ συνήθως παράγουσιν ἐκ τοῦ Σανσκρ. vṛka-s ἀνήκει εἰς ταύτην τὴν ἡρ., ἵσως δὲ καὶ τὸ Λατ. lupus, δπερ, ὡς παρατηρεῖ ὁ Κούρτιος,

δὲν δύναται νὰ μὴ θεωρηθῇ τῆς αὐτῆς ἡ. τῷ λύκος (πρᾶλ. καὶ τὸ Σανσκρ. Lampami=σχίζω (Bopp gl. Comp. 333.).

271) *Loula*=φλόξ. Παρὰ Φλογητανοῖς καὶ ἄλλοις τισὶ Καππαδόκαις. Πιθανῶς ἐκ τῆς ἡ. lu, luc, lumen, luna, σελήνη, λευκός.

M.

272) *Má*=οὐ, οὐχί. μόρίον ἀρνητ. οὐχὶ ἀπαγορευτ. Ἐλλ. Μή. Σανσκρ. वृक्त्र. ma. λ. Φχρ.

273) *Mači*=άξων τοῦ τροχοῦ. δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ή λ. ὡς παραφθορὰ τοῦ Ἐλλ. ἄμαξα· τούναντίον ὅμορρῃ. τῷ ἄξων (Δατ. axis. Λιθουαν. aszis, ἀρχ. Σλαβ. ozis, Pictet II, 149). "Οσον ἀφορᾷ τὸ ἐν ἀρχῇ μ, ἵσως καὶ ἐνταῦθα συνέδη τι παρεμφερὲς πρὸς τὸ ἐν τῇ Ἐλλ. λ. ἄμαξα. (λ. Μιεθ. Φλογ. Μαλ.)

274) *Μακάρτι*. πυτία. Ἰδ. Ἀρμενοκαππαδ. ἐτυμολ. (Ἀρ. 62). Πρᾶλ. προσέτι τὰ Ἐλλ. μάσσειν. (μακαρία. βρῶμα ἐκ ζωμοῦ καὶ ἀλφίτων. Ἡσυχ.) Δατ. macer, macerare.

275) *Μακαρτωμένο* γά. παρὰ Φχρασ. ὁξύγαλα. τὸ μακάρτι εἶναι κοινὸν τοῖς πολλοῖς τῶν Καππαδοκῶν. τὸ μακαρτωμένο ὡς ἐπέθετον τοῦ γα (γάλα) μόνον παρὰ Φαρασιώταις καὶ μόνον προκειμένου περὶ γάλακτος.

276) *Μακράδι*=καλύπτρα (ἐν γένει. ἰδιαιτ. καλύπτρα νυμφικὴ τοῦ προσώπου.) παρὰ Φχρασ. ποῦντι). Μοὶ εἴναι ἀνεξήγητος ή ἐτυμολογία τῆς λέξεως, ἵτις εἴναι σχεδὸν παρὰ πᾶσιν Ἐλληνοφώνοις Καππαδόκαις ἐν χρήσει πλὴν τῶν Φαρασ.

277) *Μαλάκια*=γαῖαι μὴ καλλιεργούμεναι, παρὰ Φλογητανοῖς ἔχει ἄρα ή λ. σχέσιν πρὸς τὸ μέλας. Δατ. malus. Σανσκρ. malas=μέλας, ἀκάθαρτος;

278) *Maléči*=μαλακός, ριώδης, ἀντίθ. τοῦ πηκτός.

λέγεται κυρίως ἐπὶ φαγητῶν. λ. Φαρ. Ἡ ἡ ἐν τῷ μαλακός, ἀμαλάς. μάλθη. (Ἡσυχ. μεμαλαγμένος καρός). Δατ. mollis. ἡ κάλλιον ἐν τῷ μαδαρός, μαδάω. Δατ. madoe, madidus, madescere.

279) *Ma.liér=οι* ἐν τοῖς σκοτεινοῖς ἄντραις οἰκοῦντες καὶ τοὺς εἰσερχομένους πνίγοντες διέμονες. λ. Φαρ. τῆς αὐτῆς ἡ. τῷ μέλας. Δατ. malus. (Σανσκρ. mala-s =μέλας, ἀκάθαρτος). Κατ' ἀναλογίαν τῶν ἰδιωτισμῶν τῆς Φαρασιωτικῆς διαλέκτου, ἡ λ. μαλιέρ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς παρεφθαρμένος τύπος τοῦ μαλερὸς (παρβλεψίας δικνηρός, τραχαριέρ. τριχοφόρος, τριχωτός, στανίερ, ἀσθενὴς ἀ-σθεναρός)=σφοδρὸς ὁξύς, ζωηρός. 'Αλλ' ἡ τοιαύτη ἔννοια ἥκιστα ἀνταποκρίνεται πρὸς τὴν τοῦ μαλιέρ.

280) *Mardraγάλια* (μαντραγάλια)=ὅμφακες, ἄωροι σταφυλαί. λ. Φαρ.

281) *Maraθεύω=μελετῶ*, φροντίζω, συζητῶ. λ. Φαρ. 'Εκ τῆς ἡ. mag, smar, smarami=ἐνθυμοῦμαι. 'Ιδ. τὴν λ. Αμάρτζα.

282) *Maraθεύω=ταῦτὸν τῷ μαραδεύω.*

283) *Maregoμαι*. ἀδρ. ἐμαρέθην=ἐπιμελοῦμαι, φροντίζω, ἐργάζομαι, ἀγωνίζομαι πρὸς ἐπιτέλεσιν ἢ ἐπιτυχίαν τινὸς πράγματος λ. Φαρ. Οὐδετέρω τῶν Ἑλλ. λέξεων, μαραίγομαι ἡ μάργαμαι, αἴτινες ἐκ πρώτης ὅψεως φαίνονται συγγενεῖς οὐ μόνον κατὰ τὴν ἥβην, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν σημασίαν, πρὸς τὴν Φαρασιωτικὴν λ., εἶναι διαδρέπονται πρὸς αὐτήν. Καὶ τοῦ μὲν μαραίω ἡ ἀρχικὴ σημασία, ἡ τοῦ σθεννύναι, καταστρέφειν (εἴτε τὸ ἔτυμον αὐτοῦ εἶναι ἐκ τῆς ἡ. mag, mor=θυνήσκειν, ὅπως παραδέχεται ὁ Κούρτιος 309. εἴτε ἐκ τῆς ἡ. mag, mrami=συντρίbein, ὡς παραδέχεται δ. Vänicek. II. 701), δὲν συμβιβάζεται διόλου πρὸς τὴν τοῦ ἐπιμελεῖ-

σθαι, φροντίζειν, ἐν τῇ Φαρασ. λέξει μαρέγομαι. Τὸ δὲ μάργαμαι εἶναι ἐν χρήσει παρ' Ἑλλησι ποιηταῖς πάντοτε περὶ ἀγώνων σωματικῶν καὶ μαχῶν, καὶ ἐτυμολογεῖται ἐκ τῆς μνημονευθείσης Σανσκρ. फ. मृगमामि. Λογικώτερον εἶναι νὰ θεωρηθῇ τὸ μαρέγομαι ὡς διμόρφο. τῷ μαραδεύῳ καὶ ἐπομένως τῆς αὐτῆς फ. πρὸς τὸ smar smarami. (Ίδ. Ἀμάρτζα. Ἀρ. 2‡).

284) *Μαρκάλτζα*. ὅν ὑπερφυσικῆς ἴσχύος καὶ δυνάμεως, λέγεται καὶ περὶ θηρίων καὶ περὶ ἀνθρώπων (γίγας; θῆρας;) ἴδιως δε οὕτω καλεῖται καὶ ὁ ἐν τοῖς μύθοις τῆς Ἀνατολῆς συχνὰ μνημονευόμενος δαίμων (τέθ ἐκ τοῦ δενα;) ἔχων μορφὴν ἀνθρώπου ἄμα καὶ θηρίου, τεράστιον ὅν, ἢ καὶ ὁ ἔχων ἔναν μόνον ὀφθαλμὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου «Κύκλωψ» (παρὰ τοῖς Τούρκοις=Τεπεκιζ.) λ. Φαρ. Τῆς Φαρασιωτικῆς ταύτης λέξεως ἥτε ἐτυμολογία καὶ ἡ ἀρχικὴ σημασία σαφηνίζεται ἐν τῷ ἐπομένῳ ἥρμ. μαρκάστω, πρὸς τὸ διποῖον εἶναι διμόρφιζον.

285) *Μαρκαόρω*=μάχομαι, παλαίω, καταμάχομαι, καταβάλλω μαχόμενος. λ. Φαρ. Πᾶσα ὑπόθεσις περὶ τῆς συγγενείας τοῦ ῥήματος τούτου πρὸς τὸ Ἑλλ. μαργάν, μαργαίνειρ μοὶ φαίνεται ἀπίθανος. Αἱ Ἑλλ. αὗται λέξεις πιθανώτατα διετηρήθησαν ἐν τῷ μαργάρῳ, διπερ ἐν τισι διαλέκτοις τῶν παραλίων τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῶν νήσων τοῦ Αιγαίου λέγεται περὶ χειρῶν ἢ δακτύλων πεπιγότων ὑπὸ τοῦ φύχους, Ἡ Φαρασ. λ. τούναντίον, ὡς μαρτυρεῖ τὸ ἀνωτέρω *Μαρκάλτζα*, ἔχει फ. μαρκ, σημαίνουσαν καταστρέφειν, φονεύειν. Καὶ δύναται μετὰ πολλῆς πιθανότητος νὰ θεωρηθῇ ἡ λ. διμόρφ. πρὸς τὸ Σανσκρ. मारका, διπερ σημαίνει φονεὺς (σημαίνει δὲ καὶ τὸν ἵέρακα ὡς ἀρπακτικὸν καὶ φονικὸν πτηνόν. ἐκ τῆς फ. मर, mar mṛṇāmī=καταστρέφω, φονεύω (Pictet I, 583. Πρᾶλ.

καὶ τὸ Ζενδικὸν mara, Περσ. marah=δράχων. (Pictet, αὐτόθι). Ἡ δὲ mar ὑπάρχει ἐν τῇ Ἑλλην. ἐν τῷ μάργαρῳ. Δατ. Mars-artis, Mavors. Ἀρμεν. mard=πάλη. ὅσον ἀφορᾷ τὸ καὶ τῆς Φρασ. δὲ μάρκ, τοῦτο δὲν παρέχει μείζονα δυσχέρειαν ἢ τὸ τοῦ Mars artis. Ἀλλως τὸ καὶ τοῦτο ὑπάρχει ἥδη ἐν τῷ Σανσκρ. māraka (παρβλ. τὸ Περσικὸν marah=δράχων.), ἐν τῷ Βακτρ. marektar =φονεύς. mērenc=φονεύειν. Πρβλ. τὸ Σανσκρ. mṛc=βλάπτειν. δ Pott μάλιστα κλίνει ν' ἀποδεχθῇ διεὶς καὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ ὄνόματα Marcus, Marcius εἰσὶ τῆς αὐτῆς δὲ πρὸς τὸ Mars, καὶ σημαίνουσι κυριολεκτικῶς ἄνδρα πολεμικὸν ἀρήϊον (Pott II, 950). ἴδ. καὶ τὸ ἔπομεν.

286) *Maroύκια=αἱ σιαγόρες*. (λέξις παρὰ Μισθίοις καὶ ὄλλαις Καππαδόκαις ἐν χρήσει, ἀλλ' οὐχὶ παρὰ Φαρασ.). Η λ. πιθανώτατα παρήχθη ἐκ τῆς ἀνω μυημονευθείσης δὲ μαρ, μάρκ=φονεύειν, καταστρέφειν, συντρίβειν, καθόσον διὰ τῆς κινήσεως τῶν σιαγόνων κατατρίβεται αἱ τροφαὶ ἐν τῷ στόματι.. Πρβλ. τὸ Ἑλλ. γένυς. τὸ Σανσκρ. han καὶ hanu, (ἴδ. τὴν λ. Ἀγάνας).

287). *Mάσκι*. ἡ λεπτὴ μεμβράνα, ἡ καλύπτουσα τὰ μυώδη μέρη τοῦ κρέατος τοῦ ἀπεσφργμένου ζώου. εἶτα δὲ τὸ ἀπαχον κρέας, καὶ δ ἀδέρατος, λιποσαρκῆς ἄνθρωπος. λ. Φαρ. Πρβλ. τὸ Ἀρμεν. masch k. δέρμα. δορά.

288) *Mataoց' լաց* (προφ. ματαսձշչէ) = νυκτερίς. λ. Φαρ. Ἰσως; ἡ λ. ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ Σανσκρ. matsya, matsa=լշին. Καίτοι τοῦ Σανσκρ. τούτου ὄνομ. ἡ ἐτυμολογία καὶ ἐπομένως ἡ κυριολεκτικὴ ἔννοια δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωσταὶ (ἴδ. Pictet I, 639.).

289) *Mάτ.ն=ծետա* ἴδ. § 8. περὶ Ἀριθμητ. ὄνομ.

290) *May'a* (πρόφ. μάγια) καὶ μάγασου(ν). Αἱ λέξεις αὗται, ὡν ἡ μὲν πρώτη φαίνεται ὄνομα, ἡ δὲ

δευτέρα ῥηματικός τύπος, σημαίνουσι πιθανώτατα τὸ μέτρον καὶ μετρᾶν, εἶναι δέ ἐν χρήσει ἐν τινι παιγνιδίῳ καλούμενῳ κήρυξι, παιζομένῳ, διὰ τινος βέλος, (gīta) καὶ ἔχοντι δύοισι τητηπτα πρὸς τὸ Τουρκοβάρον τοελίκι καλούμενον παιγνίδιον, ἀπολήγοντι δὲ εἰς ἐφεδρισμόν. Ἀλλὰ πρὶν ἡ ἀσχοληθῶμεν περὶ τὴν διευκρήνησιν τοῦ ἐτύμου τῶν λ. ἀνάγκη νὰ διευκρινήσωμεν τὴν σημασίαν αὐτῶν διὰ τῆς περιγραφῆς τοῦ παιγνίδiou. Παίζεται δὲ οὕτω: Σκάπτουσι ἐπὶ γῆς μικρὸν ἀβάθες κοίλωμα ὡσεὶ 10 ἑκατοστομέτρου τὸ μῆκος, καὶ 5 ἑκατόστομον. τὸ πλάτος, τὸ κοίλωμα τοῦτο καλεῖται κουμοία. Παρὰ τοῦτο ιστάμενος τὸ κοίλωμα δὲ παιζόντες ἀφίνει κατὰ γῆς καθέτως τὴν gīta ἦτοι, τὸ βέλος, (ὅπερ ἔχει 12 περίου ἑκατοστομο. μῆκος). Ἡ gīta πρέπει νὰ πέσῃ ἐπὶ τῆς κουμοσίας καὶ νὰ ἀποτελέσῃ μετ' αὐτῆς σχῆμα χιαστόν, εἶναι δὲ ἡ gīta κατὰ τὰ ἄκρα οὕτω πεπελεκημένη, ὡστε διὰ προσθολῆς εἰ; τὰ ἄκρα διὰ ῥάβδου τινος ἐτέρας ν' ἀνατιναχθῇ ἄνω. Ἄμα πεσούσης τῆς gītaς ἐπὶ τῆς κουμοσίας, δὲ παιζόντες πλήττει τὴν μίαν ἄκραν αὐτῆς δι' ἐτέρας ῥάβδου ὡσεὶ μετριαίας τὸ μῆκος, ὑποχρεούται δὲ ν' ἀνατινάξῃ τὴν gīta πρὸς τὰ ἄνω κράζων κήρυξι, εἰ; τὸ μέρος δὲ, ἐνθα ἔπεσσεν ἡ gīta, πλήττει τὴν ἐτέραν ἄκραν καὶ ἀνατινάσσειν αὐτὴν πάλιν κράζει κηρτόνειρι, τὴν δευτέραν δὲ ταύτην φοράν πρὶν ἡ πέσῃ ἐπὶ τῆς γῆς ἡ gīta, μετεωρίζομένης ἔτι αὐτῆς, νὰ τὴν πλήξῃ ἐκ τρίτου ῥίπτων αὐτὴν μακρὰν καὶ κράζων τὸ τρίτον λέτοκας. Εἶτα δὲ κράζει μάγικον. Καὶ τότε ἀρχίζει νὰ μετρᾷ τὸ ἀπὸ τῆς κουμοσίας μέχρι τῆς θέσεως, ὅπου τὸ τρίτον ἔπεσσεν ἡ gīta, τοπικὸν διάστημα καὶ ἀν τοῦτο περιέχῃ τοσούτον μῆκος, ὅσον συνεφωνήθη μεταξὺ τῶν ἀντιπά-

λων παιζόντων διὰ τὸ θραβεῖον τῆς νίκης, τότε γίνεται δὲ ἐφεδρισμός. Τὸ δὲ μέτρημα γίνεται οὕτω: μέτρον (δηλ. δργανον του μετρου) εἶναι αὐτὴ ἡ ῥάθδος, δι' ἣς ἔπληττε τὴν gitā, ἀλλ' ἡ μονάς μέτρου ἔχει τὸ τετραπλάσιον μῆκος τῆς ῥάθδου, διότι εἰς κάθε μέτρημα λέγει, κήνιφι, κηντόνιφι, λέτοκας μάγιασσου(ν), ἐνα μάγια (τότε δηλ. ἀποτελεῖται ἐν μέτρον), εἴτα ἐπαναλαμβάνων τὰ αὐτὰ λέγει δύο μάγια, τρία μάγια κτλ. μέχρι τέλους. "Αν λοιπὸν ἡ ἑρμηνεία τῶν λ. μάγια καὶ μάγιασσου εἶναις δρθή, πρέπει ἡ ρ. αὐτῶν νὰ ζητηθῇ ἐν τῇ Σανσκρ. ḥ. m. a. māmī=μετρῶ. Βακτρ. mā=μέτρον. Αἱ λοιπαὶ λ. κουμισία, κήνιφι, κηντόνιφι, λέτοκας, μοὶ εἶναι ὅλως ἀκατάληπτοι.

291) Μέορ. ἡμέτερος. Ἰδ. Ἀρμενοχαππαδοκικ. ἐτυμολογ. (Ἀρ. 67.).

292) Μεχάρι=φυσητήρ, ἡ φῦσα τοῦ σιδηρουργείου. λ. Φαρ. δτε ἡ λ. εἶναι ἀρχαιοτάτη, μαρτυρεῖται ἐκ τῶν ὄμορφίζων καὶ ταυτοσήμων λέξεων τῶν δικφόρων Ἰνδοευρωπαϊκῶν γλ. αἵτινες ἡ σημαίνουσι τὸν ἀσκὸν ἀπλῶς (διότι ἐν ἀρχῇ ἡ φῦσα ἦτον ἀπλοῦς ἀσκὸς πεφυσημένος καὶ πιεζόμενος), ἡ τὴν φῦσαν αὐτήν, ἡ καὶ τὸν ἀσκὸν ἄμα καὶ τὴν φῦσαν. Οὕτω Σλαυ. mēchū=ἀσκός. Βογμ. mech. Ἰλλυρ. mesiniria=ἀσκός καὶ φῦσα, Κιμμερ. καὶ Ἀμμορ. megin=φῦσα. ὥστε κατὰ τοῦτο προφανές δτε τὸ Φαρασιώτ. μεχάνι ἀρχαιοτάτην ἔχει ἀρχήν. Οὐχ ἡττον σημειωτέον δτι λέξις μουχάνι ἡ μουγάνι σημαίνουσα φῦσαν εἶναι ἐν χρήσει καὶ ἐν τισι παραλίαις τῆς Μ. Ἀσίας παρὰ τοῖς Ἐλληνοφώνοις καὶ ἐν τ.σιν Ἐλληνικαῖς νήσοις παρὰ τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας· καὶ φαίνεται μὲν ἵσως δτι διὰ τῶν Ἀθιγγάνων τῶν διεσκεδασμένων κατὰ τὰ μέρη ταῦτα διεδόθη ἡ λ. αὐτη, καθόσον οὕτοι

μετέρχονται ιδίως τὴν σιδηρουργίαν, καὶ τὴν παρ' αὐτοῖς φύσαν ιδίως καλοῦσιν οἱ Ἑλληνόφωνοι τῶν ρηθέντων μερῶν μουχάρι· ἀλλ', ὡς ἔγώ ἐξετάσας ἐπιμελῶς ἐπείσθην, παρ' αὐτοῖς τοῖς Ἀθιγγάνοις ἡ λ. εἶναι ἄγνωστος. "Οθεν προάγομαι νὰ πιστεύσω δὲς ἡ λ. μεχάρι εἶναι ἀρχαιοτάτη Μικρασιανή Φρυγοπελασγική λ. διασωθεῖσα ἐν τῇ τῶν Φαρασιωτῶν διαλέκτῳ καὶ ἐν τῷ μουχάρι ἢ μουγάρι τῶν ἄλλων μηνυμονευθεισῶν διαλέκτων. "Ισως δὲ ἡ λ. ἔχει τινὰ σχέσιν πρὸς τὸ ἔχω νεήο. Ἰδ. τὴν λ. μουχτάβω.

293) *Mεχάρια*—ἐπινευσιάσσα. Μόνον κατ' ἀδριστον ἤ-κουσα τὸ ῥῆμα τοῦτο λεγόμενον, χωρὶς νὰ δυνηθῶ νὰ μάθω ἂν ὑπάρχῃ ἐνεστὼς καὶ πῶς σχηματίζεται. Ἐκ πρώτης ὅψεως τὸ ῥῆμα φαίνεται ταύτορθρίζον τῇ προγονικένη λ. μεχάνι· ἀλλ' ὁ ἀκριβῆς προσδιορισμὸς τῆς σχέσεως ἡ συγγενείας τῶν δύο λέξεων εἶναι δυσχερῆς. Ἀπίθανον δὲ μὲ φαίνεται δὲς ἡ λέξις παρερθάρη ἐκ τοῦ Νεολληνικοῦ λαχαριάζω, ἐλαχάργασσα. ἀσθμαίνω. πνευστιῶ.

294) *Midára* ἡ μιτάνα (προφέρεται μᾶλλον midana) =γυνὴ μαινομένη, τῶν φρενῶν ἐξεστηκυῖα. (λέγεται μόνον περὶ γυναικὸς) λ. Φαρ. Ἐν τῇ Σανσκρ. ὑπάρχει ῥ. mad ῥημ. madajami=εἰμὶ μέθυσος, φρενοβλαβῆς καὶ εὐφραίνομαι, ἥδομαι (Bopp. gl. Comp. II, 283). Ὁ παθητ. παρακ. matta=μέθυσος καὶ εῦθυμος. ὑπάρχει δὲ καὶ ἐτέρα ῥ. madhu=ἡδὺ τὴν γεῦσιν, μέλι. Βακτρ. madhu=μέλι, Ἀρχ. Σαξῶν. medo. Ἀρχ. Γερμ. metu=οἰνόμελι. Διθουαν. midus Ἀρχ. Σλαυ. medo=μέλι. (Κούρτ. 244). Ὁ Κούρτιος δὲν θεωρεῖ δὲς ἡ πρώτη ῥ. mad καὶ ἡ δευτέρα madh ἔχουσιν ἀμεσον συγγένειαν πρὸς ἀλλήλας, τὴν δὲ πρώτην ῥ. θεωρεῖ συγγενῆ πρὸς τὸ Ἑλλ. μέθυ, μεθύω, καὶ τὸ Δατ. mattus=διάθροχος, καὶ οἵνῳ διά-

θροχος, μέθυσος. Ὁπωσδήποτε ἄπασαι αἱ μνημογευ-
θεῖσαι λέξεις τῶν διαφόρων Ἀρίων γλωσσῶν ἐν
ἐκατέρᾳ τῇ ῥίζῃ δὲν διαφέρουσι πολὺ ἀπ' ἀλλήλων, ἐν
ἄπασαις δὲ ή ἀρχ. ἔννοια φαίνεται ὅτι εἶναι ή τοῦ ήδū
ποτόν, (οίνος ή μέλι), ἐντεῦθεν δὲ τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς
μέθης, εἰτα δὲ τοῦ παράφρονος καὶ τοῦ φρενοβλαστοῦς.
Ἡ Φαρ. λ. μιτάρα ἔχει πιθανῶς ῥίζικὴν συγγένειαν πρὸς
τὰς μνημονευθείσας λέξεις, διετήρησε δὲ μόναν τὴν τε-
λευταίαν σημασίαν, δηλ. τὴν τοῦ παράφρονος.

295) *Mirapoli*=^ό κηρὸς ὁ μέλας, τὸν διποίον ὡς
ἀχρηστὸν πρὸς τὸ ἀνάπτειν μιταχειρίζοντα: οἱ ράπται
ἀλείφοντες τὸ νῆμα, ἵνα διὰ τούτου καταστήσωσιν αὐτὸς
στερεώτερον καὶ μᾶλλον λεῖον, οἱ δὲ παιδεῖς μαλακοῦν-
τες αὐτὸς πλάττουσι διάφορα παίγνια, ὡς ἐποίει τοῦτο
καὶ ὁ Λουκιανός, καθ' ᾧ διηγεῖται ἐν τῷ «Ἐνυπνίῳ». Οἱ
Φαρασιῶται καλοῦσι τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ κηροῦ βα-
ραπούλι, ἐν ᾧ ἀλλοι Καππαδόκαι καὶ Μικρασιανοὶ ἐν
γένει Τουρκόγλωσσοι πιρεπόλ, ὀλίγοι δὲ μόνον Καππα-
δόκαι καὶ Πισιδαῖ, ἔτι δὲ Τουρκόφωνοι "Ἐλληνες χρῶνται
τῇ λ. μιραπόλ. Ἐν τούτοις ή λ. αὕτη φαίνεται ὅρθο-
τέρα καὶ ἀρχαιοτέρα ὡς τοῦτο μαρτυρεῖται ἐκ τοῦ
Ἀρμεν. *m e g h g*=μέλι.

296) *Μορμόρ*=τάρος μυῆμα παρὰ πλείστοις τῶν Καπ-
παδοκῶν. καίτοι ἐκ πρώτης ὄψεως ή λ. φαίνεται οὐχὶ¹ Ἐλληνική, ἀλλὰ μᾶλλον λείψανόν τι Καππαδοκικὸν
διμόρφη. τῷ smar smarami (ἰδ. Ἀμάρτζα) Ἐλλην. μέρ-
μηρα, μερμαίρω (πρβλ. τὸ Ἐλλ. μυῆμα, μνημεῖον) οὐχί²
ἥττον εἶναι πιθανῶτατα παρεφθαρμένη Ἐλληνικὴ λέξις
μυῆμα, μνημόρι, μορμόρι, διότι οἱ Φαρασιῶται, ὃν ή
διάλεκτος εἶναι ή ἀρχαιωτάτη τῶν Καππαδοκικῶν, δὲν
λέγουσι μορμόρ, ἀλλὰ μνημόρι.

297) *Μορύ.* προθ. μετά. λ. Φαρ. Πιθανῶς αὐτὴ ἡ Ἑλλην. πρόθεσις μετά. Πρᾶλ. ἐν τούτοις τὸ Ἀρμεν. μοτ=έγγυς.

298) *Μουζία.* δάμαλις ὑπερβαίνουσα τὸ πρῶτον τῆς ἡλικίας ἔτος, τέως γεμολιθούχη (γεμαλίδι, δάμαλις) καλουμένη. Ἰδ. περὶ τῆς λ. μουζία. Ἀρμενοςαππ. Ἐιυμολ. (70).

299) *Μουσιμιάζι.* οὗτω καλεῖται παρὰ Φαρασιώταις εἰδος βάτου λίαν διαχειμένης καὶ εἰς δένδρα περιπτυσσομένης, φερούσης καρποὺς ὡσεὶ μικρὰς ῥάγας σταφυλῶν, ἐρυθροῦς, τοὺς διποίους, ἐξαλείφοντες τὸν φλοιόν, μεταχειρίζονται πρὸς κατασκευὴν μαστίχης μιγνύοντες αὐτοὺς μετὰ τοῦ δακρύου τῆς σχίνου ἢ τερεβίνθου, εἰς τὸ διποῖον παρέχει μεγάλην στυπτικὴν δύναμιν. Διὸ τὴν ἥζαν τῆς λ. σημειώ μόνον ὅτι παρὰ Pictet ἀπαντᾷ πληθὺς λέξεων, ἰδίως Κελτικῶν, ἐκ τῆς ῥ. mes, σημαίνουσῶν τὴν βάλανον (I, 251). Ἰρλ. maís, meas, Κυμρ. mes, mesen. Ἀρμδρ. mér, meren καὶ ἡ Σανσκρ. masha=κύαμος. Περσ. masah, masha, mishā=πίσον καὶ λάθυρος. Λέγει δὲ ὁ Pictet. «Τὸ ὄνομα τὸ Κελτικὸν προσδιορίζει τὴν βάλανον, ὡς καρπὸν τριβόμενον, ἢ τοῦ διποίου ἐξαλείφουσι τὸν λοβόν, ὡς τοῦ κυάμου, τοῦ πίσου, κτλ.» Ἡ τελευταία αὕτη ἰδιότης ὑπάρχει καὶ εἰς τοὺς καρποὺς τῆς μουσιμιάζι. Ὁπωσδήποτε ἡ λ. αὕτη φαίνεται τινὰ ἔχουσαν σχέσιν πρὸς τὰς μνημονευθείσας ὕζας τῶν Ἀρίων λέξεων.

300) *Μουχτάρω.* παρατ. μουχτάγκα. μελλ. ἀμουχτήσω, ἀδρ. ἐμούχτησα=ἀθῶ τινὰ ἢ τι, δρμητικῶς ὠθῶ, (λέγεται καὶ μουχτάρω. ἔλκω, σύρω τι). Τοῦ ῥήματος ἡ ἀρχικὴ ῥ. φαίνεται ὅτι εἶναι μα h, vah. (Σανσκρ. vahami =ἔλκω, σύρω. Λατ. vaho, Ἐλλ. ἔχω (σέχω), ἐσχέθην,

έσχημα, ὅχος, ὅχημα). Τὸ ἐν ἀρχῇ τοῦ μουχτάνω, μ., ἀντικαθίστησι πιθανῶς τὸ δίγραμμα τὸ ἐν ἀρχῇ τῆς ῥ. ὡς τοῦτο οὐχὶ σπανίως συμβάνει καὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ (πρᾶλ. ἔχω, νεho, ὄχλος, ὄχλεύς, μόχλος, ὅχθος, μόχθος, δχθέω, μοχθέω, ἀρπάζω, μάρπιτω, μεμαρπώς, εο, πεο; οῖς, οῖα, μία;). Τὸ μουχτάνω, ὅπως ὑπάρχει τανῦν ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ, εἶναι μετεσχηματισμένον ἴσως ἐξ ἀπλουστέρου τινὸς ἀρχικοῦ τύπου ἕηματικοῦ ή ὄνοματικοῦ μᾶλλον προσεγγίζοντος πρὸς τὴν ἀρχ. ῥ. vah ἢ mah ἢ sah. Περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ἐσχηματίσθη τὸ μουχτάνω ἐκ τοῦ mah ἢ vah, παρέχει ἡμῖν ἀναλογίαν τινὰ τὸ μοχ-λ-ός, μόχ-θ-ος, καὶ αὐτὸ τὸ παρὰ Τελμησσηνοῖς Καππαδόκαις σαχτῶ ἐκ τῆς ῥ. sah, ὅπερ ἐσώθη εἰς τὸ Ἑλλ. ἔχω (σέχω). Ὁ Κούρτιος (σ. 182—183) ἀμφισβητεῖ διὰ πολλῶν τὸ ταυτόρριζον τοῦ ἔχω πρὸς τὸ Σανσκρ. vahami ἢ Λατ. veho, καὶ ἀποχωρίζων ἀπὸ τοῦ ἔχω τὰς λ. ὅχος, δχέομαι, ὄχεύω, δχημα, δχ.los, ὄχλεύω. δχετός, συρεοχμής ἐεχμένος, ὄχθεω, ταῦτα μὲν θεωρεῖ ὡς ὅμορφο. τὸ vahami καὶ veho, ἐν ᾧ διὰ τὸ ἔχω, ἔχομαι, ἔσχον, σχέσις, ἔξείης, σχεδόν, ἐχυρός, παραδέχεται ἰδίαν ῥ. ἔχ, σέχ, ἢν εὑρίσκει ἐν τῷ Σανσκρ. sah, sahē=ὑπομένω, ὑποφέρω. sahas=δύναμις, ἴσχύς. Ὁ Bopp (Gl. Comp. II, φρονεῖ ὅτι τὸ ἔχω δύναται νὰ ἐτυμολογηθῇ καὶ ἐκ τοῦ sahami, περιλαμβάνει ὅμως ἐν τῇ αὐτῇ κατηγορίᾳ καὶ τὸ ἄχος, ἄχθος, ἄχθομαι, ἄτινα ὁ Κούρτιος ἀνάγει εἰς ὅλως διάφορον ῥ. ὁ Bopp δὲ ἐτυμολογῶν τὸ ἔχω ἀδιαφόρως ἐκ τοῦ (v s)a ham i, οὐδὲν λέγει περὶ τῆς σχέσεως; τῶν δύο ῥ. vah. καὶ sah πρὸς ἀλλήλας, ἐν ᾧ ὁ Κούρτιος θεωρεῖ αὐτὰς δλῶς διαφόρους ἀπ' ἀλλήλων (ῶς καὶ τὰ Feх καὶ σεχ), καὶ λέγει δῆτα σχολή, σχεδόν, ἀσχάλλει, δὲν δύνανται ποσῶς νὰ ἐρμηνευθῶσι ἐκ τῆς ῥ. veh, vahami. Δὲν ἀπόκειται εἰς ἡμᾶς

νὰ ἐπιδοκιμάσωμεν ἢ ν' ἀποδοκιμάσωμεν γνώμας κλει-
νῶν γλωσσολόγων. Μοὶ φαίνεται δημος ἀναγκαῖον νὰ
σημειώσω δὲ τὸ καθόλου ταυτόσημον τοῦ Φαρ. μουχτάνω
πρὸς τὸ παρὰ Τελμησσονοῖς σαχτῶ, πείθε: ἡμᾶς νὰ μὴ
παραδεχθῶμεν διὰ τὰ δύο ῥήματα δύο διαφόρους ῥ.
μαχκαὶ σαχ, ὅπως ὁ Κούρτιος ἀποδέξατο διὰ τὸ
ὅλος καὶ ἔχω.

Σημ. Εἰς τὸ Τελμησσονὸν σαχτῶ ἥθελον προσθέσει καὶ
τὸ Σιλλαῖκόν χαχτῶ=ἀθῶ βιαίως, ἀν μὴ ὑπάρχει τὸ
Ἄρμεν. χαχτέλ=κλονεῖν, σείσειν. ἐκτὸς ἀν τὸ Άρμεν.
χαχτὲλ καὶ τὸ Σιλλαῖκὸν χαχτῶ καὶ τὸ Τελμησσονὸν
μουχτάνω θεωρηθῶσιν ἀπαντα διμόρροιζα. Ἄλλ ὑπάρχει
καὶ τὸ Τούρκικον καχμάκ=πλήττειν, προσθάλλειν, ὅπερ
ἴσως δὲν εἶναι ὅλως ξένον πρὸς τὸ Σιλλαῖκὸν χαχτῶ.

N.

301) Νά. μόρ. ἄρν. οὐχὶ. παρὰ πλείστοις τῶν Ἑλληνοφ.
Καππαδ. πλὴν τῶν Φαρασ. Ἑλλ. νη ἐν συνθέσεσιν ὡς
ἄρνητ. μόρ. νηκερδής, νηνεμία (νη-ανεμίης) Σανσκρ. πα.
Λατ. ουο, πε, καὶ εἰς ἀπάσας σχεδὸν τὰς Ἰνδοευρωπαϊκὰς
γλώσσας ὑπάρχει τὸ μόριον τοῦτο.

302) Νάκε=οὐχὶ. ἐμφραντικῶς. Ἰσως τὸ τελικὸν κε
εἶναι τὸ ἥδη μνημονευθὲν ἄρνητ. κέ, προκύφον κατ' ἄρ-
χας ἐκ τοῦ νακε, πρβλ. τὸ Λατ. πεque (Νεοελλ. δὲν=οὐ-δὲν). Ἰδ. τὴν λ. κέ καὶ τὴν τοῦ Bopp θεωρίαν περὶ τοῦ
οὐκε καὶ πεque.

303) Νάχα καὶ νέχα. ταυτὸν τῷ νάκε παρὰ Φαρασ.
Τὸ νάκε δὲ τίθεται ἐνίστε καὶ ὡς βεβαιωτικὸν μόριον.
οὐ μὴν, ἦ μὴν οὐ, καὶ ἀπλῶς ἦ μήν. Ἰδ. καὶ χάνακα.

304) Νάϊ. παρὰ Φαρασ. ναὶ. νάϊ=βεβαίως
αμήν, ἀμήν.

305) Νεγκάσκω, νεγκόσκω, καὶ νεγκάσκομαι, ἀόρ. νεγκάσταν. κινοῦμαι, βαδίζω, βούνω. ταῦτὸν τῷ ἐγκώσκῳ (Ἴδ. τὴν λ.).

306) *Nεικειοῦμαι* ἀόρ. *νεικάσταται* = παλαίω, μονομαχῶ. λ. ‘Ελληνικὴ λίαν ἀρχαῖκὴ, παρ’ Ὁμήρῳ ἥδη μεταπεσοῦσα εἰς τὴν τροπικὴν ἔννοιαν τοῦ *νεικέειν* = μέμφεσθαι, διετηρήθη ἐν τῇ Καππαδοκικῇ διαλέκτῳ μετὰ τῆς κυριολεκτικῆς ἐννοίας τοῦ παλαίειν. (πρβλ. Δατ. πεχ, necare.).

307) *Nέλετο* = τετηγμένος, ἀναλελυμένος (προκειμένου περὶ τῆς εως μετάλλου) λ. Φαρασ. Καὶ περὶ τῆς λ. ταύτης δὲν δυνάμεθα ν’ ἀποφανθῶμεν ἀνευ ἀμφιβολίας ἂν ἦναι Καππαδοκικὴ ἢ ‘Ελληνικὴ παρεφθαρμένη. Παράβαλ. λέξ. τῶν βορείων Ἰνδοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν (Ἄρχ. Γερμ. litī = χειν, Διθουαν. leti = χειν, letus = τετακός μέταλλον, Ἰρλανδ. layami = χέω, καὶ Ἰλλυρ. uliti = χεῖν. (Pictet II, 184.). Τὸ *re* τὸ ἐν ἀρχῇ ὑπομιμνήσκει ἵσως τὸ ἀναλύω, καίτοι τὸ ῥῆμα τοῦτο δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ.

308) *Nεκρούω* καὶ *νεκροῦμαι*. ἀόρ. *νεκρώθην* = ἀκροῶμαι. λ. Φαρασ. παρεφθαρμένη ἐκ τοῦ ἀκροῶμαι.

309) *Nεφαλὸς* καὶ *νέφαλος* ἢ *νέφαλο* = ὄμφαλός. Παρὰ πᾶσι τοῖς Καππαδόκαις πλὴν τῶν Φαρασιωτῶν. (Ἴδε τὴν λ. ἀφέσ.).

310) *Ngάθι* (νκάθι). οὗτω καλεῖται παρὰ Φαρασιώταις ὁ καθαρὸς καὶ λαμπρὸς ἢ λευκὸς σίδηρος ὁ χωριζόμενος ἀμέσως μετὰ τὴν ἐν τῇ ὑψηλῇ καμίνῳ κάθαρσιν τοῦ γκαρός (ἥτοι τοῦ ἐν φυσικῇ καταστάσει ἀκαθάρτου σιδήρου), τὸ καλούμενον ὑπὸ τῶν Τούρκων πολάτ, ἐξ οὗ κατασκευάζονται τὰ σιδηρᾶ πυρεῖα (τσακμάκι), καὶ δι’ οὗ στομοῦνται τὰ δεῦτομα σιδηρᾶ ἐργαλεῖα, μάχαιρα, ξίφος. κτλ. Ἡ λ. φαίνεται διὰ εἶχεν ἐν ἀρχῇ φωνῆν τι α, ἢ ο, ὅπερ ἀπεβλήθη κατ’ ἰδιωτισμὸν Φαρασιωτικὸν τοῦ ἀποβάλλειν

τὸ φωνῆν ἐν ἀρχῇ, μάλιστα δὲ πρὸ δύο συμφώνων, ὃν τὸ πρῶτον ὑγρὸν καὶ τὸ δεύτερον ἀφωνον. π. χ. ῥκοῦδι = ἀρκοῦδι, ῥκάτζι = ἀρκάτζι, λ' τιγὸ = ἀλτινό, ἄλθινο.). "Ωστε ή λ. πιθανῶς εἶναι ἀγκάθι. καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ ἔχουσα σχέσιν πρὸς τὸ Σανσκρ. ang' = λάμπειν. ταῦτον τῷ πράθι εἶναι καὶ τὸ στόμι.

311) *Nήρια*. "Εντινε ἀσματι Τελμησσοῦ παρακαλούμενος ὁ Χάρος ὅποι τοῦ ἀρπαγέντος ὑπ' αὐτοῦ νεανίσκου ἵνα τὸν ἀπολύτην ἀποκρίνεται:

"Οποῦ (ὅποιος) πάγει σὲ νήρια, σὲ νήρια (ἢ σὲ μύρια)
[παραμέτερι]

"Οποῦ πάγει σοῦ Χάρο τὸ παγτζέ, ἄλλο βγαλσίδι
[δὲρ ἔχη].

Καὶ αἱ τὸ ἀσματι φάλλουσαι γυναικες ἔννοῦσι διὰ τῆς λ. νήρια τὸν ἄλλον κόσμον. Πρβλ. Ἐλλ. νέρθε, ἔνερθεν. νέρτεροι. Σανσκρ. Narakas. ὁ κάτω κόσμος: "Ιδ. Κούρτ. Gr. Et. σ. 355.

312) *Νόμος* = κλών, κλάδος δένδρου. λ. Φαρ. Καὶ η λ. αὕτη εἶναι ἐκ τῶν λίγων ἀξιοσημειώτων τῆς Φαρασιωτικῆς, ἔχουσα πιθανῶς σχέσιν πρὸς τὸ Ἐλλ. γέμος Δατ. numerus (numerus) (Σανσκρ. namami = κάμπτεσθαι, κλείνειν.) Οἱ πολλοὶ τύποι οἱ ἐκ τῆς ῥίζης τῆς τε Ἐλλην. καὶ τῆς Δατ. λεξ. παραγόμενοι, καὶ αἱ διαφορώταται μεταπτώσεις ἔννοιῶν εἰς τὰς διαφόρους παραγωγὰς παρέσχουν οὐκ δλέγας δυσχερείας πρὸς συναρμολόγησιν τῶν διαφόρων ἔννοιῶν καὶ τῶν διαφόρων τύπων ἐν τε τῇ Ἐλληνικῇ καὶ τῇ Δατινικῇ καὶ ἀλλακτι συγγενέσιν Ἀρίαις γλώσσαις, ἐν αἷς ὑπάρχει δμοία ῥίζα. 'Αλλ' οἰσαδήποτε καν ὑποτεθῇ η ἀρχικὴ ἔννοια τῆς ῥ. νεμ. πυμ. νομ. η Φαρασιωτικὴ λ. νόμος, δύναται νὰ συμβιβασθῇ κατὰ τὴν ἔννοιαν αὐτῆς

πρὸς ἄπαντας σχεδὸν τοὺς πολυειδεῖς καὶ πολυσημάντους παραγώγους τύπους (πρὸς τὸ γέμος καὶ πεπικός συνεχόχικ. ἐκ τοῦ κλάδου δένδρων, δάσος. ἄλσος, πρὸς τὸ πυμερούς. νέμω, διὰ τῆς ἐννοίας τῆς διαιρέσεως. καὶ πρὸς αὐτὸς τὸ Σανσκρ. πατατ (χάμπτεσθαι, κλίνειν), τοῦ ὁποίου ἡ συναρθίμητις ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλαις συγγενεούσαις κατὰ τὴν ἐννοίαν Εύρωπαϊκαὶ λέξειν τῶν ἀνωτέρω ῥιζῶν πολλὰ παρέσχε πράγματα τοῖς γλωσσολόγοις καὶ ὑπηγόρευσεν αὐτοῖς ποικίλους συνδυασμούς. Ἰδ. Κούρτ. 293. Pictet II, 17. Benfey II, 134, Pott I, 261.).

Ξ.

343) Ξιλάω. παρατ. ξιλάγκα. πίπτω. λ. Φαρ. Πρᾶλ. σφάλλειν. Λατ. fallere. Σανσκρ. skhal ᷄ k s h a l. Ἀρμεν. shalim. Ἰδ. Ἀρμενοκαππαδ. ἐτυμολ. (Ἀρ. 72).

344) Ξιφροτίζω=μαραίνεσθαι. Δέγεται περὶ φυτῶν ἐν γένει, καὶ ἀνθέων καὶ δένδρων. Ἡ λ. αὕτη εἶναι λέσιν περίεργος ὅπ' ἐτυμολογικὴν ἔποψιν, διότι φαίνεται ὅτι εἶναι λέξις σύνθετος, ἵς τὸ μὲν πρῶτον συνθετικὸν εἶναι τὸ Ἑλλ. ἔξ, ξι, τὸ δὲ δεύτερον ὑπομιμνήσκει ἡμᾶς τὸ Λατ. frons, παρατ. φύλλωμα. Εἶναι δὲ πάντῃ ἀπίθανον ὅτι τὸ δεύτερον τοῦτο συνθετικὸν μέρος παρελήφθη ἐκ τοῦ Λατ. Τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἐτυμολογητέον ἴσως ἐκ τῆς ῥ. τοῦ ὄφρως. Σανσκρ. bhr̥ga. πρᾶλ. τὸ Μακεδον. ἀβροῦτες (ὄφρως Ἡσυχ.) ἢ ἐκ τοῦ φρέαρ, τοῦ δποίου ἡ ἀρχή ἐννοια φαίνεται ὅτι εἶναι ζείν, βλύειν, ἀταβλύζειν, ἢ ἐν τοῦ βρύειν, βρῦτος, βρῦτος (πρᾶλ. καὶ τὸ Λατ. frons, frontis) Οἱ Φαρασιώται λέγουσι καὶ ξουφρόνω· ξουφρώθην=μαραίνομαι. ἐκ τοῦ ουνοφρυοῦμαι, (σουφρόνω);

345. Ξυφρότιο=σκίλλα. τὸ σκιλλοκρόμμυδον. λ. Φαρ. Ἡ λ. εἶναι πιθανώτατα τῆς αὐτῆς ῥ. πρὸς τὰ ἀνω-

τέρω ξιφροντίζω, ξουφρόνω. καὶ πιθανῶς ἐνταῦθα τὸ πρῶτον συνθετικῶν μέρος εἶναι τὸ οὗτον.

O.

316. *Όγρας*—*εἰδος*. λέν(ἀλλ' ἐν;)νογας. παράδοξος. λ. Φαρ. Ισως παραφθορὰ κατὰ Φαρασ. ίδιωτισμὸν ἐκ τοῦ Νεοελλ. λογῆς.

317. *Ορούχη*—*χολέρα*. ὑδροφόροη, δι' ᾧ τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς ἀπὸ τοῦ δώματος ῥέει πρὸς τὸ ἔξω. λ. παρὰ Μισθιωτ. καὶ ἄλλοις Καππαδ. (παρὰ Φαρ. σούτρα). Πρᾶλ. Ἐλλ. οὔρον, οὐράνη, οὐρήθρα. Δατ. urina, urna. Βακτρ. varga. Βροχή;

318) *Ούρα*—*δῆτα*, *ραι*. λ. Φαρ. Σανσκρ. उन्नाम.

319) *Οργαμάρι* ή *Αργιμάρι*. Ἐπιφώνημα θαυμαστικὸν παρὰ Φαρασιώταις, ἀνάλογον τοῦ «πρὸς θεοῦ!», «Ηράκλεις!»

320) *Οὐτα*. ἄρον, φειδόχορτον, δράκοντιον. λ. Φαρ. Ἐπειδὴ τὸ ὄνομα τοῦ χόρτου τούτου λαμβάνεται: συνθῶς ἀπὸ τοῦ ὅφεως, τοῦ δποίου παρίστησι τὸ σχῆμα (π. χ. τὸ ἡμέτερον φειδόχορτον, δρακόντιον. Γαλλ. serpentaire, serpentine, viperine. Τουρκ. Гιλәр πաندչاρ =σευτλිς ὅφεως), κατ' ἀναλογίαν καθίσταται: πιθανώτατον, δις: ἡ ἀρχικὴ σημασία τοῦ οῦπα ἐν Καππαδοκίᾳ ἦτον ἡ τοῦ ὅφεως. Τὴν Ἐλλην. λ. ὄφις, τὴν δποίαν ἄλλοι μὲν ἡτυμολόγησαν ἐκ τῆς ῥ. ahi (Σανσκρ. ahi, a hina. Ἐλλ. ἔχιθρα), ἄλλοι δὲ ἐθεώρησαν αὕτην Αἴγυπτιακὴν ή Σημιτικὴν (ἰδ. Pictet I. 629), δο Κούρτιος δριμώμενος ἐν τῇς ἀναλογίας τοῦ δράκων ἐκ τοῦ δέρκεσθαι ἀνήγαγεν εἰς τὴν ῥ. ὁπ. (δπτομαῖ, δπωπα) καὶ ὡς ἀρχικὸν τύπον τῆς λ. ἐθεώρησε τί ὁκ-θις, (πρᾶλ).

ὅπεας, ὁπεὺς ὁπεύω. ἵδ. Κούρτ. σ. 424). Ἐν λοιπὸν ἡ λ. οῦπα, ως κατ' ἀναλογίαν φαίνεται πιθανώτατον, ἐσήμαινεν ἀρχικῶς τὸν ὄφειν, ἐπικυροῦται θαυμασίως ἡ περὶ τοῦ ἑτύμου τοῦ ὄφεις θεωρία τοῦ Κουρτίου.

II.

321) *Παγάνι*. τὰ μεταξὺ ῥάχεων καὶ κλιτύων τῶν ὅρέων στενὰ κοιλώματα ἡ χαράδραι καὶ τὰ διὰ τούτων καταρρέοντα ῥεῖθρα. λ. Φαρ. Ἡ λ. εἶναι προφανῶς συγγενῆς πρὸς τὸ Σανσκρ. *apaga*=ποταμός, εἴτε ἡ Σανσκρ. λ. ἐτυμολογεῖται ἐκ τοῦ *ap=*ündwär καὶ *ga=*ἰέναι (ὦ; φρονεῖ ὁ Bopp. gl. Comp. σ. 14) εἴτε ἐκ τοῦ *ara=*ἀπὸ καὶ *aga=*κατέρχεσθαι, καταρρέειν, ως λέγει ὁ Pott. (I, 18). Ὄσον ἀφορᾷ τὴν ἐλλειψήν τοῦ ἀρχικοῦ α ἐν τῷ παγάνι, πρᾶλ. τὰς Φαρασ. λ. *νεκροῦμαι* (ἀντὶ ἀραχροῦμαι), ὕγάζω (αὐγάζω), *χτίζω* (ἀχτίζω=λαχτίζω), ποταυριέματι (ἀποτραβιέματι), *στανιέρ* (*α*στενάρ).

322) *Παγάρτζι*. ἄζυμον. λ. Φαρ. ἵδ. Ἀρμενοκαππαδ. ἐτυμολογ. (Ἀρ. 73).

323) *Παγάρτζικο*. ἐπιθ. ἐκ τοῦ *Παγάρτζι*. (*παγάρτζικο* ψωμί). λ. Φαρασ.

224) *Παγρί*. πίθος. ἵδ. Ἀρμενοκαπ. ἐτυμολ. (Ἀρ. 74.)

325) *παιροῦδι*. ῥαφή. νῆμα διὰ ῥαφήν. α-παινοῦδι. κ(λ)ωστή. (μιᾶς βελονιᾶς κλωστή). Πρᾶλ. καὶ τὴν λ. πογιτεύω=διαπερῶ τὴν ῥαφίδα διὰ νέματος. Πρᾶλ. Ἑλλ. πῆνος, πήνη, πηνίον. (Δωρ. πανίον, ἐξ οὗ τὸ Νεοελλην. *pator=*ῥφασμα). Δατ. *rannus*.

326) *Παπαῖ*. κόρη ὀφθαλμοῦ. λ. Φαρασ. Πρᾶλ. *Paiç*, *pubes*, *pupas*, *pupulus*, *pupa*, *pupula*, *pupilla*,

327) *Πάτλα*. θυλάκιον. ("Ιδ. καὶ *c'apla*). Δατιν. *papula* ?

- 328) Παραπούλια. Ἰδ. Μιραπόλι.
- 329) Παραπούτεύω. μονολογῶ, γογγύζω. τονθορίζω. λ. Φαρασ. Ἰδ. Ἀρμενοκαππαδ. ἐτυμ. (Ἀρ. 75.).
- 330) Παρεμῶ. ἐπιστρέφω οἴκαδε. προστάχ. παρέμα. πορεύου οἴκαδε. Ἐκ τῆς προθ. παρὰ καὶ τοῦ ῥήμ. ἐμῶ=εἶμες Ἰδ. περὶ τοῦ ῥήμ. τούτου Γραμμ. — §. 13. Ἡ λ. παρὰ Μισθίοις, Τελμησσηνοῖς, Μαλακωπίταις, Φλογητα-νοῖς καὶ ἄλλοις.
- 331) Παροῦλι. εἰδος θάμνου ἀκανθώδους. φάρμνος. λ. Φαρασ. (Ἰδ. λ. Φκιόρε.).
- 332) Πάσας ἡ πασᾶς. ἵδ. Ποσάκα.
- 333) Πάτα. εἰδος δόναχος ὑψηλοῦ. λ. Φέρασ.
- 334) Πέβαλε. ηὐξήθη, ἐπετάθη. δρυπτικώτερον ἐγένετο. (ἰδίως, περὶ βροχῆς). λ. Φαρασ. ἐκ τοῦ ἐπιβάλλειν ἡ ἐκ τῆς ᾧ. αβ(γαν.) αβελούλ (Ἀρμεν). αὐξάνειν;
- 335) Πεϊβάρι. μέγα δοχεῖον ὑδατος. Ἐκ τῆς ᾧ. ρα, πι, (πίνω. Σανσκ. rībamī.).
- 336) Πεϊσάχι. σπλήν. λ. Φαρασ. ἵδ. Ἀρμενοκαππαδ. ἐτυμολ. (Ἀρ. 78.).
- 337) Πέσ'·. πέντε καὶ πέσ'ιμο-πέμπτος. ἵδ. Γραμμιατ. Ἀριθμητ. ὀνόμ. § 8.
- 338) Πέές. ἐπιρρή. μόνον. omnino. ἵδ. Ἀρμενοκαππαδ. ἐτυμολ. (Ἀρ. 79.).
- 339) Περάτζι. πίθος μέγας. λ. Φαρασ. Πρᾶλ. τὸ Πέρσ. ρατο=πίθος. Σανσκρ. ρατρा. δοχεῖον.
- 340) Πιβάρ. Χάλυψ βαμμένος, καὶ διὰ τῆς εἰς ὕδωρ ἐμβάψεως καθιστάμενος ἐλαστικός, σκληρός καὶ εὔθραυστος. Ὁνομάζονται δὲ οὕτω καὶ τὰ τεμάχια τοῦ τοιούτου χά-λυβος τὰ χρησιμεύοντα πρὸς στόμωσιν γεώργικῶν ἔργα-λείων σιδηρῶν, καὶ τὸ στόμωμα αὐτό. (ἵδ. τὰς λ. νιγάθι καὶ στόμι). πιθανῶς ἡ λ. ἔχει συγγένειαν πρὸς τὴν ᾧ.

pi, piv. pibami=πίνω. Σανσκρ. 'Αρχ. Σλαυ. pi-va. ἡ πρὸς τὴν ᾧ. Σανσκρ. pi, pyat. raj-e=δύκοῦθαι, οἰδαῖνειν σφριγᾶν. pivan (Βεζτρ. pivanh)=πιμελής, λίπος. pinvami=οἰδαῖνω. Ἑλλ. πέρι ἀυφοτέρων τῶν ᾧ. (ιδ. Κούρτιον σ. 259. 263. Bopp. gl. Comp. 263. Pott. I, 189.).

341) *Πιλάρ.* (ἐν τῇ Φαρασιώτικῇ καὶ ἔντισιν ἄλλαις διαλέκτοις, ἐν ἄλλαις πιράρ).=βρίζα. Πρόλ. τὸ Ἑλλ. πυρός. 'Αρχ. Σλαυ. pyro=δλυρχ 'Ρωσσ. pira=βριζα. Βονρ. purg=ἄγρωστις. Λεττικ. purgi=σίτος. (ιδ. Pictet I, 332 Κούρτ. σ. 269). Τὸ ἔτυμον τῶν μνημονεύθεισῶν πιθανῶς, ώς παραδέχεται ὁ Pictet, ἐκ τῆς ᾧ. pr, pur=πληροῦν (Ἑλλ. πίμπλημι, πλήρης.).

342) *Πίρμι.* πρό. πρότερον. πρέν. λ. Φαρασ. ἐκ τοῦ Ἑλλην. πρέν; Πρόλ. καὶ τὸ Δατ. p-ri-or. pri-mus. Λιθουαν. p i r-m a s=πρώτος. p i r m. πρό.

343) *Πλεβρό.* (ἢ πλευρό). πηγὴ ὕδατος. κρήνη. ἢ λ. παρὰ Μισθίοις καὶ ἄλλοις Ἑλληνοφώνοις Καππαδόκαις, ἄγνωστος δὲ τοῖς Φαρασιώταις. Ἐκ τῆς ᾧ. plu. πλε, πλευ. φλυ, β.λν. φλέψ, φλέω. diluere, pluvius. fluvius. flumē.

344) *Πιστροῦκα.* βρῶμα κατασκευαζόμενον ἐκ ζωμοῦ καὶ μικρῶν στρογγύλων μαζῶν ζύμης ἀλεύρου. (*Μακαρία.* βρῶμα ἐκ ζωμοῦ καὶ ἀλφίτων. Ἡσ). Πρόλ. Σανσκρ. pistha=ἄλευρον. pishtaka=πλακούντιον ἀλεύρου. pish-tika πλακούντιον ὅρύζης Pictet II, 402.

345) *Πογέρκι.* εἶδος περικυνημίδος Καππαδοκικῆς. Παρὰ Μισθίοις.

346) *Ποδύρτι.* ταυτὸν τῷ πογέρκι. παρὰ Ζαλεοίταις καὶ ἄλλοις Ἑλληνοφώνοις Καππαδόκαις. Πρόλ. τὸ Σανσκρ.

padrya=σάνδαλον. Ἀρμορ. podreou=περικνημίς. (Pictet II, 389). Πρᾶλ. καὶ τὸ Τουρκοβάρβ. ποτούρ. περικνημίς.

347) *Πότει*; (παρὰ Σιλ. c'6). Ἰδ. Γραμ. Ἀντ. §. 11.

348) *Πογιειώ*. διαπερῶ τὴν κλωστὴν διὰ ραφίδος. λ. Φαρασ. ἵδ. Παιγοῦδι.

349) *Ποθέ*. ἀποχοχωρισμένος, ἐλεύθερος, κενός. ποθὲ μέρος=ἐλεύθερον, κατάλληλον μέρος. ποθέ ταρός=εὔκαιρία. Ἐχει ἄρα ἡ λ. σχέσιν πρὸς τὸ Ἑλλ. πόθος ποθή; Ἰδ. καὶ τὴν λ. πεζόν καὶ πεζόχο. (Ἀρμενοκαππαδ., ἑταμ. Ἀρ. 76 καὶ 77). Ἀπίθανον ὅτι ἡ λ. εἶναι ἐκ τοῦ Τουρκοβαρβάρου πός=κενός.

350) *Ποκρίδι*. μίσχος σταφυλῶν, ἀποσπάμενος ἀπὸ τοῦ βότρυος, βιτρύδιον. ἵδ. τὸ ἐπόμενον.

351) *Ποκριδένω*. ἀποδρέπομει καρποὺς ἐν γένει. Ἡ φ. πεκ. (πέκω, πείκω. Πεκτῶ. πόκος). Λατ. pecto, pecten. (φλοιδὲς βιτάνης). Πρᾶλ. τὸ πέσκος.

352) *Ποςίμελω*. ἐξάγω διὰ πιέσεως τὸν χυμὸν καρποῦ ἢ οἰκεδήποτε χυμὸν ἔχούστης οὐσίας. λ. Φαρασ Πρᾶλ. τὸ Σανσκρ. rakṣamī=ἔψω. rakvas=ώριμος. Ἑλ. πέπτω, πέπων. πόπανον. Λατ. coquio.

353) *Ποικίλος*. εἴδος εὐώδους ἄνθους (θύμος;) καλούμενον Τουρκιστὶ γαβροῦ. ἐγγέν. ἀραμα. εὐωδία. (Ἡ Τουρκικὴ λ. εἶναι ἐκ τοῦ Περσ. νέβρον=νέα ἡμέρα, διότι τὸ ἐκχύλισμα τὸ ἀρωματικὸν τοῦ ἄνθους τούτου στέλλουσιν ὡς δῶρον κατὰ τὴν 1ην τοῦ ἔτους. (1. Μουχαρέμ)). Ἡ Φαρασιώτ. λ. ποικίλος σημαίνει καὶ πᾶν εἴδος ἀρωματικοῦ καὶ ἐν γένει εὐωδίαν. Περὶ νοῦ ἐτύμου τῆς λ. Πρᾶλ. τὸ Σανσκρ. ruphusa=πνεῦμα. ruphula=έμφυσης. Ἑλλην. φῦσα. πομφός. πέμφις (κατ' ἀναλογίαν τὸν θύ-ω. θύος, θύμος, θυμίαμα, thus. Πρᾶλ. καὶ τὸ sumus ἐκ τῆς ῥ. φυ., φε.

354) *Ποργιόμα*. αἱ περὶ τοὺς γύρους τῶν διαφόρων

μερῶν τοῦ ἐνδύματος, γάραι. λ. Φαρασ. ἴδ. *Hautouði* καὶ πογινεύω. Πρόβλ. τὸ Ἀρχ. Σλαυ. *ponjava*=λίνον.

355) *Ιλοροῦχα*. (προφέρεται καὶ *ἴλοροῦχα*). *iásmη*, δένδρ. λ. Φαρασ. Ἡ ῥ. πειρ. πόρος;

356) *Ιλοσάκα*. ἡθεῖος. θειός. σεβχστός. ἀρσ. τοῦ κουροῦκα. λ. Φαρασ. Οἱ Μίσθιοι καὶ ἄλλοι Ἕλληνόφωνοι Καππαδόκαι λέγουσι *Ιλάσα*, τινὲς δὲ πασᾶς ταυτίζοντες τὴν λ. πρὸς τὸ Τουρκοπέρρο. *pascha*. Ἄλλ' ἡ Φαρασιώτικὴ λ. διέτωσε πιστοτέροαν τὴν τε ῥ. καὶ τὸν τύπον (ἢ καταλ. κα. ὡς εἰδόμεν, εἶναι ιδιωτισμὸς τῆς Φαρασ. διαλ. Πρόβλ. κονυροῦκα). αἱ λ. ποσάκα καὶ πάσα *ἱζικήν* μόνον δύνανται καὶ ἔμμεσον συγγένειαν πρὸς τὸ *pascha* νὰ ἔχωσιν, ἀλλὰ δὲν εἶναι ποσῶς παρειλημμέναι ἐκ τοῦ Τουρκικοῦ. Πρόβλ. Ἐλλην. πόσις, πότνια. Δεσπότης. δεσπόσιυνος. Λατ. *potis*, *potentia*. καὶ τὸ Ἀρμενικόν *ρεσαγ*. νυμφίος. γαμβρός.

357) *Ποῦδι*. (προφέρεται καὶ *ἴοῦδι*). καλύπτρα τῆς νύμφης. κρήδεμνον ἐν γένει γυναικεῖον. ἐνίστε δὲ καὶ τὸ ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν ἐπὶ τῶν φροσίων προσδεόμενον μανδήλιον. (τὸ φροσιώλιον ἢ τὸ σερίκι). λ. Φαρασ. Πιθανῶς ἐκ τῆς ῥ. *bandh*=δεῖν. Τὸ πέδη καὶ τὸ Νεοελλην. ποδιά. (Πρόβλ. καὶ τὸ κράσπεδον), εἰσὶν ἐξ ἄλλης *ἱζης*. ποῦς, ποδ. *pes*, *pedis*.

358) *Πουλοῦπα*. παιδία. παρὰ Τελμησσηνοῖς. Πρόβλ. Ἐλλ. πῶλος. (Πρόβλ. τὸ Νεοελλην. *πουλί*=πτηνόν.). Λατ. *pullus*. Παραβλ. καὶ τὰς ἐκ τῆς αὐτῆς ῥ. παραγομένας λ. ὃν ἐγένετο μνεία. ἐν τῇ λ. παπατδί.

359) *Πούπουλι*. δ βλαστὸς τοῦ κλήματος δ μόλις ἐκφυόμενος ἐκ τῶν δρθαλμῶν αὐτοῦ. λ. Φαρασ. ἴδ. τὴν λ. παπατδί. καὶ Πρόβλ. τὰς μνημονευθεῖσας ἐκ τῆς ῥ. *p u* λ. *pubes*, *pupus*, *pupulus*, *pupula*.

360) *Πορτάρ.* Εἰδος ἐμβάδος γυναικείας. ἴδ. τὰς λ. πορέρχι καὶ ποδόρτι.

361) *Πρακαρᾶς* καὶ *πρακαράδι* (πληθ. πρακανάδε). κάνθαρος. λ. Φαρασ. Πρβλ. Τὸ Λατ. *s r u g c u s.* *porcus.* πορκα. Ἐλλην. περκνός, περκάζω. πρόκνη.

362) *Πρεφοῦντι.* εἴδος ἄρτου παρὰ Φαρασ. τὸ κοινὸς καλούμενον πίτα.

363) *Προχάγκι* ή προυχάγκι. Οὗτοι καλεῖται παρὰ Φαρασιώταις τὸ παρ' ἄλλοις Ἐλληνοφώνοις; Καππαδόκαις σοῦρτα (παρά τις Τουρκοφώνοις σουντούλ, παρ' ἄλλοις δὲ Τουρκοπερσικῶς κούβλε) καλούμενον, ὅτοι δὲ μακρὸς καὶ στενὸς πόρος, δι' οὗ τὸ βάθος τοῦ ὑπογέους κριβάνου (ταντουρέου) συγκοινωνεῖ πρὸς τὸν ἀέρα. Ἐκ τοῦ σοῦρτα ή σοῦρδα ἔρμηνεύεται τὸ Φαρασιώτ. προχάγκι (Σοῦρδα στενὴ καὶ μακρὰ δίοδος παρὰ Βυζαντινοῖς, τάφρος), ἐντεῦθεν δὲ ἐτυμολογεῖται πιθανώτατα ἐκ τῆς ρ. περάχω, πόρος, *porta* (πρβλ. τὰ Ἀρμεν. *porel* καὶ *prel* δρύσσειν σκάπτειν. Ἰδ. Ἀρμενοκαππαδ. ἐτυμολ. Ἀρ. 81). Ή κατάλ. αγκι (πρβλ. καὶ τροχάγκι) ἵδιάζει ὅλως τῇ Φαρασιώτ. διαλέκτῳ.

P.

364) *Purtīζω.* παρατατ. *ράντισκα,* ἀρ. *ράντισα.* παθητ. *ράντισθην.* καθαίρω, κατεδαφίζω (περὶ οἰκοδομῶν κατεδαφίζομένων). λ. Φαρ. Ὡς ἐξ τῆς ἐν τῇ Φαρασιώτικῃ ἐν χρήσει σημασίας τῆς λ. ἡδύνατό τις ἵσως νὰ ὑποθέσῃ, διτι πρόκειται περὶ λ. ἀρχαιοτάτης δμορᾶ. πρὸ τὸ ρέω, ρώω, *ruere.* Ἀλλὰ κατὰ πᾶσαν πιθανότιτα τὸ Φαρασιώτ. *ράτιζω* εἶναι αὐτὴ ή Ἐλλην. λ. *ράτιζω*, ἐκ τῆς κυριολεκτικῆς ἐννοίας τοῦ *ράίρειν* μετατηπισοῦσα εἰς τὴν τοῦ σκορπίζειν. («Ἀνταδώσω τὰ διο-

τζέρι, τζ' ἀραντισθοῦν τὰ προβατόκκας μεταφράζει ὁ Φαρασιώτης τὸ τοῦ Εὐαγγελίου «Πατάξω τὸν ποιμένα καὶ σκορπισθήσονται τὰ πρόβατα αὐτοῦ»), καὶ ἐντεῦθεν, χαλῶ, κατεδαφίζω.

365) *Rūmī*. ῥειθρον παρὰ Μισθίοις. ἐκ τοῦ Ἑλλ. ῥεῦμα. Πρᾶλ. τὸ Λατ. rī-vus.

366) *Rōra*. ἄρτι. πρὸ δλίγου λ. Μισθ. Ἐκ τοῦ ἀρόνα; (ἴδ. τὴν λ. Ἀρέ).

367) *Rōma*. συκομωρέα. καὶ φομάχε. ὁ καρπὸς τῆς συκομωρέας. Ἀν μὴ ἡ λ. παρεφθάρη ἐκ τοῦ Ἑλλην. μωρέα, μῶρον, ἵσως ἡ ἡζ. καὶ τὸ ἔτυμον πρέπει νὰ ζητηθῶσιν ἐν τῷ δρυμὸς (Σανσκρ. druma=δένδρον). Πρᾶλ. τὴν Σανσκρ. ῥ. ruh=αὐξάνεσθαι. rohi=δένδρον.

368) *Rōm̄po*. ῥύπος. Παρὰ Μισθίοις.

369) *Rouχī*. πληθυντ. ῥουχία. ὅρος. λ. Φαρ. Ἀν μὴ ἡ λ. εἶναι παρεφθαρμένη ἐκ τοῦ ὅρος, (ὅπερ δὲν φαίνεται λίαν πιθανόν, διότι παρὰ Φαρασιώτ. ὑπάρχει καὶ ἡ λ. ὅρον σημαίνουσα ὑψηλὸν ὅρος), ἡ ἐκ τοῦ ῥαχία, ῥηχία, ράχις (πρᾶλ. τὸ Νεοελλ. θράχος), τὸ ἔτυμον αὐτῆς πρέπει νὰ ζητηθῇ ἵσως ἐν τῇ μνημονευθείσῃ ἡδη Σανσκρ. ῥ. ruh=αὐξάνεσθαι. roha=ψωμα rohana =ὅρος. (Pictet. I. 339).

Σ.

370) *Sáγ̄yres*. τότε. (καὶ ἄλλοτε). ίδ. Γραμμ. Ἀριθμ. ἐπιρρήμ. § 9. Ἡ λ. σύν. ἐκ τοῦ σα (=αὐτός;) καὶ γρές.

371) *Saláka*. ἡ σαλάχι. κόλπος τοῦ ἐνδύματος περὶ τὸ στῆθος, παρὰ Φαρασιώταις (z'άκα. ίδ. τὴν λ.). Ἐκ τοῦ σαλάσσω, σαλακωνία; Πρᾶλ. τὸ δλκός, αὔλαξ, sulus.

372) Σάμα καὶ σαμοῦ (χάμα καὶ χαμοῦ παρὰ τοῖς οἰκοῦσι τὸ Λευκὸν ὄρος)=δτε, δπότε, ὥς, ἐπειδάν. Παραβλ. Ἐλλ. ἄγια Σανσκρ. samam, samā, samaja=δμοῦ. Δατ. simul. Ἀχ. Γερμ. samam=δ αὐτὸς; (πρᾶλ. τὸ Νεογερμ. gesammelt, sammeln). Ἀρχ. Σλαυ. samu=δ αὐτὸς (Κούρτ. σ. 300). οἱ τύποι χάμα καὶ χαμοῦ ἀναλογοῦσι πρὸς τὸ Βακτρ. hama δ αὐτὸς; ἐξ οὗ τὸ Νεοπέρσ. hemē=δμοῦ hemen=σγεδόν.

373) Σαχτῶ. ὡθῶ. παρὰ Τελμησσον. ταῦτὸν τῷ παρὰ Φαρασιώτ. μουχτάβω. Πρᾶλ. saham i=έπομένω. Ἐλλ. ἔχ. σὲχ, σχέθην, ἀσχετος=ἀκράτητος.

374) Σέօρ. ὑμέτερος. ἵδ. Γραμμ. Ἀντωνυμ. § 11.

375) Σεργαίω. διδελύσσομαι. λ. Φαρ. Πρᾶλ. τὸ Δατ. sordes=ρύπος. sordidus=ρυπαρὸς (καὶ τὸ surdus=χωφός;). Ὁ Corssen (kr. Beitr. σ. 99.) τὸ surdus δὲν θεωρεῖ διμόρφο. πρὸς τὸ absurdus· καὶ τοῦτο μὲν ἐτυμολογεῖ ἐκ τῆς Σανσκρ. ḫ. svar=ήχειν, absurdus=δύσηχος· τὸ δὲ surdus ὡς καὶ τὸ sordes οὐχὶ ἐκ τῆς Σανσκρ. ḫ. swarda, swarda=μέλας, σκοτεινός. Γοτθ. swartas. Ἀρχ. Γερμ. swarz. Νεογερμ. schwarz, ὡς ἀποδέχεται δὲ Κούρτιος, ἀλλ' ἐκ τοῦ Γοτθ. swar-e=μάταιος, κενός. (Νεογερμ. schwer), παρατίθησι δὲ καὶ τοῦ Abel τὴν γνώμην περὶ τῆς συγγενείας τοῦ surdus πρὸς τὸ Νεογερμ. schwirren.

376) Σεριάζω. παρὰ Μισθίοις ταῦτὸν τῷ σεργαίνω.

377) Σιάς. ἥλος μικρὸς συγκρατῶν τὴν σιδηρᾶν αἰχμὴν τοῦ πελέκεως; μετὰ τῆς ξυλίνης λαβῆς. λ. Φαρ.

378) Σίδη. ἴτέα, λ. Φαρ. (Οἱ λοιποὶ Ἑλληνόφωνοι Καππαδόκαι λέγουσι ἴτέντι). Δὲν εἶναι πιθανὸν δι: Ἐλλ. λ. σίδη ἢ σίδη=ροιά (καὶ ἔνυδρον φυτὸν περὶ τὸν Ὁρχομενὸν ὅπὸ Θεοφράστου μνημονεύμενον), μετέπειτα

ἐν τῇ Φαρασιωτικῇ διαλ. εἰς τὴν σημασίαν τοῦ ἵεα. Μόλ φαίνεται πιθανώτερον ὅτι ἡ Φαρασ. λ. ἐμμέσως μόνον καὶ βιζικῶς συγγενεῖς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν, τὸ δὲ ἔτυμον αὐτῆς ζητητέον πιθανώτατα ἐν τῷ ἴδιᾳ, ἵνη=όρος κατάδρυμον, ἐν γένει δρυμός, ὁπόθεν καὶ τὸ ὄνομα τῶν ὄρέων "Ιδη." Αν δὲ ἥνας ὀρθή ἡ τοῦ Váñicek ἐτυμολογία τοῦ "Ιδη" ἐκ τῆς ῥ. οἱδ. οἰδαίνω, ὑποτίθεται ὅτι τὸ ἀρχ. F ἐν τῇ Φαρασιωτ. μετεβλήθη εἰς σ.

379) Σιλεντέρ. παίγριος ἐσκωρ. δισκοβολία κατὰ ἴδιαζοντα ἐγχώριον τρόπον ἐν Φαρασ. γινομένη. λ. Φαρασ. Πρβλ. τὸ Σανσκρ. cila=λίθος. cili=ἀκόντιον. ciri=βέλος. Λατ. silex Ἀρμεν. k i l=δίσκος. καὶ slak τόξευμα.

380) Σιμιδρό. ἀθάρα (κουρκοῦτι). λ. Φαρασ. 'Η λ. δὲν εἶναι παρεφθαρμένη ἐκ τοῦ Ἑλλην. σεμίδαλις. ('Η λ. αὐτη, πεμψιδάλι, ἐν τῇ Νεοελλην. δὲν εἶναι γνωστὴ ἐν Καπ-παδοκίᾳ), ἀλλ' ὁμόρρίζος πρὸς αὐτήν. Πρβλ. τὸ Σανσκρ. samida ἡ samid=λεπτὸν ἀλευρὸν σίτου. ἡ κατάλ. ρὸ ἐν τῇ Φαρασ. λ. εἶναις κατ' ἀναλογίαν τοῦ πιστροῦκα (Σανσκρ. pischtaka.) Πρβλ. καὶ χαντροῦκα. Περὶ τοῦ ἑτύμου τοῦ Σανσκρ. samida. ἴδ. Pictet II, 261).

381) Σιτιδὸν ἡ οιτιδὰ (λέγεται καὶ σεπιδὸν ἡ σεπιδά.). =μεθαύριον. Πρβλ. τὸ Ἑλλ. ἐπίθδα=μεθέορτον, καὶ τὸ Μακεδον. ἴρδεα. μεσημβρία.

382) Σιστάς. πάγος, χιὼν πεπηγυῖα. λ. Φαρασιωτ. Πιθανῶς ἐκ τῆς ῥ. sv id (ἴδ. βιζάρι). ἀπεβληθέντος τὸ ν ἡ F. (ὅπω; πιθανολογεῖται ἐν τῷ σίδηρος, sidus).

383) Σιτράδι ἡ σιτράμικ, καὶ σιτραμάδι. διάδημα ἡ ταινία, ἣν περιδέουσι αἱ γυναικαὶ ὑπὲρ τὸ μέτωπον ὑπὸ τὸ κρήδεμνον καὶ προσαρτῶσιν εἰς αὐτὴν χρυσᾶ ἡ ἀργυρᾶ νοομίσματα, ὁπότε σχηματίζεται ὀλόκληρος ταινία χρυσῆ ἡ ἀργυρᾶ. λ. Φαρασ. Πρβλ. τὸ Σανσκρ. setra=δεσμός.

τῶν ζώων. Ἀρχ. Γερμ. saita. χορδή. Ἡ δ. τῶν λ. τούτων εἶναι ἡ Σανσκρ. δ. si=δεῖν.

384) Σιφάρ.—βρόμος. λ. Φχρασ. Λατ. avena. (Ιλλυρ. ivas Pictet. I, 350).

385) Σιφάτ. ἡ σιγώτης. δαιμων κρυπτόμενος εἰς τὰς διαφόρους γωνίας καὶ τὰ ἄδυτα τῆς οἰκίας καὶ βλάπτων πολυειδῶς τοὺς ἐν αὐτῇ, εἴτε διὰ τυφλώσεως ἡ χωλώσεως, εἴτε δι’ ἀπαγωγῆς ἡ ἀλλαγῆς παῖδων, εἴτε δι’ ασθενείας ἡ καὶ κλοπῆς. (λ. κοινὴ πλείσταις Καππαδοκ. διαλέκτοις). Ἡ λ. πιθανῶς ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ Σανσκρ. bhuta ἐκ τῆς δ. bhū (Ἐλλ. φυ), ὅπερ σημαίνει κυρίως μὲν τὸ άτ., τὸ ὑπάρχον, εἰτα δὲ ζῶον, παιδίον, στοιχεῖον (elementum) καὶ τέλος γένος πονηρῶν πνευμάτων θαμιζόντων εἰς τὰ κοιμητήρια καὶ διὰ νόσων βλαπτόντων τοὺς ἀνθρώπους; Πρὸς τὸ Σανσκρ. bhuta παραβάλλει ὁ Pictet (III, 391) ἕκαντα δαιμόνων δμδρ̄ीζα ὀνόματα ἐν διαφόροις Ἀρίσταις γλώσσαις, πρὸς τὰ ὅποια θεωρεῖ συγγενὲς κατὰ τὴν δ. καὶ τὸ Ἐλλ. φῶς, φωτός=ἀνήρ. Τὸ Καππαδ. Σιφάτ. εἶναι πιθανῶς συγγενὲς πρὸς τὰ ὀνόματα ταῦτα, καὶ τοι ἡ ἀρχικὴ συλλαβὴ Σι μένει ἀνεξήγητος. Ἄλλ’ ἡ ἀρχικὴ σημασία τῆς λ., ἥν ἀναφέραμεν ἀνωτέρω μετέπειτα ποικιλοτρόπως ἔν τισι τόποις τῆς Καππαδοκίας. ἐπειδὴ δηλοντί τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων, ἵτι καλεῖται παρ’ ἡμῖν καὶ ἑορτὴ τῶν Φώτων ἡ Φῶτα, συνειθίζουσιν οἱ Καππαδόκαι “Ἐλληνες νὰ καθηρίζωσι τὰς οἰκίας, διότι ἀλλως καθ’ ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ εἰσερχομένου ἔτους δ ὁ οίκος εἶναι ἐκτεθειμένος εἰς τὴν ἐπήρειαν καὶ τὴν ἐνόχλησιν τοῦ Σιφάτου, καθὰ νομίζουσι, συγχέουσιν οἱ νήπιοι τὸ Σιφάτης μετὰ τῶν Φώτων, καὶ ὁ κακοποιὸς Σιφάτης κατὰ τρόπον παράδοξον τιμωρεῖ τοὺς παραβαίνοντας κατὰ τὰ Φώτα τὸ χριστιανικὸν τοῦτο

καθηκον μένων ἐν τῇ οἰκίᾳ μέχρι τῶν Φώτων τοῦ ἐπομένου ἔτους. 'Αλλ' ἡ σύγχυσις προβαίνει περαιτέρω. Κατὰ τὴν παραμονὴν τῶν Φώτων συνειθίζουσιν οἱ χριστιανόπαιδες νὰ ἀπτωσι μεγάλην πυράν, καλουμένην Σάγια (οὗτως ὄνομάζουσι Καππαδόκαι τινὲς τὰ Θεοφάνεια), καὶ καίουσιν ἐπὶ τῆς πυρᾶς κατὰ φαντασίαν τὸν Σιφώτ πρὸς καθαρισμὸν τῆς πόλεως ἀπὸ παντὸς μολύσματος τοῦ Σιφώτ. Τοῦ πυρὸς τούτου μεταλαμβάνοντες οἱ πολίται θέτουσιν εἰς διαφόρους γωνίας τῆς οἰκίας καὶ πρὸ πάντων εἰς τοὺς δρόνιθῶνας πρὸς ἀπέλασιν τοῦ δαίμονος. Συνειθίζουσι δὲ κατὰ τὴν αὔτὴν ἡμέραν νὰ προσφέρωσι οἱ καλοὶ χριστιανοὶ ἔλασιν εἰς τὸν ναὸν «διὰ νὰ κάψουν τὸν Σιφώτ».

Σημ. 'Η γνωστὴ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῇ Ἀραβικῇ λ. Τζερούτ (κυρίως Τζαχίτ. = δ ἀργούμενος, δ ἀπιστῶν, δ ἀπιστῶν εἰς τὸ Ἰσλάμ) Εἶναι πάντῃ ἀπίθανον ὅτι ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ Καππαδόκ. Σιφώτ. Τοῦτο σημειούμεν ἴδιως διότι εἰς τινας τόπους τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἑλλάδος συνειθίζουσιν, ὡς γνωστὸν, χριστιανοί τινες φανατικοί νὰ καίωσι τὸ Μέγα Σάββατον τὴν εἰκόνα τοῦ Ἐβραίου. 'Αλλὰ τὸ τοιοῦτον οὐδεμίαν ἔχει ἐσωτερικὴν σχέσιν πρὸς τὰ ἐν Καππαδοκίᾳ μετὰ τοῦ δύναματος τοῦ Σιφώτ συνδεόμενα.

386) **Σκάβο.** σκιά. παρὰ Μισθίοις καὶ Φλογητανοῖς (παρὰ Φαρασ. schatē). Πρβλ. Τὸ Ἑλλην. σκιά. σκηνή. Δατ. scaena. (καὶ τοι ἡ Δατ. αὕτη λ. θεωρεῖται παρειλημμένη, ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς).

387) **Σκάμα.** ἐπίρρ. παρακελευσματικὸν παρὰ Σιλλείοις. ἄγε. δεῦρο.

388) **Σκάρι.** ἀκαθαρσία. λέγεται δὲ ἴδιαιτέρως καὶ ὁ γνοφώδης καπνὸς ὁ προερχόμενος ἐξ ἡμιανημένης πυρᾶς, καὶ ἡ ζάλη, ἥν ἐμποιεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον δ τοιοῦτος κα-

πνός. λ. Φαρασ. Πρβλ. Ἑλλην. σκωρία. Ἀγγλο-Σαξων. skearn=κόπρος. (Σανσκρ. ava-skaras=πηλός). Ἡ λ. σκάρι σημαίνει καὶ τὴν σκωρίαν τοῦ σιδήρου.

389) *Σκουδάω*. βαίνειν, ἀναρρίχασθαι. λ. Φαρασ. Πρβλ. Δατ. scandere.

390) *Σκουρά*. ποτήριον. κύλιξ. (παρὰ Τελμησσηνοῖς). Πρβλ. Ἑλλ. σκεῦος, σκύφος. Ἄρχ. Γερμ. skiura. δοχεῖον. (Κούρτ. 160). Ἄρμεν. sk i=ποτήριον. ska varak==Τρυβλίον.

391) *Σκόκκο*. ὑάλινον ποτήριον. λ. Φαρασ. Πρβλ. τὸ Κούρδ. scusca. նալօս. (Pictet II, 366). Σανσκ. Sikshya =նելօս, խնտալլօս.

392) *Σουρτᾶς*. σύριγξ. λ. Φαρασ. Σανσκ. ḥ. svar. հ-χεն. Ἑλλ. ούριγξ. Λιθουαν. surma. Νεοπερσ. zurna.

393) *Σουργάνωπονλος*. ὁ ἐν τοῖς Καππαδοκικοῖς καὶ ἄλλων Ἑλλην. τόπων ἄσμασι μνημονεύομενος δράχων. (οὗτως ἐρμηνεύουσι τούλαχιστον οἱ Καππαδόκαι τὸ ὄνομα).

394) *Σοφελές*. ἀγαθός. ἀβέλτερος. εὐήθης. λ. Φαρασ. Πρβλ. Ἑλίην. σομφὸς ἢ τὸ σαφῆς. σοցός. Δατ. sapiens, ῶν ἡ ἀρχ. ḥ. σημαίνει, κατὰ Κούρτιον μαλακός, ὕριμος, πέπων.

395) *Σοχάχι*. περιδέραιον, γυναικεῖον. λ. Φαρασ.

396) *Στῆ*. ἔδαφος, γῆ, λ. Φαρασ. ἐκ τῆς ḥ. sta. Πρβλ. Ἑλλ. ἴστημι. Λατ. stare. Ἄρμεν. as l i. στερεῖς.

397) *Στόμη*. ὁ στόμηρος ὁ καθαρός. καὶ ἐν γένει, ἐκλεκτόν ἐξαίρετον εἶδος πραγμάτων. λ. Φαρασ. Ἀπίθανος πᾶσα προσέγγισις τῆς λ. πρὸς τὸ στόμα, στομοῦν, στόμωμα.

398) *Στραγγιοῦσκο*. λεπτὸς. ἐπὶ ἀλεθομένων πραγμάτων, σίτου, ἄλατος κτλ. λ. Φαρ. πρβλ. τὰ Ἑλλ. Στράγξ, στραγγεύω, στραγγάλη. Δατ. stringo, striga.

Σ (προφερόμενοι ὡς sch.).

399) Σάδι $\hat{\eta}$ σάγι. ἔρση, δρόσος. Ἀρμεν. schaw.
Πρβλ. Σανσκρ. savam=ündwār.sunomi=έξαγω χυμόν sunas.
=ροῦς. Ούμδρ. savitu.=θροχή. Πρβλ. καὶ τὸ Φαρασ.
Schou schou uð nω=θρέχομαι. ἵδ. Ἀρμενοκαππαδ.
Ἐτυμ. ('Αρ. 86). Πρβλ. καὶ τὸ Φρυγ. Σάδος, Σαβάζιος,
Σαβεία.

400) Σαΐδι. σκιὰ λ. Φαρασ. παρὰ Μισθίοις καὶ
Φλογητ. σκάδο. Ἀρά γε $\hat{\eta}$ Φαρασ. λ. εἶναι εἰλημμένη
ἐκ τοῦ Περσ. schaya $\hat{\eta}$ εἶναι παραφθορὰ τοῦ σκιά, $\hat{\eta}$
καὶ τοῦτο καὶ τὸ σκάδο λείψανα προελληνικά.

401) Σίνια (παρὰ Φρασ. σόνε). Τὸ ἐν Ἀνατολῇ γνω-
στὸν χόρτον τὸ ἐρυθροῦν τὸ ἑξ Ἀραβίας έξαγόμενον,
καὶ τουρκιστὶ λεγόμενον κηρά. (ἵδ. κοὶ τὴν λ. Βούταμος)
χήνεα. Herbae species. Salmasio ligastrum orient-Arabibus
alhenna vel etiam hanna. Latinis botrys Cypri. Θησαυρ.
Ἐρῷ. Στερ. λ. χήνεα.

402) Σορέρσα. διάχυτθος ὁ λευκύς. λ. Φαρ.

403) Σοτράω $\hat{\eta}$ σουτράω. ῥεῖν. λ. Φαρ. πρβλ. τὸ
Σανσκρ. चेत्त=στάζειν, ῥεῖν. Πρβλ. καὶ τὴν ῥ. su, sav.
(ἵδ. Σάδι).

404) Σύτρι. χολέρα. ὑδρορρόη. παρὰ Φρασ., παρ'
ἄλλοις Καππαδ. δρόνδη. (ἵδ. τὴν λ. Τουρκοπερσ. τίουρτάρ.
ταυτόσημ. Ἀρμεν. τζουρ, ὕδωρ). λ. $\hat{\eta}$ εἶναι τῆς αὐτῆς ῥ.
τῇ προηγουμένῃ σοτράω.

405) Σουσουόρω=θρέχομαι. λ. Φαρ. ἵδ. σάδι.

Τ.

406) Τάρι. ἵδ. Ἀρμενοκαππαδ. ἐτυμολ. ('Αρ. 89).

407) Ταρτῶ καὶ ταρτίζω. παρατ. tartίσκα. ἀδρ.
τάντ(ι)σα. ἀρπάζω. Πρβλ. τὰ Ουμηρ. τῆ=λαβε. τετα-

γών. Λατ. tangere. Τὸ τητάω=ἀρπάζω, τητάομαι=στεροῦμαι. τήτη=ἄδεια. (Ἡσύχιος) δὲν θεωροῦνται ὑπὸ τοῦ Pott. (I. 101) εἰς τὴν αὐτὴν φ. ἀναγόμενα. Πρᾶλ. καὶ τὸ Βακτρ. ταγο καὶ τανί=κλέπτης (Pictet III. 153) ἔτι δὲ καὶ τὸ τείνω (φ. ταν). Σανσκρ. tanomi. (Λατ. teneo?)

408) Ταράχη. ἔμπυον. Ἰδ. Ἀρμενοκαππαδ. ἐτυμ. (Ἀρ. 90). λ. Φαρασ.

409) Ταρίζομαι. χρονίζω, βραδύνω. Ἐκ τοῦ ταρός=χρόνος.

410) Ταρρά. ταχέως. ἐκ τοῦ ταρνό.

411) Ταρρεύω.=ταχύνω λ. Φαρασ. ἐκ τοῦ

412) Ταρρός. ταχύς. λ. Φαρασ. Πρᾶλ. τὸ Σανσκρ. taras-s=ταχύς. tarasvin. ταχὺς. καὶ τὸ twaré. turamī=σπεύδω. tura=ταχύς. (Ἐλλην. τύρβη; θύρυσος; θούριος;).

413) Ταρρούσκο. ταύτον τῷ ταρνό. λ. Φαρασ.

414) Ταρός. χρόνος. Ἰδ. Ἀρμενοκαππαδ. ἐτυμ. (Ἀρ. 91).

415) Τάτλι. καὶ τοῦτλι. Ἰδ. Γραμμ. Ἀριθμητ. δνόμι.

416) Τεβερά. βεβρεγμένος. τεβερό χῶμα.=ἔδαφος λασπώδες. παρὰ Μισθίοις καὶ Φλεγγητανοῖς. Ἡθέλομεν θεωρήσει τὴν λ. δμόρρ. πρὸς τὸ Λατ. tabes, tabesco. (Ἐλλ. τήκω), πρὸς τὰ δποῖα παραβαλλει ὁ Κούρτιος δμορρίζους ἀρχαίας Γερμαν. λ. (Κουρτ. 205). ἀλλὰ τὸ Φαρασιώτ. τρύφερο=ὑγρός, ρευστός, πείθει ἡμᾶς νὰ παραδεχθῶμεν δτι καὶ τὸ τεβερό εἶναι παραφθορὰ τοῦ τρυφερός, καὶ δτι ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ τρυφερός, λεπτός, μαλακός προηλθεν ἢ τοῦ ἥρευστος.

417) Τέμπερε. Οὕτω καλοῦσιν οἱ Φαρασιώται τὰς μεταξὺ τῶν πρὸς Β. τῆς κοιλάδος Φαράσων δρεινῶν σειρῶν εἰς ταύτην ἀγούσας II. λας, ἔνθα κατὰ τὰς παραδόσεις αὐτῶν ἐγένοντο τὰ μεγαλείτερα κατὰ τῶν ἐπιδρομέων

κατορθώματα πολεμιστῶν Φαρασιωτῶν καὶ ὁ ἡττηθεὶς καὶ φεύγων στρατηλάτης ἀνεφόνησε τὸ Τουρκεῖ (Τουρκιστ. στράφηθι ἐντεῦθεν, δπίσω!). δπόθεν καὶ τὸ ὄνομα τῇ θέσει. Πρᾶλ. ἐν τούτοις τὴν λ. πρὸς τὸ Τέμπεν. Τέμπη.

418) *Τελάζω*. παρὰ Σιλλαῖοις, καὶ τελάω παρ' ἄλλοις Καππαδόκαις (πλὴν τῶν Φαρασιωτῶν). παρατατ. τελάσκα. περιφέρομαι. Πρᾶλ. τέλλω. ἀνα-τέλλω. στέλλω. στόλος. Πρᾶλ. καὶ τὸ τέλος. τέρμα. Τέρμων.

419) *Τελάω*. ἵδ. τὸ ἀνωτέρω τελάζω.

420) *Τηλεύω*. ζητῶ. θηρεύω. παρὰ Σιλλαῖοις, πιθανῶς ἐκ τοῦ ἀνωτέρω τελάζω, οὐχὶ δὲ ἐκ τοῦ Τουρκοβαρβ. τιλεμέκ=αἰτεῖσθαι.

421) *Τιλεύω*. τρέφω. τιλεύομαι. πορίζομαι τὰ τοῦ βίου. (παρὰ Φαρασ. ζουλεύω. ζουλεύομαι). Εἶναι ἀπίθανον ὅτι ἡ λ. εἶναι παραφθορὰ τοῦ θηλάζω. (τὸ θηλάζειν παρὰ Καππαδόκαις λέγεται γαλουχίζομαι). Ἰσως καὶ ἐνταῦθα ὑπάρχει τις ἀρχαιοτάτη ἡ. Πρᾶλ. τὸ Δατ. felare. Ἀρχ. Γερμῆ tila=μαστός.

422) *Τοροῦχα* ἡ τοροῦχι. πεύκη. λ. Φαρασ. Πρᾶλ. Ἐλλ. δρῦς, δύρν. Σανσκρ. dru=ङ्गुलोν.

423) *Τοῦς=πῶς*. Ἡδ. Γραμμ. Ἀντωνυμ. Ἐπιρρήματα.

424) *Τόχτι*. Μέτρον χωρητικότητος σιτηρῶν. λ. Φαρ. 'Μιτόχτι=ῆμι-τόχτι. Πρᾶλ. Ἐλλην. τεῦχος=σκεῦος. Βακτρ. tasta=φιάλη. Διθουαν. tikyti εὐστοχεῖν.

425) *Τράτσα*. Οὐρά. λ. παρὰ Μισθίοις; καὶ ἄλλοις Καππαδόκ. Πρᾶλ. τέρχνος (=κλάδος, βλαστὸς ἐκ τῆς ὁ. dhargħ, αὐξάνειν). θρίξ, ἡ τέρθρον, τερθρηδῶν. Πρᾶλ. καὶ trahere.

426) *Τραχάγκι*, ἡ τροχάγκι. ἐλκυστήρ. ἐργαλεῖον σιδηροῦν ἔχον αἰχμὴν ἀγκιστρώδη, δι' ἣς ἐλκύουσι τὸν ἐν

καμίνῳ ἀναλελυμένον καὶ κεκαθαρμένον σίδηρον. Πρᾶλ.
Δατ. τραχεῖτε. Γοτθ. τρειχαν=βιαίως κινεῖν.

427) *Τρίχη* καὶ *τρίχυμο*. Ἡδ. Γραμμ. Ἀριθμητ. δύομ.

Φ.

428) *Φαιξώ*. χρούω. καὶ ἀμετάθ. φαιξει τὸ σήμα τρο. (τῆς Ἐκκλησίας). χρούει. λ. παρὰ Μισθίοις καὶ ἄλλ. Καπ. Πρᾶλ. τὸ Ἑλλ. *Haios*. (Δατ. *pavio*, *pavimentum*?)

429) *Φιγίζω*. σιγᾶν, σιωπᾶν. λέγεται περὶ βρεφῶν μὴ κλαυθμυριζόντων. λ. Φαρασ. ώς καὶ ή ἐπομ.

430) *Φιγίτσα*. σιωπή. Πρᾶλ. Ἑλ. σιγή. Ἀρχ. Γερμ. *swigen*.

431) *Φιούρες*. Οὕτω καλούνται παρὰ Φαρασιώταις τὰ φύλλα τῆς ἐλάτης (*γάπτος*. παρὰ Φαρασ.), ὅπερι θέτουσι ὑπὸ τὰ προσκεφάλαια τῶν παιδῶν πρὸς ἀπέλασιν τῶν δαιμόνων καὶ πρὸς ἀναπαυτικὸν ὅπνον τῶν κοιμωμένων. Ἡ λ. εἶναι παρεφθαρμένη ἐκ τοῦ Δατ. *flos*, *floris*. ἀξιοσημείωτον ὅμως η χρῆσις τῶν φυιόρες παρὰ Φαρασιώταις παραβαλλομένη πρὸς ὅσα λέγει ὁ Φώτ. περὶ τῆς *γάμερον*. «*Ráμρος*, φυτόν, ὃν τοῖς Χουσίν ώς ἀλεξιφάρμακον ἐμασῶντο ἔσωθεν καὶ πίττη ἐχρίοντο τὰ σώματα. ἀμίαντος γάρ αὗτη. διὸ καὶ ἐν ταῖς γεννήσεσι τῶν παιδίων χρέουσι τὰς οἰκίας εἰς ἀπέλασιν τῶν δαιμόνων».

432) *Φόρ.* κοριορτίς. λ. Τελμητσ. Ἡ Ḳ. φε. φυ. Θε. Θυ. Πρᾶλ. Δατ. *fumus*. Ἑλλ. θύος.

433) *Φουρόπατζι*=κνίδη. ἀκαλήφη. λ. Φαρασ.

434) *Φουράω* ή *φορμίζω*. μηνίω, μηνίων σιωπῶ. λ. συνηθεστάτη ἐν ταῖς Καππαδ. καὶ Ποντικαῖς διαλέκτοις. (τὸ φουρμίζω εἶναι συνηθέστερος τύπος, τὸ φουράω εἶναι Φαρασ.). ἐκ τῆς Ḳ. θυ. θυμός. Δατ. *fumus*.

435) *Φουσκόρω*. βρέχω. λ. Φαρασ. Πρᾶλ. πλέω, φλέω. *fus*, *flumen*. Ἡ λ. δὲν εἶναι τῆς Ḳ. φυσ (φυσκα, φουσκόνω

Νεοελλην. διότι τὸ Νεοελλήν. φουσκόνω μετέπεσεν ἐν τῇ Φαρασιώτ. εἰς φουσχίζω.

436) *Φοαύ.* σκληρός. στερεός λ. Φαρασ. "Ισως κατὰ μετάθ. ἐκ τῆς ῥ. φαξ (Πρβλ. τὸ Ἑλλην. σφήν, σφαῖρα, σφῦρα).

X.

437) *Χαγγᾶς.* λίθος. παρὰ Σιλλαίοις ἵδ. Χιάς.

438) *Χαῖη,* τόπος πεδιών, πεδιάς. λ. Φαρασ. Πρβλ. Ἑλλην. χαμαί, χαμηλός. Βακτρ. zem (zao), Λατ. humus. Ἀρμεν. how.

439) *Χαῖμάρ.* αὔλη. ὁ ἐστεγασμένος πρόδομος τῆς οἰκίας, ὁ χρησιμεύων ὡς σταῦλος πρὸς τὰ ζῶα. λ. Φαρ. Πρβλ. τὸ Διθουαν. kemas, keimas. κώμη. Γωτθ. haems. Νεογερμ. heim, heimath. Ἑλλην. κώμη.

440) *Χαλία.* θερμότης. παρὰ Μισθ. Πρβλ. Ἑλλην. χήλεος. Λατ. calidus (Γαλλ. chaleur).

441) *Χάμα* καὶ χαμοῦ. ἵδ. σάμα.

442) *Χάρακα.* οὐ τοι. οὐ δῆτα. καὶ ἐπὶ ἐρωτήσ. nonne? παρὰ Μισθίοις καὶ ἄλλοις πολλοῖς Ἑλληνοφ. Καππαδόκ.

443) *Χαρτροῦχα.* κάδος. λ. Φαρασ. ἐκ τοῦ *Χαρνάρω*;

444) *Χαροῦτε.* καὶ χανουτεύω. ἵδ. περὶ τῶν λ. ἐν τῇ λ. ἀγ' ἀπῆς καὶ Ἀρμενοκαππαδ. ἑτυμ. (Ἀρ. 95).

445) *Χάραπα.* Οὗτω καλεῖται παρὰ Μισθίοις ὁ κατὰ Σεπτέμβριον ἡ Ὁκτώβριον γινόμενος τρυγητὸς τῶν σταφύλῶν τῶν πρὸς οἰγοποιίαν ἐπιτηδειοτάτων. Ἐντεῦθεν καὶ «χάραπας χρασί» σημαίνει ἐξαίρετον οἶνον. Περὶ τῆς ῥ. τῆς λ. πρβλ. ἄρπη. sarpio. (Πρβλ. καὶ carpere, ἄρπαζειν). "Ισως ἡ λ. αὕτη ἔχει σχέσιν τινα πρὸς τὸ τοῦ Σουΐδ. Γορπιαῖος μὴν, ὡς ἐκαλεῖτο, κατὰ Σουΐδαν, ὁ Αὔγουστος καὶ Σεπτέμβριος ἐν Κύπρῳ, Μικεδονίᾳ καὶ

Κιμμερίω Βοσπόρῳ. Ὁ περιώνυμος Grimm ἔθεώρησε τὸ σνομα τοῦτο συγγενὲς πρὸς τὸ ἀρχ. Σλαυ. srupini (θεριστής. ὁ μὴν ὁ Ἰούλιος). ὁ Κούρτιος ἐνίσταται κατὰ τῆς γνώμης ταύτης παρατηρῶν ὅτι ὁ Σεπτέμβριος εἶναι λίσαν σῆψιμος χρόνος θερισμοῦ διὰ τὴν Μακεδονίαν, (πολὺ πλέον λέγομεν ἡμεῖς διὰ τὴν Κύπρον). Ἀλλ' ἄρά γε τὸ αὐτὸ δέν ἐφαρμόζεται καὶ εἰς τὸν μῆνα τοῦ τρυγήτου, ὃστις εἶναι κατ' ἐξοχὴν Σεπτέμβριος. καὶ τοῦτο ἀκριβῶς μαρτυρεῖται ἐκ τῆς Καππαδ. λ. Χάραπα.

446) *Xarpū.* ποῖος; (qualis?). πάντοτε μετὰ τοῦ τούτου τίχαρο; Φαίνεται ὅτι ἡ λ. εἶναι διμόρφη. τῷ Ἀρμεν. Յօր ծπεր λέγεται καὶ χορ καὶ ὅτι ἐν τῷ τίχαρο γίνεται ἐπανάληψις τῆς αὐτῆς ἐρωτημ. ἀντωνυμ. Πρᾶλ. τὸ χαρτζίον.

447) *Xaroomia.* στέγη.

448) *Xartallia.* τάφος ἐν τοῖς ἀσμασι Τελμησσοῦ. μαύρη χαρταλία.

449) *Xartsooni.* =νεφρός. λ. Φαρασ.

450) *Xatár.* ὕστερον.

451) *Xartz'ebónw.* (προφ. χαρρ'εβόγιω.) =σκιρτῶ, πηδῶ. (παρὰ Φαρασ. παρὰ Μισθίοις. σ'ιραδῶ).

452) *Xartz'ioñ.* ἐνίστε λ. Φαρασ. Πρᾶλ. Σχνσχρ. karhic'it=ποτέ, ἐνίστε. ἐκ τοῦ karhi, ὅπερ κατὰ Bopp εἶναι διμόρφιζον τῷ Γοτθ. h v a r, Ἀγγλ. where. Νεογερμ. war wor ἐν τῷ warum, woran.

453) *Xéra.* Μέτρον ἐκτάσεως ἀγρῶν. τὸ ἥμισυ τοῦ στρέμματος. Πρᾶλ. Ἐλην. γῦρος. Λατ. hara, herciscere, herctum. (τὸ Νεοελλην. χωράφι).

454) *Xaxtā.* ἵδ. Σαχτῶ καὶ Μουχτάβω.

455) *Xeréxi.* πολεμιστής. παλληκάρι. ἐν ἀσμασι διαφόρων διαλέκτων. Καππαδ. Πρᾶλ. Γοτθ. harjis=στρατός. Ἀγγλ. here. ἀρχ. Γερμ. heri, herian καὶ Ἀγγλοσαξ.

herion=πολεμιστής. Πρόλ. τὸ Νεογερμ. heer, herzog). Πρόλ. καὶ τὸ Σανσκρ. kara=φύνος.

456) Χερίσκι. ἀλλάς. λουκάνικον. (καὶ παρὰ Τουρκοφώνοις Καππαδόκ. ἔρισκι. Ἀρμεν. yerschik). Πρόλ. Σανσκρ. hira. ἔντερον. Ἐλλην. χορδή. λατ. haru-speχ. hariolus. Δατ. hira=νῆστις.

457) Χιζότος. χθεσινδς. παλαιός. ἔωλος. λ. Φαρασιωτ. ἐπειδὴ παρὰ Φαρασιώτ. τὸ χθὲς λέγεται γιτέ, δὲν δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὸ ἐπίθ. χιζότος ώς ἐκ τοῦ χθες ἢ χιτὲ πασαγόμενον, ἀλλ' ἐκ τινος ἵσως ἀρχαῖκοῦ ἐπιρρήμα. χιζό. Πρόλ. Ἐλλην, χθιζός. Σανσκρ. hijas, hijastanas.

458) Χιτάω. Παρατ. χιτάγκα. ἀδρ. χίτ(η)σα. 1. τρέχω μεθ' ὅρμης. σπεύδω. 2. προθυμοῦμαι. 3. ἀρχομαι, ἀρχίζω. Πρόλ. τὴν Σανσκρ. hi, ही. hinomi (παροχ. hetas). ἔναι, προϊέναι.

459) Χόγαρος,=χρυσοῦς. χόγορα. χρυσᾶ νομίσματα. λ. Φαρασ. ἴδ. Σύγκρ. Καππαδ. λ. πρὸς Φρυγ.

460) Χορτοχός. τόπος στνός. στεροχωρία. Πρόλ. Δατ. hortus. καὶ cohors.

461) Χοντοῦβα. Αἴξ ἄκερως. λ. Φαρασιωτ.

Ψ.

462) Ψείκο. μικρός. λ. Φαρασ. ἐκ τοῦ ψιλός, ἢ ἐκ τοῦ ψεκάς. ψέγω.

Ω.

463) Ω/θέ.=ἄνδν παρὰ πᾶσι Καπ. καὶ ᾗ. Ποντικοῖς.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ.

Σελ. 39	στιχ.	5	ἀντὶ τορβλιορ	γράφ.	τρυνθλιορ
» 40	»	2	» tauriar	»	tauria
» 43	»	9	» λιρορ	»	λιρορ
» 70	»	25	» ονοτι	»	ονοτι
» 70	»	30	» ονστ	»	ονστ
» 89	»	7	» So w	»	Sk o w
» 99	»	15	» ἔτυμορ	»	ἔμτυορ
» 136	»	6	» ἐτυμολογίας	»	ἐτυμελογίαις
» 137	»	24	πρόσθες. πρᾶλ. καὶ ἡπιάλης καὶ ἡπιάλης		
» 168	»	5	ἀντὶ abhighrta γράφ. abhighara		
» 185	»	7	» lu vare	»	lavare
» 200	»	42	» ἐρροῦσι	»	ἐρροῦσι
» 216	»	2	» ἄδεια	»	ἔρδεια

